

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การศึกษาการใช้บทเขียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย สำหรับสตรีที่
เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาชีญา รัตน์อุบล

สนับสนุนโดย

มูลนิธิศุภรัตน์ ชั้นซี

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2542

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย สำหรับสตรีที่
เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตน์อุบล

สนับสนุนโดย

ทุนสภิตย-สุรัตน์ ชั้นชื่อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2542

16 ส.ค. 2543

I18866057

A Study of Utilization of Computer-Assisted Instruction in law for Women Who
attended Non-Formal Education Activities at the Association for the Promotion
of the Status of Women

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Associate Professor Dr. Archanya Ratana-Ubol
Faculty of Education, Chulalongkorn University

1999

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
— สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ปัญหาสตรีและการพัฒนาสตรี.....	7
การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับสตรี.....	14
คอมพิวเตอร์ช่วยสอน.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	150
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	150
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	150
การดำเนินการทดลอง.....	151
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	152
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	153
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	154
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	169
สรุปผลการวิจัย.....	172
อภิปรายผล.....	173
ข้อเสนอแนะ.....	178

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	181
ภาคผนวก.....	210
ภาคผนวก ก.....	211
ภาคผนวก ข.....	213
ภาคผนวก ค.....	215
ประวัติผู้เขียน.....	237

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ ^{ดท}_ค 15
เลขทะเบียน 010101
วัน,เดือน,ปี 5 ก.ค. 43

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายสำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายสำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกฎหมายใน 7 เรื่อง คือ การหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สินสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย ในเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีซึ่งอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยนี้เป็นจำนวน 52 คน โดยมีเครื่องมือในการวิจัย 3 ประเภท คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ข้อสอบคู่ขนานแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 10 ข้อ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายใน เนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอใน 4 ส่วนคือ 1) ภูมิหลังของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา 2) การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับคะแนนข้อสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่า t-test 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมายในเนื้อห การนำเสนอและการเรียนรู้โดยใช้ค่าร้อยละ 4) คะแนนที่เพิ่มขึ้นหลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้ค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัยมีดังนี้

1. เมื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายที่สร้างขึ้นได้ถูกนำไปทดลองใช้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี แล้วพบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนทดสอบหลังจากเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

-2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีดังนี้

1) เนื้อหา

1.1 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความชัดเจนปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.1

1.2 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จำนวนคำถามที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีความเหมาะสมมาก คิดเป็นร้อยละ 63.5

2) การนำเสนอ

— 2.1 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ตัวหนังสือที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความชัดเจนมาก คิดเป็นร้อยละ 96.2

2.2 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รูปภาพที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความชัดเจนมาก คิดเป็นร้อยละ 80.8

3) การเรียนรู้

3.1 สตรีส่วนใหญ่ เคยใช้คอมพิวเตอร์มาก่อน คิดเป็นร้อยละ 67.3

3.2 สตรีส่วนใหญ่มีความสนใจมากต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 69.2

3.3 สตรีส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในระดับมาก ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และเข้าใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

3.4 สตรีส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และ การเรียนรู้จากครูโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 88.5

3.5 สตรีส่วนใหญ่ มีความรู้สึกชอบต่อการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คิดเป็นร้อยละ 82.7

3.6 สตรีส่วนใหญ่ ได้ใช้เวลาในระดับปานกลางในการเข้าใจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ ประมาณ 30-45 นาที คิดเป็นร้อยละ 50 และใช้เวลาประมาณ 50 นาทีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

3.7 สตรีส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป คิดเป็นร้อยละ 100

3. จากผลของการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและนำไปใช้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า มีค่าร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) ร้อยละ 23.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยสตรีมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเท่ากับ 7.00 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเท่ากับ 8.60

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

A Study of Utilization of Computer – Assisted Instruction Concerning "the law" for Women who Attended Non – Formal Education Activities at the Association For the Promotion of the Status of Women

The purposes of this study were to 1) construct the Computer Assisted Instruction (CAI) Program concerning "the law" for women who attended non – formal education activities at the Association for the Promotion of the Status of Women; 2) study the Law achievement in seven parts : the engagement, the wedding condition, the couples' assets, the divorce, the illegal child, the adopted child and the heritage; and 3) study opinions of women who attended non – formal education activities at the Association for the Promotion of the Status of Women concerning the usage of the CAI program in three aspects : the contents, the presentation and the outcome of learning from the CAI program.

The samples were fifty-two women who attended Non – Formal Education activities at the Association for the Promotion of the Status of Women and Volunteered to participate in this research project. The three instruments using in this research were: firstly, the CAI program of law which was developed by a researcher, secondary, ten questions with four choices of paralleled pre-test and post-test and thirdly, questionnaire of opinions concerning the usage of the CAI program of Law in three aspects: the contents, the presentation and the outcome of learning.

The analysis of data was divided into four parts. Firstly, descriptive statistics was used to analyze the demographic background of women who attended Non – Formal Education activities at the Association for the Promotion of the Status of Women. Secondly, t-test was used to test the null hypotheses concerning scores of pre-test and Post-test. Thirdly, the percentage was used to analyze opinions concerning the utilization of the CAI program of Law in three aspects: the contents, the presentation and the out come of Learning Fourthly, the percentage was used to analyze the gain scores of women.

The major findings of this study were summarized as follows:

1. The result of this study found that the pre-test scores before using the CAI program and the post-test scores after using the CAI program by women who attended non-formal education activities at the Association for the Promotion of the Status of Women were significant differences which accepted the research hypotheses setting. Specifically, scores of post-test after women learned from the CAI program were higher than the scores of pre-test.

2. Opinions concerning the usage of the CAI program of Law were as follows:-

1) the contents aspect

— 1.1 women were mostly thought that the explanation of the contents was understandable;

1.2 women mostly agreed that the numbers of questions for the pre-test and post-test were appropriate (63.5%);

2) the presentation aspect

2.1 women mostly liked the precision of letters (96.2%);

2.2 women mostly liked pictures on the screen (80.8%);

3) the learning Outcome aspect

3.1 women had been previously used computer – users (67.3%);

3.2 women were mostly interested in learning “the law” from the CAI program (69.2%);

3.3 women mostly understood the CAI program at the highest level (50.0%), and some understood at the middle level (48.1%)

3.4 women were mostly thought that learning from the CAI program was difference from learning from teachers (88.5%);

3.5 women mostly liked learning from the CAI program (82.7%);

3.6 women mostly spent time on learning the CAI program at the middle level, approximately 30 – 45 minutes (50%) and some spent time on learning the CAI program approximately 50 minutes and more (48.1%);

3.7 women were mostly thought that learning from the CAI program was

suitable to learn some other topics further more (100%).

3. After developing the CAI program and using to the women, gain score of women was 23.14 % which was higher than the setting criteria score of this research.

The average score of pre test and post test were 7.00 and 8.60.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากการได้รับทุนสนับสนุนจากทุนสภิดย์-สุรตนะ ชั้นชื่อ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาประสานงานและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีและครูผู้สอนกิจกรรมการศึกษาอนุรักษะบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนขอขอบคุณสตรีทุกท่าน ที่อาสาสมัครเข้าร่วมในงานวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ทันตสารสนเทศ คณะทันตแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

อาชัญญา รัตนอุบล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของ ภูมิหลังของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี จำแนกตามสถานภาพ	155
2 การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนที่เรียน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	156
3 เนื้อหาจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของจำนวนคำถามที่ใช้ทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	157
4 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของเนื้อหาใน บทเรียนที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วม กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	158
5 การนำเสนอจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชัดเจน ของตัวหนังสือที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริม สถานภาพสตรี	159
6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของรูปภาพ ที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	160
7 จำนวนและร้อยละของความคุ้นเคยกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาก่อน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคม ส่งเสริมสถานภาพสตรี	160

ตารางที่	หน้า
8 จำนวนและร้อยละของความสนใจต่อการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	161
9 จำนวนและร้อยละของความเข้าใจในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	162
10 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการเรียนรู้จากครู โดยตรงของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	162
11 จำนวนและร้อยละของความรู้สึกต่อการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	163
12 จำนวนและร้อยละของการใช้เวลาในการเข้าใจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	164
13 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆต่อไป ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	165
14 คะแนนเฉลี่ยคะแนนสอบก่อนเรียนและสอบหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	166

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1 ขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

30

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สตรีเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า หากสตรีได้รับการพัฒนาแล้ว สตรีจะมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีสิทธิและโอกาสต่างๆอย่างเต็มศักยภาพทัดเทียมกันทุกคน ดังคำกล่าวที่ว่า "... หากให้การศึกษแก่บุรุษ จะเป็นการให้การศึกษแก่คนเพียงคนเดียว แต่ถ้าให้การศึกษแก่สตรีเท่ากับว่าให้การศึกษแก่คนทั้งครอบครัว..." ด้วยเหตุนี้สตรีจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในสถาบันครอบครัว สตรีเป็นผู้ซึ่งมีบทบาทมากมายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของภรรยาผู้ดูแลสามี บทบาทของแม่ผู้ดูแลลูก บทบาทของแม่บ้านผู้ดูแลความเรียบร้อยในบ้าน บทบาทของแม่ครัวผู้ดูแลอาหารการกินของทุกคนในครอบครัว หรือแม้แต่บทบาทของผู้ทำความสะอาดในบ้านก็ตาม ด้วยเหตุนี้สตรีจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสงบสุขของครอบครัว และที่สำคัญ สตรีจะเป็น ผู้ที่ให้การศึกษแก่สมาชิกทุกคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาประเภทใดก็ตาม

สตรีทั้งประเทศมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ และโดยทั่วไปแล้ว สตรีจะมีแนวโน้มที่มีอายุยืนยาวกว่าบุรุษ จึงทำให้จำนวนสตรีที่สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย และจากที่ผ่านมา ประเทศไทยละเลยการพัฒนาสตรีโดยส่วนรวม และขาดความร่วมมือจากสตรีทั้งหลายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นในฐานะใดก็ตามเช่น ในฐานะของภรรยา ในฐานะของมารดา ในฐานะของผู้ใช้แรงงานในสังคม หรือแม้แต่ในฐานะของประชาชน (คณะกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2537)

ปัญหาประการหนึ่งของสตรีส่วนใหญ่ของประเทศคือ ปัญหาการศึกษาของสตรี ดังเช่นที่ สุธีรา ทอมสันและเมทินี พงษ์เวช (2538) ได้สรุปภาพรวมของระดับการศึกษาของสตรีโดยกล่าวว่า "ถึงแม้ว่าระดับการรู้หนังสือของประเทศจะมีอัตราสูงกว่าร้อยละ 90 ก็ตาม ในจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือของประเทศนั้น 2 ใน 3 ส่วนคือ ผู้หญิง ในกลุ่มประชากรที่มีการศึกษา ร้อยละ 70 สำเร็จระดับประถมศึกษาเท่านั้น และเพียงร้อยละ 5 สำเร็จการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ในกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรี ผู้หญิงมีจำนวนมากกว่าชาย ส่วนในระดับปริญญาโทนั้น หญิงและชายจะมีจำนวนเท่าๆกัน ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้น ชายมีมากกว่าหญิง"

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาและให้ความสำคัญแก่สตรี ด้วยการเพิ่มคุณภาพและโอกาสแก่สตรีเท่าที่จะเป็นไปได้ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเข้ามามีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาสตรีในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การฝึกอบรม การฝึกทักษะ ด้านผู้นำทางอาชีพ การได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ค่านิยม และวัฒนธรรม

นอกจากนี้แล้ว การส่งเสริมให้สตรีได้มีโอกาสรู้จักใช้เทคโนโลยีต่างๆ อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ ก็จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อความอยู่รอดในสังคมแห่งยุคสภาวะสนเทศเช่น ในปัจจุบัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีก็จะครอบคลุมไปถึง การจัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสตรีที่อยู่นอกระบบโรงเรียนต่างๆ อาทิ กลุ่มสตรีที่ยากจนในเมืองและชนบท สตรีสูงอายุ สตรีวัยเยาว์ที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน สตรีที่ตกเป็นเหยื่อการค้าประเวณี สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวแต่ผู้เดียว สตรีที่พิการทางร่างกายและจิตใจและไม่สามารถประกอบอาชีพได้ สตรีที่ถูกต้องโทษตามกฎหมาย สตรีที่เป็นผู้ลี้ภัย สตรีที่เป็นชนกลุ่มน้อย แมซี ตลอดจนสตรีที่อยู่ในวัยทำงาน เป็นต้น

การนำบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาประยุกต์ใช้กับการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีจึงมีความเป็นไปได้และน่าจะมีความเหมาะสม เนื่องจากว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปจะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถทำงานได้ตามที่ผู้เขียนโปรแกรมได้เขียนโปรแกรมควบคุมการทำงานของเครื่องไว้ โดยเน้นการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ มีการเสริมแรงที่สามารถตอบสนองผู้เรียนได้ทันทีจากจอภาพ และอาจมีเสียงโต้ตอบกลับมายังผู้เรียนได้อีกด้วย และประการสำคัญบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเป็นสื่อที่เข้าใจ และทำทหายความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น แสวงหาคำตอบ และยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความจำและการคิดอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการป้อนคำถามให้ผู้เรียนได้มีโอกาสโต้ตอบอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนยังได้มีโอกาสฝึกทักษะพื้นฐานในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์อีกด้วย และประการสำคัญคือเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปจะมีความสอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มสตรีที่มีวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบในตนเอง และครอบครัวสูง ทำให้ไม่มีเวลาศึกษาจากระบบการศึกษาปกติ ก็จะสามารถได้มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญคือ สตรีจะสามารถได้เรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวในสังคมปัจจุบัน ตลอดจนได้ทันกับสภาพเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอีกด้วย

การนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้กับสตรีในการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็คือ การนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของสตรีในการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยสามารถนำ

มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยครู หรือผู้สอนในการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามเอกัตภาพของสตรีเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ โดยเน้นให้สตรีในการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสควบคุมความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเองจากเนื้อหาที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นในรูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

บทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังกล่าวจะแสดงถึงเนื้อหาวิชาทั้งในรูปแบบตัวหนังสือและกราฟฟิก และมีการประเมินผลด้วยตนเองโดยตอบคำถามจากคอมพิวเตอร์ ซึ่งเมื่อสตรีตอบแล้ว ก็ยังสามารถตรวจสอบคำตอบได้ด้วยตนเองตลอดเวลา กล่าวคือได้รับผลการเรียนของตนในลักษณะของข้อมูลย้อนกลับได้ในทันทีทันใด และสามารถใช้เวลาทบทวนเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของตน ในสถานที่ต่างๆ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องใช้เพียงแต่ในสถานศึกษาเท่านั้น เมื่อกลุ่มสตรีนอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้ว ก็จะมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า โสมสวัสดิ์ พระวรราชทินัดดามาตุ ตั้งอยู่ ณ. 501/1 ถนนเดชะตุงคะ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210 ได้มีการจัดโครงการต่างๆเพื่อช่วยเหลือสตรีในสังคม ได้แก่ บ้านพักฉุกเฉินช่วยเหลือผู้หญิง และเด็กที่มีปัญหาเด็กร้อน ศูนย์การศึกษาและมีอาชีพสตรี เกสต์เฮาส์ สโมสรสุขภาพ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา ศูนย์เยาวชนดอนเมืองร่วมพัฒนาสังคมไทย คลินิกหญิงรับปรึกษาปัญหาสุขภาพสตรี

ปัจจุบันนี้กฎหมายได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของคนทุกคนในสังคม สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมฯจึงควรที่จะต้องได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจกฎหมายทั้งในลักษณะที่เป็นกฎเกณฑ์ หรือกติกา ตลอดจนจรรยาบรรณฉบับใหม่ที่ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนพึงต้องปฏิบัติ และเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนในสังคม เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบ ถูกละเมิดสิทธิจากบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งหากสตรีนอกระบบโรงเรียนเหล่านี้ ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรีแล้ว ก็จะทำให้สตรีไม่ตกอยู่ในฐานะของผู้เสียหาย ดังเช่นที่คณะกรรมการกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาบทบาทและสถานภาพสตรี ได้กล่าวว่า "...การละเมิดสิทธิสตรียังคงปรากฏให้เห็นอยู่ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรีเอง จึงทำให้สตรีตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้.." (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537)

ด้วยเหตุนี้การให้ความรู้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคม จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ยิ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย การนำ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ในเรื่องกฎหมาย จึงควรจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนับสนุน ให้สตรีได้ เกิดความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ภายใต้ความยุติธรรมและความถูกต้องตาม รัฐธรรมนูญไทย

เมื่อสตรีต้องเตรียมตัวที่จะมีชีวิตคู่ สตรีควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ กฎหมายครอบครัวและมรดก ดังที่ วิมลศิริ ชำนาญเวช (2537) ได้นำเสนอในประเด็นดังกล่าวไว้ 7 เรื่องด้วยกัน คือการหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สินสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก ผู้วิจัยจึงได้นำเรื่องกฎหมายดังกล่าวมาใช้ในการทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อ ส่งเสริมให้สตรีได้รับความรู้ ความเข้าใจเพื่อความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม และจะ สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวของตนต่อไปได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย สำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนเรื่องกฎหมาย ใน 7 เรื่องคือการหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สินสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ในเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

สมมติฐานของการวิจัย

สุนทรী สุกาญจนาศเรษฐ (2533) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนแต่ละเรื่อง ได้แก่ คะแนนทักษะการบวกเลขในใจอย่างง่าย คะแนนทักษะการลบเลขในใจอย่างง่าย คะแนนทักษะการคูณเลขในใจอย่างง่าย คะแนนทักษะการหารเลขในใจอย่างง่าย และคะแนนทักษะการบวก ลบ คูณ หาร จำนวนที่มีหลายหลัก หลังการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดเลขในใจก่อนการใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นฤมล เพ็ชรสุวรรณ (2534) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
คณิตศาสตร์เรื่องร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในด้านผลการเรียน พบว่านักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคณิตศาสตร์เรื่อง
ร้อยละ มีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ คือ คะแนนทดสอบภายหลังเรียนบท
เรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์
ช่วยสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย

-ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนทดสอบจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย

ความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน
เกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ใน 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านการนำ
เสนอ และด้านการเรียนรู้

2. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถาน
ภาพสตรี จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริม
สถานภาพสตรี ซึ่งอาสาสมัครเข้าร่วมงานวิจัยนี้เป็นจำนวน 52 คน

3. เนื้อหา

เนื้อหาของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ได้แก่ การหมั้น เจือนไขการแต่ง
งาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

สตรี หมายถึง กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริม
สถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้รับการ
สนับสนุนจากกรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดเป็นศูนย์การศึกษาและฝึก
อาชีพสตรี โดยมีหลักสูตรต่างๆ เช่น เสริมสวย ตัดเย็บ ประกอบอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน ทอผ้าไหม
ซ์บรถยนต์ เป็นต้น

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึงบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย เรื่องกฎหมาย โดยใช้โปรแกรมชื่อ Authorware Professional for Windows ได้แก่ การหมั้น เสร็จสิ้นการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก

- ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก นึกคิด ทำที่ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย เกี่ยวกับเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนทดสอบจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย 7 เรื่อง ได้แก่ การหมั้น เสร็จสิ้นการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก

ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยวัดจากคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พื้นฐาน
2. สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีความรู้เรื่องกฎหมายเพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป
3. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสตรีนอกระบบกลุ่มอื่นๆที่สนใจในเรื่องกฎหมายดังกล่าว
4. แนวทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะสามารถประยุกต์ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในเรื่องอื่นๆที่กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ความสนใจ และต้องการ

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อความเข้าใจและเป็นพื้นฐานในการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย สำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี" ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังนี้

- 1.ปัญหาสตรีและการพัฒนาสตรี
- 2.การศึกษาจากระบบโรงเรียนกับสตรี
- 3.คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- 4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาสตรีและการพัฒนาสตรี

ปัญหาของสตรี

สภาพปัญหาทางการศึกษาของสตรีในปัจจุบัน ตามนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (2535-2554) ได้เสนอดังต่อไปนี้คือ

- 1.สตรีทั่วไปยังมีการศึกษาระดับต่ำกว่าบุรุษ และสตรีครึ่งหนึ่งของประชากรสตรีทั้งหมดมีความรู้ระดับประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น นอกจากนี้สตรีที่ไม่รู้หนังสือมีสองเท่าของบุรุษที่ไม่รู้หนังสือ
- 2.อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเด็กหญิงมีน้อยกว่าเด็กชาย และภาคเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีต่ำกว่าภาคอื่น
- 3.สตรีเลือกเรียนสาขาที่เป็นประเพณีนิยมเช่นคหกรรมและพาณิชยกรรมในระดับอาชีวศึกษา ในขณะที่บุรุษจะเลือกเรียนอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม
- 4.ในระดับอุดมศึกษาสตรีเลือกเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย
- 5.ยังมีการจำกัดสิทธิในการศึกษาของสตรีในบางสาขาในระดับอุดมศึกษา และในการศึกษาเฉพาะกิจในกลุ่มที่จัดโดยหน่วยงาน
- 6.การศึกษาจากระบบโรงเรียนยังมีอยู่จำกัดทั้งในด้านบริการและวิชาที่เปิดสอน
- 7.การศึกษาผ่านสื่อมวลชนยังมีปัญหาด้านวิธีการเสนอ เพื่อให้เกิดความสนใจและความเข้าใจ และยังไม่ค่อยมีเรื่องเกี่ยวกับสตรีและประเด็นการพัฒนาสตรีให้เห็นชัด (คณะอนุกรรมการ-

เฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2537)

นอกจากนี้แล้ว กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2537) ยังได้เสนอสภาพปัญหาของสตรีในด้านสังคม-วัฒนธรรม การศึกษา อาชีพ และการเมืองการปกครองไว้ดังนี้

1. สภาพปัญหาด้านสังคม-วัฒนธรรม

สตรีต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่างๆ ได้แก่

- สตรีถูกมองว่าเป็นช่างเท้าหลัง เป็นผู้ตาม และผู้ให้บริการ เป็นเพศที่อ่อนแอ และเป็นวัตถุทางเพศ ทศนคติและค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อโอกาสและบทบาทสตรีในทุกด้าน ทั้ง การศึกษา เศรษฐกิจ และการเมือง-การปกครอง

- สังคมไม่ให้คุณค่าต่อบทบาทสตรีในฐานะภรรยา แม่ และแม่บ้านมากเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นบทบาท และงานที่ไม่มีผลตอบแทนเป็นตัวเงิน ทั้งๆที่บทบาทและงานดังกล่าวต้องใช้เวลา พลังงาน และความอดทนสูง และเป็นบทบาทที่มีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อครอบครัวอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคม

- สตรีต้องแบกรับภาระงานทั้งในบ้าน (ดูแลบ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัว) และนอกบ้าน (งานในที่ทำงาน งานในไร่ นา งานในชุมชน) โดยไม่ค่อยมีสามีและลูกช่วยแบ่งเบาภาระในบ้าน ทำให้สตรีไม่มีโอกาสและเวลาที่จะพักผ่อน ดูแลและพัฒนาตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในสังคม

- มีโอกาสน้อยกว่าชายในการพัฒนาศักยภาพของตน เนื่องจากถูกมองว่าไม่สำคัญ

- มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อยเพราะไม่ได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมและขาดโอกาสที่จะฝึกฝน และพิสูจน์ความสามารถ

- มีอำนาจต่อรองน้อย ทั้งในด้านครอบครัวและสังคม ไม่สามารถแม้แต่จะควบคุม และตัดสินใจในส่วนที่เป็นสิทธิส่วนบุคคล เช่น ร่างกายของตนเอง (การมีเพศสัมพันธ์กับสามี การตั้งครรภ์-มีบุตร การทำแท้ง การถูกข่มขืน การหย่าร้าง ฯลฯ)

2. สภาพปัญหาด้านการศึกษา

สภาพปัญหาด้านการศึกษาของสตรีมีผลมาจากสภาพปัญหาด้านสังคม-วัฒนธรรมเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ่อแม่สนับสนุนให้ลูกสาวเรียนหนังสือน้อยกว่าลูกชาย เนื่องจากเห็นว่าไม่จำเป็นที่สตรีต้องมีการศึกษามาก เพราะต่อไปสตรีจะต้องแต่งงานมีครอบครัว กลายเป็นสมาชิกในตระกูลอื่น และหากสตรีมีการศึกษาสูงอาจหาคู่ครองได้ยาก หรือมีปัญหาในชีวิตครอบครัวต่อไป ในขณะที่ลูกชายจะเป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลและเป็นผู้นำครอบครัวต่อไป

-สตรีรู้หนังสือและได้รับการศึกษาน้อยกว่าชาย โดยเฉพาะในกลุ่มชนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม

-สตรีได้รับการศึกษาฝึกทักษะอาชีพน้อยกว่าชาย ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการเลือกอาชีพ รายได้ และ ความก้าวหน้าในอาชีพของสตรี

-ทักษะอาชีพที่สตรีได้รับการศึกษาอบรมและฝึกฝน มักเป็น"ทักษะผู้หญิง" เช่นเย็บปัก ถักทอ อาหาร เสริมสวย หัตถกรรมต่างๆ วิชาชีพครู พยาบาล และเลขานุการ ซึ่งเป็นทักษะที่ให้ค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจต่ำ และได้รับความสำคัญทางสังคมน้อย ในขณะที่สตรีไม่ค่อยมีโอกาสได้รับการฝึกทักษะอาชีพที่สังคมมองว่าเป็น "ทักษะผู้ชาย" เช่นการช่าง และเทคโนโลยีต่างๆ สถาปัตยกรรม วิศวกรรม แพทย์ ซึ่งเป็นทักษะที่ทันสมัย เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน/วิชาชีพ และให้ค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง

-สตรีได้รับความรู้และการฝึกอบรมด้านทักษะผู้นำน้อยกว่าชาย จึงมักทำให้ถูกมองว่าขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้นำขององค์กร และ/หรือชุมชน

-สตรีได้รับความรู้ และข่าวสารข้อมูล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อยกว่าชาย เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลา การใช้ภาษา/สื่อสารและการเดินทาง นอกจากนั้นความรู้และข่าวสารข้อมูลที่ได้รับ มักจะไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสตรี

3. สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ-อาชีพ

-สตรีเป็นแรงงานสำคัญ ทั้งในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และแรงงานนอกระบบ แต่ได้รับความสำคัญน้อยในฐานะผู้ผลิต

-มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในการว่าจ้างงาน บางสาขาอาชีพ/งานจะไม่รับ หรือไม่ยอมรับสตรีเข้าทำงาน โดยเฉพาะสตรีที่มีครอบครัว เนื่องจากนายจ้างเกรงว่าจะปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ หรือไม่มีประสิทธิภาพ สตรีจึงมีทางเลือกและโอกาสตัดสินใจในการประกอบอาชีพน้อยกว่าชาย

-งาน/อาชีพที่สตรีส่วนใหญ่ได้ทำมักเป็นงานที่ใช้ประเภทแรงงานไร้ฝีมือและ/หรือเป็นงานที่จำเจ ซ้ำซาก ไม่ท้าทาย และไม่มีการพัฒนา ไม่มีความก้าวหน้า

-สตรีส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าชาย ในงานประเภทเดียวกัน และมีโอกาสน้อยที่จะได้ทำงานที่มีรายได้ดี เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็น จึงมีรายได้ต่ำกว่าและยากจนกว่าชาย

-สตรีโดยทั่วไปมีโอกาสก้าวหน้าน้อยกว่าชาย โดยเฉพาะสตรีที่มีครอบครัวแล้ว เนื่องจากติดภาระงานในครอบครัว ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทให้กับงาน/อาชีพได้อย่างเต็มที่ และในขณะเดียวกันสังคมยังยึดมั่นในทัศนคติเดิมว่า สตรีมีบทบาทเป็นผู้ตาม ไม่ใช่ผู้นำ การยอมรับให้สตรีก้าวหน้าในงานอาชีพมากกว่าชาย หรือเทียบเท่าชาย จึงมีน้อย แม้ระหว่างสตรีด้วยกันเอง

-สตรีที่มีปัญหาด้านความรู้และทักษะอาชีพ มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่น และอาจถูกชักจูงเข้าสู่อาชีพที่ไม่พึงประสงค์ได้ง่าย เช่น อาชีพขายบริการทางเพศ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่น ๆ ต่อไป

4. สภาพปัญหาด้านการเมือง-การปกครอง

-สตรีโดยทั่วไปยังขาดความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาท สิทธิและพลังของตน เนื่องจากขาดการกระตุ้น ส่งเสริม ทั้งยังไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ชายและสังคมทั่วไป

-สตรีมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจและวางแผน ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน

-สตรีมีส่วนร่วมน้อยในการเมือง และการปกครอง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ แม้ว่าสตรีจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งมากขึ้น แต่จำนวนสตรีที่สมัครเข้ารับเลือกตั้ง และได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งต่างๆยังมีน้อย ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งในชุมชน/ท้องถิ่น (กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาจังหวัด) หรือตำแหน่งในระดับประเทศ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิก รัฐมนตรี) ก็ตาม

-สตรีขาดการคุ้มครองสิทธิสตรี และสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญและเคารพต่อสตรี (เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับครอบครัว การหย่าร้าง ทรัพย์สิน ฯลฯ) นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายก็ยังมีอคติต่อสตรี (เช่น การทำร้ายร่างกายในครอบครัว การข่มขืน การทำแท้ง การหย่าร้าง เป็นต้น)

การพัฒนาสตรี

คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2537) ได้ระบุลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ไว้ 3 ด้านซึ่งควรได้รับการพัฒนา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัว

มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ รู้จักระวัง ดูแล ป้องกัน และรักษาสุขภาพของตน ทั้งทางกาย และทางจิต โดยเฉพาะในระหว่างตั้งครรภ์ คลอดลูกในระยะเลี้ยงดูลูกอ่อน และในช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

1.1 มีความรู้อย่างน้อยจบการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาพื้นฐาน มีโอกาสพัฒนาสติปัญญา จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และทักษะในการประกอบอาชีพสามารถพึ่งพาตนเอง และมึงานทำที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์

1.2 มีความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิ และโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ พร้อมนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและของครอบครัว โดยเฉพาะของสมาชิกที่ยังเป็นเด็กและเยาวชน

1.3 มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อแม่เมตตารวมและความรักออกไปสู่มวลมนุษยชาติ

2. ชีวิตและครอบครัว

2.1 มีเสรีภาพในด้านความรักและการเลือกคู่ครอง โดยพิจารณาถึงความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ และถือว่าจริยธรรมทางเพศ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุรุษและสตรี

2.2 มีสิทธิตัดสินใจและร่วมการกระทำกับบุรุษในการคุมกำเนิด หรือทำแท้งได้เมื่อมีเหตุจำเป็นภายในขอบเขตของกฎหมาย

2.3 ทั้งชายและหญิงมีหน้าที่ร่วมกับบุรุษในการเลี้ยงดูอบรมลูกและงานในบ้าน การแบ่งภาระหน้าที่ระหว่างกันควรเป็นไปตามความเหมาะสม โดยความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย

2.4 ทั้งชายและหญิงมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการสร้างครอบครัวที่อบอุ่น และกลมเกลียว โดยมีความรักความเคารพซึ่งกันและกัน และควรใช้เวลาร่วมกันเพื่อสร้างพื้นฐานชีวิตที่มีความสุข และมีคุณธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และเปิดกว้างไปถึงผู้สูงอายุ คนพิการ และชุมชนด้วย

3. การมีส่วนร่วมในสังคม

3.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและบทบาทโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสตรีเอง ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม และร่วมรณรงค์ปรับเปลี่ยนค่านิยม และเจตคติของสังคมที่มีต่อสตรีให้ถูกต้อง

3.2 มีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในปัญหาและกิจกรรมของชุมชน และสังคมเคียงบ่าเคียงไหล่กับชาย

3.3 มีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจตามหลักความสามารถ ทั้งในการได้รับคัดเลือกเข้าทำงาน การรับค่าตอบแทน และโอกาสก้าวหน้าเช่นเดียวกับชาย รวมทั้งได้รับการคุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิของตนตามกฎหมาย

3.4 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤติของสังคมและร่วมพัฒนาชุมชน ศาสนา สิ่งแวดล้อม การเมืองและการปกครองในทุกระดับมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการในทุกรูปแบบตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด (คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2537)

จะเห็นได้ว่าจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสตรีไทยดังกล่าวนี้ เป็นคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน หากสตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพต่างๆดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะมีผลทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของสตรี และสมาชิกทุกคนในครอบครัวดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาสตรีจึงมีความสำคัญยิ่งกล่าวคือ สตรีเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป หากสตรีได้รับการพัฒนาแล้ว สตรีจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีสิทธิและโอกาสต่างๆอย่างเต็มศักยภาพทัดเทียมกันทุกคน

กระบวนการพัฒนาสตรี เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในระดับสากล โดยสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 (ค.ศ. 1975) กระบวนการนี้ได้แพร่ขยายไปทุกมุมโลก และได้รับการขานรับจากรัฐบาลเกือบทุกประเทศ ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาสตรี โดยคณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาวในคณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี ซึ่งได้จัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ.2522 ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาว (พ.ศ.2525-2544) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแนวทางการวางแผน รวมทั้งการดำเนินงานพัฒนาสตรีของภาครัฐและเอกชน

สาระสำคัญของแผนพัฒนาสตรีระยะยาวในส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ แนวความคิดพื้นฐานที่เน้นความเสมอภาคและโอกาสเท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย การส่งเสริมสนับสนุนศักยภาพของหญิงและการพัฒนาหญิงที่ต้องเริ่มที่ตัวหญิงเองไปพร้อมกับบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ชุมชน สังคม และหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ก็ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาสตรีไปสู่แบบฉบับอันพึงประสงค์ว่า สตรีจะต้องมีทั้งคุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะด้านชีวิตและครอบครัว กับคุณลักษณะของการมีส่วนร่วมในสังคมที่พึงประสงค์

ในส่วนที่สองของแผนพัฒนาสตรีระยะยาว แบ่งออกได้เป็นสภาพปัญหาของหญิงที่แตกต่างจากชายและมีได้เป็นปัญหาร่วมของชายและหญิง ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางสังคม การเมืองและการปกครอง วัตถุประสงค์และนโยบายในการพัฒนาสตรี เป้าหมายหลักในการพัฒนาสตรี การจำแนกสตรีกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มอายุต่างๆ กันกลุ่มหนึ่ง และกลุ่มอาชีพกับกลุ่มพิเศษบางกลุ่มคือ กลุ่มสตรีเกษตรกร และสตรีนอกภาคเกษตรอีกกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งนโยบายและมาตรการเฉพาะด้านที่สนองตอบต่อปัญหาทุกด้านที่กล่าวมาแล้ว

ส่วนที่สามของแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ประกอบด้วยสภาพปัญหา นโยบายและมาตรการ การพัฒนากลุ่มอาชีพกับกลุ่มพิเศษ รวม 6 กลุ่มคือ สตรีเกษตรกร สตรีนอกภาคเกษตร ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจสตรี แม่ชี หญิงบริการบางประเภท และหญิงต้องขัง

ในส่วนที่สี่ของแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ได้กล่าวถึงการจัดตั้งองค์กรเพื่อการพัฒนาสตรีในระดับชาติของรัฐ และในส่วนที่ห้าเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสตรี ส่วน

สุดท้ายของแผนเป็นสาระประกอบด้านตัวบ่งชี้สภาพสตรี เพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบายหรือแผน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และข้อเสนอให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับสตรีในเรื่องต่างๆเป็นเรื่องสุดท้าย

วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสตรีระยะยาวที่กำหนดไว้คือ ให้สตรีมีความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสที่จะได้รับบริการที่จะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการตัดสินใจอย่างเท่าเทียม ให้สตรีมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินชีวิต มีความคิดและมีเหตุผล มีบทบาทสร้างสรรค์ต่อชุมชน ให้สตรีได้รับความคุ้มครองทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และให้สตรีมีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและบทบาทของตนเองและมีประสิทธิภาพในการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง

นโยบายของแผนพัฒนาสตรีระยะยาวที่กำหนดไว้คือ พัฒนาสตรีให้มีความพร้อมในด้านต่างๆ ขจัดการเลือกปฏิบัติและความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ รวมทั้งเพศเดียวกัน และพัฒนาค่านิยมของสังคมให้ยอมรับคุณค่า กำลังแรงงานและความคิดของสตรี

ในด้านกลวิธีการดำเนินงานพัฒนาสตรีนั้น แผนพัฒนาสตรีระยะยาว และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ในด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ มีการให้การศึกษานอกระบบแก่สตรี เช่นการวางแผนครอบครัว การฝึกอบรมอาชีพ หัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน สุขศึกษา โภชนาการ ฯลฯ
2. การขยายการศึกษาภาคบังคับแก่เยาวชนสตรี
3. การคุ้มครองและจัดสวัสดิการให้แรงงานหญิง
4. การให้บริการสาธารณสุข ได้แก่ การวางแผนครอบครัว การป้องกัน และรักษาโรค การอนามัยแม่และเด็ก
5. การพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี
6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในครัวเรือนและท้องถิ่น และการส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรสตรีระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด
7. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ
8. การส่งเสริมองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสตรี และส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสตรี
9. การจัดตั้งองค์กรสตรีถาวรระดับชาติที่รับผิดชอบการพัฒนาสตรี (อ้างถึงในกรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537)

การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับสตรี

จากสภาพปัญหาของสตรีข้างต้น จะเห็นได้ว่าสตรีในปัจจุบันยังประสบกับปัญหาต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหาการด้อยโอกาส ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา จึงทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรัฐเองก็ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่สตรีประสบอยู่ จึงได้มีการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนาสตรี หน่วยงานต่างๆไม่ว่ารัฐหรือเอกชน จึงต้องมีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาดังกล่าวร่วมกัน ดังเช่นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2541) หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80กล่าวว่า "รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้"

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาสตรี ด้วยเหตุนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสตรี กล่าวคือมีการนำเสนอแนวทางการศึกษาเพื่อความก้าวหน้าของสตรี โดยสอดแทรกอยู่ในแผนพัฒนาสตรี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวข้างต้น

การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตลอดชีวิตจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาสถานภาพสตรี โดยมุ่งสนับสนุนและให้บริการแก่สตรีที่อยู่ในอกระบบโรงเรียน ให้มีโอกาสเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ หรือทั้งการเรียนรู้จากห้องเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ของสตรีเพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีภารกิจหลักในการให้บริการการศึกษาแก่กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะประชากรนอกระบบโรงเรียน ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง การพัฒนาทักษะด้านอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กองพัฒนาศรี กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการเน้นเฉพาะสตรีในระดับหมู่บ้าน/ตำบล โดยมีนโยบายดังต่อไปนี้

1. เร่งรัดการพัฒนาศรี โดยการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรสตรีในระดับหมู่บ้าน ตำบลให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นแกนนำในกำรบริหารงานพัฒนาศรีและก้าวไปสู่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งด้านส่วนตัว ครอบครัว และชุมชน

2. เน้นการพัฒนาอาชีพสตรีใน 2 ส่วน คือ การพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิต และการพัฒนาอาชีพเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

3. รณรงค์ให้สถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตและสมาชิกในครอบครัว

4. เน้นบทบาทของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสตรีมากขึ้น
โครงการของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยมีดังนี้

● กลุ่มงาน การมีส่วนร่วมทางสังคม การเมือง การปกครอง

การมีส่วนร่วมทางสังคม การเมือง การปกครอง มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทการเป็น
ผู้นำของสตรีและการจัดตั้งองค์กรสตรี เพื่อนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมของสตรีในกระบวนการ
พัฒนาต่างๆทั้งในเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองในทุกระดับ ประกอบด้วยโครงการต่อไปนี้

- 1.รวมพลังสตรีอาสาสมัคร
- 2.ฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.)
- 3.ฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.)
- 4.ฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.)
- 5.ฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.)
- 6.สัมมนาคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด
- 7.ชุมนุมสัมมนาผู้นำสตรีระดับต่างๆตั้งแต่ตำบล-ประเทศ

● กลุ่มงาน การอบรมและพัฒนาอาชีพสตรี

เสริมสร้างและพัฒนาให้สตรีมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม
กับสภาพท้องถิ่นและความต้องการเป็นการยกระดับรายได้และการครองชีพของสตรีในชนบทให้
สูงขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี ครอบครัวและชุมชน รวมทั้งนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม
ชนบทขนาดย่อมต่อไป ประกอบด้วยโครงการต่อไปนี้

- 1.ฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้าน/ตำบล
- 2.ฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะกลุ่มอาชีพสตรี
- 3.ฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะวิทยากรท้องถิ่น
- 4.ส่งเสริมกลุ่มสตรีด้านธุรกิจและการปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์

● กลุ่มงาน การส่งเสริมสถานภาพสตรี

ส่งเสริมสถานภาพของสตรี โดยการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวให้สตรี
ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต
ของครอบครัว นอกจากนี้จะเป็นการศึกษาหารูปแบบ สื่อ เอกสาร สิ่งพิมพ์ รวมทั้งการติดตาม
ประเมินผลการพัฒนาสตรี ประกอบด้วยโครงการดังต่อไปนี้

- 1.ฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้าน/ตำบล
- 2.การหารูปแบบในการพัฒนาสตรีทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 3.การผลิตคู่มือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออื่นๆ

4. การกำกับและติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาสตรี

5. สนับสนุนโครงการพัฒนาสตรีระดับเขต (อ้างถึงในกรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีนโยบายที่จะให้ความช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็ก ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและให้มีเครือข่ายการประสานงานกันได้ทั่วประเทศ จึงได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็กขึ้นในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 และได้ขยายครอบคลุมทุกจังหวัดในปีพ.ศ.2537

กิจกรรมของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้แก่

1. ประสานงานการอบรมอาชีพเสริมแก่คนงานหญิงและเด็ก โดยประสานงานหากลุ่มเป้าหมายเพื่อเข้ารับการอบรม โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กทั่วไป ลูกจ้าง และประสานงานหาผู้ฝึกอบรม ได้แก่ นายจ้าง วิทยากร

2. ให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและลูกจ้างในการดูแลสิทธิของคนงานหญิงและเด็กในเรื่องกฎหมายแรงงานและสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับ ความปลอดภัยในการทำงาน และขั้นตอนการช่วยเหลือของรัฐ กรณีที่ลูกจ้างไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย

3. อบรมเตรียมแรงงานเด็กที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดย จัดอบรมให้ความรู้แก่เด็กและนักศึกษาที่จะจบการศึกษาในชั้น ป.6, ม.3, ม.6, ปวช., ปวส., ในด้านสภาพการทำงานในอุตสาหกรรม ข้อกฎหมายที่ควรรู้ ความต้องการของตลาดแรงงาน และการเตรียมความพร้อมทางด้านทักษะ และจัดหาผู้บรรยาย ได้แก่ นายจ้าง ผู้นำสหภาพแรงงาน หรือบุคคลอื่นๆ

4. จัดตั้งอาสาสมัคร สอดส่องการใช้แรงงานหญิงและเด็ก โดยคัดเลือกจากผู้นำในชุมชนและประชาชนกลุ่มอื่นๆ ทำหน้าที่ หาข้อมูลและรายละเอียดของสตรีและเด็กในพื้นที่ที่เคลื่อนย้ายออกไปทำงานนอกท้องถิ่น ให้คำปรึกษาแนะนำแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง สตรีและเด็ก เกี่ยวกับการไปทำงานต่างท้องถิ่น โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อป้องกันการหลอกลวงไปประกอบอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม (อ้างถึงในกรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้ความรู้จนสามารถนำไปปรับยกระดับคุณภาพชีวิตและประกอบอาชีพเสริมรายได้แก่ครอบครัวของตน

2. สร้างความเข้าใจในนโยบายของรัฐและทางราชการ ขจัดความหวาดระแวงตามนโยบายความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติแบบเก่าๆ ไปในแนวทางที่รัฐพึงประสงค์ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

4. เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไป

— โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือแม่บ้าน/ผู้นำสตรีในชนบท/กลุ่มสตรีที่ทางราชการจัดตั้งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจังหวัดยะลา ปัตตานี สงขลา นราธิวาสและสตูล โดยให้จังหวัดคัดเลือกอำเภอ คัดเลือกบุคคลเป้าหมาย สำหรับกิจกรรมหลักคือการให้ความรู้ด้านการพัฒนาสตรี การอนามัยแม่และเด็ก การป้องกันยาเสพติดและหลักอาหาร โภชนาการ ตามโครงการการสัมมนาพัฒนาแม่บ้านและผู้นำสตรีจังหวัดชายแดนภาคใต้

ศูนย์ประสานงานให้ความช่วยเหลือผู้ถูกบังคับค้าบริการทางเพศ ได้สังกัดกรมประชาสงเคราะห์มีวัตถุประสงค์คือ

1. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกบังคับค้าบริการทางเพศออกจากสถานที่กักขัง นอวงเหนือ
2. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ อาทิเช่นส่งกลับภูมิลำเนาเดิม จัดหางานให้ทำ ส่งไปฝึกอบรมวิชาชีพอื่นๆ
3. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันปราบปราม กระบวนการล่อลวงหญิงเพื่อค้าประเวณี
4. เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ข้อมูล เกี่ยวกับการล่อลวงหญิงเพื่อค้าประเวณีแก่สตรีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อมิให้ตกเป็นเหยื่อของการล่อลวง
5. ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือสตรี ที่ประสบปัญหาสังคมในรูปแบบต่างๆ และให้บริการปรึกษาหารือ และคำแนะนำในการแก้ปัญหาชีวิตทางโทรศัพท์

กลุ่มเป้าหมายหลักคือ ผู้ถูกบังคับบริการทางเพศ และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆคือ สตรีที่บิดามารดาขายให้มาค้าประเวณี สตรีที่ไปค้าประเวณีต่างประเทศแล้วถูกจับส่งกลับ สตรีที่ถูกข่มขืน สตรีที่ไปทำงานต่างประเทศแล้วประสบความเดือดร้อนในต่างแดน สตรีที่ท้องนอกสมรส สตรีที่มีปัญหาด้านความประพฤติหรือประพฤติตนไม่สมวัย สตรีหม้าย สตรีที่ถูกนายจ้างเอาเปรียบในการทำงานและค่าแรง สตรีผู้พ้นโทษจากกรมราชทัณฑ์ สตรีที่พ้นจากการอุปการะของสถานสงเคราะห์ฯ และสตรีที่ประสบปัญหาอื่นๆ โดยมีกิจกรรมหลักคือ ติดต่อประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกบังคับบริการทางเพศออกจากสถานที่กักขังนอวงเหนือ และให้การสงเคราะห์

ช่วยเหลือที่เหมาะสม ตามสภาพปัญหาของสตรีแต่ละราย นอกจากนี้ยังให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาสังคมต่างๆ (อ้างถึงในกรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537)

กลุ่มงานเคหกิจการเกษตร กองพัฒนาการบริการงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนาการประกอบอาชีพการเกษตรของสตรีเกษตรกร
2. ส่งเสริมการมีรายได้เพิ่มของครอบครัวเกษตรกร
3. พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของครอบครัวและชุมชนเกษตรกร

กลุ่มเป้าหมายหลักคือ แม่บ้านเกษตรกร โดยมีกิจกรรมหลักคือ พัฒนาสตรีเกษตรกร และมีกิจกรรมอื่นๆคือ จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมรายได้ด้านแปรรูปผลผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมวิชาการเคหกิจเกษตร

ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอบรมสตรี สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ ตั้งขึ้นใน 4 ภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลาง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่จังหวัดลำปาง ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษ ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคใต้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสงขลา ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีรัตนากา ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การฝึกอบรมแก่เยาวชนสตรียากจนในชนบท ซึ่งจบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคือ หรือหญิงซึ่งทำงานในสถานบริการและต้องเปลี่ยนแปลงอาชีพให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อป้องกันปัญหาการล่อลวงหญิงมิให้ประพฤติตนในทางเสื่อมเสียศีลธรรมอันเนื่องมาจากปัญหาว่างงาน การอพยพแรงงาน และปัญหาสังคมอื่นๆ
3. เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้และพัฒนาคุณภาพของชีวิตประชาชนในชนบทอันเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนสตรีและสตรียากจนในชนบทแต่ละภาค ซึ่งจบการศึกษาแล้ว ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคือ และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้แก่ สตรีที่ทำงานในสถานบริการ บุตรหลานสมาชิกในนิคมสร้างตนเองและศูนย์สงเคราะห์ชาวเขา และเยาวชนชายทั่วไป และเยาวชนในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์

นอกจากนี้แล้วยังมีมหาวิทยาลัยต่างๆที่ให้ความช่วยเหลือสตรีนอกระบบโรงเรียนได้แก่ ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาเพื่อพัฒนาสตรีล้านนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โครงการสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์สตรีศึกษาภาคใต้ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาสตรี คณะวิทยาศาสตร์การ จัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สำหรับมูลนิธิและองค์กรเอกชนต่างๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือสตรีนอกระบบโรงเรียนเช่นกัน ได้แก่ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิพัฒนาสตรีภาคเหนือ โครงการนิเวศน์ชุมชน บ้านทอฝัน ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิเด็ก โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นผู้นำสตรี ไทยแคนาดา (WELD) สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี และเยาวชน ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา มูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิสำนักสงบจิตต์ แม่ชีไทย สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท หน่วยเมตตาณารี วัดป่าดาราภิรมย์ จังหวัดเชียงใหม่ โครงการพัฒนาสตรีชนบท จังหวัดเชียงใหม่ สมาคมส่งเสริมธุรกิจสำหรับสตรีในประเทศไทย สโมสรวัฒนธรรมหญิง ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมสตรีภาคพื้นแปซิฟิกและเอเชียอาคเนย์ แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมสตรีไทยมุสลิมแห่งประเทศไทย สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน

สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

สำหรับงานวิจัยนี้ได้ทดลองกับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สมาคมสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2517 โดยมีหญิงชายในหลายสาขาอาชีพพร้อมกันก่อตั้งขึ้นเป็นกลุ่มส่งเสริมสถานภาพสตรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและจัดกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมบทบาทของสตรี กิจกรรมขององค์กรมีการขยายและพัฒนาเป็นลำดับ กล่าวคือ

ปี พ.ศ.2523 เริ่มดำเนินโครงการบ้านพักฉุกเฉิน

ปี พ.ศ.2524 เปิดบ้านพักฉุกเฉิน-1 ด้วยความร่วมมือของสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย และสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ แห่งประเทศไทยฯ ณ. ถนนสุขุวิทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ

ปี พ.ศ. 2526 จัดทะเบียนเป็นสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

ปี พ.ศ. 2529 เปิดบ้านพักฉุกเฉิน-2 บ้านเด็ก และคลินิกผู้หญิง ในที่ดินที่ได้รับบริจาคในเขตทุ่งสีกัน ดอนเมือง กรุงเทพฯ

ปี พ.ศ. 2530 เข้าอยู่ในพระอุปถัมภ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทานิตตามาตุ

ปี พ.ศ.2532 เปิดศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพสตรีในที่เดียวกัน

ปี พ.ศ. 2533 เปิดสถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา ในอาคารเดียวกับศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพสตรี ๖อาคารนารินทร์ภรณา และเปิดอาคารกัลยาณเวสน์ ซึ่งประกอบด้วยห้องพักแขก ห้องพักนักเรียนและบริการต่างๆสำหรับการฝึกอบรมและจัดสัมมนา

ปี พ.ศ. 2536 เปิดสถานสงเคราะห์เด็กบ้านพักฉุกเฉิน บ้านพักฉุกเฉิน-3 ในบริเวณเดียวกัน

กิจกรรม

1.บ้านพักฉุกเฉิน ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ประสบปัญหาเดือดร้อน เช่นปัญหาครอบครัว ปัญหาแรงงาน ถูกบังคับเป็นโสเภณี ถูกข่มขืน สามีทิ้งหรือทุบตี เป็นต้น โดยให้บริการที่พักชั่วคราว อาหาร ยารักษาโรค และมีนักสังคมสงเคราะห์ช่วยดูแลตลอดจนให้การศึกษามากีอาชีพ และหางานให้ทำ ในแต่ละวันมีผู้หญิงและเด็กพักอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินทั้ง 2 แห่งรวมกันประมาณ 200 คน นอกจากนี้ยังมีหน่วยบริการนอกสถานที่อีก 2 จุดคือ ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง และสถานีขนส่งหมอชิต

2.คลินิกผู้หญิงจิมมี-โรซาลีน คาร์เตอร์ เป็นสถานที่พักฟื้นของผู้หญิงที่กำลังเป็นแม่ทั้งช่วงก่อน-หลังคลอด มีเตียง 20เตียง มีคนท้องคอยคลอด และแม่ลูกอ่อนพักฟื้นพร้อมลูกเล็กๆเป็นประจำทุกวันตลอดปี

3.บ้านเด็ก เป็นที่เลี้ยงดูดูแลเด็กของหญิงผู้เดือดร้อนที่มาพักพิงที่บ้านพักฉุกเฉิน โดยมีครรรค์และมีลูกติดมาด้วย การบริการบ้านเด็กจึงเปิดโอกาสให้แม่ได้ไปคลอด พักฟื้น ไปศึกษา หรือฝึกอาชีพได้โดยสะดวก ทั้งนี้นอกจากจะช่วยดูแลเด็กในเวลากลางวันตามปกติแล้ว ยังมีบริการดูแลเด็กในเวลากลางคืนด้วย สำหรับเด็กที่แม่ทำงานข้างนอก ไปอยู่ต่างประเทศ หรือถูกคุมขังที่เรือนจำ ปัจจุบันมีเด็กเล็กอยู่ในบ้านประมาณ 40 คน ประจำตลอดปี และมีเด็กโตอีก 24 คนที่ไปโรงเรียนข้างนอก

4.ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพสตรี เปิดศูนย์ให้การศึกษามากีอาชีพสตรีในหลักสูตรต่างๆเช่น เสริมสวย ตัดเย็บ ประกอบอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน ทอผ้าไหม ขับรถยนต์ ฯลฯ โดยได้รับ

การสนับสนุนจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน เปิดการอบรมรุ่นแรกในปี พ.ศ. 2532 ทั้งนี้ศูนย์มีทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลน และช่วยหางานให้ทำด้วย

5. สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา เป็นความพยายามของสมาคมฯ ในการขยายงานด้านวิชาการเพื่อทำความเข้าใจและหาแนวทางในการดำเนินการเพื่อปรับทัศนคติของสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการผสมผสานผู้หญิง เข้าในกระบวนการพัฒนาสถาบันฯ เริ่มดำเนินการเมื่อกรกฎาคม 2533 และเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อ 24 ตุลาคม 2533 โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาสตรีแห่งองค์การสหประชาชาติ

วัตถุประสงค์ของสถาบันฯ คือ

1. ทำการวิจัยนโยบายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ
2. เสริมสร้างกลวิธีและกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นด้านนโยบาย เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการกำหนดระดับความสำคัญและทิศทางของการพัฒนาประเทศ
3. เสริมสร้างเอกสารข้อมูลสถานภาพและบทบาทหญิงชายเพื่อใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและทำแผนพัฒนา
4. สร้างการรับรู้ร่วมกันในบทบาทหญิงชายที่เป็นจริง ให้กับผู้กำหนดนโยบายและนักวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ
5. เผยแพร่และให้บริการข้อมูลและเอกสารแก่ผู้สนใจทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในการพัฒนาประเทศ

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นเทคโนโลยีหนึ่ง ที่จะสามารถนำมาช่วยเหลือให้สตรี มีโอกาสจะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ พร้อมนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและของครอบครัว โดยเฉพาะของสมาชิกที่ยังเป็นเด็กและเยาวชน ตามที่ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้ เช่น

Campbell (1993) ได้เสนอว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึงการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ (Information) ของการเรียนการสอน โดยให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ และสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้ทันทีทันใด

นอกจากนี้แล้ว ยีน ภูววรรณ (2531) ได้ให้ความหมายว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ได้นำเนื้อหาวิชา และลำดับวิธีการสอนมาบันทึกเก็บไว้ คอมพิวเตอร์จะช่วยนำบทเรียนที่เตรียมไว้อย่างเป็นระบบมาเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน

สுகีร์ รอดโพธิ์ทอง (2531) กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้มีความหมายในตัวอยู่แล้ว นั่นคือ การใช้คอมพิวเตอร์ มิได้หมายถึงการใช้คอมพิวเตอร์สอนแทนครูทั้งหมด อาจจะมีเนื้อหาบางส่วนที่ครูสอน บางส่วนให้เรียนจากคอมพิวเตอร์ หรือครูสอนเนื้อหาทั้งหมด ส่วนการทบทวน และการทดสอบความรู้ ปลอ่ยให้เป็นหน้าที่ของคอมพิวเตอร์ หรือครูสอนเนื้อหา และสำหรับผู้เรียนที่ตามไม่ทันก็ให้เรียนจากคอมพิวเตอร์ ในลักษณะการสอนเสริมกิจกรรม และวิธีการเหล่านั้นก็อยู่ภายใต้ขอบข่ายของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

กนอมพร เลาหจรัสแสง (2539) ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่า การนำเสนอบทเรียนแทนผู้สอน และผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในปัจจุบันจะพบว่ามี การนำสื่อประสม หรือมัลติมีเดีย (Multimedia) เข้ามาช่วยในการนำเสนอเนื้อหา (สื่อประสมคือการผสมผสานสื่อหลายชนิด เช่น ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ เข้าด้วยกัน) ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพการนำเสนอเนื้อหาของ CAI ได้มาก ทำให้ CAI ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากขึ้น

สปลิทเกอร์เบอร์ (1979) กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นกระบวนการสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการเสนอบทเรียนในแบบโต้ตอบ (Interaction mode) เพื่อก่อให้เกิดการฝึกทักษะการสอนแบบตัวต่อตัว สถานการณ์จำลอง เกม และการแก้ปัญหา

สไตน์เบิร์ก (1991) ได้ให้นิยามคำว่าคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้ว่า เป็นการนำเสนอการสอนทางคอมพิวเตอร์ โดยมุ่งเน้นลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การตอบสนองความแตกต่างรายบุคคล การนำเสนอในลักษณะเชิงโต้ตอบ และการแนะแนวทาง

สรุปได้ว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนคือ การนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อช่วยผู้สอนในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้เนื้อหาจากบทเรียน ฝึกฝนทักษะ ทบทวนความรู้ ทดสอบความก้าวหน้าได้ด้วยตนเองจากคอมพิวเตอร์ แทนการเรียนรู้จากผู้สอนโดยตรง โดยที่บทเรียนดังกล่าวได้ถูกจัดการและดำเนินการไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการและความแตกต่างของความสามารถระหว่างบุคคล

ลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนส่วนใหญ่แล้วจะมี 2 แบบคือ แบบเชิงเส้น (Linear Programming) เป็นบทเรียนที่ต้องเรียนทีละหน่วยตามลำดับ จะข้ามหน่วยไม่ได้ และแบบไม่เชิงเส้น (Branching Programming) เป็นบทเรียนที่โยงระหว่างหน่วยถึงกันได้ตามความต้องการ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนหน่วยต่างๆที่จัดไว้ตามระดับความสามารถของตนเองได้ (บุรณะ สมชัย, 2538) ซึ่งบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบไม่เป็นเชิงเส้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาบทบาทของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลัก (Primary CAI) และคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสมทบ (Adjunct CAI) คอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลัก ทำหน้าที่แทนการสอนตามปกติ สามารถใช้สอนโดยไม่ต้องมีการเสริมจากการสอนปกติในชั้นเรียน ความยาวของบทเรียนมักจะมีมากกว่า 1 ชั่วโมง คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสมทบ ทำหน้าที่สนับสนุนการสอนตามปกติ บทเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสมทบมักจะมี ความยาวประมาณครึ่งชั่วโมง เนื้อหาของบทเรียนมักเป็นการเสริมความเข้าใจ (ธวัช หมอฉายา, 2532)

ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้ (ประสิทธิ์ สารภี, 2522)

1. มีเทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆที่เหมาะสมในการสอนวิชาต่างๆกัน โดยผสมผสานวิธีสอนแบบต่างๆเข้าด้วยกัน โดยยึดเนื้อหาวิชาและลักษณะผู้เรียนเป็นหลัก
2. สามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้อย่างเป็นธรรมชาติที่สุด คอมพิวเตอร์จะสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนด้วยภาษาที่ใช้กันตามปกติ สามารถจะเข้าใจความหมายของประโยคต่างๆได้ ตลอดจนสามารถสร้างประโยคโต้ตอบในการสนทนากับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี จะทำให้การสอนดำเนินไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่
3. ต้องสามารถวินิจฉัยคำตอบของผู้เรียนได้ ว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้องหรือผิดได้แค่ไหน อย่างไร และต้องรายงานผลให้ผู้เรียนทราบทันที พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆแล้วแต่กรณี
4. ต้องสามารถเก็บข้อมูลต่างๆที่จำเป็นได้ ได้แก่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน เช่นคะแนนจากการเรียน ความก้าวหน้าในการเรียน จำนวนผู้เรียนทั้งหมด ข้อมูลเกี่ยวกับบทเรียน แบบทดสอบ แบบฝึกหัด และสถิติการใช้ระบบข้อมูลเหล่านี้ จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู เพื่อนำไปวิจัยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของระบบการสอนได้
5. ต้องให้ครูสามารถใช้และปรับปรุงเนื้อหาวิชาได้ง่าย ทั้งยังต้องสามารถเรียกข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับตัวผู้เรียนแต่ละคนมาดูได้ทุกโอกาส เพื่อติดตามผลการเรียนของผู้เรียนได้ทุกระยะ
6. ระบบต้องมีราคาถูก เพราะตามหลักธรรมดาแล้ว ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ดีต้องมีราคาแพง แต่ถ้าเป็นไปได้ควรจะใช้อุปกรณ์ต่างๆที่มีราคาถูกที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยพิจารณาว่า ถ้าหากคุณภาพของการสอนไม่แตกต่างกันมากนัก ก็ควรเลือกอุปกรณ์ที่มีราคาถูก
7. ระบบจะต้องบริการผู้เรียนได้คราวละหลายคน และเปิดบริการแก่คนทั่วไปให้มากที่สุด

ในปัจจุบันคอมพิวเตอร์ระบบแบ่งเวลา (Time Sharing System) ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนกับเครื่องได้คราวละหลายคน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบให้ดีขึ้น

นอกจากนี้แล้ว ฌอนอมพร (2540) ยังได้สรุปลักษณะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้ด้วยกัน 4 ประการคือ Information, Interaction, Individualization และ Immediate Feedback

สำหรับประเภทของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น ได้มีนักการศึกษา นักวิชาการได้จัดแบ่งประเภทไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 7 ประเภทดังนี้ (ยีน ภูววรรณ, 2528, บูรณะสมชัย, 2538, Alessi and Trollip, 1985)

1. แบบฝึกทักษะและแบบฝึกหัด (Drill and Practice)

เป็นลักษณะบทเรียนโปรแกรมที่สามารถเลือกบทเรียนที่จะเรียนได้ตามระดับความสามารถของผู้เรียน มีแบบฝึกหัดให้ทำเพื่อทดสอบระดับความรู้และสามารถทบทวนบทเรียนได้เมื่อยังไม่เข้าใจหรือมีความรู้ไม่เพียงพอ

2. แบบเจรจา (Dialogue)

เป็นลักษณะพูดคุยโต้ตอบ ได้ใช้ในการเรียนด้านภาษา หรือกับนักเรียนระดับอนุบาลหรือประถมศึกษาตอนต้น เป็นต้น

3. แบบจำลองสถานการณ์ (Simulation)

ใช้กับบทเรียนที่เรียนกับของจริงได้ยาก หรือเสี่ยงอันตราย เช่น จำลองการเรียนการบิน การเดินทางในอวกาศ เป็นต้น

4. เกม (Games)

เป็นการเรียนรู้จากเกมที่จัดทำด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น เกมต่อภาพ เกมต่อคำศัพท์ เกมทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

5. การแก้ปัญหาต่างๆ (Problem Solving)

เป็นการเรียนที่ให้คอมพิวเตอร์สุ่มข้อมูลมา แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ หรือแก้ปัญหา เช่น วิชาสถิติ วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

6. การค้นพบสิ่งใหม่ๆ (Investigation)

เป็นการจัดสถานการณ์ขึ้น แล้วให้นักเรียนค้นหาข้อเท็จจริง เช่น ผสมพยานุชนะ หรือคำศัพท์ โดยคอมพิวเตอร์จะบอกความหมายคำตรงข้าม คำใกล้เคียง เป็นต้น

7. การทดสอบ (Testing)

เป็นการทดสอบความรู้ และความสามารถของผู้เรียนโดยคอมพิวเตอร์จะจัดข้อสอบให้ และทำการประมวลผลให้ทราบในทันที เช่น การทดสอบพื้นฐานความรู้ การทดสอบ I.Q. เป็นต้น

ประเภทของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตามที่ Alessi และ Trollip (1991) ได้เสนอไว้ได้แก่ Tutorial, Drill and Practice, Simulation, Game และ Testing ดังรายละเอียดดังนี้

- CAI ประเภทติวเตอร์ คือ บทเรียนทางคอมพิวเตอร์ซึ่งนำเสนอเนื้อหาแก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็นเนื้อหาใหม่ หรือการทบทวนเนื้อหาเดิมก็ตาม ส่วนใหญ่ CAI ประเภทติวเตอร์ จะมีแบบทดสอบ หรือแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนมีอิสระ

พอที่จะเลือกตัดสินใจว่าจะทำแบบทดสอบ หรือแบบฝึกหัด หรือไม่/อย่างไร หรือจะเลือกเนื้อหา ส่วนไหน เรียงลำดับในรูปแบบใด เพราะการเรียนรู้โดยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) นั้นผู้เรียนจะสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนได้ตามความต้องการของตนเอง

- CAI ประเภทแบบฝึกหัด คือ บทเรียนทางคอมพิวเตอร์ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้จัดทำแบบฝึกหัดจนสามารถเข้าใจเนื้อหา ในบทเรียนนั้นๆ ได้ CAI ประเภทแบบฝึกหัดเป็น CAI ประเภทที่ได้รับความนิยมมาก โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันคนอื่น ๆ ได้มีโอกาสทำความเข้าใจบทเรียนสำคัญๆ ได้ โดยที่ครูผู้สอนไม่ต้องเสียเวลาในชั้นเรียนอธิบายเนื้อหาเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีก

- CAI ประเภทสถานการณ์จำลอง บทเรียนทางคอมพิวเตอร์ที่การนำเสนอบทเรียนในรูปแบบของการจำลองแบบ (Simulation) โดยการจำลองสถานการณ์ที่เหมือนจริงขึ้น และบังคับให้ผู้เรียนต้องตัดสินใจแก้ปัญหา ในตัวบทเรียนจะมีคำแนะนำเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้เรียน และแสดงผลลัพธ์ในการตัดสินใจนั้นๆ ข้อดีของการใช้ CAI ประเภทสถานการณ์จำลองคือการลดค่าใช้จ่าย และการลดอันตรายอันเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

- CAI ประเภททดสอบ คือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสร้างแบบทดสอบ การจัดการสอบ การตรวจให้คะแนน การคำนวณผลสอบ ข้อดีของการใช้ CAI ประเภทแบบทดสอบคือ การที่ผู้เรียนได้รับผลย้อนกลับโดยทันที (immediate feedback) ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการทดสอบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการคำนวณผลสอบก็ยังมีความแม่นยำและรวดเร็วอีกด้วย (อ้างถึงในถนนอมพร, 2540)

การพัฒนาบทเรียน CAI ตามที่ Alessi and Trollip (1991) ได้เสนอไว้มี 7 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1: ขั้นตอนการเตรียม (Preparation)

ในขั้นตอนแรกของการพัฒนาบทเรียนเป็นขั้นตอนในการเตรียมพร้อมก่อนที่จะทำการออกแบบบทเรียน ในขั้นตอนการเตรียมนี้ ผู้พัฒนาจะต้องเตรียมพร้อมในเรื่องของความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายโดยรวม หลังจากนั้นผู้พัฒนาควรที่จะเตรียมการในการรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ยังควรที่จะเรียนรู้เนื้อหา เพื่อให้เกิดการสร้างหรือระดมความคิดในที่สุด โดยมีรายละเอียดคือ

- กำหนดเป้าหมาย (Determine Goals)

การกำหนดเป้าหมายของบทเรียนคือการตั้งเป้าหมายว่าผู้เรียนจะสามารถใช้บทเรียนนี้เพื่อศึกษาในเรื่องใดและในลักษณะใด (เป็นบทเรียนหลัก เป็นบทเรียนเสริม เป็นแบบฝึกหัดเพิ่มเติม หรือเป็นแบบทดสอบ) ปกติ CAI หนึ่งบทจะมีเป้าหมายรวมอยู่เพียงข้อเดียว ก่อนที่จะกำหนดเป้าหมาย ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (target

audience) เสียก่อน เพราะความรู้พื้นฐานของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อเป้าหมายของบทเรียน ดังนั้น หากเป็นไปได้ ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายนี้อาจจะต้องครอบคลุมถึงการทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียนของผู้เรียน รวมไปถึงลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่ง ข้อมูล ที่ถูกต้อง

-รวบรวมข้อมูล (Collect Resources)

การรวบรวมข้อมูลหมายถึง การเตรียมพร้อมทางด้านของทรัพยากรสารสนเทศ (information resources) ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของเนื้อหา การพัฒนาออกแบบบทเรียน และสื่อในการนำเสนอบทเรียน ซึ่งในที่นี้ก็คือ คอมพิวเตอร์นั่นเอง ทรัพยากรในส่วนของเนื้อหาได้แก่ ตำรา หนังสือ วารสารทางวิชาการ หนังสืออ้างอิง สไลด์ และที่สำคัญก็คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหานั้นเอง ทรัพยากรในส่วนของกรอบแบบบทเรียนได้แก่ หนังสือการออกแบบบทเรียน กระดาษสำหรับวาดสตอรี่บอร์ด สื่อสำหรับการทำกราฟิก โปรแกรมประมวลผลคำ และผู้เชี่ยวชาญด้านกรอบแบบบทเรียน ทรัพยากรในส่วนของสื่อที่ใช้ในการนำเสนอได้แก่ คอมพิวเตอร์ คู่มือต่างๆ ของคอมพิวเตอร์ และของโปรแกรมช่วยสร้างคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ต้องการใช้ และผู้เชี่ยวชาญการใช้โปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

-เรียนรู้เนื้อหา (Learn Content)

ผู้พัฒนาบทเรียน CAI หากเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ก็จะต้องหาความรู้ทางด้าน การออกแบบบทเรียน หรือหากเป็นผู้ออกแบบบทเรียน ก็จะต้องหาความรู้ด้านเนื้อหาควบคู่กันไป แม้ในกรณีที่ทำงานกันเป็นทีม ผู้พัฒนาออกแบบบทเรียน CAI ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เนื้อหาด้วย สำหรับผู้พัฒนาออกแบบบทเรียน CAI แล้ว การเรียนรู้เนื้อหา อาจทำได้ในหลายลักษณะ เช่นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การอ่านหนังสือหรือเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหา ของบทเรียน เป็นต้น การเรียนรู้เนื้อหาเป็นสิ่งที่สมควรยิ่ง สำหรับผู้พัฒนา เนื่องจากความไม่รู้ เนื้อหานี้จะทำให้เกิดข้อจำกัดในการออกแบบบทเรียน กล่าวคือ ผู้ออกแบบจะไม่สามารถออกแบบบทเรียนที่มีประสิทธิภาพได้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนของการออกแบบการชี้แจงทางการเรียนรู้ การนำเสนอเนื้อหา การให้ผลย้อนกลับ ตลอดจนการทดสอบความรู้ของผู้เรียน

-สร้างความคิด (Generate Ideas)

ขั้นตอนการสร้างความคิดนี้ก็คือการระดมสมองนั่นเอง การระดมสมองหมายถึงการ กระตุ้นให้เกิดการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นต่างๆ เป็นจำนวนมาก จากทีมงานใน ระยะเวลาอันสั้น โดยความคิดสร้างสรรค์ในขั้นนี้ จะยึดถือปริมาณมากกว่าการประเมินค่าความ ถูกต้อง เหมาะสม การระดมสมองมีกติกาอยู่ด้วยกัน 4 ประการได้แก่ การห้ามวิจารณ์ การคิดโดย อิสระ การเน้นปริมาณ และการกระตุ้นความคิดอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2: ขั้นตอนการออกแบบบทเรียน (Design Instruction)

-ทอนความคิด

หลังจากระดมสมองแล้ว นักออกแบบจะนำความคิดทั้งหมดมาประเมินดูว่า ข้อคิดใดที่น่าสนใจ การทอนความคิดเริ่มจากการตัดเอาข้อคิดที่ไม่อาจปฏิบัติได้ เนื่องจากเหตุผลใดก็ตาม หรือข้อคิดที่ซ้ำซ้อนกันออกไป และรวบรวมความคิดที่น่าสนใจที่เหลืออยู่นั้น มาพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งในการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งนี้อาจรวมไปถึงการซักถาม อภิปรายถึงรายละเอียด และขัดเกลาข้อคิดต่างๆ อีกด้วย

-วิเคราะห์งานและแนวคิด (Task and Concept Analysis)

การวิเคราะห์งานและการวิเคราะห์แนวคิด เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาทฤษฎีในการเรียนรู้ที่เหมาะสมของเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนงานสำหรับการออกแบบบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมการตัดสินใจเลือกประเภทของบทเรียน CAI รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบบทเรียนประเภทต่างๆ สำหรับการวิเคราะห์งานคือ ขั้นตอนในการวิเคราะห์งาน เช่น พฤติกรรมหรือทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนทำให้เกิดการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันการวิเคราะห์แนวคิด คือ ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา หรือแนวคิดที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจ และทำให้เกิดการเรียนรู้ในที่สุด

-การออกแบบบทเรียนขั้นแรก (Preliminary Lesson Description)

หลังจากที่มีการวิเคราะห์งานและแนวคิด ผู้ออกแบบจะต้องนำงานและแนวคิดทั้งหลายที่ได้มานั้น มาผสมผสานให้กลมกลืน และออกแบบให้เป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ

-ประเมิน และแก้ไขการออกแบบ (Evaluation and Revision of the Design)

การประเมินและแก้ไขในขั้นตอนการออกแบบ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการออกแบบบทเรียนอย่างมีระบบ การประเมินนั้นเป็นสิ่งที่จำต้องทำอยู่เรื่อยๆ เป็นระยะๆ ไม่ใช่หลังจากการพัฒนาโปรแกรมเสร็จแล้วเท่านั้น หลังจากออกแบบเสร็จ ควรจะมีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบ และผู้เรียน สักรอบหนึ่งเสียก่อน การประเมินนี้อาจหมายถึง การทดสอบว่าผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การรวบรวมทรัพยากรทางด้านข้อมูลต่างๆ มากขึ้น การหาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาเพิ่มขึ้น การทอนความคิดออกไปอีก การปรับแก้การวิเคราะห์งาน หรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนประเภทของ CAI หลังจากการแก้ไขแล้ว ควรที่จะทำการประเมินย้อนจนกระทั่งได้บทเรียน CAI ที่มีคุณภาพเป็นที่พอใจกับทุกฝ่ายในทีม

ขั้นตอนที่ 3: ขั้นตอนการเขียนโฟลว์ชาร์ต (Flowchart Lesson)

โฟลว์ชาร์ตหรือผังงาน คือชุดของสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งอธิบายขั้นตอนการทำงานของโปรแกรม การเขียนผังงานเป็นสิ่งสำคัญทั้งนี้เพราะ CAI ที่ดีจะต้องมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และปฏิสัมพันธ์นี้จะสามารถถูกถ่ายทอดออกมาได้อย่างชัดเจนในรูปของสัญลักษณ์ ซึ่งแสดงกรอบการตัดสินใจ และกรอบเหตุการณ์ การเขียนผังงานจะไม่นำเสนอรายละเอียดหน้าจอ

เหมือนการสร้างสตอรี่บอร์ด หากการเขียนผังจะนำเสนอลำดับขั้นตอน โครงสร้างของบทเรียน CAI ผังงานจะทำหน้าที่เสนอข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรม อาทิเช่น อะไรจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนตอบคำถามผิด หรือเมื่อไรที่จะมีการจบบทเรียน เป็นต้น

— ขั้นตอนที่ 4: ขั้นตอนการสร้างสตอรี่บอร์ด (Create Story Board)

การสร้างสตอรี่บอร์ดเป็นขั้นตอนของการเตรียมการนำเสนอข้อความ ภาพ รวมทั้งสื่อในรูปแบบมัลติมีเดียต่างๆลงบนกระดาษ เพื่อให้การนำเสนอข้อความอละสื่อในรูปแบบต่างๆเหล่านี้เป็นไปอย่างเหมาะสมบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ต่อไป ขณะที่ผังงานนำเสนอลำดับและขั้นตอนของการตัดสินใจ สตอรี่บอร์ดนำเสนอเนื้อหาและลักษณะของการนำเสนอ ขั้นตอนการสร้างสตอรี่บอร์ดรวมไปถึงการเขียนสคริปต์ (สคริปต์ในที่นี้คือ เนื้อหาข้อความในบทเรียน) ที่ผู้เรียนจะได้เห็นบนหน้าจอ ซึ่งได้แก่ เนื้อหา ข้อมูล คำถาม ผลย้อนกลับ คำแนะนำ คำชี้แจง ข้อความเรียกความสนใจ ภาพ และภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ

— ในที่นี้ควรที่จะมีการประเมินและทบทวน แก่ไขบทเรียนจากสตอรี่บอร์ดนี้ จนกระทั่งผู้ร่วมงานในทีมทุกฝ่ายพอใจกับคุณภาพของบทเรียนเสียก่อน นอกจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการออกแบบแล้ว ผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายซึ่งไม่สันทัดในเนื้อหา ควรที่จะมีส่วนร่วมในการประเมินทั้งนี้เพื่อช่วยในการตรวจสอบเนื้อหาที่อาจจะสับสน ไม่ชัดเจน ตกหล่น และเนื้อหาที่อาจยากหรือง่ายจนเกินไปสำหรับผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 5: ขั้นตอนการสร้าง/เขียนโปรแกรม (Program Lesson)

ขั้นตอนการสร้าง/การเขียนโปรแกรมนี เป็นกระบวนการเปลี่ยนสตอรี่บอร์ดให้กลายเป็น CAI การเขียนโปรแกรมนี อาจใช้โปรแกรมช่วยสร้างบทเรียน CAI ในการสร้างบทเรียนบทเรียน เช่น Authorware หรือ Multimedia Toolbook ก็ได้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้พัฒนาบทเรียน CAI จะต้องเลือกใช้โปรแกรมที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 6: ขั้นตอนการผลิตเอกสารประกอบบทเรียน (Produce Supporting Materials)

เอกสารประกอบบทเรียนอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ คู่มือการใช้ของผู้เรียน คู่มือการใช้ของผู้สอน คู่มือสำหรับแก้ปัญหาเทคนิคต่างๆ และเอกสารประกอบเพิ่มเติมต่างๆไป ผู้เรียนและผู้สอนย่อมมีความต้องการแตกต่างกันไป ดังนั้นคู่มือสำหรับผู้เรียนและผู้สอนจึงไม่เหมือนกัน ผู้สอนอาจต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจว่าจะใช้โปรแกรมนั้นหรือไม่ และใช้อย่างไร ผู้เรียนอาจต้องการข้อมูลในการจัดการกับบทเรียน และการศึกษาบทเรียน การติดตั้งบทเรียน หรือการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

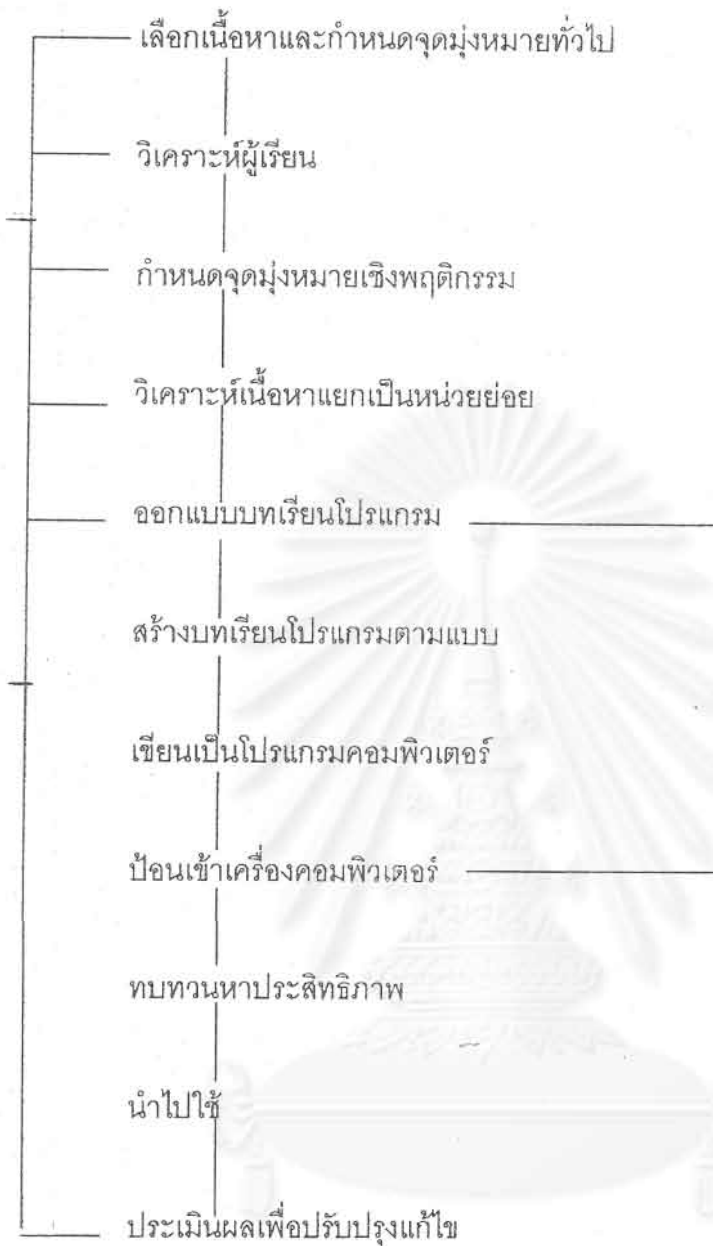
ขั้นตอนที่ 7: ขั้นตอนการประเมินและแก้ไขบทเรียน (Evaluate and Revise)

ในช่วงสุดท้าย บทเรียนและเอกสารประกอบทั้งหมด ควรที่จะได้รับการประเมิน โดยเฉพาะการประเมินในส่วนของการนำเสนอและการทำงานของบทเรียน ในส่วนของการนำเสนอ นั้น ผู้ที่ควรจะทำกรประเมินก็คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการออกแบบมาก่อน ในการประเมินการทำงานของบทเรียนนั้น ผู้ออกแบบควรที่จะทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ใช้บทเรียน และทดสอบความรู้ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนจาก CAI นั้นแล้ว โดยผู้เรียนจะต้องมาจากผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนนี้ครอบคลุมการทดสอบนำร่องและการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ(อ้างถึงใน ถนอมพร, 2540)

สรุปได้ว่าการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ โดยผู้จัดทำ ควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและระลึกร่วมกันว่า บทเรียนที่ตนสร้างขึ้นนั้นจะต้องถูกใช้เอง โดยผู้เรียน ปรากฏจากผู้สอนที่ปรากฏอยู่หน้าชั้นเรียน ที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียน ด้วยเหตุนี้ การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงสามารถสรุปเป็นขั้นตอนดังแผนภูมิต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2530)

การนำเสนอบทเรียนในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงลำดับขั้นในการนำเสนอเป็นสำคัญเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ยีน กูวรวรรณ (2529) ได้สรุปลำดับขั้นในการเสนอบทเรียนไว้ดังนี้

1. แสดงบทเรียนบนจอภาพเป็นหน้าๆ
2. แสดงคำถามบนจอภาพ
3. รอให้ผู้เรียนตอบคำถาม
4. หากตอบถูกต้องจะแสดงความยินดีแล้วไปทำลำดับที่ 6

5. หากตอบผิดจะแสดงความเสียใจแล้วบอกให้ไปอ่านข้อความใหม่ แล้วตอบคำถามใหม่อีกครั้ง ถ้ายังตอบไม่ถูกอีกคอมพิวเตอร์จะเฉลยคำถามนั้นๆ ให้

6. แสดงบทเรียนต่อไป

นอกจากนี้แล้ว การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ควรยึดแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2530)

1. ต้องชี้แจงให้นักเรียนทราบหัวข้อสำคัญที่จะเรียน รวมทั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนด้วย
2. ต้องอธิบายวิธีการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้นักเรียนเข้าใจทุกครั้ง ในกรณีที่นักเรียนไม่คุ้นเคยกับเครื่องคอมพิวเตอร์ จะต้องสอนวิธีการใช้เครื่องและให้นักเรียนฝึกจนสามารถทำได้

3. ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นหลังจากการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้ว

4. กรณีที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อทบทวนบทเรียน หรือทำแบบฝึกหัด ต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากกิจกรรมที่นักเรียนทำมักจะซ้ำๆ กัน ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้

5. ในส่วนที่ต้องการให้นักเรียนได้แสดงออกด้านความคิดเห็น หรือการสร้างสรรค์ ควรใช้การอภิปรายเสริม

6. เพื่อไม่ให้ขาดทักษะด้านการเรียน ควรเพิ่มแบบฝึกหัดลักษณะเขียนตอบข้อความต่อเนื่อง ย่อความ สรุปความ แล้วแต่กรณี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

7. คอมพิวเตอร์ไม่อาจสนทนาโต้ตอบกับผู้เรียนได้ จึงควรกล่าวคำติชมให้กำลังใจเพิ่มเติมให้มากเท่าที่จะทำได้

สำหรับประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น Dennis and Kansky (1984) ได้เสนอไว้คือ ช่วยแก้ปัญหาการสอนแบบตัวต่อตัว ช่วยแก้ปัญหาเรื่องภูมิหลังของผู้เรียน ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนเวลา ส่วนประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อครูผู้สอนมีดังนี้ (Hall, 1982)

1. ลดชั่วโมงสอน เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอน ลดเวลาที่จะต้องติดต่อกับผู้เรียน และช่วยการสอนในชั้นเรียน สำหรับผู้ที่มียางสอนมาก โดยเปลี่ยนจากการฝึกทักษะในห้องเรียนมาใช้ฝึกจากคอมพิวเตอร์แทน

2. ช่วยพัฒนาทางวิชาการ ผู้สอนมีเวลาสำหรับตรวจสอบและพัฒนาหลักสูตรตามหลักวิชาการ มีโอกาสในการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนมีเวลาศึกษาตำรา งานวิจัย และพัฒนาความสามารถให้มากยิ่งขึ้น

3. ช่วยเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนเช่น การฝึกทักษะต่างๆ การเรียนซ่อมเสริม การจัดเรียงการสอน และการฝึกการแก้ปัญหาของผู้เรียน

ประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อการสอนมีดังนี้ (ธวัช หมอญาติ,2532)

1.คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลการป้อนกลับ (Feedback) ทันที มีสีสัน ภาพและเสียง ทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นเต้น ไม่เบื่อหน่าย

2.สามารถใช้สอนมโนทัศน์และทักษะขั้นสูง ซึ่งยากแก่การสอนโดยครูหรือจากตำรา การจำลองสถานการณ์ โดยคอมพิวเตอร์จะช่วยให้นักเรียนเรียนได้ง่ายขึ้น และดีกว่าการเรียนจากครู

3.สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่นักเรียน เพราะคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งแปลกใหม่

4.ทำให้ยืดหยุ่นตารางเรียนได้ตามสถานที่ที่สะดวก ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียน ที่บ้าน หรือที่ทำงานก็ได้ มีเกณฑ์การปฏิบัติโดยเฉพาะ และสามารถประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยอัตโนมัติ

ประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผู้เรียนมีดังนี้ (นิพนธ์ ศุขปรีดี,2531)

1.ทำให้ผู้เรียนเรียนได้ในอัตราเร็วของตนเอง เนื่องจากคอมพิวเตอร์เป็นสื่อการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลที่ดี สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเรียนได้ตามอัตราเร็วของแต่ละบุคคล โดยผู้เรียนไม่ต้องรอข้อมูลย้อนกลับจากครู ซึ่งอาจจะต้องตอบคำถามของนักเรียนคนนั้นๆ เพราะคอมพิวเตอร์สามารถให้ข้อมูลที่แตกต่างแก่นักเรียนทุกคนในเวลาเดียวกัน

2.ผู้เรียนจะเรียนที่ไหน เมื่อใดก็ได้ เนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าทางระบบการสื่อสารทำให้ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ติดต่อถ่ายทอดความรู้กับผู้อื่น หรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากโปรแกรมที่กำหนดไว้ได้ทุกเวลาที่ต้องการเรียนในทุกๆแห่ง

3.ผู้เรียนสามารถเรียนได้จากสื่อประสมจากระบบคอมพิวเตอร์ เนื่องจากระบบไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในปัจจุบันได้รับการพัฒนาจนสามารถที่จะแสดงภาพลายเส้นที่เคลื่อนไหวและเสนอบทเรียนเป็นภาษาไทยที่มีขนาดย่อตามความต้องการของผู้เรียนทางจอภาพซึ่งเป็นระบบเดียวกันกับการเสนอรายการโทรทัศน์ทั่วไป

4.ผู้เรียนสามารถทราบผลการเรียนของตนในการปฏิบัติกิจกรรมรวดเร็วกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากคอมพิวเตอร์มีลักษณะเด่นคือ สามารถซ่อนคำตอบของกิจกรรมไว้ในหน่วยความจำได้ครั้งละมากเท่ากับจำนวนหน่วยความจำของเครื่องที่มีอยู่

ถึงแม้ว่าการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะมีประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น หากการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ดังนี้ (นิพนธ์ ศุขปรีดี,2531)

1.ขาดบทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในต่างประเทศเกี่ยวกับการสอนวิชาต่างๆเช่น

คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา เป็นต้น แต่วิชาเหล่านี้โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาและภาษาอังกฤษไม่ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรของประเทศไทย ทำให้ไม่สามารถนำบทเรียนสำเร็จรูปมาใช้โดยตรงได้ ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงให้ใช้ได้กับหลักสูตรของประเทศไทย

— 2. ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ทางด้าน การออกแบบระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้เหมาะสมกับระบบการเรียนการสอนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทย มีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทั้งนี้เพราะคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังราคาสูงอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากนี้แล้ว ได้มีผู้สรุปเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้เพิ่มเติมดังนี้ (ทักษิณา สอนานนท์, 2530, อรพันธ์ุ ประสิทธิ์รัตน์, 2530 และธวัช หมอญาติ, 2532)

1. ค่าใช้จ่ายในด้านคอมพิวเตอร์สูงมากไม่ว่าฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ บริการสนับสนุนต่างๆที่ จะนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อการศึกษา อีกทั้งการผลิตบทเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต้องใช้ค่าใช้จ่ายและเวลาในการสร้างมาก

2. การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ให้ได้ผลต้องผ่านขั้นตอนมากมาย มีข้อจำกัดเกี่ยวกับภาษา และระบบของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกัน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นกับคอมพิวเตอร์แบบหนึ่ง อาจใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์อีกแบบหนึ่งไม่ได้

3. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอาจทำให้มนุษย์ไม่มีโอกาสแสดงความคิดริเริ่ม โดยเฉพาะ ถ้าโปรแกรมหรือคำสั่งที่เขียนเข้าไปไม่เปิดช่องให้มีการแสดงความคิดเห็นเช่น โปรแกรมอาจทำให้ คำตอบทางเลือกของนักเรียนไว้เพียง 4-5 ทาง ถ้านักเรียนตอบผิดไปจากนั้น คอมพิวเตอร์ก็จะสรุป ว่าเป็นคำตอบที่ผิดทั้งๆที่คำตอบของนักเรียนอาจเป็นคำตอบที่แสดงถึงความคิดริเริ่มบางอย่าง

4. คอมพิวเตอร์อยู่ในฐานะเครื่องสอน ไม่ใช่นำมาใช้เป็นตัวแทนของครูโดยสมบูรณ์ เพราะ การเรียนการสอนจะต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลปะ การเรียนการสอนจะต้องอาศัยความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ด้วยกันอีกด้วย หากใช้เครื่องจักรการสอนเพียงอย่างเดียวแล้ว ก็ไม่อาจจะทำให้ผู้ เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างสมบูรณ์

5. นักเรียนขาดความรู้ในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อีกทั้งบทเรียนมีคุณภาพต่ำ ทำให้การเรียนการสอนหมดประสิทธิภาพ

โปรแกรม Authorware Professional

ถนนอมพร เลานจรัสแสง (2540) ได้เสนอรายละเอียดของการใช้โปรแกรม Authorware Professional ไว้ดังนี้คือ

ลักษณะทั่วไปของฮาร์ดแวร์เป็นโปรแกรมที่สามารถใช้งานกับเครื่อง PC ที่มี CPU ขนาด 80386 ขึ้นไปและใช้งานกับเครื่อง Macintosh ได้ด้วย ทำงานภายใต้ระบบ Windows โดยอาศัย Hard Disk ใช้ได้กับเครื่องที่มีหน่วยความจำ 4MB ขึ้นไป ใช้ได้กับจอภาพ: VGA และ SVGA ได้

ลักษณะในการใช้สร้างบทเรียน ในด้านของตัวอักษร สามารถใช้ Font จากโปรแกรมใน Windows ได้ และมีขนาดให้เลือกได้หลายขนาด ใช้ลักษณะของตัวอักษรได้หลายรูปแบบ เช่น ตัวหนา บาง ตัวเอียง ตัวเลขยกกำลัง ตัวเลขไทย เป็นต้น มีสีให้เลือกใช้ได้ 16 สี หรือ 256 สี ใช้เมาส์ในการกำหนดตำแหน่งการวางตัวอักษรรวมกับการใช้แป้นลูกศรบนคีย์บอร์ด สามารถกำหนดความยาวของการแสดงข้อความได้ตามความยาวจริงของข้อความที่จะแสดงโดยไม่จำกัด และแสดงข้อความในลักษณะการเลื่อนขึ้นลงได้ มีตารางกำหนดตำแหน่งบนจอภาพเพื่อช่วยในการวางตำแหน่งที่แม่นยำของตัวอักษรหรือภาพ สร้างภาพและกราฟิกโดยอาศัยเครื่องมือช่วยสร้างที่มีในโปรแกรม การกำหนดรูปแบบของเส้น และความหนาของเส้น โดยเลือกระดับความหนาได้ และมีรูปแบบและลวดลายให้เลือกได้หลากหลาย การกำหนดขนาดและทิศทางให้เลือกได้ ใช้ภาพสะสมและภาพเคลื่อนไหวจากในโปรแกรมหรือสามารถนำจากโปรแกรมอื่นได้ และสามารถดัดแปลงหรือแก้ไขทั้งขนาดและสีได้ในระหว่างการสร้างบทเรียน ด้านการใช้เสียง ใช้ได้จากเสียงในโปรแกรมและนำจากโปรแกรมอื่นได้ การสร้างบทเรียนให้มีปฏิสัมพันธ์ได้หลายแบบ และมีรูปแบบของการตอบสนองให้เลือก รวมทั้งสามารถบันทึกผลการเรียนของผู้เรียนได้ สามารถทำงานในระบบ Network ได้ การย้อนกลับไปมาระหว่างบทเรียนแต่ละหน้าจอได้ การทดสอบการทำงานโดยใช้ไอคอนกำหนดจุดเริ่มและจุดสิ้นสุดของการทดสอบและโยนไปมาระหว่างการทดสอบและการสร้างบทเรียนได้ตลอดเวลา มีการซ่อนคำสั่งเพื่อป้องกันการแก้ไขโปรแกรมในระหว่างการใช้โปรแกรมของผู้เรียน และมีโปรแกรมที่เก็บข้อมูลที่ใช้บ่อยๆ เพื่อนำกลับมาใช้ได้อีก โดยช่วยลดเนื้อที่ของหน่วยความจำลงไปได้มาก ในด้านของการติดต่อกับผู้ใช้ ทำงานโดยใช้ไอคอนและเมาส์กำหนด การทำงานและใช้ป้อนคำสั่งในกรณีที่ต้องการความซับซ้อนของบทเรียน มีการแสดงสถานะในขณะใช้งานว่ากำลังใช้เครื่องมือ หรือตัวอักษรแบบใด สามารถสร้างการทำงานเป็นส่วนๆ และนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันได้ และมีโปรแกรมสถิติการใช้งานโปรแกรมให้ด้วย

หลักการประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้เสนอหลักการประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้โดยกล่าวว่า " การประเมินเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการตรวจสอบคุณภาพสื่อ การประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต้องดำเนินการในลักษณะของการทดสอบ การแก้ไขปรับปรุงหลายๆครั้ง " โดยที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้ 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

1. การสืบเปลี่ยนกันประเมิน คือ การให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประเมินสื่อและผู้ออกแบบสื่อ ประเมินเนื้อหาข้อมูลบนจอภาพและการใช้งาน

2. การตรวจสอบจากตัวแทนคือ การให้ตัวแทนผู้เรียนทดลองใช้และให้ข้อมูลย้อนกลับ
ด้านคุณภาพ

3. การทดสอบประสิทธิภาพคือ การนำสื่อไปทดลองใช้กับผู้เรียนในสถานการณ์ทั่วไป
นอกจากนี้แล้ว กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ยังได้เสนอระยะเวลาของการประเมิน ซึ่ง
แบ่งเป็น 5 ระยะคือ

1. การปรับปรุงคุณภาพเบื้องต้น (Quality Review Phase)
2. การทดสอบนำร่อง (Pilot Testing)
3. การนำไปใช้เพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์และเจตคติ (Assessment of Achievement and Attitude)
4. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการประเมิน (Computer Tool For Evaluation)
5. การประเมินผลระยะสุดท้าย (Revision and Subsequent Evaluation)

โดยมีรายละเอียดแต่ละระยะดังนี้คือ

1. การปรับปรุงคุณภาพเบื้องต้น ต้องพิจารณาหัวข้อหลัก 7 ประการคือ
 - 1.1 ภาษาและไวยากรณ์ ต้องมีมาตรฐานจริง จึงจำเป็นต้องตรวจสอบ ประเมินให้มีคุณภาพทั้งในเรื่องการอ่านความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ศัพท์เฉพาะ การสะกดคำ ไวยากรณ์ เครื่องหมายวรรคตอน การเว้นวรรค และการกำหนดพื้นที่ว่างบนหน้าจอ เป็นต้น
 - 1.2 การนำเสนอบนจอภาพ เป็นการดูความสวยงามในการนำเสนอคุณภาพของข้อมูล และหัวข้อต่างๆที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงต้องตรวจสอบ ประเมินสิ่งที่แสดงบนจอภาพแบบในการนำเสนอ คุณภาพของข้อความ ตัวป้อนข้อมูล และการสรุปบนจอภาพ เป็นต้น
 - 1.3 คำถามและเมนู เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และตรวจสอบตนเองได้ ข้อคำถามต้องมีคุณภาพและตำแหน่งการป้อนข้อมูลจากผู้เรียนต้องอยู่ในที่ที่เหมาะสม จึงต้องพิจารณาประเมินในเรื่องเมนู คำถาม วิธีการตอบคำถาม รูปแบบข้อมูลย้อนกลับ คุณภาพของข้อมูลย้อนกลับ
 - 1.4 วิธีสอน เป็นส่วนที่นำเสนอเนื้อหาและกลวิธีในการเสนอความรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งต้องพิจารณาประเมินในเรื่องความเหมาะสมที่จะใช้สื่อคอมพิวเตอร์เนื้อหาต่างๆ ปริมาณข้อมูลที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ การเลือกใช้รูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เหมาะกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ การควบคุมโดยผู้เรียน การจูงใจ การปฏิสัมพันธ์ ภาพเคลื่อนไหวและกราฟิก

- 1.5 ภารกิจที่ไม่ปรากฏอยู่ในบทเรียน เป็นส่วนที่ไม่สามารถมองเห็นได้บนจอภาพของบทเรียน เช่น การได้มาและการนำเสนอข้อมูล สิ่งที่เกิดขึ้นขณะศึกษาบทเรียน การทดสอบอย่างเพียงพอเป็นต้น นอกจากนี้จำเป็นต้องประเมินในเรื่องการบันทึกข้อมูล
- ความปลอดภัย การใช้งานได้ง่าย ปริมาณข้อมูลมากเกินไป และการเริ่มต้นใหม่ในขณะที่ยุติบทเรียนกลางคัน
- 1.6 เนื้อหาวิชา ผู้ประเมินต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชา ถ้าไม่มีความรู้ต้องมีผู้ช่วยตรวจสอบประเมินเนื้อหา เพื่อลดอคติและความลำเอียง โดยพิจารณาประเมินในเรื่องเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ข้อมูลในบทเรียน การเน้นเนื้อหาองค์ประกอบหรือโครงสร้างของวิชา
- 1.7 เอกสารประกอบ ต้องประเมินโดยผู้ออกแบบและผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาวิชา โดยพิจารณาในเรื่องคู่มือการใช้โปรแกรม คู่มือการใช้บทเรียน คู่มือเนื้อหาบทเรียน สื่อเสริม และทรัพยากรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง การปรับปรุงคุณภาพในระบายนี้อาจสำคัญที่สุด เพราะเป็นการแก้ไข ปรับปรุงรายละเอียดในบทเรียนให้เหมาะสมเป็นเบื้องต้นก่อน เมื่อได้พัฒนาดีแล้ว จึงดำเนินการประเมินในระบายนต่อไป
2. การทดสอบนำร่อง เป็นการทดสอบบทเรียน โดยใช้ตัวแทนประชากรกลุ่มเป้าหมายในสถานการณ์จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินที่ดี ต้องพิจารณาใน 7 ประการที่สำคัญคือ
- 2.1 การหาผู้ช่วยเหลือ ซึ่งหมายถึงผู้เรียนที่จะมาช่วยทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยเลือกมาอย่างน้อย 3 คนคือ คนเก่ง คนปานกลาง และคนอ่อน ซึ่งนอกจากผลการใช้แล้ว การสังเกตผู้เรียนแต่ละคนจะได้ประโยชน์มากที่สุด
- 2.2 การอธิบาย ก่อนทดลองใช้ ควรอธิบายให้ผู้เรียนทราบว่าเป็นการทดลองให้ใช้บทเรียนเช่นเดียวกับการเรียนจริง การจัดทำเอกสารประกอบเพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้เรียนเป็นสิ่งที่ดี และบอกผู้เรียนให้ทราบว่าผู้ประเมินจะสังเกตผู้เรียนตลอดเวลา สิ่งที่สำคัญคือการกระตุ้นให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์บทเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 2.3 การกำหนดความรู้เดิม ต้องมีการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การเชื่อมโยงความรู้กับบทเรียนเป็นไปได้ดีที่สุด
- 2.4 การสังเกต เป็นการสังเกตผู้เรียนอยู่ภายนอก ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ พร้อมทั้งบันทึกพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียน
- 2.5 การสัมภาษณ์หลังจบบทเรียน เมื่อผู้เรียนศึกษาบทเรียนจนจบแล้ว ควรทำการสัมภาษณ์และอภิปรายข้อวิจารณ์ ข้อเสนอแนะ หรือสิ่งที่ผู้เรียนไม่ชอบ โดยผู้ประเมินต้องบันทึกไว้

2.6 การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อได้รวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนแต่ละคนแล้ว ควรตัดสินใจว่าจะแก้ไข ปรับปรุงบทเรียนหรือไม่ ถ้าไม่แน่ใจ ควรหาผู้เรียนเพิ่มอีก 2-3 คน เพื่อตรวจสอบผลผลลอีกคร้ังก่อนการตัดสินใจปรับปรุงบทเรียน

—3. การนำไปใช้ เป็นขั้นตอนสำคัญในการประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยมีสิ่ง ที่ควรคำนึงคือ การใช้บทเรียนในสถานการณ์จริงและมีผู้เรียนจำนวนมากเพียงพอที่จะได้รับข้อมูล การประเมินที่แท้จริง ซึ่งจะประเมินผลสัมฤทธิ์จากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการ ประเมินเจตคติ โดยดูว่าผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับการใช้บทเรียน ทั้งความรู้สึกทางด้านบวก และด้านลบ เพื่อประกอบการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขบทเรียนต่อไป

4. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการประเมิน ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อาจมีชุด ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้มีการประเมินผลได้เอง ซึ่งผู้สร้างบทเรียนได้ออกแบบให้เก็บข้อมูลจากผู้เรียน ให้อย่างละเอียด ทำให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยอาจลดความจำเป็นในการประเมินโดยการ ทดสอบนำร่องลงได้บ้าง การออกแบบให้บทเรียนรวบรวมข้อมูลโดยอัตโนมัติ อาจทดสอบ โปรแกรมโดยไม่ต้องมีผู้เรียนจริงก็ได้ แต่จะไม่ได้ผลดีเท่ากับการมีผู้เรียนจริงและไม่สามารถทด- แทนกันได้ อย่างไรก็ตาม การใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการประเมินนั้นขึ้นอยู่กับความ สามารถของระบบที่ได้ออกแบบไว้ ระบบที่นำมาใช้และเป็นประโยชน์ ก็คือการใช้ Computer Spreadsheet Program และ Statistical Analysis Program เป็นต้น

5. การประเมินผลสุดท้าย เป็นการตรวจสอบประเมินผลขั้นสุดท้ายก่อนนำบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้จริง ถ้าการประเมินในขั้นต้นๆ ผ่านไปด้วยดีปัญหาใหญ่ๆ ก็จะไม่เกิด ขึ้น ถ้ามีเฉพาะเรื่องเล็กน้อย เช่นการสะกดคำ ก็ไม่จำเป็นต้องมีการประเมินในขั้นนี้ แต่ถ้าเกิด ปัญหาเรื่องการมีข้อบกพร่อง (Bugs) ในการควบคุมบทเรียน (User Control) หรือในชุดข้อมูลก็ ควรมีการประเมินผลขั้นสุดท้ายใหม่ ซึ่งอาจจะเริ่มตั้งแต่การทดสอบนำร่อง และการนำไปใช้จริง เพื่อปรับปรุงแก้ไขจุดต่างให้ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีคุณภาพ (กรมการศึกษานอกโรง เรียน, 2541)

นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้สรุปเรื่องการประเมินบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้ว่า “การประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ มาก ผู้ประเมินต้องมีการศึกษาข้อมูล มีการวางแผน และดำเนินตามขั้นตอนอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูล ในการปรับปรุงแก้ไขให้บทเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุดก่อนการนำไปใช้และเผยแพร่ ต่อไป”

ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีหลายทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitivism) ทฤษฎีโครงสร้างทางปัญญา (Schema Theory) ทฤษฎีความยืดหยุ่นทางปัญญา (Cognitive Flexibility) ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) สาระโดยสรุปมีดังนี้ (อ้างถึงในชุดtima เวทการ และคณะ, 2541)

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นการสร้างนิสัยที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimuli and Response) และเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่แสดงการกระทำโดยมีการเสริมแรงเช่น ควรมีการเสริมแรงทันทีเมื่อผู้เรียนทำพฤติกรรมถูกต้อง และเฉยเมย เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทฤษฎีนี้ไม่กล่าวถึงเรื่องความรู้สึกนึกคิดภายในของมนุษย์ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ ธอร์นไดค์ ฟาฟลอฟ สกินเนอร์ การนำแนวคิดนี้มาสร้างบทเรียนช่วยสอนจะเป็นลักษณะแบบเส้นตรง (Linear) ซึ่งจะบังคับให้ผู้เรียนต้องผ่านบทเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ก่อนจึงสามารถที่จะไปศึกษาจุดประสงค์ต่อไปได้

ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitivism) ทฤษฎีนี้มาจากแนวคิดของชอมสกี (Chomsky) ที่ไม่เห็นด้วยกับสกินเนอร์ ที่มองมนุษย์ว่าเหมือนกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ แต่ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์มีความนึกคิด มีอารมณ์ มีจิตใจและมีความรู้สึกภายในที่แตกต่างกันเช่น แนวคิดเกี่ยวกับความ จาระยะสั้น ระยะยาว ความคงทนในการจำ ฯลฯ ทฤษฎีนี้นำหลักการมาสร้างบทเรียนในลักษณะให้ผู้เรียนมีอิสระในการควบคุมตนเอง เลือบทเรียนได้ สอดคล้องกับความ สามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ บทเรียนจะเป็นรูปแบบสาขา (Branching) ทฤษฎีนี้จะเน้นในเรื่องภายในของจิตใจมนุษย์ การมองภาพรวม ความรู้เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นและสร้างขึ้นมาใหม่ (Construction/Reconstruction) และเน้นที่กระบวนการ

ทฤษฎีโครงสร้างทางปัญญา (Schema Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า โครงสร้างภายในของความรู้ที่มนุษย์มีอยู่นั้นจะมีลักษณะเป็นกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันอยู่ การที่มนุษย์จะเรียนรู้อะไรใหม่ๆนั้น มนุษย์จะต้องนำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าหากขาดโครงสร้างความรู้ (Schema) เพราะเป็นข้อมูลที่ไม่มีความหมาย ไม่มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ นอกจากนี้โครงสร้างความรู้ยังสามารถช่วยในการระลึก (Recall) ถึงสิ่งต่างๆที่เรียนรู้ได้

ทฤษฎีความยืดหยุ่นทางปัญญา (Cognitive Flexibility) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีใหม่เกิดขึ้นต้นปี 1990 มีแนวคิดว่าความรู้แต่ละองค์ประกอบมีโครงสร้างที่แน่นชัด และสลับซับซ้อนมากขึ้น แตกต่างกันไป เช่นวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์กายภาพ ถือว่าเป็นโครงสร้างตายตัวไม่สลับ

ซับซ้อน เพราะมีตรรกะและความเป็นเหตุผลแน่นอนของธรรมชาติและองค์ความรู้ แนวคิดนี้สนับสนุนการจัดทำคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในลักษณะสื่อหลายมิติ (Hypermedia) ในลักษณะโยงใย ผู้เรียนแต่ละคนได้รับการเสนอเนื้อหาในลำดับที่ไม่เหมือนกันและไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้น เพื่อตอบสนองโครงสร้างขององค์ความรู้ที่แตกต่างกันเช่นเดียวกับทฤษฎีโครงสร้างความรู้

ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) แนวคิดของทฤษฎีนี้ มองว่ามนุษย์มีความดีติดตัวมาแต่เกิด มีอิสระที่จะนำตนเองและพึ่งตนเอง เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและสร้างสังคม นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้แก่ มาสโลว์ คอมบส์ และโรเจอร์ หลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการสร้างบทเรียนช่วยสอนก็คือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในบทเรียนอย่างกระตือรือร้น มีการตื่นตัวในการเรียน

แนวคิดทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

—แนวคิดทางจิตวิทยาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สรุปได้ดังนี้ (ชุตินา เวทการ และคณะ , 2541)

1. ความสนใจและการรับรู้อย่างถูกต้อง การเรียนรู้ของมนุษย์จะสนใจสิ่งเร้าและการรับรู้สิ่งเร้าต่างๆ บทเรียนที่ดีต้องออกแบบให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เช่น เด็กๆ อาจไม่ชอบของจริงหรือการมีสิ่งเร้าหลายตัวพร้อมๆ กัน การรับรู้ที่ต้องการอาจจะไม่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการออกแบบบทเรียนให้น่าสนใจและเกิดการรับรู้ที่ถูกต้อง ต้องคำนึงถึง ปัจจัยต่างๆ หลายประการ ได้แก่ รายละเอียดและความเหมือนจริงของบทเรียน การใช้สื่อประสม การใช้เทคนิคพิเศษต่างๆ เข้ามาเสริมให้บทเรียนน่าสนใจ เช่น เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว การออกแบบหน้าจอ การวางตำแหน่งวัตถุตัวอักษร และการใช้เลือกสี เป็นต้น และในการจัดทำตัวกระตุ้นต้องไม่ทำเฉพาะช่วงแรกของบทเรียนเท่านั้น

2. การจดจำ (Memory) ต้องออกแบบบทเรียนโดยคำนึงถึงหลักความจำที่ดี 2 ประการคือ หลักในการจัดระเบียบหรือจัดโครงสร้างเนื้อหา และหลักในการทำซ้ำ ดังนี้

- หลักในการจัดระเบียบเนื้อหา มี 3 ลักษณะ คือ แบบเชิงเส้นตรง (Linear) เป็นการเสนอเนื้อหาแบบตายตัว ไปตามลำดับ เหมาะกับเนื้อหาที่มีลักษณะตายตัว แบบสาขา (Branching) เป็นการเสนอเนื้อหาแบบแตกสาขาออกไป จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ออกไปเป็นจุดย่อย อีกไปเรื่อยๆ เหมาะกับเนื้อหาในลักษณะการอธิบายและความรู้ในลักษณะเป็นเงื่อนไขแบบสื่อหลายมิติ (Hypertext of Hypermedia) การจัดโครงสร้างเนื้อหาลักษณะนี้ใช้หลักทฤษฎียึดหยุ่นทางปัญญาและทฤษฎีโครงสร้างความรู้ เป็นการสร้างความรู้โดยการถ่ายโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ในลักษณะการจัดเนื้อหาแบบโยงใย ให้เห็นโครงสร้างที่สลับซับซ้อน ที่เชื่อมโยงกันอยู่

- หลักการทำซ้ำ นอกจากหลักการจัดโครงสร้างเนื้อหาแล้วยังต้องออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติซ้ำ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการจำได้คงทน เช่น บทเรียนสอนศัพท์ หรือบทเรียนสอนคณิตศาสตร์ เป็นต้น

3. ความเข้าใจ (Comprehension) หลักที่สำคัญของการเรียนต้องให้ผู้เรียนเกิดความสามารถ ด้านการอธิบาย เปรียบเทียบ แยกแยะ ประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ในโลกความเป็นจริง ได้อย่างเหมาะสม ไม่ใช่เกิดแต่ความสามารถด้านการจดจำและเรียกใช้สิ่งที่จำนั้นกลับคืนได้เท่านั้น ดังนั้นการออกแบบบทเรียนช่วยสอนควรมีการออกแบบคำถามให้ผู้เรียนอธิบายหรือแก้โจทย์ปัญหาจริงๆ

4. ความกระตือรือร้นในการเรียน (Active Learning) หมายถึงต้องให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยสะดวก จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่ายการเรียน

5- แรงจูงใจ (Motivation) ทฤษฎีแรงจูงใจที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น มีหลายทฤษฎีได้แก่

- **ทฤษฎีแรงจูงใจภายนอก** ของเลปเปอร์ ที่กล่าวว่า แรงจูงใจภายนอกให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนน้อยลง ส่วนแรงจูงใจภายในเป็นแรงจูงใจที่ติดต่อการเรียนรู้ ซึ่งก็คือการสอนที่ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เช่น การใช้เทคนิคเกมในการเรียน การใช้เทคนิคพิเศษในการเสนอภาพ ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสควบคุมการเรียนของตนเอง มีกิจกรรมที่ทำทนายผู้เรียนทำให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น ให้กำลังใจผู้เรียนในการเรียนแม้ว่าผู้เรียนทำผิด

- **ทฤษฎีแรงจูงใจของมาโลน** ที่ได้สรุปไว้ว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้แก่ มีความท้าทายผู้เรียน นั่นคือบทเรียนต้องมีความหมายชัดเจน เหมาะกับผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระดับความยากง่ายในการเรียนได้ ตามความต้องการสร้างจินตนาการให้ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็น และสามารถให้ผู้เรียนควบคุมบทเรียนได้ด้วยตนเอง ตามความสามารถและความถนัดของตนเอง

- **ทฤษฎีแบบจำลองของอาร์ค (ARCS Model)** ที่สรุปว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ต้องประกอบด้วย

การเร้าความสนใจ (Arouse) ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจตลอดบทเรียน เช่น การให้ผู้เรียนเกิดการอยากรู้ อยากเห็น

ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (Relevant) ก็คือการทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่บทเรียนที่อยู่ นั้นมีความหมายหรือประโยชน์ต่อผู้เรียนเอง เช่นการใช้ตัวอย่างที่ตรงกับความสนใจและสาขาของผู้เรียน

ความมั่นใจ (Confidence) คือการทำให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่ตนเองคาดหวังไว้จากการเรียนและโอกาสที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากการเรียนและโอกาสที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และผู้เรียนสามารถควบคุมบทเรียนด้วยตนเองได้

ความพึงพอใจในการเรียน (Satisfaction) คือการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาได้จริง ใช้ผลป้อนกลับในทางบวกเมื่อผู้เรียนมีความก้าวหน้า และให้คำปลอบใจเมื่อผู้เรียนทำพลาด

6. การควบคุมบทเรียน (Learner Control) การออกแบบบทเรียนต้องให้เหมาะสม โดยการผสมผสานระหว่างการใช้ผู้เรียนและผู้ออกแบบบทเรียนเป็นผู้ควบคุมบทเรียน เช่น เนื้อหาใดควรเรียนก่อน เนื้อหาใดสามารถเรียนได้โดยอิสระ

7. การถ่ายโยง การเรียนรู้ (Transfer of Learning) การเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ถือว่าการเรียนรู้ขั้นแรกก่อนที่จะนำไปใช้จริง การออกแบบบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์จึงต้องให้มีความเหมือนจริงของบทเรียน ประเภท ปริมาณ และความหลากหลาย ให้มีปฏิสัมพันธ์มากที่สุด จึงสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ในโลกจริง

8. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งในด้าน บุคลิกภาพ สติปัญญา วิธีการเรียนรู้ แล้วดับชั้นของการเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างและตอบสนองแต่ละบุคคลได้มากที่สุด เช่น การให้มีประเมินผู้เรียนเพื่อให้ทราบว่าตนเองเก่งหรืออ่อน แล้วจัดหาคำแนะนำช่วยเหลือ

กล่าวโดยสรุป การออกแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไม่จำเป็นต้องยึดทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงทฤษฎีเดียว ควรนำหลายทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสม นอกจากนี้แนวคิดในการออกแบบบทเรียนหรือการวางแผนการสอนในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ยังต้องระมัดระวังให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของมนุษย์ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเรียนการสอนสาขาวิชาต่างๆไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถสรุปในส่วนที่สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ได้ดังต่อไปนี้

ประสิทธิ์ สารภี (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่องไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยมุ่งที่จะศึกษาแนวทางในการนำไมโครคอมพิวเตอร์ เข้าไปช่วยสอน และทดลองสร้างระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยทำการทดลองใช้กับตัวอย่างประชากรนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จำนวน 8 คน ได้ใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ดาด้าพอยท์-5500 ผลการวิจัยพบว่า

1.ระบบสามารถเป็นตัวแทนครูในการสอนได้ ทั้งนี้เพราะสามารถเก็บข้อมูลในการศึกษาของนักเรียนได้ เช่นบทเรียน ครั้งที่เรียนในแต่ละบท วันที่เรียน เวลาเรียนของแต่ละบท คะแนนที่สอบ ข้อสอบที่สอบไปแล้ว เป็นต้น ทำให้ครูสามารถติดตามผลความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนได้ โดยครูไม่ต้องเสียเวลาจดบันทึกข้อมูลเหล่านี้

2.ระบบสามารถสร้างแบบทดสอบได้หลายชุดโดยไม่ซ้ำกัน นักเรียนแต่ละคนจะได้รับข้อสอบ แต่ละชุดแตกต่างกันไป แม้จะมีซ้ำบ้างก็เป็นบางส่วน แต่สำหรับนักเรียนคนเดียวกันจะไม่มีโอกาสได้ข้อสอบซ้ำเลย ซึ่งเป็นผลดีเพราะนักเรียนไม่สามารถลอกกันได้ และในกรณีที่สอบซ้ำหลายๆครั้ง นักเรียนก็ไม่สามารถลอกข้อสอบเดิมได้

3.ครูสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือขยายบทเรียน และแบบทดสอบได้หลายโอกาส ทำให้บทเรียน และบททดสอบเหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถสร้างบทเรียนและแบบทดสอบของวิชาต่างๆได้ถึง 3 วิชา ทำให้นักเรียนมีโอกาสเลือกวิชาเรียนใดๆได้มากขึ้น

ยุพดี มิ่งสรรพวงค์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การทดลองสอนวิชาคอมพิวเตอร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาความสามารถของนักเรียนมัธยมชั้นปีที่ 4 วิชาเลือกสายที่ 1 (ต้องเรียนคณิตศาสตร์ครบ 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค) ใน การเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ตามเนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเพื่อเสนอแนะและเป็นแนวทางในการพิจารณาสร้างหลักสูตร เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 สายที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนมัธยมชั้นปีที่ 4 สายที่ 1 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบเรียนวิชา คอมพิวเตอร์และแบบทดสอบสำหรับวัดความสามารถในการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.42 นักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่ 50% ขึ้นไป มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 89.74 ซึ่งสรุปได้ว่านักเรียนมัธยม

ศึกษาชั้นปีที่ 4 สายที่ 1 มีความสามารถเพียงพอที่จะเรียนวิชาคอมพิวเตอร์และควรจะเริ่มสอนวิชาคอมพิวเตอร์กับนักเรียนได้ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป

นุชนาฏ จูติโกคา (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์ จำนวน 434 คน ในด้านประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ที่ช่วยการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่ารายการที่ครูวิทยาศาสตร์มีความเห็นด้วยว่า ความสามารถในการแสดง ภาพในลักษณะต่างๆ จอคอมพิวเตอร์ช่วยในด้านการเรียนการสอน จะทำให้บทเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สนุกและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และการแสดงภาพเคลื่อนไหวและภาพสามมิติของคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ บางเรื่องได้มากยิ่งขึ้นนั้น อาจเป็นเพราะในการเรียนการสอน หากมีสื่อที่สามารถเร้าความสนใจของนักเรียน ก็จะสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่กับบทเรียนได้

สหภาพ ศุขวัฒน์ (2528) ได้ศึกษาผลของบุคลิกภาพกับเพศ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องคำนำหน้านามจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของบุคลิกภาพกับเพศ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องคำนำหน้านามจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวชิรธรรมสาริต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จากคะแนนการสำรวจบุคลิกภาพ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างบุคลิกภาพและเพศออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ บุคลิกภาพแบบเก็บตัวเพศชาย 15 คน บุคลิกภาพแบบเก็บตัวเพศหญิง 15 คน บุคลิกภาพแบบแสดงตัวเพศหญิง 15 คน หลังจากนั้นให้แต่ละคนทำแบบทดสอบก่อนการเรียน แล้วจึงเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องคำนำหน้านามจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เมื่อเรียนจบให้ทำแบบทดสอบหลังเรียนทันที แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมสองทาง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องคำนำหน้านาม ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยกลุ่มบุคลิกภาพแบบเก็บตัวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ส่วนความแตกต่างทางด้านเพศไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กัลยา แก้วสุตา (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่ม

ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนสตรีวิทยา 2 ปีการศึกษา 2529 จำนวน 250 คน ซึ่งได้ผ่านการทดสอบ The Group Embedded Figures Test เพื่อแบ่งประเภทของแบบการคิดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ Field Dependence และ Field Independence จากนั้นนำมาทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย นักเรียนที่มีแบบการคิดทั้ง 2 ประเภทออกมากลุ่มละ 45 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 90 คน แบ่งนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ออกเป็น กลุ่มละ 3 กลุ่มย่อย โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย กลุ่มย่อยละ 15 คน เพื่อเข้ารับการทดลองเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาต่างๆกัน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ในวิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทั้ง 3 ตำแหน่ง มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชูศรี ยินดีตระกูล (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบค้นพบกับแบบบอกให้รู้ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบค้นพบกับแบบบอกให้รู้ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 72 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีแบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยคัดเลือกจากระดับวิชาคณิตศาสตร์ของผลสอบประจำภาคปลายของปีการศึกษา 2528 จากนั้นนำนักเรียนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลอง 2 กลุ่มคือ กลุ่ม ก และกลุ่ม ข กลุ่มตัวอย่างกลุ่ม ก แบ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูง จำนวน 18 คน และมีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ จำนวน 18 คน ได้รับการเรียนบทเรียนจากโปรแกรมช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีการเสนอเนื้อหาด้วยวิธีการสอนแบบค้นพบ กลุ่มตัวอย่างกลุ่ม ข แบ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูง จำนวน 17 คน และมีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ จำนวน 19 คน ได้รับการเรียนบทเรียนจากโปรแกรมช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีการเสนอเนื้อหาด้วยวิธีการสอนแบบบอกให้รู้ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง และการวิเคราะห์ความแปร

ปรวนแบบทางเดียว การวิจัยสรุปผลได้ดังนี้ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนแบบค้นพบ และแบบบอกให้รู้กับระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์กลุ่มสูงที่เรียนด้วยวิธีการสอนต่างกัน มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบค้นพบมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบบอกให้รู้ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์กลุ่มต่ำที่เรียนด้วยวิธีการสอนต่างกันมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบบอกให้รู้ มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบค้นพบ

กัลยา แก้วสุตา (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนสตรีวิทยา 2 ปีการศึกษา 2529 จำนวน 250 คน ซึ่งได้ผ่านการทดสอบ The Group Embedded Figures Test เพื่อแบ่งประเภทของแบบการคิดออกเป็น 2 ลักษณะคือ Field Dependence และ Field Independence จากนั้นนำมาทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย นักเรียนที่มีแบบการคิดทั้ง 2 ประเภทออกมากลุ่มละ 45 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 90 คน แบ่งนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ออกเป็นกลุ่มละ 3 กลุ่มย่อย โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย กลุ่มย่อยละ 15 คน เพื่อเข้ารับการทดลองเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาต่างๆกันคือ การเสนอภาพประกอบก่อนการเสนอเนื้อหา การเสนอภาพประกอบระหว่างการเสนอเนื้อหา และการเสนอภาพประกอบหลังการเสนอเนื้อหา เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 3 โปรแกรม ที่ให้เนื้อหาสาระแก่ผู้เรียนเท่ากัน ในเรื่องการหักเหของแสง แต่มีตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาต่างกัน 3 ตำแหน่ง ผู้เรียนเรียนกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้จัดเตรียมไว้ ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยในวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนทันที นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของนิวแมนคูลส์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ระดับความนัยสำคัญทางสถิติ .05 นักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ในวิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 และตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทั้ง 3 ตำแหน่ง มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

—ประสพสรรพ กมลละบุตร (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิด และตำแหน่งของการนำเสนอเรื่องย่อและศัพท์ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิดและตำแหน่งของการนำเสนอเรื่องย่อและศัพท์ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 131 คน และโรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยจำแนกรูปแบบการคิดของกลุ่มประชากรเป็น ฟิลด์ ดีเฟนเดนท์ (เอฟดี) และกลุ่มฟิลด์อินดีเฟนเดนท์ (เอฟไอ) โดยใช้แบบทดสอบ เดอะกรุป เอมเบค เดค พิกทอร์เทสต์ กลุ่มประชากรที่แยกเป็นเอฟดีและเอฟไอ จะทดสอบอีกครั้งด้วยแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับกลางนำมาสุ่มตัวอย่างแบบแยกกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่มคือ กลุ่มเอฟดี 15 คน กลุ่มเอฟไอ 15 คน แต่ละกลุ่มทดลองเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ที่มีตำแหน่งออร์แกนไนเซอร์ที่เป็นเรื่องย่อและศัพท์ โดยเสนอในตำแหน่งก่อนเสนอเนื้อเรื่อง และหลังจากเสนอเนื้อเรื่อง โดยใช้แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางที่ระดับนัยสำคัญ .05 การวิจัยสรุปผลได้ดังนี้คือ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิดแบบเอฟดีและเอฟไอ กับตำแหน่งในการเสนอเรื่องย่อและศัพท์ก่อนและหลังการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตำแหน่งของเรื่องย่อและศัพท์ก่อนและหลังการสอน ไม่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองที่มีรูปแบบการคิดแบบเอฟดีกับแบบเอฟไอ มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลรัตน์ ภาณุรัตน์ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการกำหนดอัตราความก้าวหน้ากับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสมการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการกำหนดอัตราความก้าวหน้ากับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสมการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนजरโรจนวิทยา จำนวน 90 คน ประเภทของการกำหนดอัตราความก้าวหน้าทางการ

เรียนในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ โปรแกรมที่กำหนดอัตราความก้าวหน้าโดยผู้เรียน และโปรแกรมที่กำหนดอัตราความก้าวหน้าโดยโปรแกรม ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทประเภทของการกำหนดอัตราความก้าวหน้ากับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสมการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน เมื่อเรียนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสมการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่กำหนดอัตราความก้าวหน้าต่างประเภทกัน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กอบกุล สรรพกิจจานง (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับแบบของปฏิสัมพันธ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับแบบของปฏิสัมพันธ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาของโรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2531 จำนวน 134 คน บุคลิกภาพที่ศึกษาคือ บุคลิกภาพแบบเก็บตัว และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบของปฏิสัมพันธ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคือแบบผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ และแบบผู้เรียนกับผู้เรียนกับ คอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับแบบของปฏิสัมพันธ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีแบบของปฏิสัมพันธ์ต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพต่างกัน เมื่อเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พจมาน ศรีแดง (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับความคาดหวังต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับความคาดหวังต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 40 คน โดยแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มที่มีความคาดหวังสูงและต่ำ กลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีระดับความคาดหวังต่ำและสูงเมื่อ

เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิรนาท สติรากร (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางภาษากับประเภทตัวอักษรชี้้นำที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางภาษากับประเภทตัวอักษรชี้้นำที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาปีการศึกษา 2531 จำนวน 137 คน ความถนัดทางภาษาคือ ความถนัดทางภาษาสูง ปานกลาง และต่ำ ประเภทตัวอักษรชี้้นำในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ อักษรตัวหนา อักษรตัวเอน และอักษรตัวใหญ่ ผลการวิจัยสรุปได้คือ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางภาษากับประเภทตัวอักษรชี้้นำ ต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนต่างกัน เมื่อเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาสูงและปานกลาง มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษดีกว่านักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีประเภทตัวอักษรชี้นำต่างกัน จะมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิรันดร์ สาโรวาท (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของตัวอักษรในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความถนัดทางภาษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษและเวลาที่ใช้ในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของตัวอักษรในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความถนัดทางภาษาที่มีต่อความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษและเวลาที่ใช้ในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของตัวอักษรในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความถนัดทางภาษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ตัวอักษรขนาด 40 ตัวอักษรต่อบรรทัด และ 80 ตัวอักษรต่อบรรทัด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดตัวอักษรในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความถนัดทางภาษาต่อเวลาในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ตัวอักษรขนาด 80 ตัวอักษรต่อบรรทัด จะใช้เวลาในการอ่านน้อยกว่านัก

เรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ตัวอักษรขนาด 40 ตัวอักษรต่อบรรทัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาต่ำ ใช้เวลาในการอ่านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิรัช คันสร (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนกับรูปแบบของการให้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องวิธีการอ่านค่าความต้านทาน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับรูปแบบของการให้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องวิธีการอ่านค่าความต้านทานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ 2 ภาคการศึกษา 2531 จำนวน 144 คน ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คือ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ รูปแบบของการให้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ ถูกอธิบาย-ผิดอธิบาย ถูกไม่อธิบาย-ผิดอธิบาย ถูกอธิบาย-ผิดกลับไปเรียนใหม่ และถูกไม่อธิบาย-ผิดกลับไปเรียนใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับรูปแบบของการให้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิธีการอ่านค่าความต้านทานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน เมื่อเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องวิธีการอ่านค่าความต้านทาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีรูปแบบของการให้ผลย้อนกลับต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาริ ลิขิตเจษฎา (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของความเร็วในการเสนอเนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของความเร็วในการเสนอเนื้อหา บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถมศึกษา) ปีการศึกษา 2531 จำนวน 80 คน ความเร็วในการเสนอเนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคือ ความเร็วแบบปกติและความเร็วแบบช้า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย (ความสามารถในการอ่าน) แบ่งเป็น ระดับสูงและต่ำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน เมื่อเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีความเร็วในการเสนอเนื้อหาต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเร็วในการเสนอเนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

—จิวช นมอชาติ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีและไม่มีเสียงประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเสียงประกอบและไม่มีเสียงประกอบ และเพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเสียงประกอบและไม่มีเสียงประกอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร ภาคปลาย ปีการศึกษา 2531 จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเสียงและไม่มีเสียงประกอบในบทเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสร็จแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเสียงประกอบมีความคงทนในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ไม่มีเสียงประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากเรียนเสร็จแล้ว 4 สัปดาห์ พบว่านักเรียนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเสียงประกอบ มีความคงทนในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ไม่มีเสียงประกอบประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

รุ่งนภา ฟองดาววิรัตน์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลของแบบการให้ผลป้อนกลับในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลของแบบการให้ผลป้อนกลับในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแยกชายหญิง จัดแบ่งเป็นกลุ่มที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง กลาง ต่ำ แล้วใช้วิธีจับคู่ให้ได้ชาย 3 กลุ่ม หญิง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน รวม 90 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อจัดให้เข้ารับการทดลองแต่ละแบบ โดยศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการหารยาวที่มีผลป้อนกลับทางบวก ทางลบ และทั้งทางบวกทางลบ รวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ด้วยวิธีของคูเกี (เอ) พบว่า ผลป้อนกลับทั้งสามแบบทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบของการให้ผลป้อนกลับกับเพศของนักเรียน

นาถล ทองอยู่สุข (2533) ได้ศึกษาการใช้และปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาฟิสิกส์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่มีในโรงเรียนมัธยมศึกษา และศึกษาความคิดเห็นของครูฟิสิกส์และนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ และปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาฟิสิกส์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าหมวดวิทยาศาสตร์ โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 104 คน ครูฟิสิกส์จำนวน 18 คน และนักเรียนจำนวน 682 คน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 104 โรงเรียน ที่มีคอมพิวเตอร์ 42 โรงเรียน และรวมกัน 231 เครื่อง และมีอยู่ 6 โรงเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาฟิสิกส์ ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเฉลี่ยเครื่องละ 51,400 บาท มีการใช้เครื่องโดยเฉลี่ยใช้เวลาค้างละ 120 นาที ครูฟิสิกส์มีความเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่า มีปัญหาในระดับกลาง ในด้านบุคลากร ในด้านความคุ้มค่า ในด้านการนำไปใช้ และในด้านงบประมาณ สำหรับเนื้อหาวิชาฟิสิกส์ ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือการเคลื่อนที่ของคลื่น ส่วนประโยชน์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ครูส่วนใหญ่เสนอคือ ช่วยให้นักเรียนเกิดภาพพจน์ นักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง ในด้านการเงินและในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ส่วนประโยชน์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักเรียนมีความเห็นว่าช่วยให้นักเรียนสนใจในการเรียนฟิสิกส์มากขึ้น

ประสิทธิ์ เขียวศรี (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องวิธีการอ่านค่าความต้านทาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง วิธีการอ่านค่าความต้านทาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 2 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ปีการศึกษา 2533 จำนวน 120 คน การใช้ผลย้อนกลับแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือแบบที่ 1 ถ้าผู้เรียนตอบถูก จะบอกข้อถูก และให้คำอธิบายสั้นๆ ถ้าผู้เรียนตอบผิด จะให้กลับไปเรียนใหม่อีก 1 ครั้งเท่านั้น และแบบที่ 2 ถ้าผู้เรียนตอบถูก จะบอกข้อถูก และให้คำอธิบายสั้นๆ ถ้าผู้เรียนตอบผิด จะให้กลับไปเรียนใหม่จนกระทั่งเลือกคำตอบได้ถูกต้อง แบบการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบคิดคนเดียว แบบดูคู่มือ แบบคิดคนเดียว และแบบปรับปรุง แบ่งโดยใช้มาตรวัดแบบการเรียนรู้ของ Kolb ซึ่งปรับปรุงเป็นภาษาไทยโดย พัทธี เกียรตินันนวิมล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีแบบการเรียนรู้ต่างกัน ได้รับการใช้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีแบบการเรียนรู้ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่ได้รับการใช้ผลย้อนกลับในบท

เรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรลวัลดี จงสวัสดิ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของแบบปฏิสัมพันธ์ในการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และจากบทเรียนแบบโปรแกรม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของแบบปฏิสัมพันธ์ในการเรียน จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และจากบทเรียนแบบโปรแกรม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 320 คน แบบปฏิสัมพันธ์ที่ศึกษา คือ แบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน และแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ผลการวิจัยพบว่า แบบปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันที่ระดับ .05 ความแตกต่างนี้ พบในแบบปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนแบบโปรแกรม แต่ไม่พบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้เรียนที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และที่เรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบปฏิสัมพันธ์ และการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และจากบทเรียนแบบโปรแกรม ที่ระดับนัยสำคัญ .05

เมธี เมื่อนทอง (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดสร้างสรรค์กับจินตภาพในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดสร้างสรรค์กับจินตภาพในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับความคิดสร้างสรรค์ใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen และ Urban เพื่อจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่มคือ สูง กลาง และต่ำ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 รูปแบบคือ แบบเชื่อให้เกิดจินตภาพ แบบไม่เชื่อให้เกิดจินตภาพ และแบบเสนอภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการทดสอบและจำแนกระดับความคิดสร้างสรรค์แล้ว จำนวน 270 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัดโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียนทันที การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบเชื่อให้เกิดจินตภาพ แบบไม่เชื่อให้เกิดจินตภาพ และแบบเสนอภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และระดับความคิดสร้างสรรค์กับจินตภาพในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีปฏิสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดวงใจ ศรีธวัชชัย (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง

และหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (จากเนื้อหาที่เรียน 20-22 คาบ) โดยใช้เครื่องมือคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทั้งหมด 6 หน่วยและแบบวัดความรู้ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เท่ากับ 0.4404 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินี ปีการศึกษา 2534 จำนวน 34 คน สถิติที่ใช้คือ t-test ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนของบทเรียนทั้ง 6 หน่วยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($t\text{-test} = 11.159$) และพบว่า คะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนของบทเรียนแต่ละหน่วย ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน โดยที่กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาในการศึกษาบทเรียน 2-4 คาบ คาบละ 50 นาทีตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยสรุปแล้วบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้จริงได้

ชาภาวดี นันทากินัย (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับระดับความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อความคล่องในการสร้างสรรค์ภาพในวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสอนให้ตัวอย่าง ฝึกหัด และแบบสอนให้จินตนาการอย่างอิสระกับความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ที่มีผลต่อความคล่องในการสร้างสรรค์ภาพในวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างได้จากโรงเรียนในกรุงเทพฯ 150 คน และได้รับการทดสอบด้วย The Test of Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP) ของ Jellen และ Urban ความคล่องในการสร้างสรรค์ภาพวัดทันทีหลังการเสนอบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแต่ละประเภทจบลง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่างระดับกันเมื่อเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่างประเภทกัน มีความคล่องในการสร้างสรรค์ภาพได้ต่างกัน นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความคล่องในการสร้างสรรค์ภาพได้ไม่ต่างกัน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความคิดสร้างสรรค์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พิศาล โพธิ์ทองแสงอรุณ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนแบบค้นพบและแบบบอกให้รู้ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับแบบการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนแบบค้นพบและแบบบอกให้รู้ ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับแบบการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สถาบัน

เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตขอนแก่น ปีการศึกษา 2536 จำนวน 160 คน วิธีการสอน 2 วิธี ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ วิธีการสอนแบบค้นพบ และวิธีการสอนแบบบอกให้รู้ แบบการเรียนแบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบคิดอเนกนัย แบบปรับปรุง แบบคิดเอกนัย และแบบดูซ้ำ แบ่งโดยใช้มาตรวัดแบบการเรียนของ Kolb ซึ่งปรับปรุงเป็นภาษาไทยโดย พิชรี เกียรตินันท์วิมล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีแบบการเรียนต่างกัน เมื่อเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนลักษณะต่างกัันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีแบบการเรียนต่างกัน เมื่อเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนลักษณะต่างกััน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ แตกต่างกัันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นวลมจง จันทร์แจ่ม (2536) ได้ ทำการวิจัยเรื่องลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับครูระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับครูระดับประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ด้านการใช้งานร่วมกับฮาร์ดแวร์ และด้านการใช้สร้างบทเรียน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นครูระดับประถมศึกษาในกรุงเทพฯ จำนวน 72 คน ที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมช่วยสร้างที่ผู้วิจัยจัดขึ้น และตอบแบบสอบถามที่ได้รับแจกหลังการอบรม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่และร้อยละ ซึ่งได้ผลการวิจัยโดยสรุปลักษณะของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนดังต่อไปนี้ ควรมีความเหมาะสมกับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ที่มีใช้ในโรงเรียน และนิยมใช้ในปัจุบันคือ รุ่น 80386 ขึ้นไป และใช้กับจอภาพสีชนิด VGA ควรมีขนาดโปรแกรมในการใช้งาน 2 ระดับ คือโปรแกรมชุด A (ประสิทธิภาพสูงใช้กับ Hard Disk) และโปรแกรมชุด B (ประสิทธิภาพต่ำแต่ไม่ต้องใช้ Hard Disk) ควรใช้กับระบบปฏิบัติการทั้งระบบ Dos และ Windows ควรมีลักษณะของการเขียนคำสั่งได้หลายแบบเช่น เขียนคำสั่งเป็นภาษาไทย หรือสร้างโดยใช้เมนูและกล่องเครื่องมือ (toolbox) ควรมีรูปแบบของกราฟิกและตัวอักษร รวมทั้งเครื่องมือช่วยในการนำเสนอที่หลากหลาย ควรมีภาพตัวอย่างและภาพเหมือนจริงสะสมไว้ในโปรแกรมให้นำมาดัดแปลงเพื่อใช้งานได้ ควรมีตัวอย่างลักษณะการทำงานหรือการนำเสนอไว้ให้ดูและควรมีสักยภาพหรือความสามารถในการทำงานได้หลากหลาย เช่นสามารถเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ประกอบอื่นได้

ปิยสุดา ขติยะวรา (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบทักษะการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบ

เลือกลำดับชั้นในการฝึกเอง และแบบฝึกตามลำดับชั้นที่กำหนดให้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบเลือกลำดับชั้นในการฝึกเอง และแบบฝึกตามลำดับชั้นที่กำหนดให้ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความถูกต้องในการคูณ และอัตราเร็วเฉลี่ยในการคูณระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบเลือกลำดับชั้นในการฝึกเอง และแบบฝึกตามลำดับชั้นที่กำหนดให้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนทั้งสองกลุ่มตั้งแต่อายุ 70 ขึ้นไป ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น และมีความสนุกสนานกับการเรียนเมื่อได้รับการฝึกทักษะการคูณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักเรียนทุกคนได้ให้ความเห็นว่า การฝึกทักษะการคูณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้มีความชำนาญในการคูณ นักเรียนร้อยละ 89 ชอบการฝึกทักษะการคูณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบเลือกลำดับชั้นในการฝึกเอง ส่วนนักเรียนร้อยละ 41 ชอบการฝึกทักษะการคูณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบฝึกตามลำดับชั้นที่กำหนด

รัตนพร มีสมบุรณ์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอัตลิติต และปรลิติตกับโอกาสการเลือกการได้รับผลย้อนกลับของผู้เรียนในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอัตลิติตและปรลิติตกับการมีและไม่มีโอกาสการเลือกการได้รับผลย้อนกลับจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2536 จำนวน 80 คน จากโรงเรียนเบญจมราชาอนุสรณ์ ปากเกร็ด ลักษณะความเชื่อที่ศึกษาเฉพาะความเชื่อในอัตลิติต จำนวน 40 คน และปรลิติต จำนวน 40 คน จากแบบวัด The Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire (IAR) โอกาสการเลือกการได้รับผลย้อนกลับจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ศึกษาการที่ผู้เรียนมีและไม่มีโอกาสเลือกการได้รับผลย้อนกลับ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอัตลิติตและปรลิติตกับโอกาสการเลือกการได้รับผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนที่มีความเชื่อในอัตลิติตและปรลิติต เมื่อเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และผู้เรียนที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีโอกาสการเลือกการได้รับผลย้อนกลับที่ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริรัตน์ ไตรรอด (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในด้านการใช้

งานกับฮาร์ดแวร์ และด้านการใช้สร้างบทเรียน สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 120 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

ภาวิบูรณ์ โชติศิริรัตน์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีภาพประกอบแบบภาพนิ่ง และแบบภาพเคลื่อนไหว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีภาพประกอบแบบภาพนิ่ง และแบบภาพเคลื่อนไหว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเซนต์จอห์น จำนวน 333 คน นำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายให้ได้นักเรียน 100 คน เป็นนักเรียนชาย 50 คน และนักเรียนหญิง 50 คน เพื่อศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีภาพประกอบแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เมื่อเรียนจบบทเรียนแล้ว มีการทดสอบหลังการเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่าภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวให้ผลทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริรัตน์ ไตรรอด (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในด้านการใช้งานกับฮาร์ดแวร์ และด้านการใช้สร้างบทเรียน สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 120 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามหลังจากการฝึกอบรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ควรมีลักษณะดังนี้คือ เป็นโปรแกรมที่ใช้งานกับอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์

อัมพร พันธุ์พานิชย์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหูหนวก โรงเรียนเศรษฐเสถียร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลป หัตถกรรม สาขางานดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหูหนวก โรงเรียนเศรษฐเสถียร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลป หัตถกรรม สาขางานดิน และเพื่อเปรียบเทียบผลการสอนการออกแบบลายกระเบื้องที่กำหนดให้ โดยนักเรียนที่ออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก และที่ออกแบบด้วยวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนหูหนวกที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลป หัตถกรรม สาขางานดิน โรงเรียนเศรษฐเสถียร ปีการศึกษา

ศึกษา 2536 จำนวน 12คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 6 คน และกลุ่มควบคุม 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอน เกณฑ์การประเมินผลซึ่งทดสอบความเชื่อมั่นได้ที่ระดับ.01 โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกสำเร็จรูป Dr.Halo Paint & Graph ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้อง ของนักเรียนอนุบาล ที่ออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก ร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 33.3 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 16.67 อยู่ในระดับปานกลาง และผลการสอนการออกแบบลายกระเบื้องระหว่างนักเรียนอนุบาลที่ออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก กับนักเรียนที่ออกแบบด้วยวิธีปกติ แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

งานวิจัยต่างประเทศ

เช่นเดียวกับงานวิจัยภายในประเทศ คือได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาต่างๆและใช้ในระดับการศึกษาต่างๆดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

Liu (1975) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสอนของวิทยาลัยทางฟิสิกส์ โดยการจัดตั้งโครงการขึ้นเพื่อพัฒนาความต่อเนื่องของบทเรียนที่ใช้กับคอมพิวเตอร์เพื่อสอนวิชาความรู้เบื้องต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ฟิสิกส์ III ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถแก้ปัญหาและทบทวนบทเรียนได้ดี ช่วยทำให้สร้างความสำเร็จด้วยตนเอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Lee (1975) ได้ศึกษาหาประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนวิชา Perspective of Music กลุ่มทดลองเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและกลุ่มควบคุมเรียนจากการสอนปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเกิดการรับรู้คำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับดนตรีได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Modisette (1980) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา จุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบที่จะช่วยการเรียนคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น 2 รูปแบบคือ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้แบบฝึกหัดเรียนธรรมดา

Tauro (1981) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาเคมี และเจตคติต่อวิชาเคมี ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนตามปกติ ผลของการวิจัยพบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีเจตคติต่อวิชาเคมีในเชิงบวกสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่มีการเรียนการสอน

ตามปกติ นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงความคิดเห็นว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอนวิชาเคมีเป็นรูปแบบของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

Dence (1981) ได้รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตั้งแต่ปี ค.ศ.1969-1978 สรุปสาระได้คือ วิชาที่เหมาะสมและใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพคือวิชาวิทยาศาสตร์ บทเรียนแบบสาขา และบทเรียนที่เป็นแบบฝึกหัดทักษะจะให้ผลดีกว่าแบบอื่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพในการให้ข้อมูลย้อนกลับมากกว่าบทเรียนแบบโปรแกรมแบบอื่นๆ ทั้งยังให้ความเป็นเอกเทศบุคคลได้มาก ผู้เรียนจะเรียนได้ตามความสามารถของตนเอง และยังให้ผลดีเท่ากับการสอนแบบเดิม แต่จะให้ผลดียิ่งขึ้นถ้าใช้ร่วมกัน ทั้งยังประหยัดเวลาได้ถึง 40 %

Bukatman (1982) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการควบคุมการเรียนรู้ โดยวิธีต่างๆกัน ของเด็กนักเรียนพิการในระดับประถมศึกษา โดยทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 จำนวน 64 คน จากโรงเรียนการศึกษาพิเศษในนครนิวยอร์ก เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับเขตการควบคุมภายในภายนอก โดยใช้คอมพิวเตอร์กับวิธีการสอนธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการควบคุมภายนอก (สิ่งแวดล้อม,ครู) และการควบคุมภายใน (ความรับผิดชอบ,ความมีระเบียบวินัยของตนเอง) ที่เรียนด้วยคอมพิวเตอร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าธรรมดา

Oden (1982) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และวัดทัศนคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 9 โดยการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและเรียนจากการสอนแบบบรรยาย ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากการสอนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวัดทัศนคติ

Sampson (1983) ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาแนะแนว โดยทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาแนะแนว โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนแบบบรรยาย ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความสนใจเกี่ยวกับการเรียนของกลุ่มที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีมากกว่ากลุ่มที่เรียนจากการสอนแบบบรรยาย

Turner (1983) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดทัศนคติ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับหนังสือบทเรียนโปรแกรมในการสอนอ่าน โดยทดลองกับครูฝึกสอน โดยเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและเรียนจากบทเรียนโปรแกรม ผลปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในด้านทัศนคติ ครูฝึกสอนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนวิธีอ่าน มากกว่ากลุ่มที่เรียนจากหนังสือบทเรียนโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Hawley (1984) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติของนักเรียนระดับชั้น 6,7,8 โดยทำการศึกษากับนักเรียนระดับชั้น 6,7 และ 8 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคฤดูร้อน ของโรงเรียนรัฐบาล ในสหรัฐอเมริกา เมื่อได้รับการทดสอบ Pre-test จึงทำการสอนซ่อมเสริม โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นเวลา 3 สัปดาห์ และทดสอบ Post-test ด้วยแบบทดสอบฉบับเดียวกัน หลังจากนั้นได้ศึกษาเจตคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการสัมภาษณ์และแบบทดสอบ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนซ่อมเสริม เป็นไปในทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม ผลของการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์เป็นไปในทางบวก

Wise (1984) ได้ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของการใช้แบบจำลองไมโครคอมพิวเตอร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนวิทยาศาสตร์กายภาพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทดลองกับนักเรียนวิทยาศาสตร์กายภาพเกรด 9 โดยกลุ่มที่หนึ่งใช้แบบจำลองคอมพิวเตอร์ก่อนปฏิบัติการ กลุ่มที่สองใช้แบบจำลองคอมพิวเตอร์หลังปฏิบัติการ และกลุ่มที่สามสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มที่ใช้แบบจำลองคอมพิวเตอร์ก่อนปฏิบัติการและกลุ่มที่ใช้แบบจำลองคอมพิวเตอร์หลังปฏิบัติการ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่มีการเรียนการสอนด้วยวิธีการปกติ และในขณะที่แต่ละกลุ่มที่ทำการวิจัยมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ในเชิงบวก กลุ่มที่ใช้แบบจำลองคอมพิวเตอร์ก่อนปฏิบัติการและกลุ่มที่ใช้วิธีการเรียนการสอนตามปกติ จะมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ในเชิงบวกที่สูงกว่า

จากผลการวิจัยต่างๆทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จะเห็นว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนวิชาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนด้วย ในการเรียนการสอนระดับต่างๆ หากเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยเกี่ยวกับสตรีและการพัฒนาสตรีในด้านต่าง ๆ

พีระพรรณ นุ่นพานิช (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีในเขตเมืองและชนบท" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการทำงานของสตรีในเขตเมืองและเขตชนบทสำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ก็คือข้อมูลจากการวิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทยในส่วนที่เป็นการวิจัยทั้งเขตเมืองและเขตชนบทระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2512 และ พ.ศ. 2513 ตามลำดับ ดำเนินการวิจัยโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการทำงานสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยา รวมทั้งสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่เป็นตัวอย่าง อายุไม่เกิน 60 ปี ผลการศึกษาปรากฏว่า ความแตกต่างในลักษณะการทำงานของสตรีในเขตเมืองและชนบท ประการแรกขึ้นอยู่กับลักษณะของความเป็นเมืองและชนบท โดยพบว่าสตรีทั้ง 2 เขตมีลักษณะการประกอบอาชีพต่างกัน คือในเขตเมืองประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์เป็นหลัก อันได้แก่งานทางด้านค้าขายและบริการ หรืองานทางด้านวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นประเภทที่ต้องทำนอกบ้าน สำหรับสตรีในเขตชนบท อาชีพหลักคือทางด้านเกษตรกรรม หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมและลักษณะการทำงานในเขตชนบทนั้นมักเป็นไปในรูปการทำงานในระบบเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้สตรี ทุกวัย ทุกฐานะสามารถเข้าร่วมอาชีพทางด้านนี้ได้มากกว่าลักษณะการประกอบอาชีพในเขตเมือง และเมื่อศึกษาในรายละเอียดยังพบความแตกต่างในปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนับว่ามีผลต่อประเภทของงานในเขตเมือง เพราะพบว่าสตรีในเขตเมืองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมักจะทำงานประเภทวิชาชีพหรืออาชีพค้าขายและบริการ ส่วนในเขตชนบทแม้จะพบว่าสตรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมก็ตาม แต่เมื่อแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจแล้วพบว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจตกต่ำจะประกอบอาชีพประเภทใช้แรงงานมากกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า สำหรับสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพสูงกว่าสตรีในฐานะปานกลางและจน ปัจจัยทางการศึกษา พบว่าทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทระดับการศึกษา มีผลต่อการประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพอยู่มากโดยพบว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพสูงกว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาอื่น ปัจจัยทางด้านแบบของครอบครัว แบบของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีลักษณะหมุนเวียน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า แบบของครอบครัวขยายนั้นมีผลเฉพาะต่ออาชีพทางด้านวิชาชีพในเขตเมืองเท่านั้น ปัจจัยทางด้านประชากรและปัจจัยอื่นๆ พบว่าอายุของสตรี เชื้อชาติ และจำนวนบุตรที่มีชีวิต มีอิทธิพลต่อลักษณะการทำงานของสตรีด้วย ปัจจัยทางอายุ พบว่าอาชีพทางด้านค้าขายและบริการ ส่วนใหญ่เป็นสตรีในกลุ่มอายุมาก ส่วนอาชีพทางด้านวิชาชีพนั้น

สตรีที่อยู่ในกลุ่มอายุน้อยๆ ประกอบอาชีพด้านนี้สูงกว่าสตรีที่อยู่ในกลุ่มอายุมาก สำหรับในเขตชนบทนั้นสตรีประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะการทำงานในอาชีพเปิดโอกาสให้สตรีในทุกกลุ่มอายุเข้าร่วมได้ อายุจึงมิได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในจำนวนสตรีที่ทำงานทางด้านนี้แต่อย่างใด ปัจจัยทางด้านเชื้อชาติ พบว่ามีอิทธิพลอยู่มากแต่เนื่องด้วยข้อจำกัดทางข้อมูลจึงได้ศึกษาเฉพาะสตรีในเขตเมือง ซึ่งพบว่าสตรีที่มีเชื้อชาติจีนมักนิยมอาชีพทางด้านค้าขายและบริการมากกว่าอาชีพอื่นอย่างเห็นได้ชัด และในจำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพนั้นก็พบว่าส่วนใหญ่เป็นสตรีเชื้อชาติไทย ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตรที่มีชีวิต มีผลต่ออาชีพทางด้านวิชาชีพในเขตเมือง สำหรับในเขตชนบทนั้นจำนวนบุตรที่มีชีวิตมิได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในการประกอบอาชีพทางการเกษตรอันเป็นอาชีพหลักของสตรีในเขตชนบทแต่อย่างใด ซึ่งก็เนื่องมาจากบทบาทในเชิงเศรษฐกิจและบทบาทแห่งการเป็นมารดาสอดคล้องกันนั่นเอง

สมศรี สอาดเยี่ยม (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพชีวิตและปัญหาของหญิงบริการในจังหวัดเชียงใหม่" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพชีวิตและปัญหาทั่วไปของหญิงบริการในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะว่าในจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่มีผู้เคยศึกษามาก่อน โดยศึกษาจากสถานบริการเฉพาะที่จดทะเบียน ในปี พ.ศ. 2516 ทั้งหมด 11 แห่ง เป็นสถานไนท์คลับ 4 แห่ง สถานอาบอบนวด 4 แห่ง และร้านอาหาร 3 แห่ง วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีสัมภาษณ์หญิงบริการเกี่ยวกับสภาพชีวิตและปัญหาของตัวเองหญิงบริการเอง ซึ่งผลการศึกษา พบว่าหญิงบริการส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถม 1-ประถม 4 มากที่สุด ส่วนมากมีสามีแล้ว และมีปัญหาการหย่าร้าง หญิงบริการส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-24 ปี มูลเหตุที่มาเป็นหญิงบริการ เนื่องมาจากมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจจึงสมัครใจมาประกอบอาชีพบริการ อิทธิพลของผู้จ้าง ส่วนใหญ่เพื่อนบ้านมีอิทธิพลมาก และหญิงบริการจากการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่เป็นบุตรคนแรก จึงมีภาวะที่จะต้องช่วยเหลือครอบครัว ส่วนค่าตอบแทนที่ได้จากการค้าประเวณี ส่วนมาก 10-500 บาทต่อครั้ง แต่หญิงบริการก็ยังคงมีปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ เพราะรายได้จะลดลงเรื่อยๆ ตามอายุและความเก่า ส่วนภาวะการเป็นกามโรค หญิงบริการส่วนใหญ่เป็นกามโรค และรับการรักษาที่หน่วยควบคุมกามโรค ส่วนเรื่องการวางแผนครอบครัวยังไม่ค่อยทราบ ดังนั้นจำนวนการวางแผนครอบครัวจึงมีน้อย แต่จำนวนการทำแท้งโดยเจตนามีสูงและส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะป้องกันการตั้งครรภ์ในอนาคต เกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพมีจำนวนก้ำกึ่งกันระหว่างหญิงบริการที่อยากเลิกและไม่อยากเลิก โดยให้เหตุผลว่าไม่อยากเลิกเพราะต้องการเงินเป็นส่วนใหญ่

นිරนุช เชื้อโชติ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคาดหวังของสตรีไทยเกี่ยวกับการพึ่งพาบุตร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) ความคิดเห็นของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบทเกี่ยวกับ ผลดี ผลเสียของการมีบุตร 4 คนขึ้นไป มีบุตร 2 คนและไม่มีบุตรเลย รวมทั้งความ

คิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนบุตรซึ่งคิดว่ามีมาก และจำนวนบุตรซึ่งคิดว่ามีน้อย 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของสตรีไทยเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยบุตร ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตายและการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งเก็บข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาสตรีที่เคยสมรสทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ผลการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของสตรีเกี่ยวกับบุตร พบว่า จำนวนบุตรซึ่งคิดว่ามีมากนั้น สตรีในเขตเมืองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีบุตรประมาณ 3-4 คน ขึ้นไปในขณะที่สตรีในเขตชนบทส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะต้องมีบุตร 5 คนขึ้นไป สำหรับจำนวนบุตรซึ่งคิดว่ามีน้อยนั้น สตรีในเขตเมืองและเขตชนบทมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ มีบุตรประมาณ 1-2 คน ในเรื่องผลเสียของการมีบุตร 4 คน ขึ้นไปนั้น สตรีในเขตชนบทส่วนใหญ่เห็นผลดีของการมีบุตร 4 คน ขึ้นไปในเรื่องเศรษฐกิจสูงกว่าสตรีในเขตเมือง และสตรีในเขตเมืองและชนบทมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับผลเสียในเรื่องเศรษฐกิจ สำหรับผลดีผลเสีย ผลเสียของการมีบุตร 2 คนนั้น สตรีในเขตชนบทเห็นผลดีในเรื่องเศรษฐกิจและเห็นผลเสียในเรื่องกลัวเด็กเสียชีวิต และมีบุตรสองคนน้อยเกินไป ส่วนผลดีผลเสียของการไม่มีบุตรนั้น สตรีในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่จะเห็นผลดีในเรื่องไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ทำให้มารดามีสุขภาพดี มีความสุขและเห็นผลเสียในเรื่องไม่มีใครเลี้ยงดูเมื่อแก่ชรา ในส่วนที่สอง เป็นการนำเอาปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมเข้ามาหาความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร จากการศึกษาพบว่า อายุของสตรี สถานภาพสมรสของสตรี จำนวนบุตรที่มีชีวิต เพศของบุตร อาชีพของสตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร ส่วนอายุแรกสมรสของสตรีในเขตเมืองนั้นพบว่ามีความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับอายุแรกสมรสของสตรีในเขตชนบทพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร ในเรื่องเกี่ยวกับระดับการศึกษาของสตรี และการเปิดรับสื่อสารมวลชน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตรซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สุธิตา แสนสุข (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหน่วยงานรัฐบาลในการให้การศึกษแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ คือ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานรัฐบาลในการให้การศึกษแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรัฐบาลเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานในการให้การศึกษแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานรัฐบาลในการให้การศึกษแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ คือ การวิจัยเอกสารและสำรวจตัวอย่างประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล 10 แห่ง จำนวน 242 คน โดยการสุ่มตัว

อย่างเบบง่าย จากหน่วยงานรัฐบาลที่มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่สตรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และมาตรฐานส่วนประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย 1. เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลมีความเห็นว่าหน่วยงานรัฐบาลมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่สตรีเพื่อส่งเสริมการประหยัดในระดับมากในด้านคหกรรม การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ 2. เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลมีความเห็นว่าหน่วยงานรัฐบาลมีบทบาทในการให้ศึกษาด้านอาชีพเพื่อส่งเสริมการเพิ่มพูนรายได้ในระดับมากในด้านคหกรรม หัตถกรรม และอุตสาหกรรมในครอบครัว 3. เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลมีความเห็นว่าหน่วยงานรัฐบาลมีบทบาทในการให้ศึกษาด้านอาชีพเพื่อให้ยึดเป็นอาชีพในระดับมากในด้านคหกรรม 4. เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลมีความเห็นว่าหน่วยงานรัฐบาลมีปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมในระดับน้อย 5. เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลมีความเห็นว่าหน่วยงานรัฐบาลมีปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาในระดับมากในเรื่อง (4) มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานมาก ใช้เวลานาน (2) ขาดการร่วมมือประสานงานกันอย่างแท้จริง (3) งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ (4) ไม่มีการนำผลการประเมินงานมาใช้ปรับปรุงงาน (5) ผู้บังคับบัญชาไม่เข้าใจการทำงานอย่างแท้จริง (6) หาดลาดยาก (7) ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละหน่วยงานและท้องถิ่นได้ (8) สตรีไม่มีเวลามารับการฝึกอบรม (9) สตรีไม่เห็นความสำคัญ และไม่สนใจมารับการอบรม (10) บุคลากรมีความรับผิดชอบในหน้าที่หลายอย่าง (11) ขาดบุคลากรติดตามผล

วุฒิพล สกลเกียรติ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางประการกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอาชีพของสตรีบางประเภท สถานสงเคราะห์หญิง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางประการอันได้แก่ ระดับเซาว์ปัญญา โรคที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ระดับการศึกษา อาชีพก่อนการค้าประเวณี จำนวนครั้งที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เหตุผลที่เลือกฝึกอาชีพ ภูมิลำเนาเดิม อาชีพของบิดามารดา สาเหตุที่ค้าประเวณี ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ และความตั้งใจในการนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สตรีบางประเภทหรือหญิงโสเภณีที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์หญิง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2525 ถึงเดือน มีนาคม 2526 และ สำเร็จการฝึกอาชีพในแผนกวิชา ตัดเย็บเสื้อผ้าชาย ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี การช่างประดิษฐ์ และโภชนาการ จำนวน 100 คน ในการเก็บข้อมูลใช้แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยวิธีการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลปรากฏว่า ตัวแปรเหตุผลที่เลือกฝึกวิชาชีพ และอาชีพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกียรติยศ เขียมคงเอก (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของ คนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษา ครั้งนี้ คือ ก) เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยด้านสภาวะการทำงานจะมีผลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของ คนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการอย่างไร ข) เพื่อทราบถึงปัจจัยด้าน ประชากรว่าจะมีผลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูลในการจัด สภาวะการทำงานที่เหมาะสม ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสำรวจโครงการวิจัยเรื่อง การ ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคมกับผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของผู้หญิงแรงงานในโรงงานสิ่งทอ โดยมี รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงมาลินี วงศ์พานิช หัวหน้าภาควิชาอาชีวอนามัย คณะสาธารณสุข ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหัวหน้าโครงการ เมื่อ พ.ศ. 2525 ซึ่งได้จำนวนประชากรตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 756 ราย และจากการวิจัยพบว่า มีปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้สึกเจ็บป่วย ของคนงานหญิงโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ดังนี้คือ ปัจจัยด้านสภาวะการทำงานมีความสัมพันธ์ กับความรู้สึกเจ็บป่วยในทางบวก กล่าวคือ สภาพแวดล้อมในโรงงานโดยเฉพาะเสียงมีอิทธิพลต่อ ความรู้สึกเจ็บป่วยของคนงานหญิงโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอสูงที่สุด นอกจากนี้ยังมีฝุ่น แสงสว่าง และความร้อนในโรงงานระหว่างฤดูร้อน ส่วนระบบการทำงานนั้น ระบบการทำงานเป็นกะก่อให้เกิด ความรู้สึกเจ็บป่วย เพราะทำให้คนงานพักผ่อนหลับนอนไม่เป็นเวลา ไม่แน่นอน ต้องปรับตัวต่อ กลางวัน กลางคืนตลอดเวลา ส่วนท่าทางในการทำงานและการต้องยกหรือแบกหามของหนักก็มี อิทธิพลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยเช่นกัน สำหรับจำนวนปีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปัจจุบันของคนงานหญิง ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเจ็บป่วย ส่วนแผนกที่ทำมีอิทธิพลต่อความรู้สึก เจ็บป่วย เพราะแต่ละแผนกงานจะมีลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน จึงมีผลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของคนงานหญิงแตกต่างกัน ปัจจัยทางประชากร พบว่า อายุ ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถานภาพของคน งานหญิงส่วนใหญ่เป็นโสด ซึ่งสถานภาพก็ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยเช่นเดียวกัน สำหรับ จำนวนบุตรมีชีวิตมีอิทธิพลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของคนงานหญิงโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ฉะนั้น การปรับปรุงและจัดสภาวะการทำงาน (Working Condition) จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คน งานมีความรู้สึกที่ดี เพราะเมื่อสภาวะการทำงานอยู่ในสภาพที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อม ในโรงงานเชื้ออำนวยความสะดวกการทำงานอย่างดีที่ไม่เสี่ยงภัยต่อสุขภาพทั้งระยะสั้น และระยะยาวโดย เฉียบพลันและอย่างช้าๆ ก็ตาม จึงควรที่ฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะมีมือ กันเป็นคณะกรรมการไตรภาคี จัดให้สภาวะการทำงานดีขึ้น คนงานได้รับสวัสดิการที่เพียงพอและ ทั่วถึงอย่างเป็นธรรม

สุชาติ พุทธวิเศษ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย : ศึกษากรณีวัดสร้อยทอง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ ศึกษาถึงสถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย เนื่องจากในปัจจุบันแม่ชีเป็นกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนไม่น้อยเลย และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในสังคมไทยเราด้วย แต่จากสภาพความเป็นจริงแล้วแม่ชีกลับกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่แทบจะกล่าวได้ว่าถูกสังคม หน่วยงานไม่ว่าจะเป็นด้านเอกชนหรือรัฐบาลไม่ได้ให้การเอาใจใส่ช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านความเป็นอยู่ หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เท่าที่ควร ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสถานภาพและบทบาทของแม่ชีตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นสำคัญ จากสาเหตุนี้เองทำให้แม่ชีบางกลุ่มจำเป็นต้องร่วมมือกันในการที่จะปรับปรุงสถานภาพและบทบาทของตน ดังเช่นการจัดตั้งสถาบันแม่ชีขึ้นก็เพื่อจะได้เป็นศูนย์กลางในการร่วมมือกันกิจกรรมต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อศาสนาและสังคมส่วนรวม ตลอดจนร่วมกันจัด วางระเบียบกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติต่างๆ เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่แม่ชีทั่วยุไปจะได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ และง่ายต่อการควบคุมดูแลและทำการปกครอง ซึ่งการปรับปรุงสถานภาพและบทบาทของแม่ชีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ตนเป็นที่ยอมรับจากประชาชน หน่วยงานทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล แต่การที่แม่ชีจะดำเนินกิจกรรมอะไรก็ตามย่อมต้องอาศัยการรับทั้งฝ่ายแม่ชีกันเองและประชาชนด้วย จึงจะทำให้ได้รับความร่วมมืออันจะนำมาซึ่งความสำเร็จโดยในที่นี้จะทำการศึกษาถึงทัศนคติของแม่ชีที่สำนักวิปสนากรรมฐานวัดสร้อยทอง และประชาชนในละแวกนั้นว่าต่างมีความคิดเห็นอย่างไรต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ชีทั่วยุไป เพื่อจะได้เป็นแนวทางที่แม่ชีหรือหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป ในการศึกษาสถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมนี้ จะทำการศึกษาโดยแบ่งออกเป็นสองลักษณะใหญ่ๆ คือ

- 1) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารต่างๆ เช่น วารสาร งานวิจัย ตลอดจนบทบาทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแม่ชีเป็นต้น ซึ่งจะเป็นการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาสถานภาพและบทบาทของสตรีในพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพระพุทธกาลจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน ว่าแต่ละในสมัยสังคมให้การยอมรับนับถือหรือส่งเสริมสนับสนุนให้แม่ชีเข้ามามีบทบาทมากน้อยเพียงไรตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวจำกัดในเรื่องสถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย
- 2) การศึกษาภาคสนาม จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบถึงทัศนคติของแม่ชีและประชาชนที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ชีส่วนหนึ่ง โดยในที่นี้จะทำการสำรวจทัศนคติของแม่ชีที่สำนักวิปสนากรรมฐาน วัดสร้อยทอง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 47 ท่าน และประชาชนในละแวกใกล้เคียงกับวัดอีก 82 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ในเรื่องบทบาทหรือกิจกรรมของแม่ชีที่ศูนย์สภากาชาดไทย เขาล้าน จังหวัดตราด ในส่วนนี้จะทำการสัมภาษณ์แม่ชีและเจ้าหน้าที่ร่วมงานด้วยถึงการปฏิบัติงานของแม่ชีที่ศูนย์แห่งนี้ ว่าแม่ชีมีบทบาทมากน้อยเพียง

ไร มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของแม่ชีอย่างไร สมควรจะได้แก้ไขหรือปรับปรุงบทบาทดังกล่าวหรือไม่อย่างไร จากผลการศึกษาวิจัยพอสรุปได้ว่า ยังหาหลักฐานแน่ชัดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแม่ชีไม่ได้ แต่พอจะสันนิษฐานได้ว่าแม่ชีนี้คือ กลุ่มสตรีที่มีความฝักใฝ่ในศาสนา แต่เมื่อภิกษุณีได้สิ้นสูญไปแล้วสตรีเหล่านี้จึงหาทางที่จะเข้ามาใกล้ชิดกับศาสนาโดยแปรรูปมาเป็นแม่ชีที่ถือศีล 8 ซึ่งโดยทั่วไปสังคมก็มองว่าเป็นนักบวชฝ่ายหญิงเช่นเดียวกับภิกษุสงฆ์ที่เป็นนักบวชฝ่ายชาย แต่ให้การเคารพยกย่องนับถือน้อยกว่าภิกษุสงฆ์ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพและบทบาทของแม่ชีเองเป็นสำคัญ คือ ประชาชนยังมองว่าแม่ชีมิได้เป็นผู้นำทางศาสนาดังเช่นพระสงฆ์ การทำประโยชน์ต่อศาสนาต่อสังคมก็ยังมีน้อยมาก บางครั้งแม่ชีเองก็ทำตัวไม่น่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งในเรื่องนี้ทางฝ่ายแม่ชีเองก็พยายามแก้ไขปรับปรุงสภาพและบทบาทของตนตลอดมา โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะสังคมในชนบท ดังเช่น โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โครงการพัฒนาชนบทหรือโครงการศูนย์เขมรอพยพ เป็นต้น แต่ขณะนี้ยังขาดความร่วมมือและการช่วยเหลือสนับสนุนจากทั้งฝ่ายแม่ชีเอง ฝ่ายประชาชน ฝ่ายรัฐบาลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแม่ชีเองจะได้ประชาสัมพันธ์ถึงผลงานและกิจกรรมของตนให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ ต้องปรับปรุงตนเองทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองเสียก่อนเพื่อจะได้เป็นพื้นฐานที่จะนำไปช่วยพัฒนาสังคมต่อไป ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลในธรรม ทำตนให้น่าเลื่อมใส ทำตนให้เป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยพัฒนาสังคม มิใช่บวชก็เพื่อเอาตัวรอดแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ปัจจุบันสถาบันแม่ชีไทยจึงเป็นองค์กรเดียวของแม่ชีที่พอจะขอความร่วมมือจากแม่ชีในการดำเนินงานพัฒนาต่างๆ ควรจะได้ริเริ่มโครงการที่จะช่วยพัฒนาสังคมของตนเอง โดยอาจจัดตั้งเป็นองค์กรเอกชนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมการพัฒนา โดยมีต้องขอให้หน่วยงานอื่นขอความร่วมมือ หรือถ้าหากยังไม่อาจจัดตั้งองค์กรเองได้ก็อาจจะเข้าไปร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น มูลนิธิเด็ก มูลนิธิดวงประทีป เป็นต้น และควรจะมีการขยายโครงการหรือกิจกรรมที่แม่ชีดำเนินการอยู่แล้วให้มากยิ่งขึ้น และควรขยายระยะเวลาที่จะปฏิบัติงานให้มากขึ้นด้วย มิควรจำกัดอยู่แต่เพียงฤดูร้อนเท่านั้น

วีณา โภมล (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ตัวชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของคณงานสตรีในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จังหวัดสมุทรสาคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษากลุ่มตัวแปรที่สามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของคณงานสตรีในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างเป็นคณงานสตรีในโรงงานต่างๆ ในจังหวัดสมุทรสาคร ที่สมัครเรียนตามโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 69 คน ตัวแปรสำหรับการศึกษามี 2 ลักษณะ คือ ตัวแปรเกณฑท์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ตามมิติทางด้าน การอ่านและการเขียน และตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน พื้นความรู้เดิม อาชีพของบิดา วิธีสอนภาษาไทย วิธี

การเรียนรู้ สถิติมาเรียน เวลาที่ใช้ในการทบทวนนอกเวลาเรียน ระยะเวลาเรียน รายได้ของผู้เรียน และวุฒิของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2 ประเภท คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปร ด้านผู้เรียนและผู้สอนซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามโครงการ วรรณคดีเพื่อการเรียนรู้หนังสือแห่งชาติ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรอิสระนั้นใช้ t-test และ chi-square test ตามระดับการวัดของ ตัวแปร ส่วนการวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นใช้การวิเคราะห์การจำแนก กลุ่ม (Discriminant Analysis) และทำการสอบย៉าบบทบาทของตัวแปรที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์การ ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ทบทวนนอกเวลาเรียน พื้นความรู้เดิม และวิธีสอนภาษาไทย และ ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้หรือเป็นตัวแปรที่มีบทบาทในการจำแนกกลุ่มหรือที่ใช้ในการอภิปรายผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ เวลาที่ใช้ทบทวนนอกเวลา วิธีสอนภาษาไทยและพื้นความรู้เดิม แต่ เมื่อสอบย៉าบด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุ พบว่าตัวแปรที่มีบทบาทเด่นชัด ได้แก่ พื้นความรู้ เดิมและเวลาที่ใช้ทบทวนนอกเวลาเรียน

อารี จรรย์นุรักษ์กุล (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของ แพทย์สตรีในสังคมไทยปัจจุบัน" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ ศึกษาถึงสถานภาพ และบทบาทวิชาชีพของแพทย์สตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ในทัศนะของแพทย์สตรี ตามลักษณะ ความแตกต่างทางสังคมและประชากร กลุ่มประชากรเป็นแพทย์สตรีทั้งหมดซึ่งสำเร็จการศึกษา แพทยศาสตรบัณฑิต และประกอบวิชาชีพเป็นแพทย์โดยสมบูรณ์ไม่ว่าจะทำงานด้านวิชาการ บริหาร หรือบริการ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ที่สังกัดอยู่ในหน่วยงานของรัฐและเอกชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 4 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาลักษณะ ทั่วไปทางด้านสังคมและประชากร เช่น อายุ การศึกษา รายได้ เป็นต้น ส่วนที่ 2 เป็นเครื่องมือวัด ความเชื่อมั่นและลักษณะนิสัยการแสวงหาอำนาจของแพทย์สตรี ส่วนที่ 3 เป็นเครื่องมือวัดสถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรี และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเปิดให้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรีในสังคมไทยปัจจุบัน วิธีการวิจัย เนื่อง มาจากแพทย์สตรีอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงต้องอาศัยการส่งแบบ-สอบถามไปยังแพทย์สตรีทั้งหมด 2,190 ฉบับ ได้ข้อมูลกลับคือทั้งสิ้น 516 ชุด แต่เป็นข้อมูลที่ สมบูรณ์เพียง 494 ชุด หรือร้อยละ 22.6 แล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ใช้สถิติ ANOVA และ Multiple Classification Analysis มุ่งสรุปผลการ วิเคราะห์ได้ดังนี้

1. แพทย์สตรีที่มีลักษณะการทำงานแตกต่างกัน มีสถานภาพและบทบาททางวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. แพทย์สตรีที่มีลักษณะการประกอบวิชาชีพแตกต่างกัน มีสถานภาพและบทบาททางวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. แพทย์สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน มีผลทำให้สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
4. แพทย์สตรีที่มีสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องต่างกัน มีผลทำให้สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
5. สังกัดของหน่วยงานที่แตกต่างกัน มีผลทำให้สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
6. แพทย์สตรีที่มีความเชื่อมั่นและลักษณะการแสวงหาอำนาจสูง มีแนวโน้มของสถานภาพและบทบาททางวิชาชีพดีกว่าแพทย์สตรีที่มีความเชื่อมั่นและลักษณะการแสวงหาอำนาจน้อยอย่างมีนัยสำคัญ
7. ตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพของคู่สมรส จังหวัดที่ตั้งของสถานบันการศึกษาที่จบในระดับปริญญาตรี ระยะเวลาการทำงาน จำนวนคนไข้ที่รักษาต่อวัน สถานที่ทำงาน ลักษณะงานประจำและรายได้ ล้วนเป็นตัวแปรอิสระที่ไม่ปรากฏความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรี

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้าเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในด้านเศรษฐกิจและการเมือง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นในเรื่องของนักเรียนกลุ่มต่างๆ จำแนกตามเพศ อาชีพและระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว ตัวอย่างประชากร 298 คน ที่ใช้ในการวิจัยนี้ สุ่มมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2518 จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่างๆ โดยการทดสอบค่าเอช (H-test) และการทดสอบค่ายู (U-test) ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ในด้านเศรษฐกิจ มีนักเรียนร้อยละ 93.24 มีความเห็นว่า ถ้าหากสตรีสามารถทำงานได้ดีเท่าเทียมบุรุษ สตรีควรได้รับค่าจ้างเท่ากับบุรุษ และนักเรียนร้อยละ 81.98 มีความเห็นว่าสตรีควรมีสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษตามกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ในการทำงาน ส่วนในทางการเมืองมีนักเรียนร้อยละ 69.01 มีความเห็นว่า สตรีสามารถเข้าใจเรื่องรเวเกี่ยวกับกฎหมายและการเมืองได้ดีเท่ากับบุรุษ และนักเรียนร้อยละ 63.94 มีความเห็นว่าสตรีควรมีส่วนร่วมในการเมืองเท่าเทียมกับบุรุษในทุกกรณี

2. นักเรียนหญิงมีความคิดเห็นที่ดีต่อบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่บิดามีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่มารดาประกอบอาชีพมีความคิดเห็นต่อบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจมากกว่านักเรียนที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มารดาประกอบอาชีพกับนักเรียนที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีไทยในด้านการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ ผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป ควรศึกษาตัวแปรที่เป็นสภาพแวดล้อม เช่น ประเภทของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนแยกชาย-หญิง และลักษณะของสังคมเมืองและสังคมชนบท เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่ต่างกันของนักเรียนจะทำให้ นักเรียนมีความคิดเห็นในเรื่องนี้แตกต่างกันหรือไม่

ธนศ เรืองณรงค์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนกับจำนวนบุตรที่ต้องการของสตรีไทยในชนบท" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีต่อจำนวนบุตรที่ต้องการของสตรีไทยในชนบท นั่นคือ จำนวนชนิดของสื่อมวลชนที่สตรีเปิดรับว่ามีผลต่อความคิดในเรื่องของจำนวนบุตรที่ต้องการอย่างไร และภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมและประชากรที่แตกต่างกัน ทำให้ความสัมพันธ์แตกต่างกันเพียงไร ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งเก็บข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้ข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าของสตรีที่สมรสแล้ว ผลการศึกษาพบว่า สตรีที่เปิดรับสื่อมวลชนมากชนิดกว่ามีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อยกว่าสตรีที่เปิดรับสื่อมวลชนน้อยชนิดกว่า นั่นคือ การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับจำนวนบุตรที่ต้องการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้วางไว้ และเมื่อใช้ตัวแปรเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร คือ ระดับการศึกษา รายได้ของสามี อายุ อายุแรกสมรส สถานะการทำงาน ทักษะการคิดการคำนวณก็กำเนิดก็ยังพบว่าผู้ที่เปิดรับสื่อมวลชนมากกว่ามีความต้องการบุตรน้อย

กว่าผู้ที่เปิดรับสื่อมวลชน อันเป็นการยืนยันสมมติฐานที่ได้วางไว้ ผลที่พบก็คือ สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นและมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยชนิด สตรีที่มีรายได้ของสามีสูงขึ้นและมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้นจะเป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อยกว่าสตรีที่มีรายได้น้อยและเปิดรับสื่อมวลชนน้อย สตรีที่มีอายุน้อย และมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากจะเป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อยกว่าสตรีที่มีอายุมาก และมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อย สตรีที่มีอายุแรกสมรสน้อยและมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อย สตรีที่มีสถานที่ทำงานนอกบ้านและมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากเป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อยกว่าสตรีที่ไม่เห็นด้วยกับการคุมกำเนิด และมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อย ในส่วนของสองของการวิเคราะห์ในการศึกษาค้างนี้ ได้นำเอาสื่อที่ค่อนข้างมีความสำคัญและมีอิทธิพลในการเผยแพร่ในปัจจุบัน คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ โดยใช้ความถี่ของการเปิดรับของสื่อเหล่านี้มาศึกษา ได้พบว่าสตรีที่มีความถี่ในการเปิดรับวิทยุมากจะเป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อย และเมื่อนำปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรมาร่วมพิจารณา ก็พบว่าในทำนองเดียวกับส่วนแรก คือ ยิ่งสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น รายได้สามีสูง อายุน้อย อายุแรกสมรสมากขึ้น มีสถานที่ทำงานนอกบ้าน เห็นด้วยกับการคุมกำเนิด และมีความถี่ในการเปิดรับวิทยุมากขึ้นจะเป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อยกว่าสตรีที่มีความถี่ในการเปิดรับวิทยุน้อยและมีปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ตรงข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว การศึกษาในส่วนตัวแปรเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์นั้น ในการศึกษาค้างนี้กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างมีน้อย พบว่า กลุ่มสตรีที่มีความถี่ในการเปิดรับหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ปานกลางเป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรที่ต้องการน้อยที่สุด

สมคิด ไวยวรรณ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ทางประชากรศึกษาโดยผู้นำสตรีชนบทในจังหวัดอุบลราชธานี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ คือ เพื่อพัฒนาเกณฑ์ความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ความรู้ทางประชากรศึกษาของผู้นำสตรีชนบทในจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการให้ผู้นำสตรีชนบทเผยแพร่ความรู้ทางประชากรศึกษาแก่ประชากรในชุมชน ปัจจัยบ่งชี้ความเป็นไปได้ที่นำมาศึกษามี 9 ปัจจัยได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว รายได้ การสัมผัสสื่อมวลชน ภาระหน้าที่รับผิดชอบ ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการเผยแพร่ความรู้ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การวิจัยดำเนินการ โดยผู้วิจัยพัฒนาเกณฑ์ความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ความรู้ทางประชากรศึกษาจากปัจจัยบ่งชี้ความเป็นไปได้ดังกล่าวแล้ว และนำข้อค้นพบที่ได้จากการพัฒนาเกณฑ์มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นมา 1 ชุด นำไปสัมภาษณ์ผู้นำสตรีชนบท จำนวน 121 คน ซึ่งสุ่มมาจากผู้ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาชุมชนแบบผสมผสาน(แม่บ้านพัฒนา)จังหวัดอุบลราชธานี ของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย นำค่าเฉลี่ยของสิ่งที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินความเป็นไปได้ ผลการวิจัยพบว่า การที่จะให้ผู้นำสตรีชนบทในจังหวัดอุบลราชธานีเผยแพร่ความรู้ทางประชากรศึกษานั้น มีความเป็นไปได้สูง เพราะมีปัจจัยที่บ่งชี้ความ

เป็นไปได้ระดับสูงถึง 5 ปัจจัย ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส การสัมผัสสื่อมวลชน ภาวะที่รับผิดชอบ และเจตคติต่อการเผยแพร่ความรู้ ส่วนอีก 4 ปัจจัย ได้แก่ ขนาดครอบครัว รายได้ ความเชื่อมั่นภายในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ความรู้ทางประชากรศึกษาระหว่างผู้นำสตรีชนบทในอำเภอยากจนระดับปานกลางและอำเภอยากจนระดับสูง ปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างในความเป็นไปได้ที่จะให้ผู้นำสตรีทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ทางประชากรศึกษา

สุวิมล สายสวัสดิ์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของรัฐสภาที่มีต่อการแก้ไขปัญหาโสเภณีในประเทศไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อที่จะศึกษาถึงทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาที่มีต่อการแก้ไขปัญหาโสเภณีในประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับผู้จัดหา ผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแล ผู้จัดการสถานการค้าประเวณี ผู้ล่อลวง และผู้ชักพา รวมทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ตามตัวแปรด้านภูมิหลัง อันได้แก่ ภูมิฐานะเดิม การศึกษาสูงสุด อาชีพก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา รายได้ก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโสเภณี การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มวุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 285 ราย และได้นำข้อมูลดังกล่าวไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ ผลการวิจัยครั้งนี้ยอมรับสมมติฐานทุกข้อ แม้จะนำปัจจัยด้านภูมิหลังต่างๆ (ภูมิฐานะเดิม การศึกษาสูงสุด อาชีพก่อนการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา รายได้ก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหญิงโสเภณี) มาพิสูจน์ร่วมด้วยแล้วก็ตาม ก็ไม่ทำให้ทัศนคติของทั้งวุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกันแต่อย่างใด โดยทั้งวุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาโสเภณีในด้านผู้จัดหา ผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแล หรือผู้จัดการสถานการค้าประเวณี ตลอดจนผู้ล่อลวงและผู้ชักพา โดยทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอัตราโทษที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 ถึงมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ว่าควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น นอกจากนั้นวุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างก็มีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า หญิงที่มาประกอบอาชีพโสเภณีนั้น ปัจจัยผลักดันที่สำคัญน่าจะมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมไปถึงผู้ล่อลวง และผู้ชักพาด้วย ฉะนั้นการแก้ปัญหาในส่วนของกฎหมายจึงควรพิจารณาที่ตัวการสำคัญซึ่งเป็นต้นเหตุ นั่นคือ ผู้จัดหา ผู้ล่อลวง ผู้ชักพา ผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ดูแล และผู้จัดการสถานการค้าประเวณี ซึ่งจะเกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปถึงพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503

คมสัน พลศรี (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลกระทบของการศึกษาที่มีผลต่อการใช้การคุมกำเนิดของสตรีชนบทในประเทศไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการใช้การคุมกำเนิดของสตรีชนบทในประเทศไทย ได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ว่า การศึกษามีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการใช้การคุมกำเนิด กล่าวคือ สตรีที่มีการศึกษามากขึ้นจะการใช้การคุมกำเนิดมากขึ้นด้วย ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้ใช้ข้อมูลบางส่วนจากการสำรวจโครงการ "ผลกระทบและประสิทธิภาพของโครงการเร่งรัดงานด้านการวางแผนครอบครัวและสาธารณสุข 20 จังหวัด พ.ศ. 2524" เป็นการสำรวจรอบที่สอง โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ประชากรซึ่งถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ สตรีที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ อายุ 14 ถึง 45 ปี ซึ่งแต่งงานแล้วและยังอยู่กินกับสามีจำนวน 2,886 คน บ้างเป็นผู้ที่อยู่ในเขตเมือง 750 คน และในชนบท 2,136 คน ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลในเขตชนบท ผลการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ Cross break พบว่าสตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมปีที่ 4 มีการใช้การคุมกำเนิดต่ำกว่าสตรีที่มีการศึกษาประถมปีที่ 4 เล็กน้อย เมื่อนำอายุของสตรี ความต้องการบุตรเพิ่ม จำนวนบุตรที่มีชีวิต อาชีพ และรายได้ของครอบครัว มาร่วมวิเคราะห์ด้วย พบว่ามีแบบแผนเช่นเดิม ถ้าแยกพิจารณาสตรีที่มีอายุ 24-34 ปี ไม่มีความต้องการบุตรเพิ่ม มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 4-6 คน มีอาชีพไม่ใช่เกษตรกร และมีรายได้ของครอบครัว 40,000 บาทขึ้นไป ปรากฏว่ามีการใช้การคุมกำเนิดมากที่สุด ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis) พบว่าตัวแปรอิสระคือ การศึกษา มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด แม้ว่าจะนำอาชีพของสตรีและรายได้ของครอบครัวมาวิเคราะห์ด้วย และนำอายุ ความต้องการบุตรเพิ่ม และจำนวนบุตรที่มีชีวิตเป็นตัวแปรผันร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนันทา นิตยจินต์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาของสตรีไทยระหว่างพุทธศักราช 2411-2475 " โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ จะศึกษาวิเคราะห์สภาพของสตรีไทย การจัดการศึกษาของสตรีไทย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของสตรีไทยระหว่าง พ.ศ. 2411-2475 เพื่อศึกษาถึงการจัดการศึกษาของสตรีไทยในอดีต และสามารถนำข้อผิดพลาดของการจัดการศึกษามาปรับปรุงจัดการศึกษาของสตรีในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า การศึกษาของสตรีสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สตรีมีโอกาสเรียนในโรงเรียนที่จัดเป็นระบบมากขึ้น วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาให้แก่สตรีนั้นเริ่มจากการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เห็นความสำคัญของการศึกษาและพยายามขยายการศึกษาให้แก่ทวยราษฎร์ทำให้สตรีได้รับการศึกษามากขึ้นตามลำดับ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองและการติดต่อกับต่างประเทศ และมีการยอมรับแนวความคิดในการจัดการศึกษาแบบตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงมีโรงเรียนสตรีประเภทต่างๆ จัดตั้งขึ้น เช่น โรงเรียนของพวกมิชชันนารี โรงเรียนสตรีในพระบรมมหาราชวัง โรงเรียนสตรีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจัดตั้งขึ้น

ตามท้องที่ต่างๆ โรงเรียนดังกล่าวนี้ได้ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมมากขึ้น และเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาในสมัยต่อมา การศึกษาสตรีใน พ.ศ. 2411-2475 นั้น การศึกษาตามโครงการศึกษาระดับต่างๆ ที่จัดให้แก่สตรีนั้น กว้างขวางขึ้นทั้งสามัญศึกษาและวิสามัญศึกษา โดยเฉพาะโครงการศึกษา พ.ศ. 2454 นั้น ได้ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษาบังคับใช้เป็นผลทำให้สตรีมีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนมากขึ้น และสมัยนี้สตรีมีโอกาสเรียนสูงขึ้นกว่าเดิมถึงระดับมหาวิทยาลัย ในระดับปริญญาตรีเป็นครั้งแรกที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในชั้นเตรียมแพทย์ นับได้ว่าการศึกษาในช่วงนี้สตรีมีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นและสูงขึ้นนั่นเอง การศึกษาที่จัดให้แก่สตรีช่วง พ.ศ. 2411-2475 นั้นได้วิวัฒนาการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ นั่นคือพยายามปรับปรุงการศึกษาของสตรีให้เหมาะสมแก่สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองนั่นเอง

พรพิพัฒน์ เลขธรากร (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาผลของการวิจัยต่างๆ ที่มีต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท โดยเลือกปัจจัยประชากร เศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ปัจจัย อายุ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวเป็นตัวแปรควบคุมความสัมพันธ์ดังกล่าว ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากข้อมูลการวิจัยของโครงการวิจัย "ภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย" ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2522 ผลการวิจัย ซึ่งยืนยันด้วยการศึกษาจากตัวแปรอิสระหลายตัวกับผลที่มีต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง พบว่า อายุ ระยะเวลาสมรส การตายของบุตร การศึกษาของสตรี การทำงานของสตรีก่อนการสมรส มีผลอย่างมากต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง ในขณะที่เดียวกันพบว่า การศึกษาของสามี การรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังรองลงไป ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังเพียงบางส่วน ได้แก่ การปฏิบัติการเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการทำงานของสตรีหลังการสมรส และมีข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ความพึงพอใจในเรื่องเพศของบุตร โดยเฉพาะบุตรชาย ซึ่งศึกษาจากปัจจัยด้านเพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่นั้น ไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง แสดงว่าสำหรับประเภทนั้นไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม มีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของบิดามารดาเท่าๆ กัน

นวลตา วันเพ็ญ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาถึง 1) ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจฐานะ 2) ความสัมพันธ์ของศาสนาที่ทั้งสามีและภรรยา นับถือกับ

พฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่คลอด ผู้ทำคลอดกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 4) ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการให้นมบุตรกับการเริ่มให้อาหารเสริมตามวัยแก่ทารก 5) ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการให้นมบุตรกับระยะเวลาที่มีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอดและ 6) ปัจจัยที่ทำให้สตรีไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สตรีที่มีบุตรคนสุดท้ายอายุ 0-2 ปี ซึ่งสตรีที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประชากรตัวอย่างนี้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด 9 ชุมชน (คัดเลือกโดยการจับสลากจากชุมชนแออัดทั้งสิ้น 15 ชุมชน) ได้แก่ โชคสมาน รัตการ รัตนอุทิศ หน้าสถานี หน้าสนามกีฬาอุ.ศ. ข้างสนามกีฬา และแฟลตการเคหะแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 548 ราย ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 2 เดือนครึ่ง (14 มีนาคม 2528 ถึง 31 พฤษภาคม 2528) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากชุมชนแออัดสรุปผลได้ดังนี้ คือ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษาของสามีกับสตรี ศาสนาที่สตรีและสามีนับถือ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรี อย่างไรก็ตาม พบว่า การทำงานของสตรีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรี นอกจากนี้ยังพบว่า สถานที่คลอดบุตรและจำนวนบุตรเกิดรอดมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีอีกด้วย แต่ผู้ทำคลอดไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร ระยะเวลาการมีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอดมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการให้นมลูก และระยะเวลาของการให้นมลูกก็มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการให้อาหารเสริมครั้งแรกแก่ลูกด้วย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้สตรีไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ อายุของลูก ระยะเวลาในการให้นมลูก จำนวนบุตรเกิดรอด การทำงานของสามี จำนวนครั้งของการแต่งงานและรายได้ ของครอบครัวต่อเดือน นอกจากนี้ยังพบว่า ระยะเวลาโดยเฉลี่ยของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดดังกล่าวจะนานประมาณ 8.72 เดือน ส่วนระยะเวลาของการมีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอดโดยเฉลี่ยของสตรีทั้งหมดที่ศึกษาประมาณ 3.24 เดือน จากผลของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในอนาคต ดังนี้ คือ 1) ควรศึกษาปัจจัยด้านศาสนาเพิ่มเติมโดยเฉพาะในการเปรียบเทียบความแตกต่างของแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่นับถือศาสนาแตกต่างกันระหว่างศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ควรศึกษาถึงอิทธิพลของผู้นำศาสนาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรี 2) ปัจจัยด้านทัศนคติ และวัฒนธรรมที่อาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 3) เปรียบเทียบแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของสตรีในชุมชนแออัดที่ต่างพื้นที่กัน 4) ศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสตรีในการเลือกใช้นมเลี้ยงดูบุตร เช่น สถานที่คลอด (บ้าน, โรงพยาบาล) การเลียนแบบ แบบแผนการเลี้ยงดูบุตรจากเพื่อนบ้าน ความรู้ด้านโภชนาการของสตรี เป็นต้น

เรื่องฤทธิ์ ชมพูนุตต์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบขนาดครอบครัวที่ปรารถนาของสตรีผู้ย้ายถิ่นและสตรีผู้ไม่ย้ายถิ่น" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ ศึกษาถึงอิทธิพลของประสบการณ์ของการย้ายถิ่นและการเปิดรับวิถีชีวิตแบบเมืองต่อขนาดครอบครัว

ครัวที่ปรารถนาของสตรีที่สมรสแล้วในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตายและการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2522 มีผลการศึกษาลำคัญดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของการย้ายถิ่นกับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาสำหรับในเขตเมืองพบว่า สตรีที่ไม่ย้ายถิ่น สตรีที่ย้ายถิ่นหนึ่งครั้งและสตรีที่ย้ายถิ่นสองครั้งขึ้นไปต้องการขนาดครอบครัวไม่แตกต่างกัน และในเขตชนบทพบว่าสตรีที่ย้ายถิ่นหนึ่งครั้งต้องการขนาดครอบครัวใหญ่ที่สุด

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับวิถีชีวิตแบบเมืองกับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาสำหรับในเขตเมือง พบว่า สตรีที่ไม่ย้ายถิ่น สตรีที่ย้ายถิ่นที่เปิดรับวิถีชีวิตแบบเมืองต่ำกว่า 10 ปี และสตรีที่ย้ายถิ่นที่เปิดรับวิถีชีวิตแบบเมืองตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไปต้องการขนาดครอบครัวไม่แตกต่างกัน และในเขตชนบทพบว่า สตรีที่ย้ายถิ่นที่เปิดรับวิถีชีวิตแบบเมืองตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปต้องการขนาดครอบครัวใหญ่ที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขนาดครอบครัวที่ปรารถนาโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ : สำหรับในเขตเมือง พบว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรผันของขนาดครอบครัวที่ปรารถนาได้เพียงร้อยละ 17 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาสูงที่สุด คือ การประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ บริหารและเสมียน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางลบ ส่วนตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์กับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การประกอบอาชีพด้านบริการและขนส่ง การรู้หนังสือ รายได้ของคู่สมรสและการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิสำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุของสตรีและการประกอบอาชีพด้านค้าขาย ส่วนในเขตชนบท พบว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรผันของขนาดครอบครัวที่ปรารถนาได้เพียงร้อยละ 12 ตัวแปรอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาสูงที่สุดและเป็นความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดครอบครัวที่ปรารถนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรู้หนังสือ การปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิ การประกอบอาชีพด้านบริการและขนส่ง การประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ บริหารและเสมียนและความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิ

สุจิตรา ส่งานตร (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การยอมรับบทบาทการปกครองของสตรี :
ศึกษาระณีข้าราชการใน จังหวัดนครพนม" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ

1. ศึกษาระดับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางสังคม กับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเกี่ยวกับบทบาทตามความเป็นเพศชาย-หญิง โดยทั่วไปกับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลจากบุคคลสำคัญกับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี
5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดเกลาทางสังคมกับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี

6. เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำในเขตจังหวัดนครพนม จำนวน 210 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภูมิหลังของข้าราชการ ได้แก่ เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี ส่วนตัวแปรภูมิหลังอื่นๆ จากการทดสอบสมมติฐานไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ สมมติฐานในการศึกษา ประกอบด้วย 4 มโนทัศน์ใหญ่ คือ

1. การอบรมขัดเกลาทางสังคมในอดีต ซึ่งแยกออกเป็น ประสบการณ์เกี่ยวกับอำนาจการตัดสินใจในครอบครัว บทบาทการเป็นผู้นำในครอบครัว และการปฏิบัติให้ความสำคัญต่อลูกชาย-หญิง ในครอบครัวในอดีต

2. ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศ แยกเป็น การยอมรับความสามารถในการตัดสินใจของสตรี ความเชื่อถือในความสามารถของการเป็นผู้นำของสตรี และการยอมรับสตรีในอาชีพที่ต้องกล้าเสี่ยง

3. ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคคลสำคัญ โดยศึกษาอิทธิพลของบุคคลสำคัญ 4 กลุ่ม คือ เพื่อนสนิท คู่สมรส ครอบครัวเดิม และคนทั่วไปในสังคม

4. ปัจจัยภูมิหลังของประชากร คือ อายุ และระดับการศึกษา จากมโนทัศน์ สร้างเป็น 20 สมมติฐาน ในการวิจัยและผลการทดสอบสมมติฐาน แต่ละสมมติฐานพบ 14 สมมติฐานที่มีนัยสำคัญ สมมติฐานที่ไม่มีนัยสำคัญ 6 สมมติฐาน คือ ตัวแปรเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม (อายุ ระดับการศึกษา) และอิทธิพลจากบุคคลนัยสำคัญ คือ ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของคู่สมรส ไม่ปรากฏนัยสำคัญเลย และเมื่อพิจารณาโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพบ ว่า ความเชื่อถือในความสามารถของการเป็นผู้นำสตรี และการ

ยอมรับสตรีในอาชีพที่ต้องกล้าเสี่ยง มีนัยสำคัญในการอธิบายความผันแปรของการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี เพียง 2 ตัวแปรเท่านั้น จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยภูมิหลังตัวอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในสมมติฐานกับการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี พบว่าเพศ เป็นตัวแปรเดียวที่มีนัยสำคัญทางสถิติจากการพิจารณาไคสแควร์ ส่วนตัวแปรอื่นไม่พบนัยสำคัญแต่ประการใด และเมื่อพิจารณาผลการยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี แต่ละบทบาทพบว่า ระดับการยอมรับจะลดลงตามลำดับของความสำคัญ และอำนาจที่สูงขึ้นของบทบาทแต่ละบทบาท

พงษ์ศักดิ์ ยวงสะอาด (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยด้าน อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีตำแหน่งในชุมชน การเข้าทำงานกลุ่มสตรี การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม จำนวนบุตร การสนับสนุนของคู่สมรส การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่างๆ การใช้เวลาในกิจการบ้านเรือน การติดต่อกับผู้นำ การเปลี่ยนแปลง สิ่งจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรที่ใช้ทำการศึกษาคือ สมาชิกกลุ่มสตรีซึ่งจัดตั้งโดยกรมการพัฒนาชุมชน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งหมด 6 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มสตรี ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความเข้าใจงานกลุ่มสตรี ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มสตรี และใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Test of Independence) ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น และทดสอบหาทิศทางและระดับความสัมพันธ์ด้วยค่า Gamma ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นในทางบวก ได้แก่ สิ่งจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรี การเคยมีตำแหน่งในชุมชน การเคยฝึกอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติม จำนวนบุตร ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความเข้าใจงานกลุ่มสตรี การติดต่อกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นในทางลบ ได้แก่ ระดับการศึกษา การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น รายได้เฉลี่ยของครอบครัว เวลาที่ใช้ในกิจการบ้านเรือน สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ อายุ การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่างๆ การสนับสนุนคู่สมรส

ร้อยตำราวจตรีพิศาล มุขแจ่ง (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงแต่ละประเภทและเพื่อทราบว่าคุณต้องขังหญิงเคยกระทำผิดมาก่อนหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งผู้ต้องขังอยู่ในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2530 จำนวน 300 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามได้ผลการวิจัยโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาต่ำ มีการกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในระดับที่รุนแรงกว่าผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาสูง
2. ผู้ต้องขังหญิงที่สูบบุหรี่ มีการกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในระดับที่รุนแรงน้อยกว่าผู้ต้องขังหญิงที่ไม่สูบบุหรี่
3. ผู้ต้องขังหญิงที่ไม่ดื่มสุรา มีการกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในระดับที่รุนแรงน้อยกว่าผู้ต้องขังหญิงที่ดื่มสุรา
4. ผู้ต้องขังหญิงที่เสพยาเสพติด มีการกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในระดับที่รุนแรงน้อยกว่าผู้ต้องขังหญิงที่ไม่เสพยาเสพติด
5. ผู้ต้องขังหญิงที่เที่ยวเตร่กลางคืน มีการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในระดับที่รุนแรงน้อยกว่าผู้ต้องขังหญิงที่ไม่เที่ยวเตร่กลางคืน
6. ผู้ต้องขังหญิงที่ครอบครัวและตนเองมีรายได้แตกต่างกัน มีการกระทำผิดในระดับที่รุนแรงไม่แตกต่างกัน
7. ผู้ต้องขังหญิงที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่แตกต่างกัน มีการกระทำผิดในระดับที่รุนแรงไม่แตกต่างกัน
8. ความแตกต่างในด้านการมีเพื่อนสนิทเคยติดคุก การมีญาติสนิทเคยติดคุก การเล่นการพนันของผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรุนแรงของการกระทำผิด
9. ผู้ต้องขังหญิงที่มีอาชีพบริการ มีการกระทำผิดในระดับที่รุนแรงไม่แตกต่างจากผู้ต้องขังหญิงอาชีพอื่น
10. ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำผิดมาก่อน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยกระทำผิดมาก่อน ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนใหญ่กระทำผิดฐานลักทรัพย์

อมรชาติ จักรไพวงศ์ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้และพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อทราบถึงความรู้และพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือน เพื่อหาแนวทางที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดจากการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรที่ทำการศึกษาคือ แม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบุตรเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนใน 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวมประชากรตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ จำนวน 617 ราย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนเท่ากับ 69 คะแนน จากคะแนนเต็ม 87 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการใช้แก๊สอย่างถูกต้องในระดับปานกลาง คือ คะแนนเฉลี่ย 53 คะแนน จากคะแนนเต็ม 69 คะแนน ผลจากการศึกษาคั้งนี้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนของประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ประกอบอาชีพราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มที่ไม่มีผู้ที่อยู่ในความอุปการะ และมีระยะทางจากบ้านถึงสถานีบริการเติมแก๊สเกิน 500 เมตร เป็นกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้แก๊สในครัวเรือนอย่างถูกต้องมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ผลจากการทดสอบทางสถิติพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือน คือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ประกอบอาชีพเสมียนบริษัท พนักงานห้างร้าน มีจำนวนที่อยู่ในความอุปการะมากกว่า 1 คน และมีระยะทางจากบ้านถึงสถานีน้ำมันบริการเติมแก๊สเกิน 500 เมตร เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้แก๊สในครัวเรือนอย่างถูกต้องมากกว่ากลุ่มอื่นๆ จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้แก๊สในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่ศึกษาให้กว้างขวางออกไป เช่น ในจังหวัดที่เป็นเมืองหลัก หรือเมืองรอง เขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อค้นพบที่แตกต่างกันออกไป
2. ควรมีการออกกฎหมายจัดตั้งสถานีบริการวิศกรรม เพื่อความปลอดภัยของแก๊สความดันสูงแห่งประเทศไทยขึ้นเพื่อทำการสำรวจค้นคว้าวิจัย รวบรวมและบริการด้านข้อมูล จัดทำหลักสูตร

ทำการแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่ตำรา คู่มือเพื่อฝึกอบรมทำมาตรฐานการตรวจสอบ ตลอดจนให้คำแนะนำและทำการประชาสัมพันธ์

3. รัฐบาลควรจะต้องมีการกำหนดกระทรวงที่รับผิดชอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแก้สอย่างชัดเจนและมีให้กระจายอยู่ในหลายกระทรวง และควรที่จะเร่งรัดการดำเนินการอย่างมีระบบในเรื่องนี้ เพราะจะต้องใช้เวลาในการดำเนินงานนานพอสมควร

สำรวจ ไชยยศ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อทราบถึงช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีไทยที่มีสถานภาพเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่แตกต่างกัน และศึกษาถึงผลกระทบของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่มีต่อช่วงห่างของการมีบุตรคนแรก ของสตรี ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้จากข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2522 โดยในการศึกษาค้นคว้านี้ได้ศึกษาเฉพาะสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี มีสมรสครั้งแรกและกำลังอยู่กินกับสามีคนนั้นในปัจจุบัน สำหรับผลการ ศึกษา มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านเขตที่อยู่อาศัย พบว่า สตรีที่อยู่ในเขตชนบทมีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกยาวนานกว่าสตรีในเขตเมือง
2. ปัจจัยทางด้านการศึกษา พบว่า ในเขตเมือง เขตชนบท และของทั้งประเทศ ช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีสั้นสุดลง เมื่อสตรีมีระดับการศึกษาสูงขึ้น
3. ปัจจัยทางด้านอาชีพ พบว่าสตรีในเขตชนบทของทั้งประเทศ สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกที่ยาวนานกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่น
4. ปัจจัยทางด้านรายได้ของครอบครัว พบว่าในเขตเมือง สตรีที่มีรายได้ครอบครัว 1,001 -2,000 บาท มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกเท่ากัน และยาวนานกว่าสตรีที่มีรายได้ครอบครัวอยู่ในระดับอื่นๆ ส่วนของทั้งประเทศนั้น พบว่า ช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีสั้นลงตามระดับรายได้ครอบครัวที่สูงขึ้น
5. ปัจจัยทางด้านอายุแรก พบว่า ในเขตเมือง สตรีที่มีอายุแรกสมรส 20-24 ปี มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกยาวนานกว่าสตรีที่มีอายุแรกสมรสอื่น ส่วนในเขตชนบทและของทั้งประเทศ สตรีที่มีอายุแรกสมรส 30 ปี ขึ้นไป มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกที่ยาวนานกว่าสตรีที่มีอายุแรกสมรสอื่น
6. ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตรที่สตรีต้องการ พบว่าในเขตเมือง เขตชนบท และของทั้งประเทศ สตรีที่มีความต้องการมีบุตร 3 คน มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกยาวนานกว่าสตรีที่มีความต้องการบุตรจำนวนอื่น

มานพ เอื้อสิลามงคล (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ ศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม

และประชากร ที่มีอิทธิพลต่อความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทย โดยศึกษาจากข้อมูลโครงการสำรวจสมภาวะคุมกำเนิดรอบที่สาม ดำเนินการสำรวจโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันวิจัยทางประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และกองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข เมื่อ พ.ศ. 2527 ในการสำรวจตามโครงการนี้ ได้สัมภาษณ์สตรีที่สมรสแล้ว อายุระหว่าง 15-49 ปี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ ศาสนา การป้องกันการปฏิสนธิ และการตั้งครรรภ์ กล่าวคือ สตรีที่นับถือศาสนาอิสลาม ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่ไม่นับถือศาสนาอิสลาม สตรีที่ไม่ใช้การป้องกันการปฏิสนธิ ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่กำลังใช้การป้องกันการปฏิสนธิ และสตรีที่กำลังตั้งครรรภ์ ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ตั้งครรรภ์ ในส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการบุตรของสตรีไทย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ อาชีพ และการศึกษาของสตรี พบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพที่มีไขेत्रกรรม ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสตรีที่มีการศึกษาสูง ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาต่ำ สุดท้ายคือปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทย โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย อายุแรกสมรส และความรู้เรื่องการป้องกันการปฏิสนธิ ซึ่งพบว่า สตรีที่อาศัยในเขตเมือง และเขตชนบท ต้องการบุตรเพิ่มไม่แตกต่างกัน สตรีที่มีอายุแรกสมรสสูง ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่มีอายุแรกสมรสต่ำ และสตรีที่ไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันการปฏิสนธิ ต้องการบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีที่มีความรู้เรื่องการป้องกันการปฏิสนธิ

สุจิตต์ เขียมละออ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสนใจและโอกาสการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของแรงงานสตรี:กรณีศึกษาในเขตอุตสาหกรรมลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ ต้องการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม โดยได้ตั้งความมุ่งหมายเฉพาะ 4 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแรงงานสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ โครงสร้างด้านอายุ ภูมิลำเนา ภูมิลั้่งด้านการศึกษา องค์ประกอบด้านครอบครัว เงื่อนไขการทำงาน การมีรายได้ และข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ
2. เพื่อศึกษาความสนใจของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสนใจของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

4. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มอายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา เป็นต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสุ่มมาจากแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรม ลาดกระบัง จำนวน 1,000 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้คำนวณสถิติพื้นฐานด้วยร้อยละ และค่าเฉลี่ยของคะแนน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วย t-test และ F-test สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแรงงานสตรี กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.00 ยังเป็นโสด และร้อยละ 36.00 มีครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.10 มีอายุระหว่าง 15-30 ปี พื้นฐานการศึกษามีตั้งแต่ไม่เคยเข้าเรียนจนถึงจบปริญญาตรี ร้อยละ 45.00 จบประถมศึกษา และร้อยละ 38.40 จบระดับมัธยม ด้านภูมิฐานะพบว่า ร้อยละ 41.40 มีภูมิฐานะเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 23.80 มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 19.40 มาจากจังหวัดอื่นในภาคกลาง และร้อยละ 15.40 มาจากภาคอื่นอีก 3ภาครวมกัน ร้อยละ 45.90 อยู่ในกรุงเทพเกิน 10 ปี และร้อยละ 14.70 อยู่ยังไม่ถึง 1 ปี ด้านอาชีพเดิม พบว่า ร้อยละ 43.70 เคยรับจ้าง ร้อยละ 20.30 ทำอาชีพเกษตรกรรม นอกนั้นทำอาชีพอื่น จำนวนชั่วโมงที่ทำงานต่อวันอยู่ระหว่าง 7-13 ชั่วโมง มากที่สุดคือ ร้อยละ 90.40 ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ด้านรายได้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 78.80 อยู่ระหว่าง 2,000-4,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 85.40 ต้องใช้จ่ายเพื่อการอุปการะครอบครัวและญาติพี่น้อง เมื่อเทียบรายได้อับรายจ่าย ร้อยละ 13.20 ตอบว่า มีพอใช้และเหลือเก็บ ร้อยละ 72.30 พออยู่ได้ และร้อยละ 13.80 ตอบว่าไม่พอดังนี้หรือทำงานพิเศษ

2. ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.50 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมถ้ามีการจัดขึ้น วิชาที่กลุ่มตัวอย่างตอบว่าสนใจระดับมาก ได้แก่ อาหารและขนม กับความรู้ด้านอนามัยและรักษาโรค ที่สนใจปานกลาง ได้แก่ การตกแต่งบ้านดูแลรักษาเครื่องใช้ การเรียนเพื่อสอบเทียบ ตัดเย็บเสื้อผ้า การจัดการเรื่องเงินในครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แปลกๆ ใหม่ๆ ทำผม เสริมสวย พิมพ์ดีดและธุรการ กีฬาและการออกกำลังกาย งานประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ ความรู้ด้านกฎหมาย ทัศนอาจร ศาสนาและธรรมะ การเพาะปลูก การบริหารโรงงาน การขับร้องและดนตรี วิชาที่สนใจน้อย ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การเจียรไนเพชรพลอย การเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา หมอดูและโหราศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบความสนใจระหว่างกลุ่ม พบว่า กลุ่มอายุน้อย (ต่ำกว่า 25 ปี) สนใจมากกว่าในเรื่องการเรียนการสอนเพื่อสอบเทียบ กีฬาและออกกำลังกาย งานประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ ความรู้ด้านกฎหมาย ทัศนอาจร ศาสนาและธรรมะ การเพาะปลูก การบริหารโรงงาน และขับร้องและดนตรี วิชาที่สนใจน้อย ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การเจียรไนเพชรพลอย การเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลาและหมอดูและโหราศาสตร์ สตรีที่มีภูมิฐานะเดิมอยู่ในกรุงเทพฯ

สนใจมากกว่าในเรื่องการทัศนากับวิชาหมอดู และโหราศาสตร์ ส่วนสตรีที่มาจากต่างจังหวัด สนใจในเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มที่มีพื้นฐานการศึกษาระดับประถมสนใจมากกว่ากลุ่มอื่นในเรื่องตัดเย็บเสื้อผ้า และทำผม เสริมสวย กลุ่มที่มีพื้นฐานระดับมัธยม สนใจมากกว่าในเรื่องการเรียนเพื่อสอบเทียบ อาหารและขนม การตกแต่งบ้านและดูแลรักษาเครื่องใช้ อนามัยและการรักษาโรค กีฬาและการออกกำลังกาย และการจัดการเรื่องการเงินในครอบครัว ส่วนกลุ่มที่มีพื้นฐานสูงกว่าระดับมัธยมสนใจมากกว่าในเรื่องงานประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ การเพาะปลูก อาชีพแปลกๆ ใหม่ๆ ความรู้ด้านกฎหมาย ทัศนاجر พิมพ์ดีดีและงานธุรการ และการบริหารโรงงาน กลุ่มที่ยังโสด สนใจมากกว่าในเรื่องการเรียนการสอนเพื่อสอบเทียบความรู้ด้านกฎหมาย กีฬาและการออกกำลังกาย ทัศนاجر พิมพ์ดีดี และงานธุรการ การบริหารโรงงาน และขับร้อง ดนตรี ส่วนกลุ่มที่มีครอบครัวแล้ว สนใจมากกว่าในเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า ทำผม เสริมสวย อาหารและขนม และการตกแต่งบ้านและดูแลรักษาเครื่องใช้กลุ่มรายได้น้อย (ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือน) สนใจมากกว่าในเรื่องการเรียนเพื่อสอบเทียบ ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำผมเสริมสวย การเลี้ยงสัตว์ ส่วนกลุ่มรายได้สูง (เกิน 4,000 บาท) สนใจสูงกว่าในเรื่องงานประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ อาชีพแปลกๆ ใหม่ๆ ความรู้ด้านกฎหมาย การบริหารโรงงาน และหมอดูและโหราศาสตร์

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม วิธีจัดกลุ่มตัวอย่างสนใจ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ฝึกอบรมระยะสั้น เชิญผู้รู้มาให้คำแนะนำและสาธิต ไปดูงานในสถานที่ต่างๆ เชิญวิทยากรบรรยาย เรียนเอกสารและคำสอนจากสื่อต่างๆ สอนตัวต่อตัว เรียนโดยปฏิบัติ เรียนทางไปรษณีย์ เรียนในชั้นเรียน และสอนระยะยาว

4. โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม , ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.60 ตอบว่ามีเวลาพอ หาเวลาร่วมกิจกรรมได้ ร้อยละ 22.90 ไม่น่าใจ และร้อยละ 6.50 ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เวลาที่เข้าร่วมได้ คือ วันอาทิตย์และตอนเย็นหลังเลิกงาน เมื่อวิเคราะห์แต่ละกลุ่มตามตัวแปรก็ได้ผลสอดคล้องกันทุกกลุ่ม คือ ส่วนใหญ่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ถ้ามีการจัดขึ้น

5. ความคิดเห็นเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเพิ่มเติม เรียงตามลำดับความถี่ได้ดังนี้ คือ สถานที่เรียนควรให้ไปมาสะดวก ควรสอนสิ่งที่เอาไปประกอบอาชีพได้ ควรสอนในวันหยุด ควรสอนให้ฟรี ควรเป็นการอบรมระยะสั้นและได้ผลเร็ว อยากให้สอนปฏิบัติและควรเปิดสอนโดยเร็วไว

สุภาณี คงแก้ว (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับสตรีในจังหวัดนครศรีธรรมราช" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและความต้องการของสตรีในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นและความต้องการเหล่านั้น จำแนกตามสภาพภูมิประเทศ กลุ่มอายุ และกลุ่มอาชีพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สตรีที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ด้านวิชาชีพ และกลุ่มสนใจ จำนวน 209 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างมีระบบแบบหลาย

ชั้น และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ในกรณีที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้ Duncan's New Multiple Range Test (DNMRT) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า สตรีส่วนใหญ่ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน มีอายุระหว่าง 15-35 ปี ประกอบอาชีพทำสวน ทำนา และอาศัยอยู่ในภูมิลุ่มลาดตามสภาพที่อยู่ในพื้นที่ที่เทือกเขา สตรีที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่อไปนั้น สตรีส่วนใหญ่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้านเนื้อหาวิชา ด้านผู้สอน และด้านสถานที่ดำเนินการอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมดี ในด้านความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่อไปนั้น สตรีส่วนใหญ่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้านเนื้อหาวิชาที่เป็นความรู้วิชาชีพในกิจกรรมการทำขนม การทำอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง การประดิษฐ์ดอกไม้สด การตัดเย็บเสื้อผ้าเบื้องต้น ส่วนเนื้อหาวิชาที่เป็นความรู้ทั่วไป มีความต้องการในเรื่องสุขภาพและการป้องกันโรค การปรับปรุงบ้านเรือนและชุมชน ยา และการใช้ยา ตลอดจนการจดหมายที่จำเป็นไว้ในครัวเรือน การใช้เงินและวิธีการสะสมเงิน การเลือกซื้อของกินของใช้ภายในครัวเรือน กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน การผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน มารยาทคุณสมบัติของสตรีไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี การขายผลผลิตและการตลาด การวางแผนชีวิตและครอบครัวในอนาคต การอบรมเลี้ยงดูบุตร ในขณะที่ความต้องการด้านกระบวนการเรียนการสอนนั้น สตรีต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริมเพิ่มพูนรายได้ ใช้อบรมระยะเวลา 9-10 สัปดาห์ ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม วันธรรมดาช่วงเวลาดอนเช้า (9.00-12.00 น.) และชุมชนใกล้บ้านผู้เรียน

ปรีญา สุวรรณบุษยา (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความต้องการการย้ายถิ่นแรงงานสตรีชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหมู 1 ต.สระพัง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานสตรีในบ้านหมู 1 ตำบลสระพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อต้องการทราบ เหตุผลและความต้องการย้ายถิ่นของแรงงานสตรี ตลอดจนการศึกษาคำขาดหวังของแรงงานสตรีชนบทต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่ระดับผู้ใหญ่บ้าน จนถึงนายอำเภอในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และศึกษาถึงปัญหาอันเกิดจากการย้ายถิ่น ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม วิธีการศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม จากแรงงานสตรีที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ มีอายุระหว่าง 15-55 ปี จำนวน 140 ครัวเรือนๆ ละ 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ผลการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมแรงงานสตรีบ้านหมู 1 ปรากฏว่าแรงงานสตรีร้อยละ 47.85 ประกอบอาชีพหลัก คือ การงานหลัก ร้อยละ 49.28 ไม่ประกอบอาชีพรองร้อยละ 50.72 ไม่มีภาระหนี้สินในครอบครัว ขนาดของการครอบครองที่ดินทำกินของ

ครอบครัวกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 65.00 เป็นครอบครัวที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ส่วนรายได้ของแรงงานสตรีทั้งครอบครัวต่อปีมากกว่าครึ่ง คือร้อยละ 34.29 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-15,000 บาทต่อปี สำหรับปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 85.71 มีปัญหาในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรไม่ได้ผลมีร้อยละ 86.67 ประสบกับปัญหาโอกาสการทำงานทำในท้องถิ่น ความต้องการการย้ายถิ่นของแรงงานสตรีในท้องถิ่นต้นทาง ปรากฏว่าแรงงานสตรีร้อยละ 92.14 ไม่ต้องการย้ายถิ่น โดยร้อยละ 67.19 ให้เหตุผลว่าเนื่องจากเป็นห่วงบุตรและญาติพี่น้อง และร้อยละ 2.86 ต้องการอพยพย้ายถิ่น โดยร้อยละ 75.00 เพราะความจำเป็นในการติดตามสามี ส่วนที่คิดว่ากำลังจะย้ายถิ่นมีร้อยละ 5.00 เพราะแรงงานสตรีร้อยละ 69.11 ประสบปัญหาของด้านเศรษฐกิจภายในครอบครัว สำหรับความคาดหวังของแรงงานสตรีที่มีต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ พบว่าร้อยละ 75.15 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้จัดการส่งเสริมการประกอบอาชีพอย่างจริงจังแล้วแรงงานสตรีถึงร้อยละ 67.5 จะไม่คิดย้ายถิ่น อย่างไรก็ตามร้อยละ 80.5 ต้องการให้มีโรงงานอุตสาหกรรมจัดตั้งในท้องถิ่นเพื่อให้ราษฎรมีงานทำ ส่วนปัญหาการย้ายถิ่นทั้งของตนเองและครอบครัว พบว่า ร้อยละ 95.16 มีปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในเรื่องการทำงานทำ มีร้อยละ 60.11 ที่มีปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวโดยประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแรงงานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ ผลการทดลองสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละสรุปได้ดังนี้ คือสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้รับการยอมรับคือ

1. แรงงานสตรีที่มีการศึกษาดำรงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีความต้องการย้ายถิ่นน้อยกว่าแรงงานสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
 2. แรงงานสตรีที่สืบเชื้อสายมาจากลาวเวียงมีความต้องการย้ายถิ่นน้อยกว่าแรงงานสตรีที่ได้สืบเชื้อสายมาจากพวกลาวเวียง
 3. แรงงานสตรีที่มีความผูกพันกับท้องถิ่นเดิมมากมีความต้องการย้ายถิ่นน้อยกว่าแรงงานสตรีชนบทที่มีความผูกพันกับท้องถิ่นเด็มน้อย
- สมมติฐานที่ตั้งไว้ได้รับการปฏิเสธ คือ
1. แรงงานสตรีที่ประสบปัญหารายได้มีน้อย มีความต้องการที่จะย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานสตรีที่ไม่ประสบปัญหารายได้มีน้อย
 2. แรงงานสตรีที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี มีความต้องการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานสตรีที่มีอายุ 19 ปีขึ้นไป
 3. แรงงานสตรีในครอบครัวที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย มีความต้องการย้ายถิ่นสูงกว่าแรงงานสตรีชนบทในครอบครัวที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก
 4. แรงงานสตรีในครัวเรือนที่มีสตรีในวัยทำงานตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีความต้องการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานสตรีในครอบครัวที่มีจำนวนสตรีในวัยทำงานต่ำกว่า 3 คน

5. แรงงานสตรีที่ได้รับข่าวสาร หรือคำชักชวนจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง ซึ่งอยู่ในเขตเมืองมีความต้องการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานสตรีที่ไม่ได้รับข่าวสารข้อมูลหรือคำชักชวน สำหรับแนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาการย้ายถิ่นให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมผู้ศึกษาเสนอไว้ดังนี้ คือ กรณีที่มีแรงงานสตรีต้องการอพยพย้ายถิ่น แรงงานเหล่านี้ควรได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับตลาดแรงงาน โอกาสในการหางานทำ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นที่จะอพยพไป การใช้บริการจากสำนักงานจัดหางานของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลโดยกรมแรงงานได้จัดตั้งสำนักงานจัดหางานและให้บริการผู้อพยพตามสถานีรถไฟหรือสถานีขนส่งต่างๆ การมีเพื่อนหรือญาติพี่น้องจัดหาที่พักและการจัดหางานเตรียมไว้ให้แล้ว การจัดเตรียมค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างการรองาน หรือระหว่างการหางานทำ การปรับตัวเข้ากับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสภาพการทำงานหรือชีวิตความเป็นอยู่ของที่พักอาศัย การเตรียมตัวสำหรับปัญหาที่จะต้องเผชิญ เช่น ค่าจ้างแรงงานถูกหรือการขาดสวัสดิการต่างๆ กรณีที่แรงงานไม่ต้องอพยพย้ายถิ่น ควรใช้แนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหา คือ การเพิ่มระดับการจ้างงานในชนบท การแก้ปัญหาการขาดแคลนที่ทำกิน โดยการส่งเสริมการปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนการกระจายตลาดแรงงาน ออกสู่ชนบทเพื่อให้ราษฎรมีงานทำอันจะเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว สำหรับกรณีที่แรงงานกำลังคิดจะอพยพย้ายถิ่นควรใช้แนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหา คือ การเตรียมตัวสำหรับการย้ายถิ่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในระหว่างรองาน การจัดหาที่พัก ปัญหาที่จะต้องเผชิญ โดยหน่วยราชการของรัฐซึ่งมีหน้าที่ให้ข้อมูลเหล่านี้ ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการหางานทำ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งหางานทำ การเตรียมตัวสำหรับการถูกสัมภาษณ์การเข้าทำงาน

อุมาพร ชินโสตร์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลครอบครัวที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ : การศึกษาเฉพาะศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ ซึ่งไปรับบริการที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี โดยศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการปรับตัวด้านเศรษฐกิจในครอบครัวของหญิงมีครรภ์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวของหญิงมีครรภ์ การปรับตัวด้านความสัมพันธ์ทางเพศของหญิงมีครรภ์ และความพร้อมในการมีบุตรของหญิงมีครรภ์ กลุ่มที่ศึกษา ได้แก่ หญิงมีครรภ์ซึ่งไปรับบริการตรวจครรภ์ที่แผนกฝากครรภ์ (A.N.C) ฝ่ายโรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2531 ถึงเดือนมีนาคม 2531 จำนวนทั้งสิ้น 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แบบประเมินภาวะสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ และแบบสอบถามอิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ การวิเคราะห์และนำเสนอข้อ

มูลโครงการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าไคสแควร์ และการใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุ สรุปผลได้ดังนี้

1. กลุ่มหญิงมีครรภ์ที่ศึกษาซึ่งไปรับบริการตรวจครรภ์ที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 ราชบุรี มีภาวะสุขภาพจิตโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด คือร้อยละ 71.0 และอยู่ในระดับสุขภาพจิตดี ร้อยละ 16.0 และระดับสุขภาพจิตไม่ดีร้อยละ 13.0
2. ลักษณะครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต พบว่า สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับปัจจัยในกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ของครอบครัวดังนี้

2.1 ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว พบว่าหญิงมีครรภ์ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายร่วมกับสามี มีสุขภาพจิตดีกว่าหญิงที่เป็นผู้กำหนดค่าใช้จ่ายในครอบครัวด้วยตนเอง หรือให้สามีเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

วัชรินทร์ พิพัฒน์ศรีสวัสดิ์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับจังหวัดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับจังหวัด เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรี และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ 2 กลุ่ม เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางเกี่ยวกับการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรี โดยจำแนกตามภาคที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอยู่ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับจังหวัด จาก 72 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 263 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 1 ชุด ผลการวิจัยพบว่า

1. เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดมีความเห็นว่า การจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรีประสบปัญหาด้านการวางแผนและการดำเนินงานในระดับปานกลาง และประสบปัญหาด้านการประเมินผลและการจัดกิจกรรมต่อเนื่องในระดับมาก
2. เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นด้วยกับแนวทางการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรีที่ผู้วิจัยเสนอทั้ง 4 ด้านในระดับมาก
3. เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียน ด้านอาชีพสำหรับสตรีทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน

4. เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดที่ปฏิบัติงานอยู่ใน 5 ภาค มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดโครงการการศึกษาออกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรีทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดที่ปฏิบัติงานอยู่ใน 5 ภาค มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดโครงการการศึกษาออกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรีไม่แตกต่างกันเกือบทั้งหมด ยกเว้นปัญหาด้านการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเท่านั้นที่เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

เดือนพิศ ชัยพรหมประสิทธิ์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน : กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม ในกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีจีนในชีวิตประจำวันภายในครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบันว่ามีสถานภาพและบทบาทเป็นเช่นใด ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวมีสถานภาพเป็นเช่นไรในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาถึงทัศนคติท่าทีและความคาดหวังของสตรีจีนที่มีต่อเรื่องสถานภาพและบทบาทของคนในครอบครัว ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ได้มาจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างใกล้ชิดจากสตรีจีนแต่จีวที่มีภูมิลำเนาในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตพระนคร และเขตสัมพันธวงศ์ โดยได้เลือกสุ่มกรณีศึกษาขึ้นมาทั้งหมด 20 ครอบครัว ในจำนวนนี้มีสตรีจีนแต่จีวอยู่ในขอบเขตที่ทำการสัมภาษณ์ได้ 31 ราย ผลการวิจัยพบว่า สตรีจีนในปัจจุบันมีสถานภาพและบทบาทที่สูงขึ้นกว่าเดิมบางเรื่อง สตรีรุ่นใหม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับบุรุษ มีสิทธิในการออกเสียงเลือกคู่สมรสเอง สามารถประกอบอาชีพนอกบ้านได้ มีโอกาสในการเที่ยวเตร่ นอกบ้านเพิ่มขึ้น มีส่วนในการอบรมปกครองและเลี้ยงดูบุตร สตรีมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมภายในครอบครัวมากขึ้น นอกจากนี้ในบางครอบครัวสตรียังเป็นผู้ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้สตรีจีนจะเป็นที่ยอมรับในครอบครัวมากขึ้น แต่ก็มีข้อผูกพันสองประการ คือ บุตรชายยังคงมีความสำคัญมากกว่าบุตรสาว ทั้งนี้เพราะบุตรชายจะเป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลต่อไป ในขณะที่บุตรสาวไม่มีบทบาททางด้านนี้ ทำให้สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินสมบัติและการรับมรดกตกอยู่กับบุตรชายทั้งหมด และถึงแม้สตรีจีนจะมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในการช่วยเหลือครอบครัวเพิ่มมากขึ้น แต่หน้าที่ในการทำงานบ้านก็ยังคงเป็นภาระรับผิดชอบของสตรีแต่เพียงผู้เดียว ในแง่ปัจจุบันที่มีผลต่อสถานภาพของสตรี การวิจัยครั้งนี้ได้พบว่าระดับการศึกษา อายุ ระดับรุ่นอายุ การประกอบอาชีพ และรูปแบบของระบบครอบครัวและเครือญาติ ทำให้สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวจีนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจนั้นไม่พบว่าก่อให้เกิดความแตกต่างในสถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรณีศึกษาเกือบทั้งหมดมีฐานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง จึง

ไม่มีความแตกต่างกัน สตรีจีนมีทัศนคติและความคาดหวังว่าจะมีสถานภาพและบทบาทในครอบครัวเท่าเทียมกับบุรุษ สตรีต้องการอิสระเสรีภาพทั้งในด้านความคิดและการดำเนินชีวิต สตรีต้องการให้บุรุษยอมรับในความสามารถ และตระหนักถึงความสำคัญของสตรีต่อครอบครัว นอกจากนี้สตรียังมีความคาดหวังว่าบุรุษควรที่จะช่วยงานในบ้านบ้าง เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของสตรี เหมือนอย่าง que สตรีได้แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจจากบุรุษ

ทงพล เนตรสืบสาย (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การปฏิบัติและทัศนคติเกี่ยวกับการทำหมันของสตรีในเขตชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อต้องการศึกษาว่าปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการวางแผนครอบครัวของสตรีหรือคู่สมรสมีผลหรืออิทธิพลต่อการทำหมัน และความคิดที่จะทำหมันในอนาคตของสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้การทำหมันของคู่สมรสในเขตชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2530 ซึ่งศึกษาสตรีที่มีอายุ 15-49 ปี ที่สมรสและกำลังอยู่กินกับสามี จำนวน 499 ราย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ การทำหมัน และความคิดที่จะทำหมัน กับตัวแปรอิสระ 16 ตัว ได้ใช้ค่าร้อยละ สถิติไคสแควร์ ทดสอบหาความสัมพันธ์และใช้สถิติเกรมเมอร์ วี (Cramer's V) วัดระดับความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปร 9 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับการทำหมัน และมีตัวแปร 11 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดที่จะทำหมันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งวัดด้วยสถิติไคสแควร์ที่ระดับไม่เกิน .05 นอกจากนี้เมื่อวัดระดับความสัมพันธ์โดยอาศัยสถิติเกรมเมอร์ วี (V) พบว่า อายุสามี อายุของสตรี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมันและความคิดที่จะทำหมันในอนาคตมากที่สุด

จตุภ มะลาดวง (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรีในชนบท" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นการศึกษาความต้องการในการพัฒนาอาชีพของสตรีศึกษาความคิดเห็นของสตรีที่เคยผ่านการอบรมกิจกรรมการศึกษา เป็นกรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษาสตรีที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา ในช่วงปี 2530 ที่มีอายุระหว่าง 14-50 ปี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง 380 คน จำนวนประชากร 7,059 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสตรีมีความต้องการในการฝึกอาชีพเกี่ยวกับการทอผ้าลายขิดตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ต้องการให้ฝึกอบรมเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ 3-10 วัน หลังฤดูเก็บเกี่ยว (ก.พ.- พ.ค.) โดยมีผู้ชำนาญการในท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีความรู้อย่างแท้จริง เข้าไปจัดการเรียนการสอนในหมู่บ้านและความต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุนและตลาดสำหรับจำหน่ายสินค้า โดยมีข้อเสนอแนะคือ

1. การจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรี ควรจัดเป็นชั้นเรียนในหมู่บ้านใช้ระยะเวลาสั้นๆ ช่วงฤดูแล้ง แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้เวลานานควรจัดเป็นช่วงๆ เน้นการฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง ก่อนการจัดควรสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ตลอดจนความพร้อมของผู้เรียน
2. ประเภทและเนื้อหาวิชาชีพที่จะจัดสอนแก่สตรีนั้น ควรจะวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในแง่กระบวนการผลิต การจำหน่าย เงินทุน และทรัพยากรและวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่ากลุ่มสตรีใดต้องการฝึกอบรมเรื่องอะไร

สุนันทา บุญสิทธิ์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวทางการส่งเสริมอาชีพเพื่อช่วยเหลือคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อสำรวจความต้องการในการศึกษาวิชาชีพและแนวทางการให้ความรู้ด้านวิชาชีพของคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง คือ คนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคนงานหญิงตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ยกเว้นในอำเภอบางบ่อที่มีคนงานมากที่สุดเพียง 130 คน จำนวน 1 โรงงาน เก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง โรงงานจำนวน 79 โรงงาน ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โรงงานละ 4 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 316 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงนับความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิจัยพบว่า คนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นโสด พักอาศัยอยู่นอกบริเวณโรงงาน ใช้เวลาเดินทางทำงานน้อยกว่า 30 นาที จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า วันหยุดพักผ่อนตลอดทั้งวัน คือ วันอาทิตย์ รายได้เฉลี่ยประจำ เฉลี่ย 1,001-2,000 บาทต่อเดือน เวลาทำงานในโรงงานเป็นกะ คือหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกัน ทำเป็นรอบๆ รอบละ 8 ชั่วโมง (กะที่ 1 ช่วงเวลา 7.00-15.00 น. กะที่ 2 ช่วงเวลา 15.00-23.00 น. และกะที่ 3 ช่วงเวลา 23.00-7.00 น.) ความต้องการและแนวทางในการจัดอบรมวิชาชีพของคนงานหญิง เวลาในการจัดอบรมควรสอดคล้องกับเวลาทำงานในโรงงาน คือต้องอบรมเฉพาะช่วงที่มีเวลาว่างจากการทำงานในโรงงาน อบรมนานเฉลี่ยครั้งละ 2 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 1 วัน ในวันใดวันหนึ่งระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยอบรมนานรุ่นละ 1-2 เดือน อาชีพเสริมที่คนงานหญิงคิดว่าจะทำได้บริเวณใกล้เคียงที่พักอาศัย คือ ตัดเย็บเสื้อผ้า อาหารขนม พิมพ์ดีด ประดิษฐ์ดอกไม้ และอาชีพที่คนงานหญิงต้องการ คือ แบบกลุ่มสนใจ และมีสไลด์ประกอบการฝึกอบรมประชาสัมพันธ์ในการอบรมให้ผ่านทางโรงงาน สำหรับเกิดความรู้ทางวิชาชีพควรให้ผ่านทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นิตยสารประเภทดารา ข้อเสนอแนะของคนงานหญิงที่เกี่ยวกับการจัดอบรมวิชาชีพ คือ ควรเปิดสอนตลอดทั้งวันเข้าเรียนเวลาใดก็ได้ และควรประสานงานกับโรงงานก่อนจัดอบรม เพื่อร่วมปรึกษาชี้แจงทำความเข้าใจให้ตรงกันในจุดมุ่งหมายของการอบรม นอกนั้นควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายและควรแจ้งให้คนงานหญิงทราบว่าจำนวนค่าใช้จ่ายที่แน่นอนล่วงหน้า

หน้า เพื่อประกอบการตัดสินใจเข้ารับการอบรม การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า 1) ควรให้องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดอบรมวิชาชีพได้มีการประสานงานวางแผนร่วมกันในการจัดอบรม 2) ในการจัดอบรมวิชาชีพแต่ละครั้งควรจัดในรูปแบบของการผสมผสานวิชาหลายๆ สาขา เข้าเป็นหน่วยเดียวกัน 3) ควรคำนึงถึงแหล่งตลาด 4) จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอ 5) ควรจัดแหล่งบริการความรู้ที่คนงานหญิงสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้

ธิดา จงก้องเกียรติ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้านตำบลในจังหวัดราชบุรี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้านตำบลในจังหวัดราชบุรี 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรม โดยจำแนกตามกลุ่มวิชาชีพ อายุ และสถานภาพสมรส 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ที่ทำให้เกิดการลาออกกลางคัน ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากสตรีผู้เข้ารับการอบรมตามโครงการดังกล่าว ในช่วงปีงบประมาณ 2530 และ 2531 จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 74.07 ของประชากรทั้งหมด ใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ในการอธิบายข้อมูลในการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ t-test ผลการวิจัยพบว่า สตรีผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่อายุระหว่าง 13-24 ปี เป็นโสด มีระดับการศึกษาภาคบังคับ เข้ารับการอบรมในสาขาวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าและเสริมสวย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรม ปรากฏว่า กลุ่มปัจจัยด้านความสนใจมีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง มี 3 กลุ่มปัจจัย คือ ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการถูกบังคับให้เข้ารับการอบรม ส่วนปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์กับอาชีพปัจจุบัน มีผลต่อการตัดสินใจระดับน้อย การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมจำแนกตามกลุ่มวิชาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 2 กลุ่มปัจจัย คือ การได้รับการสนับสนุน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยสตรีกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ามีปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มเสริมสวยอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรากฏว่าสตรีกลุ่มเสริมสวยอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 กลุ่มปัจจัย คือ ความสนใจ ความพึงพอใจ และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยปรากฏว่ากลุ่มสตรีที่มีอายุมากมีปัจจัยด้านความสนใจในระดับมากที่สุด ส่วนสตรีที่มีอายุน้อยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านความพึงพอใจ สตรีที่มีอายุมากอยู่ในระดับมาก สตรีที่มีอายุน้อยอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น สตรีที่มีอายุมากอยู่ในระดับปานกลาง สตรีที่มีอายุน้อยอยู่ในระดับน้อย สำหรับการจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ยกเว้นเรื่องคาดว่าจะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และคิดว่าหลังจากสำเร็จการฝึกอบรมแล้ว จะนำความรู้ไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นต่อไป โดยปรากฏว่าสตรีที่สมรสแล้วมีปัจจัยเรื่องคาดว่าจะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ประจำวันได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

จรรยา มะลาดวง (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรีในเขตชนบท ศึกษากรณีจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อมุ่งศึกษาความคิดเห็นและความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรีในชนบท ประชากรเป้าหมาย คือสตรีในชนบทอายุระหว่าง 14-50 ปี คัดมาจากสตรีที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพในช่วงปี 2530 ที่จัดโดยหน่วยงานของรัฐ 6 หน่วยงาน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การเก็บข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ พบว่า ด้านสภาพการจัดการฝึกอบรม ด้านอาชีพและการเข้าร่วมรับบริการของกลุ่มสตรีตัวอย่าง ปรากฏว่าสตรีที่เข้ารับการอบรมด้านอาชีพในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น วิชาที่กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับการอบรมมากที่สุดตามลำดับ คือ ตัดเย็บเสื้อผ้า สตรี ทอผ้าที่กระตุก การเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหม ระยะเวลาที่จัดให้การอบรมมากที่สุดคือระหว่าง 15-30 วัน วิทยากรที่ให้การฝึกอบรมร้อยละ 52.93 เป็นผู้ชำนาญงานที่หน่วยงานจัดให้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.93 ตอบว่าไม่เคยได้รับการนิเทศ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.85 ตอบว่าได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สตรีที่ผ่านการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ เห็นว่าการอบรมมีความเหมาะสมใน 4 เรื่อง คือ ประโยชน์ที่ได้รับ การจัดวิทยากร วิธีการสอนของวิทยากร และช่วงเวลาการฝึกอบรมของแต่ละวัน ด้านความคิดเห็น และความต้องการสตรีด้านการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ ฤดูกาลที่สะดวกในการเข้ารับการอบรม ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ต้องการให้จัดอบรมในช่วงสั้นๆ ระหว่าง 3-10 วัน และต้องการให้จัดฝึกอบรมในภาคเช้าของแต่ละวัน รูปแบบการฝึกอบรมที่ต้องการมากที่สุด คือ การจัดเป็นชั้นเรียนในหมู่บ้านโดยหน่วยงานจัดส่งครูไปสอนให้ ลักษณะของครูหรือวิทยากรต้องการมากที่สุด คือ ผู้ชำนาญการในท้องถิ่นที่หน่วยงานจัดให้ ความต้องการเกี่ยวกับนิเทศและตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การแนะนำทางประกอบอาชีพ แนะนำทางศึกษาต่อ และช่วยเหลือเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและจำหน่าย กลุ่มตัวอย่างต้องการนำความรู้ไปใช้เพื่อเพิ่มพูนรายได้เป็นอันดับแรก ความต้องการอื่นๆ ได้แก่ ต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือด้านเงินทุนทั้งเงินทุนสงเคราะห์ให้เปล่าและเงินกู้ยืมหมุนเวียน

มาลี สบายยิ่ง (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาของสตรีมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่คาดว่าจะมีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาของสตรีมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจสถานะการคุมกำเนิดในประเทศไทย รอบที่ 3 พ.ศ. 2527 (CPS 3) มีจำนวนตัวอย่าง 468 ราย และข้อมูลจากโครงการประเมินผลการให้บริการด้านการวางแผนครอบครัวในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2531 มี

จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 396 ราย ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือสตรีมุสลิมอายุ 15-49 ปี ที่สมรสแล้ว และกำลังอยู่กินกับสามี อาศัยอยู่ในเขตชนบท ผลการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลทั้ง 2 โครงการ พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ระยะเวลาสมรส อายุของสตรี อายุแรกสมรส มีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาของสตรีมุสลิม กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนมากกว่าระบุจำนวนบุตรที่ปรารถนามากกว่าสตรีมุสลิมที่อายุน้อยกว่า และสตรีมุสลิมที่สมรสแล้วเมื่ออายุมากกว่าระบุจำนวนบุตรที่ปรารถนาลดกว่าสตรีมุสลิมที่สมรสตั้งแต่อายุยังน้อย ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น พบว่า ไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาของสตรีมุสลิม กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่มีอาชีพ การศึกษา ความรู้เกี่ยวกับวิธีการวางแผนครอบครัว การตีความทางศาสนาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวต่างกัน ระบุจำนวนบุตรที่ปรารถนาไม่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปรากฏผลว่าข้อมูลโครงการ CPS3 ตัวแปรที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาของสตรีมุสลิมสูงที่สุด ได้แก่ จำนวนบุตรที่มีชีวิต รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาสมรส อายุแรกสมรส ความรู้เกี่ยวกับจำนวนวิธีการวางแผนครอบครัว และจำนวนบุตรที่เสียชีวิต ส่วนข้อมูลโครงการประเมินผล พบว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตมีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาสูงสุด ส่วนตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากนี้มีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรที่ปรารถนาลดน้อย และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประเด็นปัญหาสำหรับการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางนี้ คือ ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยให้ลึกซึ้งเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของสตรีมุสลิมให้มากขึ้นกว่านี้ และสามารถได้ผลไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

รุ่งทิวา ศรีวรรณ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบบทบาทของสตรีกับบทบาทของบุรุษที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลนาทราย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ คือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและบทบาทตามเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน 8 ประการ (จปฐ.8) ตามแผนพัฒนาชนบทแห่งชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 6 (2530-2534) รวม 8 ด้านดังนี้ บทบาทด้านอาหารการกิน บทบาทด้านที่อยู่อาศัย บทบาทด้านการศึกษาและอนามัย บทบาทด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน บทบาทด้านผลผลิตของครอบครัว บทบาทด้านการวางแผนครอบครัว และบทบาทด้านคุณธรรม-จริยธรรม ศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 191 คู่ รวมเป็นชายหญิงทั้งหมด 382 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและบุรุษ มีบทบาทในระดับปานกลาง แต่สตรีมีบทบาทมากกว่าบุรุษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบบทบาททั้ง 8 ด้าน พบว่าสตรีมีบทบาทมากกว่าบุรุษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวม 5 ด้าน คือ บทบาทด้านอาหารการกิน บทบาทด้านที่อยู่อาศัย บทบาทด้านการศึกษาและอนามัย บทบาทด้านการวางแผนครอบครัว และบทบาทด้านการส่ง

เสริมคุณธรรม-จริยธรรม สตรีที่มีบทบาทน้อยกว่าบุรุษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวม 3 ด้าน คือ บทบาทด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน บทบาทด้านผลผลิตของครอบครัว และบทบาทด้านการพัฒนาหมู่บ้าน

จันทนา ศรีภักดิ์วงศ์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิจัยรายกรณีการดำเนินธุรกิจขนาดย่อมของสตรีในกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อใช้วิธีการวิจัยรายกรณีในการศึกษาให้ได้ข้อมูลเจาะลึก ที่มีคุณภาพเกี่ยวกับพัฒนาการของสตรีในธุรกิจขนาดย่อม เพื่อเป็นแนวทางในการใช้วิธีการศึกษารายกรณีในสาขาวิชาอื่นๆ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาจากเอกสารตัวอย่าง 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเริ่มประกอบการ สตรีเลือกที่จะประกอบกิจการในด้านที่ตนพอมีความรู้อยู่บ้าง โดยเริ่มจากกิจการเล็ก ใช้เงินทุนจำนวนน้อย ผลิตสินค้าจำหน่ายเฉพาะภายในประเทศ ต่อมาเมื่อประกอบการนานขึ้นจึงเริ่มส่งสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ลักษณะองค์กรส่วนใหญ่เป็นกิจการเจ้าของคนเดียว ระดับการศึกษาของสตรีผู้ประกอบการ ครอบคลุมตั้งแต่ต่ำกว่า ประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา สตรีส่วนใหญ่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกิจการด้วยตนเองยกเว้นสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สตรีที่มีการศึกษาสูงบางส่วนจะเริ่มก่อตั้งกิจการกับเพื่อนร่วมงาน โดยมีลักษณะองค์กรเป็นหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล และบริษัทจำกัด สตรีส่วนใหญ่ตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการเอง ยกเว้นสตรีที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา เกือบครึ่งหนึ่งตัดสินใจโดยปรึกษาคู่หู ส่วนหรือญาติมิตร ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการจัดตั้งองค์กร เหตุจูงใจที่ทำให้สตรีทุกระดับการศึกษาเลือกประกอบกิจการปัจจุบัน คือ มีความรู้เกี่ยวกับกิจการ และได้กำไรสูง ปัจจัยที่สตรีระบุว่าช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการ คือ ตนเอง เงินทุน การช่วยเหลือของครอบครัว โชค โอกาสและการอบรม มีเพียงส่วนน้อยของสตรีผู้ประกอบการ ที่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบการ โดยสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา และระบุว่า การอบรมเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบการ สำหรับโครงการในอนาคตเกี่ยวกับกิจการนั้น สตรีที่มีการศึกษาต่ำส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุงกิจการเดิม ส่วนสตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้น มีโครงการขยายกิจการ การดำเนินกิจการของสตรี ด้านการผลิต ในระยะเริ่มแรกผลิตตามคำสั่งของลูกค้าโดยตรง เป็นไปในลักษณะรับจ้างทำของ ต่อมาจึงออกแบบสินค้าเอง ด้านการตลาด สตรีส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าแก่ตลาดภายในประเทศ และเมื่อต้องการขยายตลาดไปยังต่างประเทศ จะมีปัญหาด้านขั้นตอนการติดต่อยุ่งยาก ใช้เวลานานและหาลูกค้าไม่ค่อยได้ เมื่อจะขยายกิจการมีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอค่าประกันการกู้เงินจากสถาบันการเงินในระบบ จึงต้องกู้จากสถาบันการเงินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง สตรีให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าเป็นอันดับหนึ่ง โดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารบุคลากรเพื่อให้ได้ผลผลิตตามความต้องการ

ประวดี ถาวรศิริ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำเพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำ ซึ่งต้องขังอยู่ในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร และในสถานบำบัดพิเศษหญิง รวมทั้งสิ้น 158 คน โดยเก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่เป็นหม้าย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีการศึกษาดำเนินการการกระทำผิดซ้ำมีอาชีพรับจ้าง มีรายได้ต่ำ มีนิสัยชอบสูบบุหรี่ อาศัยอยู่ในแหล่งสลัม สมาชิกในครอบครัวรักใคร่กันดี
2. ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่กระทำผิดครั้งแรก ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีสาเหตุเนื่องมาจากรายได้ไม่พอใช้ ถูกศาลตัดสินจำคุกไม่เกิน 1 ปี
3. ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่กระทำผิดซ้ำหลังจากได้รับการปลดปล่อยในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี โดยกระทำผิดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีสาเหตุเนื่องมาจากรายได้ไม่พอใช้ กระทำผิดโดยมิได้ไตร่ตรองไว้ก่อน และถูกศาลตัดสินลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี
4. ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุคคลอาศัยอยู่ด้วยแตกต่างกัน มีความรุนแรงในการกระทำผิดซ้ำแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังหญิงที่อาศัยร่วมกับบุตรมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำรุนแรงที่สุด
5. ผู้ต้องขังหญิงที่เห็นด้วยกับทฤษฎีตราหน้า มีการกระทำผิดซ้ำรุนแรงกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย ส่วนผู้ต้องขังหญิงที่เห็นด้วยกับทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างกัน มีการกระทำผิดซ้ำรุนแรงน้อยกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 รัฐบาลควรให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงที่พ้นโทษมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ทำให้สังคมยอมรับผู้ต้องขังหญิงที่พ้นโทษมากขึ้น
 - 6.2 ผู้ต้องขังหญิงที่ติดยาเสพติด ควรมีการบำบัดรักษาอย่างจริงจังกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ติดตามผลการสงเคราะห์ภายหลังที่ได้รับปลดปล่อย

วิมล จันทรประภาพร (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของหญิงบริการในเมืองพัทยา" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้หญิงบริการในเมืองพัทยา 4 ด้าน คือ การศึกษาด้านความรู้พื้นฐาน การศึกษาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัว การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ประชากรที่ใช้ทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ หญิงบริการในเมืองพัทยาที่มารับบริการตรวจสุขภาพที่

ศูนย์พัทยารักษ์ เมืองพัทยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลัง และสถานภาพบางประการของหญิงบริการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดทัศนคติเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของหญิงบริการใน 4 ด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยปรากฏว่าดังนี้ หญิงบริการในเมืองพัทยาส่วนใหญ่ เป็นโสด มีอายุ 17-25 ปี มีภาวะเลี้ยงดู 1-4 คน มีพี่น้อง 5-6 คน ส่วนมากภูมิลำเนาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ระดับการศึกษาส่วนมากจบการศึกษาระดับ ป.4 และป.6 สาเหตุที่ไม่เรียนต่อ เป็นเพราะมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสามารถอ่านออกเขียนได้ รายได้เฉลี่ย 5,000-7,000 บาทต่อเดือน และทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี สาเหตุที่เข้ามาทำงานนี้ ส่วนมากด้วยความสมัครใจ เพื่อต้องการเงินไปจุนเจือครอบครัว และต้องการมีเงินเก็บเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพอื่นที่ตนสนใจ ในการทำงานหญิงบริการทำงานวันละ 9 ชั่วโมง เวลาว่างส่วนใหญ่ใช้ในการพักผ่อน และฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ นอกจากนี้หญิงบริการต้องหมั่นดูแลรักษาตรวจสุขภาพและป้องกันโรคอยู่เสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง อาชีพที่หญิงบริการสนใจ คือ การมีธุรกิจเป็นของตนเอง เพราะมีอิสระ เช่น ค้าขาย ตัดเย็บเสื้อผ้า ประกอบอาหาร-ขนม และการเกษตร โดยทั่วไปหญิงบริการพอมีพื้นความรู้ในอาชีพที่สนใจบ้างแต่ไม่มั่นใจที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพ หญิงบริการเหล่านี้ต้องการฝึกอาชีพกับหน่วยงานของรัฐ และยินดีเสียค่าใช้จ่ายในการฝึกอาชีพประมาณ 500-1,000 บาท ส่วนวิธีการฝึกอบรมนั้น หญิงบริการจะสนใจฝึกอบรมระยะสั้น หญิงบริการส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน แต่ถ้ามีโอกาสสนใจที่จะศึกษาโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำ นอกจากนี้หญิงบริการยังสนใจที่จะศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ โดยเฉพาะทางด้านวิชาชีพ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้หญิงบริการมีความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนแต่ละด้านดังนี้ การศึกษาด้านความรู้พื้นฐาน ได้แก่ ความรู้สายสามัญชั้น ม.6 และภาษาอังกฤษ การศึกษาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัว ได้แก่ การป้องกัน รักษาอนามัย และโรคเอดส์ โรคติดต่อทั่วไป การดูแลรักษาบ้านเมือง การวางแผนครอบครัว การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเข้าสังคมและการเสริมสร้างเสน่ห์ในการพูด และการแต่งกาย การศึกษาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน กฎหมายชาวบ้านทั่วไป การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ได้แก่ ค้าขาย เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า ประกอบอาหาร และการเกษตร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของหญิงบริการ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ภาวะเลี้ยงดู เงินเก็บสะสม โครงการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่สนใจ โอกาสในการศึกษาหาความรู้ อาชีพที่สนใจ และระยะเวลาว่าง มี

ความสัมพันธ์กับความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของหญิงบริการในเมืองพัทยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเข้าร่วมในโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับสตรี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้สตรีเข้ามาร่วมหรือไม่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมในโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับสตรี ที่จัดทำขึ้นที่บ้านห้วยตัดไม้ หมู่ 3 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอทรายพูน จังหวัดพิจิตร การวิจัยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม-มิถุนายน 2532 ในการเข้าพื้นที่ผู้วิจัยได้แนะนำตัว สร้างความคุ้นเคย และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้าน ในขณะเดียวกันก็หาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่จะให้ข้อมูลในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการศึกษาได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์พูดคุย สังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จากการวิจัยนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้ สาเหตุที่ทำให้สตรีเข้ามาร่วมในโครงการ เนื่องจาก

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมสตรีจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้นและสมัครใจมากกว่าถ้ามองเห็นว่ากิจกรรมที่ตนเข้าร่วมเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง
 2. ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงที่สตรีว่างงานจะมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าช่วงอื่น
 3. ภาระในครอบครัวของสตรีที่ยังไม่แต่งงานซึ่งมีภาระในครอบครัวน้อยกว่าสตรีที่แต่งงานแล้วจะเข้ามาร่วมกิจกรรมมากกว่า
 4. การสนับสนุนให้คำแนะนำและการกระตุ้นจากผู้นำ จะทำให้สตรีเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น
- สาเหตุที่ทำให้สตรีไม่เข้ามาร่วมในโครงการ เนื่องจาก
1. สถานะทางเศรษฐกิจ สตรีที่มีฐานะยากจนต้องดิ้นรนในการทำมาหากิน และ/หรือไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมที่ต้องใช้เงินพอสมควร ทำให้สตรีไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้
 2. ที่ตั้งของโครงการ มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของสตรีเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ชาวบ้านค่อนข้างจะตั้งบ้านเรือนกระจุกกระจาย และกิจกรรมส่วนใหญ่มักจะจัดขึ้นที่บ้านห้วยตัดไม้มากกว่าบ้านถ้ำคะนองและคลองอีขาว แม้ว่าสตรีในบ้านห้วยตัดไม้นั้นจะมีเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อมีโครงการเข้าไปบางครั้ง ทำให้สตรีเกิดความเบื่อน่าย เห็นว่าเป็นภาระ เพราะไม่มีเวลา
 3. ค่านิยมทางสังคม ที่ไม่นิยมให้สตรีไปร่วมกิจกรรมนอกบ้านเป็นปัจจัยที่ขัดขวางการเข้าร่วมของสตรี เช่น กรณีกลุ่มสนใจกรรณก ก็จะทำให้ผู้ชายไปเรียนมาก่อนแล้วมาถ่ายทอดให้หรือการไปอบรม

เสริมความรู้เรื่องสารพิษ ผู้ปกครองก็เป็นห่วง ไม่ให้ไปเพราะเป็นหญิง เป็นต้น แม้กระทั่งการเรียนต่อสายสามัญ สตรีมีโอกาสเรียนต่อหลังจากจบป.6 น้อยมาก ในหมู่บ้านมีสตรีเพียง 1 รายเท่านั้น ที่ได้เรียนต่อ

4. บทบาทในการเป็นผู้นำของสตรี ส่วนใหญ่ของสตรีในหมู่บ้านค่อนข้างจะไม่มีบทบาทเท่าไรนัก และการรวบรวมกลุ่มสตรีเพื่อประกอบกิจกรรมในสังคมก็น้อย มีเพียงโครงการอาหารกลางวัน ช่วยเด็กนักเรียนในโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะพัฒนาตนเอง และสังคมในรูปของการรวมกลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรมนั้นเป็นไปได้น้อยมาก ดังจะเห็นได้จากโครงการที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐจัดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็มักจะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

5. การจัดกิจกรรมของหลายหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งชาวบ้านทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และเสียเวลาทำมาหากิน ประกอบกับกิจกรรมบางอย่างเสริมความรู้ และบางอย่างก็มิได้เห็นผลทันที จึงทำให้มองไม่เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรม

6. การประชาสัมพันธ์โครงการ มีน้อย ทำให้สตรีขาดความเข้าใจ และไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะทั่วไปจากบทสรุปของการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้สตรีเข้าร่วมหรือมิได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับสตรีนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจจะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อจัดการศึกษาออกโรงเรียน ไว้ดังนี้ คือ

1. ลักษณะของการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับสตรีนั้น ควรจะจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสตรี โดยเฉพาะเน้นความจำเป็นในด้านการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ
2. กิจกรรมด้านวิชาชีพที่จัดให้กับสตรีนั้น ควรจัดในเวลาที่เหมาะสม เช่น ฤดูหลังเก็บเกี่ยว ประมาณ 15 วัน เป็นต้น
3. กิจกรรมด้านวิชาชีพที่จัดให้กับสตรีนั้น นอกเหนือจากการให้ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพนั้นๆ แล้ว ควรจะเน้นในเรื่องการให้ความรู้เรื่องการจัดการเรื่องตลาดด้วย มิฉะนั้นชาวบ้านก็จะถูกกดราคาอยู่เป็นประจำ เช่น การทำทรงนก ก็ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา
4. กิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพให้กับสตรีนั้น ควรเน้นในการนำวัสดุพื้นบ้านหรือทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ หรือจัดกิจกรรมที่เน้นให้คนมีงานทำในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะกัดกันการอพยพย้ายถิ่น หรือไปทำงานที่อื่น ดังเช่น สอนตัดเย็บเสื้อผ้า พอเป็นแล้ว ก็ไปทำงานที่อื่น เป็นต้น
5. สถานที่จัดกิจกรรมนั้น ควรจัดในสถานที่สะดวกในการที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาร่วมกลุ่มได้ดี
6. ผู้นำบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนสตรีเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมควรให้ผู้ นำมีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง

7. ควรจัดกิจกรรมให้ถึงมือกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาการไม่นิยมให้สตรีไปร่วมกิจกรรมนอกบ้าน เช่น การให้บริการข่าวสารข้อมูล หรืออาจจะแนะนำเสริมถึงชายคาบ้านเรือน เป็นต้น
8. ควรจัดกิจกรรมชดเชยเพื่อให้สตรีที่มีภาระในครอบครัวสามารถเข้าร่วมโครงการได้ โดยอาจให้ความรู้แก่ตัวแทนของชาวบ้าน ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ เช่น การอบรมเสริมความรู้ในเรื่องต่างๆ ให้แก่ตัวแทน และหลังจากการอบรมแล้วนำความรู้นั้นไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นๆ ในหมู่บ้านของตนเอง
9. ควรจัดโครงการในราคาถูก เพื่อให้สตรีซึ่งมีฐานะยากจนเข้าร่วมโครงการได้ เช่น การยกเว้นค่าหน่วยกิตสำหรับการศึกษาสายสามัญ หรืออาจจัดศูนย์การเรียนรู้ไว้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือขอความร่วมมือจากเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องเงินทุน วัสดุอุปกรณ์สนับสนุน เป็นต้น
10. ควรมีการประสานแผนดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมที่เหมาะสมลงในพื้นที่เป้าหมาย มิใช่ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ ซึ่งทำให้ชาวบ้านซึ่งไม่มีเวลาร่าง รู้สึกเสียเวลาและเกิดความเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม
11. ควรเน้นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ในวิธีการปากต่อปาก ประชุมชี้แจง ฯลฯ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ผู้ปกครอง ผู้นำ และชาวบ้าน เป็นต้น
12. ควรขยายช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายโดยเพิ่มจากเดิม 12-25 ปี เป็น 12-60 ปี เพื่อที่จะให้สตรีชนบทสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับสตรีมากขึ้นกว่าเดิม

ทัศนีย์ ภักดีศุภผล (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพของสตรีผู้ด้อยโอกาส ที่ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพของสตรีผู้ด้อยโอกาส ที่ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพของสตรีผู้ด้อยโอกาสจำแนกตามลักษณะการได้รับทุนการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ สตรีที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพที่ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2532 ถึงเดือนกรกฎาคม 2533 จำนวน 80 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test ผลการพิจารณาพบว่า สตรีส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี มีครอบครัวแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นแม่บ้าน นับถือศาสนาพุทธ มีความสนใจเข้าเรียนวิชาชีพสาขาตัดเย็บเสื้อผ้าจำนวนมากที่สุด โดยเหตุผลเพื่อนำความรู้ไปใช้ทำงานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยตนเอง ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพจากเพื่อนๆ และ

ไม่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพมาก่อน สตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพว่า การฝึกอบรมวิชาชีพที่ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพสตรีได้จัดตั้งขึ้นนั้นอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมดีทั้งด้านเนื้อหาวิชา ลักษณะ บทบาทครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบริการอื่นๆ สำหรับความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพสตรีของสตรีผู้ด้อยโอกาสนั้น ส่วนใหญ่ต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาอาหาร ขนม และตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นอันดับแรก สำหรับวิชาด้านความรู้ทั่วไป สตรีต้องการอย่างมากให้จัดการสอนวิชาโภชนาการ เป็นอันดับรองลงมา คือ การปรับปรุงบ้านเรือน กฎหมายในชีวิตประจำวัน สุขภาพอนามัย การป้องกันโรค ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การจัดการเงินการขยายผลผลิตและการตลาด การวางแผนครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็กและทารก สำหรับการจัดกิจกรรมฝึกอบรมวิชาชีพนั้น สตรีมีความต้องการอย่างมากเป็นอันดับแรกที่จะให้เจ้าหน้าที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีความรู้ในสาขาวิชาชีพเป็นผู้สอน โดยใช้ระยะเวลาการฝึกอบรมประมาณ 3-4 เดือน ให้มีการจัดวันฝึกอบรมระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ให้ช่วงเวลาฝึกอบรมตอนเช้า (9.00-12.00น.) ให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเล็ก โดยให้ครูอธิบายให้ผู้เรียนฟังแล้วทำตัวอย่างให้ดูและให้ผู้เรียนทำตามที่ครูสั่งซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมดีมากที่สุด สำหรับการสอนวิชาชีพ ส่วนวิชาความรู้ทั่วไปควรจัดสอนแยกเฉพาะรายวิชาและต้องการเป็นอย่างมากที่จะให้แสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อเป็นกิจกรรมเสริมการเรียน นอกจากนี้ให้มีการวัดผลประเมินผลการฝึกอบรมด้วยวิธีพิจารณาจากการปฏิบัติงาน สำหรับวัสดุอุปกรณ์การฝึกปฏิบัตินั้น พบว่า สตรีมีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะให้จัดห้องปฏิบัติการให้มีวัสดุอุปกรณ์พร้อมและใช้งานได้ดีมีจำนวนเพียงพอกับผู้เรียนและมีความต้องการอย่างมากสำหรับการจัดบริการรถรับ-ส่ง เนื่องจากเส้นทางระหว่างถนนให้ถึงศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพ สตรีไม่ค่อยมีรถยนต์ผ่านไปมา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาและไม่ได้รับทุนการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งถือว่ายอมรับสมมติฐาน แต่สิ่งที่สังเกตคือว่าสตรีที่รับทุนการศึกษามีความต้องการอย่างมากที่จะเรียนวิชาความรู้ทั่วไป เช่น ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ การปรับปรุงบ้านเรือน สุขภาพอนามัยและการป้องกันโรค เป็นต้น โดยมีระดับความต้องการสูงกว่าสตรีกลุ่มอื่นอย่างเด่นชัด

สมศักดิ์ นัคลาจารย์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พรรณนะของคณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการสภาตำบลที่มีต่อบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านจังหวัดนครปฐม" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.)และคณะกรรมการสภาตำบล(กสต.)ที่มีต่อบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ศึกษาความคาดหวังของกม.และกสต.ที่มีต่อบทบาทของกพสม.และศึกษาพรรณนะของ กม. และ กสต. ที่มีต่อบทบาทโดยทั่วไปของ กพสม. ในฐานะที่เป็นสตรี และตั้งสมมติฐานของ

การศึกษาว่า ไม่มีความแตกต่างในความรู้ความเข้าใจในบทบาทของ กพสม. ของ กม. และ กสต. ไม่มีความแตกต่างในความคาดหวังในบทบาท กพสม. ของ กม. และ กสต. และ ไม่มีความแตกต่างในความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีของ กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ดีเด่น และ กพสม. ไม่ดีเด่น ทั้งนี้โดยทำการศึกษาจาก กม. และ กสต. รวม 140 คน เป็น กม. 39 คน และ กสต. 104 คน ผลของการศึกษาปรากฏดังนี้ ในด้านความรู้ความเข้าใจในบทบาทของ กพสม. ของ กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ดีเด่น และ กพสม. ไม่ดีเด่น ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความรู้ความเข้าใจของ กม. และ กสต. ที่มีต่อบทบาทของ กพสม. ยังไม่ถูกต้องชัดเจน ในด้านความคาดหวังในบทบาท กพสม. กม. และ กสต. มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่ม กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ดีเด่นจะคาดหวังในบทบาท กพสม. สูงกว่า กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ไม่ดีเด่น โดยมีความคาดหวังอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นส่วนมาก ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีในครอบครัวของ กม. และ กสต. ที่มีต่อ กพสม. มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่ม กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ดีเด่นเห็นด้วยสูงกว่ากลุ่ม กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ไม่ดีเด่น โดยมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนความเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีทางการเมืองการปกครองของ กม. และ กสต. ในเขต กพสม. ดีเด่น และ ไม่ดีเด่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยถึงเฉยๆ เป็นส่วนใหญ่ และมีเพียงบทบาทเดียวที่ได้รับการเห็นด้วย คือ การเป็นผู้ใหญ่บ้าน จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่อไปนี้

1. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของ กม. และ กสต. เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ กพสม. สามารถกระทำได้โดยมีการปฏิบัติงานร่วมกันให้มากขึ้นระหว่าง กม. กสต. และ กพสม. และควรมีการชี้แจงบทบาทหน้าที่ของ กพสม. ในโอกาสอันควร ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่ของ กพสม. แสดงไว้ในที่ที่ควรมีและ/หรือพบเห็นได้โดยง่าย เช่น ที่ทำการหมู่บ้าน ศาลาประชาคม หรือสถานที่อื่นใดในลักษณะเดียวกัน
2. การปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของ กพสม. ควรส่งเสริมบทบาท กพสม. ที่นอกเหนือไปจากบทบาทที่มีอยู่ เช่น กพสม. ควรนำเสนอปัญหาและความต้องการต่างๆ ของสตรีและเด็กต่อ กสต. ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ไม่เฉพาะกลุ่มสตรีเท่านั้น และควรร่วมประชุมกับ กสต. ทุกครั้งที่ กสต. มีประชุม เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของ กพสม.
3. การให้ความสำคัญเท่าเทียมกันระหว่างชายกับหญิง ควรจะให้โอกาสที่เท่าเทียมกันและสร้างสำนึกที่รับผิดชอบในภาระหน้าที่ร่วมกันระหว่างชายกับหญิง เช่น กรณี กพสม. เมื่อต้องก้าวไกลสู่งานนอกบ้าน หรือกรณีอื่นใดที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา โดยคำนึงถึงโอกาสที่ชายหญิงควรได้รับเท่าเทียมและเหมาะสม

พงษ์รัตน์ รัตนโกศา (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความต้องการในการออกกำลังกายของสตรีมีครรภ์และมารดาหลังคลอด" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาความต้องการในการออกกำลังกายของสตรีมีครรภ์และมารดาหลังคลอด โดยส่งแบบสอบถามไปยังสตรีมีครรภ์ ตั้งแต่ครรภ์ที่สองขึ้นไป จำนวน 340 คน ที่มาฝากครรภ์ที่แผนกสูติกรรม ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลราชวิถี ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 499 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.78 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการในการออกกำลังกายด้วยการทดสอบค่า "ที" (t-test) ผลการวิจัย พบว่า

1. สตรีมีครรภ์และมารดาหลังคลอดมีความต้องการในการออกกำลังกาย ด้านช่วงวันและเวลาในการออกกำลังกายในระดับมาก คือ วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ในช่วงเวลาเช้า ด้านกิจกรรมทั่วไปในระดับมาก คือ การเดิน ส่วนด้านการฝึกกล้ามเนื้อ ด้านบุคลากร ผู้ให้บริการ ด้านวิชาการเกี่ยวกับความรู้ในการออกกำลังกาย และความต้องการด้านสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ
2. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการในการออกกำลังกายของสตรีมีครรภ์กับมารดาหลังคลอด พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกข้อ

นิภาวรรณ กิริยะ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสด และสตรีที่สมรสแล้วอายุ 30 ปีขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. สตรีที่สมรสแล้วมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. สตรีโสดที่อยู่เป็นโสดด้วยความสมัครใจมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่อยู่เป็นโสดโดยไม่สมัครใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. สตรีโสดมีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงตามระดับช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในสตรีที่สมรสแล้ว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. สตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนในช่วงอายุที่ต่ำกว่า 55 ปี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
5. สตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นตามระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. สถิติที่สมรสแล้วที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรีมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่มีระดับการศึกษาเท่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เบญจนาฏ วัฒนประดิษฐ์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประสานงานของ 5 กระทรวงหลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่สตรี ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาสภาพการประสานงาน ปัญหาและสาเหตุของการประสานงาน รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอเกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่สตรี ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาในการประสานของ 5 กระทรวงหลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่สตรี ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสภาพการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับเล็กน้อย และมีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีสาเหตุของปัญหาที่สำคัญ คือ แต่ละหน่วยงานต่างคนต่างทำ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่เห็นความสำคัญ แต่ละหน่วยงานมีแผนงานอยู่แล้ว และขาดข้อมูลที่ต้องการสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอของหน่วยงาน 5 กระทรวงหลัก เกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแก่สตรี ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาตามกระบวนการการประสานงานทั้ง 7 ด้าน ตามทฤษฎีของ McFarland พบว่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการประสานแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเข้ากับแผนพัฒนาสาขาอื่นด้านการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ข้าราชการข้อมูลด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการแก้ไขปัญหา ด้านการประสานสัมพันธ์ด้านอำนาจหน้าที่ และด้านการตัดสินใจร่วมกัน สำหรับความคิดเห็นในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการประสานงาน และด้านการปรับกิจกรรมเพื่อให้เกิดการประสานงาน และด้านการปรับกิจกรรมเพื่อให้เกิดการประสานงานนั้น ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ร้อยตำรวจโทสมภพ มณีเวช (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาค่านิยมต่อการมีบุตรของสตรีเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาค่านิยมต่อการมีบุตรของสตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงโดยอาศัยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์เป็นพื้นฐานประกอบการวิจัยประชากรตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นสตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่ อายุระหว่าง 15-24 ปี ที่มีสถานภาพสมรสและยังอยู่กินกับสามีในปัจจุบัน จำนวน 210 คน (เผ่าม้ง 106 คน เผ่ากะเหรี่ยง 104 คน) วิธีสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงร้อยละ และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการวิจัยพบว่า

1. สตรีชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ร้อยละ 69.2 และสตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่ร้อยละ 69.5 ให้คุณค่าต่อบุตรรวมทุกด้านในระดับมากที่สุด
2. ผลการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่าระดับคุณค่าต่อการมีบุตรไม่ขึ้นอยู่กับ อายุ จำนวนบุตร โครงสร้างครอบครัว อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และศาสนา
3. สตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่ให้คุณค่าต่อบุตรระดับมากที่สุด จำแนกเป็นดังนี้
 - 3.1 คุณค่าด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ร้อยละ 69.5 ให้คุณค่าระดับมากที่สุด (ม้งร้อยละ 69.5 กะเหรี่ยงร้อยละ 70.5)
 - 3.2 คุณค่าด้านอารมณ์ ร้อยละ 67.9 ให้คุณค่าระดับมากที่สุด (ม้งร้อยละ 68.7 กะเหรี่ยงร้อยละ 67.0)
 - 3.3 คุณค่าด้านความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและการสืบสกุล ร้อยละ 62.9 ให้คุณค่าระดับมากที่สุด (ม้งร้อยละ 67.2 กะเหรี่ยงร้อยละ 64.6)
 - 3.4 คุณค่าด้านการพัฒนาตนเอง ร้อยละ 77.4 ให้คุณค่าระดับมากที่สุด (ม้งร้อยละ 75.2 กะเหรี่ยงร้อยละ 79.8)

ข้อเสนอแนะผลการวิจัยที่พบว่าสตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงมีค่านิยมต่อการมีบุตรระดับค่อนข้างสูงเท่าๆ กัน ดังนั้นภาวะเจริญพันธุ์ของคนทั้งสองเผ่า จึงน่าจะสูงคล้ายๆ กันด้วย แต่จากรายงานการศึกษาเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์และผลการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการมีบุตรของสตรีชาวเขาทั้ง 2 เผ่า ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์ได้กระทำไปแล้ว พบว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงควรได้มีการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมต่อการมีบุตรว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ของชาวเขาทั้ง 2 เผ่า

กาญจนา ปักษาคร (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจ" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร และประชากรที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช่เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตร โดยใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ดำเนินการสำรวจโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2525 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือ สตรีที่สมรสแล้ว (ไม่จำกัดอายุ) และมีบุตรอายุระหว่าง 1-12 ปีบริบูรณ์

ไม่ว่าบุตรในช่วงอายุดังกล่าวจะอาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งสตรีบางคนได้ผ่านการนับซ้ำตามจำนวนบุตรของตน ดังนั้นจึงมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 1,813 ราย โดยใช้ค่าร้อยละ สถิติ Chi-square และ Gamma ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ลักษณะทางด้านต่างๆ ของสตรี อันประกอบด้วยลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพของสตรีและรายได้ของครอบครัวต่อปี ลักษณะทางสังคม ได้แก่ การศึกษาของสตรี การเปิดรับสื่อมวลชนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รวมทั้งลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุของสตรี ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันและลำดับที่บุตรมีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่อปีต่ำ สตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำ และสตรีที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนระดับต่ำมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่มีรายได้ของครอบครัวต่อปีสูง สตรีที่มีการศึกษาสูง และสตรีที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนระดับสูง นอกจากนี้กล่าวได้ว่า สตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนน้อย สตรีที่มีอายุน้อย สตรีที่มีระยะเวลาสมรสสั้น และสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนน้อยมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนมาก สตรีที่มีอายุมาก สตรีที่มีระยะเวลาการสมรสมาก และสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันจำนวนมาก สุดท้ายสตรีที่มีบุตรลำดับที่ต้นๆ มีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรมากกว่าสตรีที่มีบุตรลำดับที่หลังๆ สำหรับลักษณะของสตรี พบว่า ไม่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรแต่อย่างใด ได้แก่ แบบของครัวเรือนและเพศของบุตร กล่าวคือ สตรีไม่ว่าจะอายุอยู่ในครัวเรือนแบบเดี่ยวหรือแบบขยายและสตรีที่มีบุตรเพศชายหรือบุตรเพศหญิงมีค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับบุตรไม่แตกต่างกัน

ปราณี เดชวิทยาพร (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลกระทบจากการที่ผู้หญิงสวมบทบาทผู้บังคับบัญชาต่อผู้ชายที่อยู่ใต้บังคับบัญชา" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ

1. ศึกษาถึงทัศนคติต่อผู้บังคับบัญชาหญิง
2. ศึกษาถึงการยอมรับต่อผู้บังคับบัญชาหญิง
3. ศึกษาถึงกำลังใจหรือขวัญในการปฏิบัติงาน
4. ศึกษาถึงความคิดที่จะลาออกหรือเปลี่ยนงาน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ หรือข้าราชการและพนักงานบริษัทเอกชนที่มีผู้หญิงเป็นผู้บังคับบัญชาในการสั่งงานโดยตรง จำนวน 224 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยความรู้สึกนึกคิด โดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีผู้บังคับบัญชาเป็นหญิงมาก่อน พบว่า มีความรู้สึกมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกในด้านที่แยกลงในเรื่องกำลังใจหรือขวัญมากที่สุดและสาเหตุจากผู้ที่เคยคิดลาออกหรือเปลี่ยนงานสาเหตุไม่ได้มาจากผู้บังคับบัญชาเป็นหญิงมากกว่า 70% ทางด้านปัจจัยภูมิหลัง พบว่า ทัศนคติผู้บังคับบัญชาหญิงระหว่างเพศชายและหญิงนั้น เพศ

ชายจะมีทัศนคติทางลบมากกว่าเพศหญิง ส่วนทางด้านกรยอมรับต่อผู้บังคับบัญชาหญิงกำลังใจหรือขวัญในการปฏิบัติงาน ความคิดที่จะลาออกหรือเปลี่ยนงานไม่ได้มีความแตกต่างกันเลย ระหว่างเพศชายและเพศหญิง กลุ่มที่เคยมีผู้บังคับบัญชาเป็นหญิงมาก่อน และกลุ่มที่เพิ่งจะมีผู้บังคับบัญชาเป็นหญิงไม่มีความแตกต่างในแต่ละกลุ่มที่มีเวลาการทำงานยาวนานต่างกัน ในเรื่องของทัศนคติต่อผู้บังคับบัญชาและการยอมรับต่อผู้บังคับบัญชาหญิง โดยกลุ่มทำงานภายใต้บังคับบัญชาของผู้หญิงที่นานกว่าจะมีทัศนคติในทางลบและการยอมรับที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ส่วนในด้านกำลังใจ หรือขวัญในการปฏิบัติงานและความคิดที่จะลาออกหรือเปลี่ยนงานไม่ได้มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ผลของความแตกต่างของหน่วยงานราชการและเอกชน ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความรู้สึกนึกคิดแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหญิง การยอมรับต่อผู้บังคับบัญชาหญิง กำลังใจหรือขวัญในการปฏิบัติงาน และความคิดที่จะลาออกหรือเปลี่ยนงาน ซึ่งเป็นเช่นเดียวกันในแต่ละระดับตำแหน่งหน้าที่ก็ไม่พบความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้านใดเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของความรู้สึกนึกคิดด้วยกันแล้วพบว่า ตัวแปรเรื่องการยอมรับเป็นตัวกำหนดความรู้สึกนึกคิดในเรื่องกำลังใจหรือขวัญ และความคิดที่จะลาออกหรือเปลี่ยนงานอย่างเห็นได้ชัด และในความสัมพันธ์ระหว่างกำลังใจหรือขวัญก็เป็นตัวกำหนดในเรื่องความคิดที่จะลาออกหรือเปลี่ยนงานด้วยเช่นกัน สำหรับตัวแปรทัศนคติพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันด้านใดๆเลย

หัตถดาว ลออโรจน์วงศ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินโครงการฝึกอบรมผู้นำสตรีด้านการป้องกันยาเสพติด" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ

1. เพื่อทราบความจำเป็น ความพร้อม การบริหารโครงการ และผลการดำเนินงาน
2. เพื่อทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้นำสตรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำสตรีที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมผู้นำสตรีด้านการป้องกันยาเสพติด 447 คน ใน 10 จังหวัดผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้นำสตรีที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ซึ่งเป็นสตรีในวัยทำงานและวัยครองเรือนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ส่วนมากจบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6.7 เท่านั้น ผู้นำสตรีที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 90 อ่านออกเขียนได้ แม้บางส่วนจะไม่จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6.7 ผู้นำสตรีที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สมรสแล้ว และอยู่ร่วมกับสามี มีครอบครัวขนาดปานกลาง โดยเฉลี่ยประมาณ 6 คน มีบุตรประมาณ 2-3 คน ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีที่ดินถือครองโดยเฉลี่ยประมาณ 14 ไร่ มีอาชีพรองเพื่อให้มีรายได้เสริมจากอาชีพหลัก และมีรายได้อยู่ระหว่าง 30,000-60,000 บาทต่อปี
2. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดในชุมชน
 - 2.1 ประสบการณ์หรือความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้นำสตรีที่เข้ารับการฝึกอบรมผู้นำสตรีส่วนมากรู้จัก และเคยเห็นยาเสพติดหรือสารเสพติด แต่ไม่เคยใช้ มีเพียงบางชนิดที่ไม่เป็น

อันตรายร้ายแรงต่อร่างกายเท่านั้นที่เคยใช้ เช่น เสพ ต้ม กิน เป็นประจำ คือ กาแฟ เหล้า ยาแก้ปวด และมีความรู้สึกที่ดีค่อนข้างจะถูกต้อง และมีความเข้าใจถึงอันตรายของยาเสพติด หรือสารเสพติดเป็นอย่างดี

2.2 สภาพปัญหา ยาเสพติดในชุมชน ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนมากเห็นว่าในหมู่บ้าน ตำบล ของตนมี ปัญหาสารเสพติด ปัญหาที่พบในหมู่บ้าน คือ สารเสพติด สารระเหย และยาแก้ปวด มีการค้า เป็น แหล่งผลิต และเป็นทางลำเลียงจำนวนมาก พบว่า กลุ่มบุคคลผู้ใช้ยา/สารเสพติด ส่วนมาก เป็นผู้ใช้แรงงาน (ทั้งเกษตรกรและกรรมกร) ซึ่งมักจะดื่มเหล้าและใช้ยาแก้ปวดประเภท ปวดหาย ทันใจ ยาชุดแก้ปวด ลดไข้ เป็นประจำ รองลงมาได้แก่ เยาวชนในโรงเรียน ส่วนมากเป็นประเภทเดียวกับเยาวชนนอกโรงเรียน และอันดับสุดท้าย คือ บุคคลทั่วไป และช่างทาสี

2.3 การดำเนินตามโครงการมีความสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลค่อนข้างสูง กล่าวคือ การดำเนินงาน สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้นำ สตรีที่เข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนทั้งยังส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำสตรีที่เข้าร่วมโครงการ ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติระดับตำบล และ ประชาชน ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในชุมชนขั้นต้น โดยมีการดำเนินงานตาม โครงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด และเห็นความสำคัญในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสนับสนุนให้มีการขยายผลการฝึกอบรมการดำเนินงานโครงการนี้ไปในพื้นที่อื่นๆ หรือ สนับสนุนให้มีการดำเนินงานโครงการในลักษณะเดียวกันนี้อีกในพื้นที่ 73 จังหวัดทั่วประเทศให้ กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ จาก สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส) หรือหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรมีการขยายผลการฝึกอบรมไปสู่ทุกกลุ่มในชุมชนด้วย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียน
3. ในการฝึกอบรมผู้นำสตรีในด้านการป้องกันยาเสพติด ควรแจกลือในการประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติด เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ เอกสาร หนังสือ ให้เพียงพอกับความจำเป็น และความ ต้องการของผู้นำสตรี เพื่อให้นำไปใช้ดำเนินงานในพื้นที่
4. วิชาการผลิตสื่อในการป้องกันยาเสพติด ควรใช้วิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถในด้านนี้อย่าง แท้จริง เพื่อที่จะแสดง สวธิตการผลิตสื่อจากวัสดุที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือ ใช้วัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อเพื่อ ความสะดวกและประหยัด
5. ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมเป็น 3-5 วัน และการเพิ่มเนื้อหาวิชาในหลักสูตร เช่น เทคนิค การทำงานเป็นกลุ่ม การครองใจคน

6. ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนควรร่วมมือกันทำความเข้าใจกับร้านค้าในหมู่บ้าน ตำบล ห้ามมิให้นายาเสพติด/สารประเภทเสพติดมาจำหน่ายในชุมชน
7. จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ติดยาเสพติดในชุมชน เพื่อติดตามช่วยเหลือ ดูแลและแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดยาเสพติด ไม่ควรทอดทิ้งหรือแสดงอาการรังเกียจผู้ที่เคยติดยา ควรทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน ช่วยเหลือผู้ที่ติดยาและสามารถเลิกได้แล้วกลับสู่สังคมได้

บุปผา พิณใจ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรีด้านการเป็นผู้นำทางการบริหารของงานพัฒนาชุมชน:ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อทราบทัศนคติของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี ด้านการนำการบริหารงานพัฒนาชุมชน และเพื่อทราบว่า ทัศนคติของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรีมีความแตกต่างกันระหว่างปัจจัยภูมิหลังด้านต่างๆ หรือไม่ และเพื่อให้ข้าราชการสตรีได้ศึกษารายละเอียด ข้อดี ข้อบกพร่องของตัวข้าราชการสตรีเอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสตรีให้ก้าวขึ้นไปสู่ตำแหน่งผู้บริหารที่ดีต่อไป การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มตัวอย่างผู้ได้บังคับบัญชา ที่เป็นข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนเฉพาะ 2 จังหวัดใน 4 จังหวัด (ขณะที่ทำการศึกษา) ที่มีผู้บังคับบัญชา คือพัฒนาการจังหวัดที่เป็นสตรี ซึ่งได้แก่ ข้าราชการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม เต็มจำนวนทั้งหมด จำนวน 100 คน ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี ตอนที่ 3 ความคาดหวังหรือความต้องการในตัวผู้บังคับบัญชาและ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไปในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี แล้วนำมาประมวลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ได้บังคับบัญชาที่เป็นกลุ่ม ผู้ได้บังคับบัญชาที่ทำการศึกษ เป็นเพศหญิงและเพศชายจำนวนใกล้เคียงกัน (ชาย 48 หญิง 52) อายุเฉลี่ย 37 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ และเป็นผู้ที่สมรสแล้วมากกว่าเป็นโสด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งพัฒนากร ระดับ 3-5 มากกว่าทุกตำแหน่ง คือ 77 คน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่ศึกษานานกว่า 4 ปี และส่วนใหญ่มีเงินเดือนไม่เกิน 8,000 บาท กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกว่าครึ่งมีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี

2. ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ทักษะของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้ได้บังคับบัญชามีทัศนคติทางบวกต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรีมีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีคุณสมบัติและลักษณะของผู้นำทางการบริหารงานพัฒนาชุมชนที่เด่นชัดด้านความศรัทธาเชื่อมั่นในงานที่ทำ รักงานที่ทำ เป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัย มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้ดี มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

2.2 ทักษะของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี จำแนกตามปัจจัยภูมิหลังด้านต่างๆ สรุปได้ว่า มีปัจจัยภูมิหลังเพียง 2 ด้าน ที่มีผลต่อความแตกต่างของทัศนคติ คือ 1) ด้านระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในจังหวัดที่แตกต่างกันของผู้ได้บังคับบัญชา ทำให้ทัศนคติที่มีต่อผู้บังคับบัญชาแตกต่างกัน กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 4 ปี มีทัศนคติที่ดีกว่าผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในจังหวัด 1-4 ปี 2) ด้านความรู้ความเข้าใจในนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในงานพัฒนาชุมชนที่แตกต่างกันของผู้ได้บังคับบัญชาทำให้ทัศนคติที่มีต่อผู้บังคับบัญชาแตกต่างกัน กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายสูง มีทัศนคติที่ดีกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายต่ำ ส่วนปัจจัยภูมิหลังของผู้ได้บังคับบัญชาด้านอื่นๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง สถานภาพสมรส เงินเดือน ไม่มีผลต่อความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี

2.3 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทำงานของผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี หรือพัฒนาการจังหวัด ไม่จำเป็นต้องเป็นเพศชายเสมอไป จะเป็นหญิงหรือชายก็ได้รับการยอมรับจากผู้ได้บังคับบัญชาเช่นเดียวกัน ผู้ได้บังคับบัญชาคาดหวังที่จะได้ผู้บังคับบัญชาที่มีความรู้จบการศึกษาอย่างต่ำในระดับปริญญาตรี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีความสามารถในการประสานงาน ข้อเสนอแนะ จากผลการศึกษายืนยันได้ว่าผู้หญิงมีความสามารถเป็นผู้นำทางการบริหาร (พัฒนาการจังหวัด) เป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชา จึงควรเผยแพร่ผลงานของผู้บริหารเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ถูกต้อง เสริมสร้างกำลังใจให้แก่ข้าราชการสตรี โดยการเสริมบทบาทของสตรีทางการบริหารเพิ่มขึ้น อันเป็นการพัฒนาและใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ข้าราชการสตรีจะต้องแก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนที่ศึกษาพบว่าเป็น คือ ควรมีความหนักแน่นและมั่นคงในอารมณ์ ศึกษาและยอมรับเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข

ชุตินา เหนานุรักษ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของข้าราชการสตรีระดับบริหาร” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อต้องการทราบถึงสภาพและสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนความสามารถในการบริหารงานของข้าราชการสตรี และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการวิจัย จึงได้ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม-เศรษฐกิจของข้าราชการสตรีระดับบริหาร (ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา สายการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานด้านการตัดสินใจ
2. ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม-เศรษฐกิจของข้าราชการสตรีระดับบริหาร (ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา สายการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรบริหาร) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานด้านการปกครองบังคับบัญชา
3. ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศของข้าราชการสตรีระดับบริหาร มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงาน กล่าวคือ การยอมรับความสามารถในการตัดสินใจของสตรี มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานด้านการตัดสินใจ และการยอมรับความสามารถในการเป็นผู้นำของสตรี มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานด้านการปกครองบังคับบัญชา นอกจากนี้ยังจะสำรวจถึงความมากน้อยของปัญหาอุปสรรค ที่มีต่อการทำงานของข้าราชการสตรีระดับบริหารเหล่านี้ด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการระดับบริหารของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งทำหน้าที่ทางการบริหาร ตั้งแต่ระดับหัวหน้างานถึงผู้อำนวยการกองทุกคน จำนวนทั้งสิ้น 200 คน โดยกลุ่มตัวอย่างนี้ นอกจากจะเป็นผู้บริหารสตรีแล้วยังเป็นผู้บริหารที่เป็นบุรุษอีกจำนวนหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้บริหารสตรี ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีผู้ตอบข้อมูลคืน จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ คือ การใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าไค-สแควร์ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปผลการวิจัย (เน้นเฉพาะผู้บริหารสตรี) ดังนี้
 1. ข้าราชการสตรีระดับบริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้ง นี้ มีลักษณะทางสังคม-เศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่ คือ อายุตั้งแต่ 30-39 ปี มีสถานภาพสมรส มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานอยู่ในสาย ค. มีระดับตำแหน่ง 5-6 คน และเคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร
 2. ในเรื่องของความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศ ข้าราชการสตรีระดับบริหาร โดยส่วนใหญ่ให้การยอมรับความสามารถในการตัดสินใจของสตรีระดับปานกลาง และระดับสูงใกล้เคียงกัน และให้การยอมรับความสามารถในการเป็นผู้นำของสตรีระดับสูง
 3. ข้าราชการสตรีระดับบริหาร โดยส่วนใหญ่มีความสามารถในการบริหารงานด้านการตัดสินใจระดับปานกลาง และมีความสามารถในการบริหารงานด้านการปกครองบังคับบัญชาในระดับสูง และปานกลางใกล้เคียงกัน
 4. การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม-เศรษฐกิจของข้าราชการสตรีระดับบริหาร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา สายการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง

และประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานด้านการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม-เศรษฐกิจของข้าราชการสตรีระดับบริหาร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา สายการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานด้านการปกครองบังคับบัญชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. การทดสอบสมมติฐานที่ 3 ซึ่งแยกเป็น 2 ประเด็น ปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในเรื่องของความคิดความเชื่อ ในเรื่องการยอมรับความสามารถในการตัดสินใจของสตรี ของข้าราชการสตรีระดับบริหาร กับความสามารถในการบริหารด้านการตัดสินใจ และความคิดความเชื่อในเรื่องการยอมรับความสามารถในการเป็นผู้นำของสตรีข้าราชการระดับบริหาร กับความสามารถในการบริหารงานด้านการปกครองบังคับบัญชา

7. จากการสำรวจความมาก-น้อย ของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานทำงานของข้าราชการสตรีระดับบริหาร พบว่า ประเด็นที่เป็นปัญหาต่อการทำงานมากในลำดับต้นๆ คือ ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านบริหาร รู้สึกไม่แน่ใจสถานภาพปัจจุบันของตนเอง ผู้บังคับบัญชาไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น และขาดความมั่นใจในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่า แม้สตรีจะได้รับการหล่อหลอมให้มีความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่มักจะสอนให้สตรีเป็นผู้ตาม และประเมินว่าสตรีที่ด้อยคุณสมบัติของการเป็นผู้นำทางการบริหารก็ตาม แต่ความคิดความเชื่อดังกล่าวก็มิได้มีผลให้เกิดความด้อยในการแสดงความสามารถในการทำงานของผู้บริหารสตรี หากแต่เป็นสิ่งที่ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานก็คือ การขาดความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ด้วกับการศึกษาอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะความสามารถทางเทคนิคการบริหาร ก็จะช่วยให้ผู้บริหารสตรีสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น ข้อเสนอจากผลการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นแนวทางสำหรับข้าราชการสตรีทั่วไป ได้พึงตระหนักว่า การทำงานหน้าที่ทางการบริหารนั้น มิใช่สิ่งที่ยากลำบากสำหรับเพศ หากแต่การที่สตรีจะเป็นผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพในอนาคตได้นั้น สตรีจะต้องมีการเตรียมตัวด้วกับการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านเทคนิคการทำงานและการบริหารงานเพิ่มเติมอยู่เสมอ

สุกัญญา บุญตานนท์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งทางบทบาทของผู้หญิงแต่งงานที่ทำงานนอกรบ้านและแนวทางแก้ปัญหา” โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษา ระดับความขัดแย้งทางบทบาทของผู้หญิงแต่งงานที่ทำงานนอกรบ้านและแนวทางแก้ปัญหาของผู้หญิงเมื่อเผชิญสถานการณ์ดังกล่าวรวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาทโดยการเก็บข้อมูลจากอาจารย์หญิงในมหาวิทยาลัยทั้งเอกชนและรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 211 คน ผลการศึกษามีดังนี้

1. ผู้หญิงโดยมากเผชิญกับความขัดแย้งทางบทบาทปานกลาง
2. ผู้หญิงส่วนใหญ่เลือกแนวทางแก้ปัญหาแนวที่สาม คือ ปฏิกริยาตอบโต้เชิงพฤติกรรมตามแนวทางที่หนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนความหมายทางบทบาทเชิงโครงสร้าง และแนวที่สอง คือ การปรับเปลี่ยนความหมายทางบทบาทเชิงบุคคล
3. ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิลักษณ์กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาท มีเฉพาะปัจจัยรายได้เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาท
4. ในการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาท มี ตัวแปรทั้งหมด 4 กลุ่ม คือ ตัวแปรส่วนบุคคล ตัวแปรเชิงสถานการณ์ ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ และประเภทความขัดแย้งทางบทบาท พบว่า ตัวแปรส่วนบุคคล เฉพาะความผูกพันเชิงอาชีพเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางแก้ปัญหาส่วนตัวแปรเชิงสถานการณ์นั้นทั้งสนับสนุนจากคู่สมรสและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งเชิงบทบาท ขณะที่ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาท และประเภทของความขัดแย้งทางบทบาทนั้นเฉพาะความขัดแย้งทางบทบาทระหว่างบทบาทภรรยา กับบทบาทเชิงอาชีพ และบทบาทภรรยา กับบทบาทแม่ มีความสัมพันธ์กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาท ส่วนความขัดแย้งทางบทบาทระหว่างบทบาทแม่ กับบทบาทเชิงอาชีพไม่พบว่า มีความสัมพันธ์กับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางบทบาท นอกจากนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งทางบทบาทระหว่างบทบาทภรรยา กับบทบาทเชิงอาชีพกับแนวทางแก้ปัญหาแนวที่หนึ่ง บทบาทแม่ กับบทบาทเชิงอาชีพกับแนวทางแก้ปัญหาแนวที่สอง และบทบาทภรรยา กับบทบาทแม่ กับแนวทางแก้ปัญหาที่สาม

เรณู สังข์ทองจีน (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประกอบอาชีพของแรงงานหญิงในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกอบการหาบเร่ประเภทอาหาร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อศึกษาภูมิลักษณ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพหาบเร่ สภาพการทำงาน และฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานหญิงหาบเร่ ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค ความคาดหวังและความต้องการจากการประกอบอาชีพในอนาคต โดยตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อ คือ

1. ภูมิลักษณ์ อันได้แก่ อายุเมื่อเริ่มประกอบอาชีพหาบเร่ สถานภาพสมรส การศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ ฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เงินลงทุนในการประกอบอาชีพหาบเร่ บุคคลที่ชักนำเข้ามาประกอบอาชีพ อาชีพเดิมก่อนการประกอบอาชีพหาบเร่ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพหาบเร่
2. ภูมิลักษณ์ อันได้แก่ อายุปัจจุบัน สถานภาพสมรส การศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา อาชีพของสามี จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ ฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เงินลงทุนใน

การประกอบอาชีพหาบเร่ บุคคลที่ชักนำมาประกอบอาชีพ อาชีพเดิมก่อนการประกอบอาชีพหาบเร่ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ วิธีการศึกษา ศึกษาจากแรงงานหญิงผู้ค้าหาบเร่ใน 36 เขตของกรุงเทพมหานคร เขตละ 5 ราย รวม 180 ราย ด้วยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไป และใช้การทดสอบค่าไคสแควร์ เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน ผลการศึกษาปรากฏว่ามีรายละเอียดดังนี้ แรงงานหญิงหาบเร่มีอายุโดยเฉลี่ย 35.9 และร้อยละ 67.2 สมรสแล้ว ร้อยละ 62.8 มีผู้อยู่ในอุปการะ จำนวน 2 คน การศึกษาของแรงงานหญิงหาบเร่อยู่ในระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาเหตุที่เข้ามากรุงเทพมหานครเพราะต้องการหางานทำเป็นหลัก โดยร้อยละ 38.1 เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาก่อน สำหรับรายได้จากการประกอบอาชีพเดิมก่อนเข้ามาประกอบอาชีพหาบเร่ พบว่า ร้อยละ 74.5 มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ คือน้อยกว่า 1,000 บาท/เดือน และร้อยละ 36.6 เข้าสู่อาชีพหาบเร่เมื่ออายุ 29-75 ปี โดยตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง รองลงมา คือ เพื่อนแนะนำ สภาพการทำงานของแรงงานหญิงหาบเร่ พบว่า ร้อยละ 67.8 ทำงานทุกวันโดยไม่มีวันหยุด โดยทำงานวันละ 6-10 ชั่วโมง สำหรับการลงทุนในการประกอบอาชีพจะใช้เงินลงทุนโดยเฉลี่ย 676.60 บาทต่อวัน และมีรายได้เฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 139.80 บาท แม้ แรงงานหญิงหาบเร่ร้อยละ 49.4 จะไม่มีเงินออม แต่ร้อยละ 63.4 ระบุว่าไม่มีหนี้สิน แรงงานหญิงมีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพหาบเร่ โดยเฉลี่ยผู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยพอใจในเรื่องความเป็นอิสระ รายได้ และอาชีพนี้เมื่อเทียบกับอาชีพเดิม อยู่ในระดับมาก และพึงพอใจในสภาพการทำงาน ความปลอดภัยขณะประกอบอาชีพ ความมั่นคงในการประกอบอาชีพ การได้รับการยอมรับจากสังคม โอกาสก้าวหน้าในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง แรงงานหญิงร้อยละ 81.1 ต้องประกอบอาชีพต่อไป ไม่คิดเปลี่ยนแปลงไปทำงานอื่น โดยร้อยละ 45.6 มีความคาดหวังว่าอาชีพนี้จะสามารถสร้างฐานะได้ดีกว่าเดิมได้ และขยายไปถึงขั้นมีร้านค้าหรือแผงลอยเป็นของตนเอง การพิสูจน์สมมติฐาน พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ในการประกอบอาชีพ ดังนี้

1. ภูมิลำเนา เรื่อง สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา ฐานะทางเศรษฐกิจ บุคคลผู้ชักนำมาประกอบอาชีพ อาชีพเดิมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจประกอบอาชีพหาบเร่
 2. ภูมิลำเนา อาชีพของสามี การลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ บุคคลผู้ชักนำมาประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการประกอบอาชีพหาบเร่
- สำหรับปัญหาในการประกอบอาชีพ คือ เรื่องสถานที่ขาย เนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่เทศกิจไล่ที่ รองลงมา คือ ปัญหาเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหาที่อยู่อาศัย
- สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งนี้ได้นำเสนอไว้ 4 ประการ คือ

1. การประกอบอาชีพ กรุงเทพมหานคร ควรจัดที่ขายประจำในเขตชุมชนที่มีผู้สัญจรไปมา เพื่อความเป็นระเบียบของบ้านเมือง และประโยชน์ในการขาย นอกจากนี้ควรมีการทบทวนนโยบาย การจับกุมผู้ค้าหาบเร่ให้ชัดเจน และอยู่ในรูปแบบเดียวกันทุกจุด สถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร ออมสิน ควรจัดบริการเงินกู้เพื่อการลงทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยให้ผ่อนชำระคืนระยะยาว รวมทั้งมีระยะปลอดหนี้ด้วย
2. การพัฒนาอาชีพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ควรจัดอบรมพัฒนาฝีมือด้านการประกอบอาชีพ เช่น ทักษะการขาย การประกอบอาหาร หรือการหาอาชีพอื่นๆ ที่แรงงานหญิงประสงค์จะเปลี่ยนไปยึดเป็นอาชีพใหม่ นอกจากนั้นควรจัดอบรมความรู้ทั่วไปที่จำเป็นเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย สุขภาพอนามัย ระบบการจัดทำบัญชีพื้นฐาน เป็นต้น
3. การจัดสวัสดิการสังคมอื่นๆ เนื่องจากแรงงานหญิงหาบเร่เป็นทำงานนอกระบบ จึงไม่ได้รับความคุ้มครองจากการทำงานเหมือนกับผู้ทำงานในระบบ รัฐบาลควรพิจารณาให้กฎหมายประกันสังคมในส่วนของ การคุ้มครองตน มีผลบังคับใช้ให้เร็วขึ้นเพื่อประโยชน์แก่แรงงานกลุ่มนี้ รวมทั้งจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยราคาพิเศษให้ด้วยตามสภาพปัญหาที่พวกเขาเผชิญอยู่
4. การปรับปรุงตนเองของแรงงานหญิง ปัญหาในการประกอบอาชีพหาบเร่ ส่วนหนึ่งพบว่าเกิดจากตัวแรงงานหญิงเองที่เลือกที่ขายตามสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อตนเองไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ทางสังคม ดังนั้น จึงเสนอว่า เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาแรงงานหญิงต้องมีวินัยและเข้มงวดในการประกอบอาชีพของตนเองไม่ใช่ขัดต่อระเบียบการรักษาความสะอาดการจราจรของ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่ายรวมทั้งเสนอให้มีการรวมกลุ่มอาชีพหาบเร่ เพื่อเป็นกลุ่มพลังในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการประกอบอาชีพ

ศรันยา อุฬารศิลป์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยของสตรีในชุมชนแออัด:ศึกษาเฉพาะรายกรณีชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยของสตรีในชุมชนแออัด:ศึกษาเฉพาะรายกรณีชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากปัจจัยประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาคั้งนี้ศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบกับการสังเกตสตรีในชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพมหานคร จำนวน 310 ราย โดยใช้สถิติ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว การวิเคราะห์จำแนกหมู่ การทดสอบทิศทางของเพียร์สัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สตรีส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยถูกต้องน้อย
2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัย พบว่า สตรีที่มีอายุระหว่าง 35 ปี และต่ำกว่า มีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนปลายและต่ำกว่า มีจำนวน

สมาชิกในครัวเรือน 4 คน และต่ำกว่ามีอาชีพรับจ้างและบริการ มีรายได้รวมของครอบครัวอยู่ระหว่าง 4,000 บาท และต่ำกว่า ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมน้อย มีการรับข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ มีพฤติกรรมจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้พบว่า สตรีที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่กรุงเทพมหานคร มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน 10 ปี และต่ำกว่า มีสภาพการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และความแตกต่างดังกล่าว ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการศึกษาพบว่า ควรจัดให้มีการอบรมกลุ่มสตรีเพื่อให้ความรู้ และมีพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้อง โดยอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งการอบรมกลุ่มสตรีนี้อาจจะให้มีขึ้นเป็นประจำในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยให้ความรู้ในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในชุมชนและภายในที่พักอาศัย พร้อมทั้งจัดให้มีการประเมินผลติดตามผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังอาจให้มีการจัดทำโครงการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยทางสื่อมวลชนให้มากขึ้น โดยเน้นสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ เพราะเป็นสื่อมวลชนประเภทที่สตรีในชุมชนรับข่าวสารมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น พร้อมกันนั้นอาจจัดให้มีการสื่อสารตามสายภายในชุมชน เน้นการให้ความรู้ในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนและที่พักอาศัย และให้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้น โดยมีหน้าที่ในการดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้สวยงามและเป็นระเบียบอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง

มานิตย์ ศรีสง่า (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สตรีต่างกลุ่ม หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดระยอง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สตรีต่างกลุ่ม หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า

1. เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สตรีที่เรียนโดยวิธีเรียนชั้นเรียน การศึกษาทางไกล และการศึกษาด้วยตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความสนใจในวิทยาศาสตร์ด้านความนิยมชมชอบในวิทยาศาสตร์ และด้านการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเห็นความสำคัญและประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์
2. เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สตรีที่เรียนโดยวิธีเรียนชั้นเรียน การศึกษาทางไกลและการศึกษาด้วยตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบุคลิก

ภาพของครูด้านวิชาที่เรียน ด้านการสอนของครู ด้านสภาพของห้องเรียน และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านการเรียนของตนเอง

สุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของสตรีสมรสของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้วในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของสตรีสมรสของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้ว ในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ตอบแบบสอบถามและแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสของ Posch และคณะ (1981) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและสมการถดถอยมาตรฐานพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. สตรีสมรสวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้วในเขตกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง ($x=165.92$)
2. ประสิทธิภาพของการสื่อสารเป็นปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ในระดับสูง ($r=.0795$; $p < .001$)
3. ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ($r=.0763$) ความเสียเปรียบสัมพันธ์ ($r=.669$) ความสมานฉันท์ทางบทบาท ($r=.632$) การได้รับการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต คือ พ่อแม่ของสตรี ($r=.288$) คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ($r=.280$) พ่อแม่ของคู่สมรส ($r=.223$) ญาติพี่น้องของสตรี ($r=.221$) ระดับการศึกษา ($r=.180$) รายได้ของครอบครัว ($r=.149$) และญาติพี่น้องของคู่สมรส ($r=.121$)
4. กลุ่มตัวอย่างที่สามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 6 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญในการทำนายจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ($B=.038$) ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ($B=.355$) ความเสียเปรียบสัมพันธ์ ($B=.182$) การได้รับการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต คือ พ่อแม่ของสตรี ($B=.019$) ระดับการศึกษา ($B=.076$) และคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ($B=.065$) สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 75.19 ($R=.7519$) และมีสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$MSS = .355*ECS + .380*CSS + .182*RDS + .019*y81 + .076*Y4 + .65*QMP$$

มุกดา เจตนเมษฐ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตรของสตรีไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาแบบแผนการเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตรและความแตกต่างในลักษณะประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับการเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตรของสตรีไทย โดยใช้ข้อมูลของโครงการการสำรวจและการอนามัยในประเทศไทย

พ.ศ.2530 (tdhs) หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาคือสตรีที่เคยสมรส อายุระหว่าง 15-49 ปี และมีบุตรคนล่าสุด เกิดในช่วง 5 ปี ก่อนการสำรวจ คือเกิดตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา จนถึงวันสำรวจ รวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 2,989 ราย โดยเป็นการวิเคราะห์ด้วยวิธีการตารางชีพ ซึ่งตารางชีพจะแสดงสัดส่วนสะสมของสตรีที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตรตามเดือนที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอด ผลการวิจัยแบบแผนการเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตรของสตรีไทยโดยทั่วไป กล่าวคือ สตรีเกือบทั้งหมดคือร้อยละ 94.4 เริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายใน 12 เดือนหลังคลอด และร้อยละ 19.3 เริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายใน 2 เดือนหลังคลอด โดยพบว่าระยะเวลามัธยฐานของการเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตร มีระยะเวลาประมาณ 3 เดือน และพบแบบแผนความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายใน 2 เดือนหลังคลอด กับตัวแปรทางประชากรที่นำมาศึกษา ซึ่งได้แก่ ตัวแปรของอายุสตรีเมื่อคลอดบุตรคนล่าสุด ระยะเวลาสมรส การใช้จ่ายคุมกำเนิดหลังคลอด การมีประจำเดือนหลังคลอด และการให้นมตนเองแก่บุตรหลังคลอด กล่าวคือ สตรีที่มีอายุน้อยเมื่อคลอดบุตรคนล่าสุด เริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่มีอายุมากเมื่อคลอดบุตรล่าสุด สตรีที่มีระยะเวลาสมรสน้อยเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่มีระยะเวลาสมรสมาก สตรีที่มีการใช้จ่ายคุมกำเนิดหลังคลอดบุตร เริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่ไม่มีการใช้จ่ายคุมกำเนิดหลังคลอด สตรีที่ยังไม่มีประจำเดือนหลังคลอดเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่มีประจำเดือนแล้วหลังคลอดและสตรีที่ให้นมตนเองแก่บุตรหลังคลอดเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่ไม่ให้นมตนเองแก่บุตรหลังคลอด สำหรับแบบแผนความสัมพันธ์ความแตกต่างในลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจกับการเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดของสตรีไทย พบแบบแผนความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายใน 2 เดือนหลังคลอด กับตัวแปรทางสังคมและเศรษฐกิจ อันได้แก่ ตัวแปรศาสนา เขตที่อยู่อาศัย ภาค ภาษา อาชีพปัจจุบัน และระดับความมั่นคงของครัวเรือน กล่าวคือ สตรีที่นับถือศาสนาพุทธเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่นับถือศาสนาอิสลาม คริสต์ และอื่นๆ สตรีที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง สตรีในภาคเหนือเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีในภาคอื่น สตรีที่พูดภาษาเหนือและภาษาอิสลามเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่พูดภาษาอื่นซึ่งความสัมพันธ์ยังคงเหมือนเดิมเมื่อควบคุมตัวแปรภาษาด้วยตัวแปรการใช้การคุมกำเนิดหลังคลอด สตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม และสตรีที่มีระดับความมั่นคงของครัวเรือนต่ำ มีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าสตรีที่มีระดับความมั่นคงของครัวเรือนสูง ในส่วนของแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางประชากร คือ จำนวนบุตรที่มีชีวิตและตัวแปรทางสังคม คือ ระดับการศึกษา กับการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายใน 2 เดือนหลังคลอด พบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปได้ทั้ง 2 ทิศทาง กล่าวคือ สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตจำนวนน้อยอาจจะเริ่มมีเพศสัมพันธ์ทั้งเร็วหรือช้ากว่าสตรีที่มีบุตรจำนวนมาก ซึ่งความสัมพันธ์นี้

ยังคงเดิมเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอายุเมื่อคลอดบุตรคนล่าสุด และสตรีที่ได้รับการศึกษาต่ำอาจจะเริ่มมีเพศสัมพันธ์ทั้งเร็วหรือช้ากว่าสตรีที่ได้รับการศึกษาสูง

ดุสิต ดวงสา ชูเกียรติ ลีสุวรรณ และอุษา ดวงสา (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติ ด้านการศึกษาและอาชีพของเยาวชนสตรีในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทจังหวัดเชียงใหม่" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของเยาวชนสตรีในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อทัศนคติดังกล่าว
2. เพื่อหาแนวทางจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการด้านการศึกษาและอาชีพให้แก่เยาวชนสตรีดังกล่าว เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน และเพื่อช่วยชลอการย้ายถิ่นของเยาวชนสตรีจากชนบทเข้าสู่เมือง

การศึกษาวิจัยทำในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท รวม 3 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอชั้นกลางของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ บ้านแม่กะ ตำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง และบ้านป่าดู่ ตำบลป่าลานกับบ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในแต่ละพื้นที่ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เยาวชนสตรีที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบ ได้แก่สมาชิกในครอบครัวของเยาวชนสตรี ผู้นำชุมชน และสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน กระบวนการวิจัยในแนวทางเชิงคุณภาพ โดยนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยร่วมกันเก็บข้อมูลโดยการสังเกต พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งนี้ มีการใช้เครื่องมือ 2 ชิ้นคือ แบบศึกษาชุมชน และแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเยาวชนสตรี ประกอบด้วยการจดบันทึกภาคสนาม มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไปกับการเก็บข้อมูล โดยมุ่งศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลชุมชนแต่ละแห่งและมุ่งศึกษาเปรียบเทียบความเหมือน แตกต่าง ระหว่างชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ด้วย ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เยาวชนสตรีเห็นว่าการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยให้ได้อาชีพที่มั่นคง มีเกียรติ และมีรายได้ดี แต่ไม่ได้เห็นการศึกษาจะมีประโยชน์โดยตัวของมันเอง หรือเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง เยาวชนสตรีส่วนใหญ่มีความต้องการทางการศึกษาสูงกว่าความคาดหวังว่าจะสามารถได้รับการศึกษาดังกล่าวจริง เห็นได้ชัดว่าเยาวชนสตรีในหมู่บ้านที่ไกลเคียงมากกว่าจะมีความต้องการและความคาดหวังทางการศึกษาสูงกว่าเยาวชนสตรีในหมู่บ้านที่ไกลเมือง อีกทั้งยังได้รับความสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาต่อมากกว่าด้วย
2. เยาวชนสตรีมีความต้องการอยากประกอบอาชีพที่มั่นคง เป็นงานเบาในสำนักงาน ร้านค้าหรือสถานประกอบการ ไม่ต้องใช้แรงงานกลางแจ้ง มีรายได้ดี และเป็นรายได้ประจำ แต่มีอุปสรรคต่างๆ ที่ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่อาชีพดังกล่าวได้ เช่น ขาดความรู้ ขาดเงินทุน และยังไม่พร้อมที่จะเสี่ยง ดังนั้น เยาวชนสตรีส่วนใหญ่จึงคาดหวังว่าอาชีพที่น่าจะสามารถทำได้จริง ก็คือ อาชีพ

หัตถกรรม รับจ้างทางการเกษตรและรับจ้างทั่วไป เพราะเป็นงานในท้องถิ่น ไม่ต้องเสี่ยง เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของตนเอง และครอบครัวก็สนับสนุนด้วย อย่างไรก็ตามพบว่าเยาวชนสตรีประมาณครึ่งหนึ่งสนใจอยากไปทำงานอยู่ในเมือง โดยเฉพาะเยาวชนสตรีที่มีอายุน้อยซึ่งจะมองเห็นแต่ด้านบวกของการไปทำงานในเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพฯ

3. เยาวชนสตรีมีความรู้สึกผูกพันกับครอบครัวสูง มีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังพ่อแม่หรือหรือพ่อแม่ในเรื่องการตัดสินใจที่สำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาและอาชีพ เยาวชนสตรีมีทัศนคติว่าตนเองมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวและเลี้ยงดูพ่อแม่ ตลอดจนเสียสละให้น้องเรียน

4. ปัจจัยต่างๆ ในชุมชนมีผลต่อทัศนคติของเยาวชนสตรี ทั้งปัจจัยทางการศึกษา (คนในชุมชนไม่ค่อยมีการศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ ไม่มาโรงเรียนในชุมชน) อาชีพ (ในชุมชนไม่มีโอกาสในการประกอบอาชีพมากนัก สำหรับอาชีพที่มีอยู่ก็ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถหรือได้รับการศึกษาแต่อย่างใด) เศรษฐกิจ (ฐานะทางครอบครัว การได้รับโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการเลือกอาชีพ) สังคมและวัฒนธรรม (การได้รับข่าวสารข้อมูลที่ไม่รอบด้านจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสังคมเมืองและการทำงานในเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพฯ การรับค่านิยมในการบริโภคจากสังคมเมือง การมีคนที่ยุ่จักเคยไปทำงานในเมืองมาก่อน)

คณะผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาและอาชีพ เพื่อชลอการย้ายถิ่นของเยาวชนสตรีดังต่อไปนี้

1. ก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรมการศึกษาหรืออาชีพใดๆ ควรมีการศึกษาบริบทของชุมชนก่อนเพื่อให้กิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับสภาพและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง
2. ควรมีการวางแผนและคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า
3. การจัดกิจกรรมต้องเป็นไปอย่างครบวงจรเพื่อให้การจัดการศึกษานำไปสู่การมีงานทำและการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการฝึกอาชีพก็นำไปสู่การเพิ่มรายได้จริง
4. การจัดกิจกรรมการศึกษาและอาชีพควรจัดในลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นสูง ทั้งยังประหยัดกว่าและลงทุนน้อยกว่าการจัดกิจกรรมในระบบโรงเรียน จึงสามารถจัดได้ทั่วถึงพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล แต่ต้องมีการยกระดับคุณภาพให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างทั่วถึงโดยใช้สื่อทุกรูปแบบ
6. ควรมีการให้ข่าวสาร ข้อมูลที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสภาพชีวิตและการประกอบอาชีพในเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพฯ เพื่อปรับทัศนคติของเยาวชนสตรีและชุมชนเกี่ยวกับการย้ายถิ่นไปทำงานในเมือง
7. การจัดกิจกรรมการศึกษาและอาชีพเพื่อชลอการย้ายถิ่นของเยาวชนสตรี ไม่ควรยึดติดกับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เป็นทางการ แต่หมายรวมถึงกิจกรรมใดๆ ที่เป็นการสร้างเสริมจิตสำนึกของเยาวชนสตรีให้เห็นถึงความสำคัญของชุมชน การรวมกลุ่ม การแก้ปัญหา และการพัฒนาศักยภาพ

ของตนเอง ซึ่งจะช่วยใหเยาวยชนสตรีมีความรักในถิ่นฐานและมีความหวังในชุมชนของตนเอง ประเด็นที่สำคัญก็คือ การกระตุ้นให้ชุมชนเองตระหนักและยอมรับว่า การย้ายถิ่นของเยาวยสตรี เป็นปัญหาของชุมชนเอง ไม่ใช่แต่เพียงปัญหาของรัฐเท่านั้น ดังนั้น ชุมชนจึงจะต้องมีความตื่นตัว ที่จะดำเนินการเพื่อการพึ่งพาตนเองและแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตนเองต่อไป

พจนี พรหมจิตต์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำของคณะกรรมการพัฒนาสตรี ตำบล (กพสต.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา " โดยมีจุดมุ่งหมายของการ ศึกษาครั้งนี้ คือ มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับ "ภาวะผู้นำ" ของ กพสต. ในการดำเนินงาน พัฒนาสตรี โดยศึกษาจาก กพสต. (59 คน) กพสม. (30 คน) และกลุ่มสตรี (83 คน) จากตำบล บ้านป็น ตำบลบ้านถ้ำ และตำบลหนองลุ่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาจำนวนรวมทั้งสิ้น 172 คน รวบรวมแนวคำถามสัมภาษณ์จากผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 163 คน ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์และใช้วิธีการสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสถิติอนุมานได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียวเพื่อทดสอบสมมติฐาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่าง กพสต. ที่ศึกษามีอายุโดยเฉลี่ย 36 ปี ส่วนใหญ่ (70.6%) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และกพสต. กว่าสามในสี่ (80.4%) จบการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กพสต. ส่วนใหญ่ (96.1%) นับถือศาสนาพุทธ และสมรสแล้ว กพสต. ที่ตอบแนวคำถามสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ประธาน (5.9%) เลขานุการ (5.9%) เหนรัญญิก (5.9%) ปฏิคม (7.8%) และกรรมการ (68.6%) อาชีพหลักของกพสต.ที่ศึกษา ได้แก่ ทำนา (88.2%) ค้าขาย (9.8%) และทำไร่ (2.0%) กพสต. มีรายได้จากอาชีพหลักต่อเดือนเฉลี่ย 1,618 บาท มากกว่าหนึ่งในสี่ (39.2%) มีรายได้ เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,001 บาท ส่วนผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 4,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000 บาท มีจำนวนน้อยกว่า (7.8%) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และความสามารถในการแก้ปัญหาของ กพสต. มีอิทธิพลต่อระดับ "ภาวะผู้นำ" ของ กพสต. อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก กพสต. มุ่งจัดลำดับหน้าที่ให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาความต้องการของสตรีในตำบลมากที่สุด จึงมีลำดับหน้าที่ที่แตกต่างไปจากของ กรรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาได้ยึดเป็นกรอบในการศึกษา ทั้งนี้กรรมการพัฒนาชุมชนควรจัด เรียงลำดับหน้าที่ของ กพสต. ที่มีความสำคัญมากที่สุดไว้เป็นอันดับแรก และจัดลำดับหน้าที่ที่มีความ สำคัญรองลงมาตามลำดับ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาสตรีแก่ กพสต. นอก จากนั้น กพสต. ส่วนใหญ่สามารถระบุรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาของสตรีในตำบลได้ "สูง" แต่ไม่ สามารถระบุรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาตลอดจนไม่สามารถระบุขั้นตอนการแก้ปัญหา และ จัดลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้เท่าที่ควร นักวิชาการและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรอบรมให้ กพสต. มีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ที่สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ในท้ายที่สุดผลการ

ทดสอบสมมติฐานพบว่า กพสต. ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของกพสต.อยู่ในระดับ "สูง" และความรู้ของ กพสต. ทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนยังไม่ได้รับการฝึกอบรม กพสต. ให้มีความรู้จนเกิดทักษะที่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ กพสต. ขาดความรู้เกี่ยวกับการประสานงานกับบุคคลต่างๆ ที่จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาสตรีบรรลุผลตามเป้าหมายส่งผลให้ความรู้และการได้รับความร่วมมือจาก กพสม. ในการดำเนินงานพัฒนาสตรีมีอิทธิพลต่อระดับ "ภาวะผู้นำ" ของกพสต. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อปรับปรุง "ภาวะผู้นำ" ของกพสต. ได้แก่
 - 1.1 กพสต. ควรให้ความสนใจการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาสตรีระหว่าง กพสต. กับ กพสม. กลุ่มสตรี ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนตามรูปแบบการประสานงานทั้งแนวดิ่ง (Vertical) และแนวนอน (Horizontal)
 - 1.2 นักวิชาการและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรให้การศึกษาแก่ กพสต. อย่างต่อเนื่องในลักษณะเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับ (1) การดำเนินงานพัฒนาสตรี (2) หน้าที่ของ กพสต. ในการดำเนินงานพัฒนาสตรี (3) วิธีการประสานงาน (4) โครงสร้างการประสานงานองค์กรสตรีในระดับภูมิภาค (5) วิธีการประชุม (6) การสำรวจปัญหาความต้องการของสตรีในตำบล (7) การนำข้อมูล กขช. 2 ค และ จปฐ. ที่เกี่ยวข้องกับสตรีครอบครัวและชุมชนที่ไม่เข้าเกณฑ์มาวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินงาน (8) การพิจารณาถ่วงน้ำหนักของแผนงานและโครงการที่ กพสม. แต่ละหมู่บ้านเสนอเพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาสตรี
 - 1.3 ควรปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมกพสต.เพิ่มเติมจากแนวทางการฝึกอบรมของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2530 โดยให้มีการฝึกอบรมปีละ 2 ครั้ง คือ ก่อนปฏิบัติหน้าที่และระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกพสต. และควรดำเนินช่วงเวลาฝึกอบรมให้สอดคล้องกับเวลาจากการประกอบอาชีพของราษฎรในตำบล
 - 1.4 ควรประชุม กพสต. อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรเข้าประชุมร่วมด้วยทุกครั้ง
 - 1.5 กพสต. ควรวางแผนดำเนินงานประจำเดือน
 - 1.6 กพสต. ควรติดตามผลการดำเนินงานของ กพสม. เป็นประจำทุกเดือน
 - 1.7 กพสต. ควรรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน
 - 1.8 ควรจัดให้มีการสัมมนา กพสต. ปีละครั้ง
 - 1.9 ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาดูงาน กพสต. ที่ปฏิบัติหน้าที่ประสบผลสำเร็จ มีผลงานดีเด่น
2. เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของ กพสต. ได้แก่

- 2.1 กพสต.ควรคัดเลือกจากสตรีผู้ตั้งใจเสียสละ รู้จักเสียสละ ประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- 2.2 ควรคัดเลือก กพสต.จากกรรมการหมู่บ้านฝ่ายกิจการสตรีหมู่บ้านละ 1-2 คน โดยให้คณะกรรมการสภาตำบล (กสต.)เป็นกรรมการในการคัดเลือก และเสนอรายชื่อ กพสต.ที่ได้รับการคัดเลือกให้ประธานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนและสตรีอำเภอ(อยสอ.) ลงนามแต่งตั้งเพื่อให้ กพสต. ได้รับการยอมรับสูงขึ้น
- 2.3 ควรจัดอบรม กพสม. หรือฝ่ายกิจการสตรีในคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)
- 2.4 ควรจัดอบรมกลุ่มสตรีให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาสตรี
- 2.5 นักวิชาการและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ควรให้ความรู้แก่ กพสต. เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว อนามัยแม่และเด็ก การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมด้วยการพบปะ พูดคุย การจัดชุมชน การฝึกอบรมและการสัมมนา ตลอดจนการใช้สื่อทุกประเภท
- 2.6 นักวิชาการและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรให้ความรู้แก่ กพสต. เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการพัฒนาชุมชนตามระบบ กชช.
- 2.7 นักวิชาการและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนควรให้ความรู้แก่ กพสต. เกี่ยวกับการประสานงานแนวนอนกับงานพัฒนาสตรีแก่องค์กรตามระบบ กชช.

พิมลพรรณ วายาจุต (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้ คือ (1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาในครอบครัว ซึ่งภรรยามิได้ออกไปทำงานนอกบ้านกับครอบครัวซึ่งภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน (2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนในวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวซึ่งภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน (3) เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของสามีซึ่งภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านกับครอบครัวซึ่งภรรยามิได้ออกไปทำงานนอกบ้าน วิธีการศึกษาในเรื่องนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสังเกตการณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มสตรีที่ออกไปทำงานนอกบ้าน 6 ครอบครัว และกลุ่มสตรีที่ไม่ออกไปทำงานนอกบ้านอีก 6 ครอบครัว รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 12 ครอบครัว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัว ซึ่งภรรยามิได้ออกไปทำงานนอกบ้านมีความแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาของครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาต่างออกไปทำงานนอกบ้านในเรื่องบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัวและอำนาจในการตัดสินใจภายในบ้าน ครอบครัวซึ่งภรรยามิได้ออกไปทำงานนอกบ้านความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาออกมาเป็นไปในรูปความไม่เสมอภาคในการตัดสินใจภายในครอบครัว ส่วนครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาออกไป

ทำงานนอกบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาออกมาในรูปเสมอภาคในการตัดสินใจภายในครอบครัว

2. การเปลี่ยนแปลงในวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร ครอบครัวซึ่งมารดาออกไปทำงานนอกบ้านมีวิธีการเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกับครอบครัวซึ่งมารดาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน พบว่ามารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้านมีความใกล้ชิดและมีเวลาให้กับบุตรน้อยลง

3. สามีของภรรยาซึ่งออกไปทำงานนอกบ้าน มีการปรับเปลี่ยนบทบาทในด้านความคิดและพฤติกรรมในการยอมรับบทบาทการเลี้ยงดูครอบครัวร่วมกัน ยอมรับการตัดสินใจของภรรยาภายในครอบครัวมากขึ้น สามีของภรรยาที่ออกไปทำงานนอกบ้านมีบทบาทในการดูแลบุตรมากขึ้น

4. ปัญหาในการดำเนินชีวิตของครอบครัวซึ่งภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านแตกต่างจากครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน คือ ครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านมีปัญหาในเรื่อง (1) เศรษฐกิจของครอบครัว (2) ภรรยาเอาใจใส่ต่อบุตรและสามีมากเกินไป ส่วนครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านประสบปัญหาในเรื่อง (1) การให้เวลาระหว่างสามีภรรยาและการใช้เวลาแก่บุตร (2) การแบกรับภาระของภรรยาที่มีต่องานภายในบ้านและงานภายนอกบ้าน ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

1. ครอบครัวซึ่งภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน

1.1 ส่งเสริมให้ภรรยาซึ่งมีได้ออกไปทำงานนอกบ้านหารายได้พิเศษ

1.2 ส่งเสริมให้ภรรยาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หรือให้ความสนใจในรอบตัวมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความเอาใจใส่ที่มีต่อสามีและบุตรมากเกินไป

2. ครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน

2.1 ส่งเสริมให้สามี ภรรยา และบุตร มีกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เป็นการเพิ่มโอกาสในการพูดคุยปรึกษาหารือกัน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและความเห็นต่างภายในครอบครัว

2.3 ส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมภายในครอบครัว โดยเริ่มตั้งแต่เด็กว่า หน้าที่และภาระความรับผิดชอบภายในบ้านเป็นเรื่องของผู้หญิงและผู้ชายที่ทำร่วมกัน

ประภัสรา ตันติวัฒนา (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาบุคลิกภาพของผู้ต้องขังที่กระทำผิดต่อชีวิตและร่างกายในทัณฑสถานหญิง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้คือ เพื่อศึกษาบุคลิกภาพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและสาเหตุการกระทำผิดต่อชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 102 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ 16PF Form A ซึ่งคุณปียะภา เชื้อภักดี แปลเป็นภาษาไทย ศึกษาบุคลิกภาพของผู้ต้องขัง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาคั้งนี้พบว่า

1. บุคลิกภาพของผู้ต้องขัง มีลักษณะชอบออกสังคม สติปัญญาต่ำ อารมณ์อ่อนไหว อ่อนน้อม ถ่อมตน สุขุม ซื่อาย หวาดระแวง ลงมือปฏิบัติ มีอารมณ์มั่นคง จิตใจอ่อนไหว ฟุ้งตนเอง ไม่มีกฎเกณฑ์ และมีอารมณ์เครียด
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 5 ปัจจัย ดังนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับบิดามารดาสถานภาพสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดา และผู้ดูแลผู้ต้องขังในวัยเด็ก สำหรับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด และอาชีพบิดาไม่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้ต้องขัง ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พบว่าผู้ต้องขังที่บิดามารดารักใคร่กันดี มีบุคลิกลักษณะอยู่ระหว่างอนุรักษ์และชอบทดลอง ผู้ต้องขังที่บิดามารดาทะเลาะกันมีบุคลิกลักษณะอนุรักษ์ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับบิดามารดาพบว่าผู้ต้องขังที่ไม่สนิทกับบิดามารดามีบุคลิกลักษณะอนุรักษ์ ผู้ต้องขังที่สนิทกับมารดามีบุคลิกลักษณะชอบทดลอง ปัจจัยด้านสถานภาพสมรสของบิดามารดา พบว่า ผู้ต้องขังที่บิดามารดาตายจากกันมีลักษณะชอบทดลอง ผู้ต้องขังที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีบุคลิกลักษณะอยู่ระหว่างอนุรักษ์และชอบทดลอง ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของบิดา พบว่า ผู้ต้องขังที่มีบิดามีการศึกษาต่ำมีลักษณะอยู่ระหว่างจิตใจอ่อนไหว และมีจิตใจมั่นคง และมีบุคลิกลักษณะควบคุมตนเองได้ ผู้ต้องขังที่มีบิดามีการศึกษาสูงมีลักษณะจิตใจอ่อนไหวและไม่มีการกฎเกณฑ์ ปัจจัยด้านผู้ดูแลในวัยเด็ก พบว่า ผู้ต้องขังที่บิดามารดาทุกระดับสติปัญญาสูงกว่าผู้ต้องขังที่ผู้ดูแล และมีจิตใจสงบ ผู้ต้องขังที่ผู้ดูแลมีจิตใจหุนหัน
3. สาเหตุที่ผู้ต้องขังฆ่าหรือทำร้ายสามีก็คือการหนีหวง สาเหตุส่วนใหญ่ที่กระทำคามผิดต่อชีวิตและร่างกายคนอื่นที่ไม่ใช่สามีตนเองก็คือ เพราะถูกดูหมิ่นเหยียดหยามและเพื่อป้องกันศักดิ์ศรีของตนเอง ข้อเสนอแนะ การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้แบบสอบถามทางจิต เพื่อทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยทางจิตที่มีผลต่อบุคลิกภาพและสาเหตุของการกระทำผิดต่อชีวิตและร่างกาย

สุวิมล ภักดีพิบูลย์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงและเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุง กลุ่มตัวอย่างแม่บ้านที่ศึกษาจำนวน 360 ราย และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บผ่านสื่อจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติพรรณนา สถิติการวิเคราะห์การผันแปร และสถิติการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ ซึ่งผลการศึกษาปรากฏดังนี้ กลุ่มแม่บ้านมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและแยกขยะมูลฝอยถูกต้องปานกลาง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อ

การกำจัดขยะมูลฝอย ผลการวิเคราะห์ใช้การผันแปรประกอบการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ พบว่า กลุ่มแม่บ้านที่ประกอบอาชีพรับราชการ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมปลาย และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ กลุ่มที่มีที่พักอาศัยในเขตตลิ่งชัน กลุ่มที่เคยได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับ ขยะมูลฝอย กลุ่มที่มีความเชื่อค่านิยมในการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องมาก และกลุ่มที่มีความรู้ เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยในระดับสูง เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการกำจัด ขยะมูลฝอยในระดับสูง เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยได้ถูกต้องมากกว่า กลุ่มอื่น นอกจากนี้ยังพบว่า อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ภูมิลำเนาเดิม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนรายได้ต่อ เดือน มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย จากข้อค้น- พบดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปลูกสร้างจิตสำนึก ความตระหนักให้เกิดแก่ กลุ่มแม่บ้าน ให้มีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยให้ดีขึ้น รวมทั้งให้ความรู้เรื่องการ กำจัดและมลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยการรณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในแต่ละเขต โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชั้นกลางอย่างจริงจังมากขึ้น ในการแยกขยะมูล ฝอยก่อนนำไปทิ้งและการนำขยะมูลฝอยหรือสิ่งที่เคยใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ควรมีการ ปรับปรุงโดยเพิ่มมาตรการการเก็บและแยกประเภทขยะมูลฝอย และมาตรการสอดส่องดูแลของ ประชาชนต่อผู้ที่กระทำความผิด เสริมกับพระราชบัญญัติการรักษาความสะอาดควบคู่กันเพื่อจะ ได้บรรลุผลในการปฏิบัติ รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักรักษาความสะอาด และสำนัก งานเขตทุกเขต ควรมีการปรับปรุงพัฒนาวิธีดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดเก็บขยะ มูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง ตลอดจนองค์กรเอกชนและสื่อมวลชน ควรเข้ามามีบทบาท ร่วมมือกับภาครัฐบาลในการปลูกฝังค่านิยม และริเริ่มเผยแพร่โครงการต่างๆ เกี่ยวกับการกำจัด ขยะมูลฝอย เช่น จัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ข่าวสารผลงานในการนำสิ่งของที่เคยใช้แล้วมาใช้ ประโยชน์อีกครั้งจัดตั้งถังขยะแต่ละประเภทในแหล่งชุมชนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติแพร่หลายในกลุ่ม แม่บ้านและประชาชนมากยิ่งขึ้น

พวงเพ็ญ สังขนันท์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความต้องการทางการศึกษา นอกโรงเรียนของแม่ชีในพระพุทธศาสนา เขตภาคกลาง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพระพุทธศาสนา เขตภาคกลาง และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษานอกระบบของแม่ชีในพุทธ ศาสนา เขตภาคกลาง จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่บวชและสถานที่พำนัก โดยใช้ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัยคั้งนี้ คือ แม่ชีในพระพุทธศาสนา เขตภาคกลาง จำนวน 406 คน และเจ้าอาวาสหรือหัวหน้า สำนักชี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยสรุปได้คั้งนี้ แม่ชีในพระพุทธศาสนามีปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา

เรียงตามลำดับดังนี้ คือ ปัญหาค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน ปัญหาไม่มีสถานศึกษาสำหรับแม่ชีในพุทธศาสนาโดยเฉพาะ และปัญหาความไม่สะดวกในช่วงเวลาเรียนของสถานศึกษาที่จัดอยู่ในปัจจุบัน แม่ชีมีความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามลำดับดังนี้ คือ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อชุมชนและสังคม การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ และการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ครอบครัวเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของแม่ชีในพุทธศาสนาที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานที่พำนักต่างกัน มีความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน แต่แม่ชีในพุทธศาสนาที่มีระยะเวลาในการบวชที่ต่างกันมีความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สุภรณ์ และพนม ลิ้มอารีย์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สตรีและการหย่าร้าง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาภูมิหลังของสตรีหย่าร้างและอดีตคู่สมรส ลักษณะการหย่าร้าง สถานภาพสมรสปัจจุบัน และการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของสตรีหย่าร้างและอดีตคู่สมรส ความรู้สึกและความคาดหวังของสตรีหย่าร้างที่มีต่อการหย่าร้าง สาเหตุของการหย่าร้างที่เกิดกับสตรีหย่าร้างและผลของการหย่าร้างที่เกิดกับบุตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ สตรีที่จดทะเบียนหย่าที่สำนักงานจดทะเบียน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์และขอนแก่น ระหว่างปี พ.ศ. 2532-2534 จังหวัดละ 45 คน แยกเป็นปีละ 15 คน 3 จังหวัด รวม 135 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ สตรีหย่าร้างประมาณสี่ในห้าส่วนแต่งงานเมื่ออายุต่ำกว่า 25 ปี เช่นเดียวกับอดีตคู่สมรสที่ประมาณครึ่งหนึ่งที่แต่งงานเมื่ออายุต่ำกว่า 25 ปี เช่นเดียวกัน ส่วนความแตกต่างระหว่างอายุของคู่สมรสส่วนมากไม่เกิน 5 ปี การศึกษาของทั้งสองฝ่ายส่วนมากไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ความสัมพันธ์ส่วนมากก่อนแต่งงานเป็นเพียงคนรู้จัก มีเวลาเรียนรู้นิสัยใจคอกันก่อนแต่งงานส่วนมากไม่เกิน 1 ปี การแต่งงานส่วนมากเป็นความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกันส่วนมากไม่เกิน 10 ปี จำนวนบุตรส่วนมากไม่เกิน 2 คน รายได้ของสตรีหย่าร้างขณะแต่งงานอยู่กินอยู่กับอดีตคู่สมรสส่วนมากไม่เกิน 3,000 บาท/เดือน ส่วนรายได้ของอดีตคู่สมรสส่วนมากไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน ลักษณะการหย่าร้างส่วนมากเป็นไปโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย โดยสตรีมักเป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อนขอหย่าและตัดสินใจหย่าด้วยตนเอง หลังการหย่าร้างจะแบ่งทรัพย์สินกัน บางคู่อาจแต่งงานใหม่หรือกลับมามีชีวิตอยู่ร่วมกันตามเดิม ในด้านความรู้สึกและความคาดหวังของสตรีหย่าร้างที่มีต่อการหย่าร้าง ส่วนมากมีความพึงพอใจต่อการหย่าร้างที่เกิดขึ้น เนื่องจากชีวิตหลังการหย่าร้างเป็นไปตามที่คาดหวังว่า คือ มีความสุขและเป็นอิสระมากขึ้น สำหรับสาเหตุของการหย่าร้าง ส่วนมากเกิดขึ้นจากสังคม อารมณ์และจิตใจ หรือปัญหาด้านเศรษฐกิจและความประพฤตินอกจากนี้การหย่าร้างที่เกิดขึ้นส่วนมากมักมีสาเหตุมากกว่าหนึ่งประการ หลังการหย่าร้างสตรีมัก

ได้รับผลกระทบด้านความประพฤติ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านอารมณ์และจิตใจ และมักได้รับผลกระทบมากกว่าหนึ่งด้าน แต่บุตรจะไม่ได้รับผลกระทบจากการหย่าร้าง เนื่องจากส่วนมากยังเล็กเกินกว่าจะเข้าใจเรื่องของผู้ใหญ่

จรรยา วีระหงส์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทผู้นำสตรีในการพัฒนาประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในตำบลบ้านทุ่มมีความตื่นตัวทางการเมืองต่ำ 2) เพื่อศึกษาถึงแนวคิดของผู้นำสตรีต่อความพึงพอใจในบทบาทและหน้าที่ของ ส.ส. 3) เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรีในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา 4) เพื่อศึกษาแนวความคิดของผู้นำสตรีเกี่ยวกับเรื่องการค้าขายเสี่ยง และ 5) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำสตรีเกี่ยวกับรูปแบบการรวมกลุ่มสตรีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย การศึกษาค้างนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการสำรวจหาผู้นำสตรีในตำบลบ้านทุ่มโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน จำนวน 544 ราย ทำให้ได้ผู้นำสตรีจำนวน 14 คน การศึกษาในครั้งต่อไปดำเนินการโดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและทำการเก็บข้อมูลโดยวิธี Focus group ข้อมูลที่ได้จากการทำ Focus group ชี้ให้เห็นว่า 1) สาเหตุที่ตำบลบ้านทุ่มมีประชาชนต่างจังหวัดและไม่ได้กลับมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอีกประการหนึ่งเนื่องจากประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายเหนื่อยระอาในบทบาทของ ส.ส. 2) ผู้นำสตรียังมีทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่อบทบาทของ ส.ส. ในอดีตที่ผ่านมา 3) ในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พบว่าสตรีมีบทบาทเฉพาะในเรื่องการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 4) ผู้นำสตรีเห็นว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมายังมีการซื้อสิทธิขายเสี่ยงอีกค่อนข้างมาก และ 5) ผู้นำสตรีมีความเห็นว่าการพัฒนาประชาธิปไตยทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม ปรากฏจากซื้อสิทธิขายเสี่ยง สำหรับสตรีเพียงเพศเดียวอาจจะไม่สำเร็จควรต้องมีผู้นำชายมาร่วมสนับสนุนดำเนินการด้วย จากข้อค้นพบในการศึกษาค้างนี้จึงมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 2 ประการด้วยกันคือ ประการแรกรัฐบาลควรให้หน่วยงานบริษัท ห้างร้าน หยุดงานอย่างน้อย 2 วัน ก่อนการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้กลับภูมิลำเนาของตนเองเพื่อไปลงคะแนนเสี่ยงเลือกตั้ง และประการที่สองรัฐบาลจัดเจ้าหน้าที่จากสถาบันกลางของรัฐเข้ามาอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ผู้นำสตรี ทางด้านประชาธิปไตยโดยเฉพาะเรื่องของการเลือกตั้ง และผลเสียของการขายเสี่ยงแก่ผู้สมัคร ส.ส. เพื่อให้ผู้นำสตรีนำไปเผยแพร่ต่อคนในครอบครัวและชุมชน

พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของคณงานสตรีวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเพศสัมพันธ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเพศสัมพันธ์ของคณงานสตรีวัยรุ่น ผู้ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ตัวอย่าง

ที่ศึกษาได้แก่ คณงานสตรีวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-20 ปี ในโรงงานอุตสาหกรรมหมวดผลิต จาก กรุงเทพมหานครในเขตลาดกระบังและเขตประเวศ จำนวน 230 คน สำหรับปริมาณผลจากจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดปทุมธานี จำนวน 273 คน เป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 503 คน การเลือกตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistages Random Sampling) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว สองทาง สามทาง และสี่ทาง ตามลำดับ อีกทั้งได้ใช้การถดถอยพหุแบบขั้นตอนในการทำนายพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ร่วมด้วย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ ประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์จากแหล่งต่างๆ ในสังคม และตนเองโดยตรง ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ ได้แก่ ประสบการณ์เพศสัมพันธ์ที่ได้รับมาด้วยตนเอง รายได้ เจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ การยอมรับยอมรับ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับมาก่อน ที่มีความแตกต่างกันจะมีผลให้พฤติกรรมเพศสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น ได้เสนอแนะว่า ภาครัฐและเอกชนควรร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผน ปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ในกลุ่มคณงานสตรีวัยรุ่น โดยเน้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน จัดเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งมีประสิทธิภาพเรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น ชีวิตครอบครัวศึกษา ร่วมกับการจัดบริการปรึกษาหารือ ตลอดจนกระตุ้นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ซึ่งจะมีส่วนปลูกฝังความรู้ เสริมสร้างเจตคติอันดีงามเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของคณงานสตรีวัยรุ่นให้เป็นไปอย่างเหมาะสม อันจะนำมาซึ่งภาวะเจริญพันธุ์ที่พึงปรารถนาทั้งปริมาณและคุณภาพของสังคมสืบต่อไป

จากรูธ ศรีเมืองวัฒนา (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สาเหตุการกระทำคามผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ต้องขังหญิงที่กระทำคามผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงสาเหตุการกระทำคามผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของผู้ต้องขังหญิง และเพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคามผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของผู้หญิงกลุ่มประชากรในการวิจัยคือผู้ต้องขังหญิงที่กระทำคามผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ซึ่งต้องขังอยู่ในทัณฑสถานหญิงกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 93 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์โดยแบบสอบถามและแบบทดสอบบุคลิกภาพ MPI ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำคามผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายส่วนใหญ่ พบว่า ขณะกระทำคามผิดอายุไม่เกิน 30 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา สถานภาพสมรสหรือมีสามีแล้ว มีราย

ได้เดือนละ 3,000 บาทขึ้นไป อาศัยอยู่บริเวณสวน ไร่ นา หมู่บ้าน มีความคุ้นเคยกับผู้เสียหายหรือเหยื่อ เช่น สามี และไม่เคยมีประวัติทำความผิดมาก่อน

2. สาเหตุการกระทำความผิดส่วนใหญ่เกิดจากการบันดาลโทสะ การถูกข่มเหง รังแก ดูหมิ่นเหยียดหยาม และความคับแค้นใจที่มีต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อ โดยจะกระทำผิดเพียงคนเดียว การกระทำผิดเกิดขึ้นภายในที่พัก เวลากลางวัน ใช้ปืนเป็นอาวุธ และไม่ได้ไตร่ตรองไว้ก่อน

3. ระดับการศึกษา ผู้เสียหาย หรือเหยื่อ บุคลิกภาพ และประวัติการกระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของผู้ต้องขังหญิง ส่วนสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของผู้ต้องขังหญิงแต่อย่างใด

วันทนา ปทุมเทควิวัฒน์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารสตรี โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานสพช. ในการบริหารการศึกษา 6 งาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสพช. ในการบริหารการศึกษา 6 งาน ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้วิธี "ผู้บริหารร่วมปรึกษากับกลุ่มใต้บังคับบัญชาแล้วร่วมกันตัดสินใจยึดความเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญ" ในการบริหารงานวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และใช้วิธี "ผู้บริหารตัดสินใจสั่งการด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่" ในการบริหารงานบุคลากรและธุรการการเงิน ปัญหาในการตัดสินใจสั่งการ ผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา มีความเห็นว่า เรื่อง งบประมาณไม่เพียงพอเป็นปัญหาในระดับมาก ส่วนปัญหาอื่นๆ อยู่ในระดับน้อยถึงน้อยมาก สำหรับข้อเสนอแนะในการตัดสินใจสั่งการ ผู้บริหารสตรีส่วนใหญ่ให้คำนึงถึงเรื่องของข้อมูลตัวผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชา และกฎระเบียบข้อบังคับของราชการ

ศนิชา กาเจริญ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้แก่เยาวชนสตรีไทย ในระหว่างปีพุทธศักราช 2514 ถึง 2535 " โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาวิวัฒนาการการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้แก่เยาวชนสตรีไทย ในระหว่างปีพุทธศักราช 2514 ถึง 2535 ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้แก่เยาวชนสตรีไทยในแต่ละยุคมีความแตกต่างกัน และแตกต่างกับกุลบุตรในแต่ละจุด เพราะได้รับอิทธิพลจากค่านิยม แนวคิดสภาพเศรษฐกิจสังคม รวมถึงผลกระทบทางการเมือง วิวัฒนาการการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนสตรีไทย แบ่งเป็น 5 ยุค

ยุคที่ 1 ยุคการศึกษาเยาวสตรีชั้นสูง (พ.ศ.2414-2440) ลักษณะการจัดการศึกษาเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม ค่านิยม และรู้จัดวิธีการดำเนินชีวิต จุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวสตรีเติบโตเป็นคนชยัน มีคุณสมบัติกุลสตรี การถ่ายทอดขึ้นอยู่กับความรู้ ความพอใจของครู ด้วยการสังเกต จดจำและฝึกปฏิบัติจนชำนาญ มีวัด วัง บ้าน สำนักวิชาชีพ เป็นสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน การศึกษาวิชาหนังสือเยาวสตรีชั้นสูงเท่านั้นที่ได้รับ

ยุคที่ 2 ยุคเริ่มการศึกษาเยาวสตรีสามัญ (พ.ศ.2411-2455) เริ่มจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายเพื่อให้คนไทยในประเทศมีความรู้ เยาวสตรีสามัญเริ่มมีโอกาสเรียนหนังสือควบคู่ไปกับกิจในบ้าน

ยุคที่ 3 ยุคการจัดการศึกษาเยาวสตรีอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2456-2474) เริ่มมีการจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นครั้งแรก จากแนวคิดที่ต้องการให้คนในชาติเข้ารับการศึกษาร้อยหัวถึงจำนวน เยาวสตรีเข้ารับการศึกษามากขึ้น แต่ผู้ปกครองยังไม่ส่งเสริมให้เรียนสูงกว่าระดับประถมศึกษา เยาวสตรีและกุลบุตรเรียนหลักสูตรที่จัดไว้เฉพาะชายหญิง

ยุคที่ 4 จุดปรับปรุงเยาวสตรี (พ.ศ.2475-2502) การศึกษาได้ปรับปรุงเข้าสู่ระบบสากลในความควบคุมของรัฐ เริ่มใช้หลักสูตรเดียวกัน ระหว่างเยาวสตรีและกุลบุตร แต่แตกต่างกันในบางวิชา วิชาเพื่อความเหมาะสม เยาวสตรีมีโอกาสในระดับที่สูงกว่าเดิม และเริ่มเรียนแบบสหศึกษามากขึ้น

ยุคที่ 5 จุดพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเยาวสตรี (พ.ศ.2503-2535) เริ่มพัฒนาหลักสูตรที่เป็นสากล ด้วยการผสมผสานกับแนวคิดการจัดการศึกษาไทย ผนวงนโยบายความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษายาวสตรีจึงได้รับโอกาสในการเข้ารับการศึกษาคัดเทียบกุลบุตร

สุธีรา บุญอาจ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงฝ่ายตุลาการ: ศึกษากรณีข้าราชการตุลาการและข้าราชการในกระทรวงยุติธรรม” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงฝ่ายตุลาการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงฝ่ายตุลาการ
3. เพื่อดูว่าปัจจัยใดมีขนาดความสัมพันธ์กับการยอมรับสตรีเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงฝ่ายตุลาการได้มากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นข้าราชการตุลาการและข้าราชการตุลาการชายในกระทรวงยุติธรรม จำนวน 181 คน เป็นข้าราชการตุลาการ 118 คน และข้าราชการตุลาการ 63 คน ในการศึกษการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ซึ่งได้แก่ตำแหน่งประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษามาตร ผู้พิพากษา หัวหน้า

ศาล นั้น ผลการศึกษาพบว่า ในจำนวนตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงทั้ง 5 ตำแหน่ง มีการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้มากที่สุด คือ ตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาล และรองลงมา คือ ยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาอุทธรณ์ ประธานศาลฎีกา ตามลำดับ และในทำนองเดียวกันตำแหน่งที่มีการยอมรับได้น้อย ได้แก่ ตำแหน่งประธานศาลฎีกา และจะมีการยอมรับได้มากขึ้นตามตำแหน่งที่ลดลง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงนั้น พบว่า

1. ปัจจัยด้านความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศตามแนวประเพณีของบุคคล สามารถบ่งบอกขนาดความสัมพันธ์ของการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้ร้อยละ 77.67
2. ปัจจัยด้านระดับการรับรู้ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศตามแนวประเพณีของบิดามารดา สามารถบ่งบอกขนาดความสัมพันธ์ของการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้ร้อยละ 65.34

3. ปัจจัยด้านระดับการรับรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศตามแนวประเพณีของคู่สมรส สามารถบ่งบอกขนาดความสัมพันธ์ของตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้ร้อยละ 53.61
4. ปัจจัยด้านระดับความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศตามแนวประเพณีของเพื่อนสนิท สามารถบ่งบอกขนาดความสัมพันธ์ของการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้ร้อยละ 45.57
5. ปัจจัยด้านประสบการณ์เกี่ยวกับอำนาจการตัดสินใจในครอบครัวของบิดา สามารถบ่งบอกขนาดความสัมพันธ์ของการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้ร้อยละ 40.55

ส่วนปัจจัยที่เฝ้าพบความสัมพันธ์กับการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ได้แก่

1. ปัจจัยด้านประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทเป็นผู้นำในครอบครัวของบิดา
2. ปัจจัยด้านประสบการณ์เกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อลูกชายของบิดามารดา

นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ในปัจจัยที่อยู่นอกเหนือกรอบแนวคิดแต่เป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยให้ความสนใจและคาดว่าน่าจะมีความสัมพันธ์กับการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ฝ่ายตุลาการ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านประเภทข้าราชการ พบว่า ข้าราชการตุลาการให้การยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้มากกว่าข้าราชการตุลาการ
2. ปัจจัยด้านอาชีพของมารดา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มารดาประกอบอาชีพรับราชการจะยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มารดาประกอบอาชีพธุรกิจอื่น ๆ สำหรับปัจจัยที่สามารถบ่งบอกขนาดความสัมพันธ์ของการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศตามประเพณีของบุคคล

ศรัณยา แก้วพรรณนา (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทกลุ่มสตรีทอผ้าไหมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านนาเสียว ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านนาเสียวและบทบาทของกลุ่มสตรีทอผ้าไหม ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท ในการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารกลุ่มสตรีทอผ้าไหม บ้านนาเสียว จำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 4 คน และสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการ ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์กับสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง และใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยพัฒนาการของกลุ่มสตรีทอผ้าไหมการก่อตั้งและพัฒนาการของกลุ่ม เริ่มจากสมาชิกของกลุ่มส่วนหนึ่งมีความสนใจและต้องการที่จะหาอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ จึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่และสตรีในหมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่และชักชวนให้สมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มทอผ้าไหม จนสามารถตั้งกลุ่มทอผ้าไหมขึ้นได้ในปี 2519 โดยเริ่มแรกมีสมาชิก 39 คน เงินทุนของกลุ่ม 200 บาท ในการดำเนินงาน มีการเลือกตั้งคณะกรรมการ ซึ่งในแรกเริ่มนั้น มีสมาชิกในกลุ่ม 39 คน เงินทุนจัดการ 200 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 319 คน เงินทุนทั้งสิ้น 101,064 บาท โดยแบ่งคณะกรรมการบริหารออกเป็น 7 ฝ่าย ในการจัดกิจกรรม มีการพัฒนาสมาชิกในด้านความรู้ทักษะในการทอผ้า มีการส่งเสริมด้านการผลิต การตลาด และการจำหน่าย รวมทั้งปัจจัยการผลิตที่จำเป็น และมีกิจกรรมขยายผล คือ มีการจัดจำหน่ายผ้าไหมออกสู่ตลาดภายนอก การขยายตลาดจำหน่ายผลผลิต การจัดระบบตลาดมีการสะสมทุนของกลุ่ม โดยกลุ่มสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ จนครบวงจร คือ มีการสะสมทุน มีการจัดการที่ดี ผลิตและจำหน่ายเองการศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเป็นการแสวงหาบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงในการพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดผลการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง และในแต่ละขั้นของการพัฒนากลุ่ม มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนบ้านนาเสียว ผู้ศึกษาพบว่า กลุ่มมีลักษณะและบทบาทที่แสดงถึงการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
 - 1.1 คณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารงาน
 - 1.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม
 - 1.3 มีกิจกรรมตอบสนองความต้องการของสมาชิก
 - 1.4 มีการกระจายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างเสมอภาค และยุติธรรม
 - 1.5 มีอำนาจต่อช่องทางเศรษฐกิจ

บทบาทของกลุ่มต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

บทบาทของกลุ่มในการส่งเสริมและสนับสนุนประสิทธิภาพการผลิต กลุ่มตอบสนองความต้องการ ปัจจัยการผลิตของสมาชิกได้เพียงบางส่วน มีกิจกรรมจำหน่ายปุ๋ย พันธุ์หม่อน เส้นไหม ให้แก่ สมาชิก จัดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนดอกเบี๋ยต่ำ มีการแนะนำการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น ทำให้มีประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นบทบาทในการพัฒนา สมาชิก ได้ส่งเสริมความรู้แก่สมาชิกในลักษณะที่ไม่เป็นทางการเป็นส่วนใหญ่ โดยการพูดแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก การทำกิจกรรมร่วมกันของ สมาชิก และกลุ่มได้ประสานกับทางราชการในการจัดฝึกอบรม การสาธิต และการประชุมชี้แจง แนะนำความรู้แก่สมาชิกส่งผลให้สมาชิกได้รับการส่งเสริมความรู้เพิ่มพูนทักษะในการทอผ้าไหม และเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต บทบาทของกลุ่มในด้านการตลาด บทบาทในการรวมตัวกันขาย คือ การเปิดร้านจำหน่ายผ้าไหมของกลุ่มขึ้นในหมู่บ้าน และการรวบรวมผ้าไหมของสมาชิกนำไป จำหน่ายนอกหมู่บ้าน มีผลให้สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ความสนใจในเรื่องการผลิต การคิดกำไร ต้นทุน การตลาด เป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างอำนาจต่อรองโดยการแนะนำการขายผ่านระบบกลุ่ม มีผลต่อการจำหน่ายผลผลิตได้ราคาดี และยุติธรรม ช่วยลดพ่อค้าคนกลาง บทบาทของกลุ่มใน การพัฒนาอาชีพ รายได้ การมีงานทำ ได้แนะนำส่งเสริมให้การทอผ้าไหมเป็นอาชีพรอง สนับสนุน ให้กู้ยืม แนะนำความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์อย่างไม่เป็นทางการในหมู่มหาชิก ตลอดจนการ ฝึกอบรม การสาธิต การแนะนำ ส่งผลให้สมาชิกสามารถทอผ้าไหมเป็นอาชีพรองได้ และสร้าง เสริมรายได้ให้ครอบครัว ช่วยลดภาระหนี้สิน กลุ่มมีบทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำของสตรี ในหมู่บ้านไม่ว่างงานหลังฤดูการทำนา สมาชิกมีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในการสร้างเสริม รายได้แก่ตนเองและครอบครัว ลดปัญหาการว่างงาน และการอพยพแรงงานของคนในชุมชน จากการศึกษาผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าคณะกรรมการควรจะได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน ราชการและเอกชนอย่างสม่ำเสมอ ควรพัฒนาสมาชิกรุ่นใหม่ให้มีขีดความสามารถและสร้างภาวะ ผู้นำกิจกรรม เพื่อรองรับการเติบโตของกลุ่ม และควรประสานความร่วมมือกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านนาเสี้ยว ในการจัดหาปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายแก่สมาชิกของกลุ่มฯ ควรจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนจากทางราชการในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนเทคโนโลยีที่ เหมาะสมใช้ในการส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต และควรให้สมาชิกรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต เพื่อจะได้มีพลังต่อรองราคา ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สมาชิกควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้นำ ควรจัดวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติม และกรรมการอย่างน้อยปีละครั้ง ควรจัดอบรมความรู้ด้านธุรกิจควบคู่ไปกับการส่งเสริมอาชีพ ควรช่วยหาตลาดให้แก่กลุ่มและ

ประชาสัมพันธ์ด้านตลาดเพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้มีการใช้ผ้าไหมเพื่อเป็นที่นิยมโดยทั่วไปเพื่อขยายตลาด

สิริพร ลิลิต (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความต้องการและโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม เขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรคที่สัมพันธ์กับการได้รับการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม เขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และความต้องการ ความพร้อม และข้อจำกัดต่างๆ ทางด้านการศึกษา ของแรงงานสตรี รวมทั้งโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ แรงงานสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เขตนิคมอุตสาหกรรม การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง จนได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการทำงาน ที่พื้กอาศัย การคมนาคม เศรษฐกิจรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับนายจ้าง เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม โอกาสทางการศึกษาที่มีอยู่ในพื้นที่คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีการขยายโอกาสเพื่อสนองตอบความต้องการทางการศึกษาในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ งานการศึกษานอกระบบที่ได้รับความสนใจจากแรงงานมากที่สุด ได้แก่ การทบทวนบทเรียน ส่งแบบฝึกหัด และกวดวิชาสอบเทียบวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น ม.3-ม.6 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน ซึ่งมีในวันอาทิตย์ และสถานศึกษาเอกชน เช่น สถาบันสอนภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น ส่วนการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ แรงงานสตรีที่อาศัยอยู่ตามหอพักต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน บางกลุ่มก็ใช้เวลาในการอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ส่วนโอกาสการศึกษาในโรงงาน ได้แก่ กิจกรรมที่ทางโรงงานจัดขึ้น เช่น การอบรมก่อนการทำงาน การอบรมระหว่างการทำงาน การสาธิตและทดลองฝึกจากผู้ชำนาญการ การส่งหัวหน้าและผู้คุมงานไปอบรมและดูผลงานยังสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศ โรงงานบางโรงงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของการจัดฉายวีดีโอ เปิดโทรทัศน์ เปิดวิทยุ บางโรงงานก็ไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ใดๆ เนื่องจากไม่ต้องการให้แรงงานเสียเวลาไปกับกิจกรรมเหล่านี้ การศึกษาที่แรงงานสตรีต้องการ สามารถจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การศึกษาระยะสั้น โดยมีเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ในปัจจุบัน และการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น

ร.ต.ประวิทย์ เพชรมี (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชน จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อที่จะศึกษาการมีส่วนร่วม ขั้นตอน และผลของการมีส่วนร่วม รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน และปัญหาอุปสรรคกับความต้องการของกลุ่มสตรีในการเข้าร่วมกิจ

กรรมการพัฒนาชุมชน บ้านศรีดอนตูม ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตแบบมีโครงสร้าง กับสนทนากลุ่ม โดยเน้นการสนทนาแบบธรรมชาติหรือแบบไม่มีพิธีการ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ สตรีที่เป็นสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นทางการ และสตรีที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก รวมทั้งคณะกรรมการของหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมในกลุ่มกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้ คือ การร่วมคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันดำเนินการ และร่วมกันประเมินผล ส่วนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นสตรีเป็นผู้ตัดสินใจเอง กับได้รับการชักนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและชาวบ้านที่เป็นเพื่อนสมาชิกด้วยตนเอง สำหรับผลของการมีส่วนร่วมที่สตรีได้รับ คือ เป็นผู้นำกลุ่ม เป็นคณะกรรมการกลุ่ม เป็นสมาชิกกลุ่ม และเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากกิจกรรมกลุ่ม อีกประการหนึ่ง คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกลุ่มกิจกรรมคือ การยอมรับนับถือในตัวผู้นำ มองเห็นประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเองและครอบครัว ปัญหาอุปสรรคของสตรีต่อการเข้าร่วมที่สำคัญ คือ สมาชิกเกิดความระแวงสงสัยในตัวของคนคณะกรรมการว่าจะไม่ซื่อสัตย์ เกรงว่าจะนำเงินรายได้ของกลุ่มไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว จึงมีความต้องการที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มสตรี มีความรู้ทางด้านการจัดการด้านระบบบัญชี และนำไปถ่ายทอดให้แก่สมาชิกกลุ่มจะได้ปฏิบัติงานในระบบบัญชีได้ถูกต้อง

จรรยา วรรณทอง (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "กระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรและการดำเนินบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษากระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรของกลุ่มสตรีในชุมชน และเพื่อศึกษาการดำเนินบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเจาะลึกเฉพาะกรณีกลุ่มสตรีบ้านหนองบัว หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองยาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง การดำเนินการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่ในชุมชนขณะดำเนินการวิจัย เป็นเวลา 15 เดือน จากเดือนธันวาคม 2533 ถึงมีนาคม 2535 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม สอบถามและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มสตรี สมาชิกกลุ่มสตรี เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยยึดกรอบความคิดแบบ Holistic ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรของกลุ่มสตรีในชุมชนได้เริ่มจากวิธีการก่อสร้าง ก่อตั้งโดยสตรีได้มีส่วนร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จนเกิดโครงสร้างขององค์กรหรือแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งนำไปสู่แนวทางการกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกจนถึงขั้นสุดท้าย คือ การกำหนดความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือได้ว่าในแต่ละขั้นตอนได้ตอนได้เกิดกระบวนการจัดการศึกษาอยู่ในตัว ไม่ว่าจะ

เป็นวิธีการพูดคุย ปรีกษาหารือ การประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การดำเนินบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีในรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสรุปได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการคิดการตัดสินใจของกลุ่มสตรี ขั้นตอนการดำเนินงาน ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนในการติดตามประเมินผล วิธีการดำเนินการบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีนั้น จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถของบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ทั้งนี้จะต้องอยู่บนความพร้อมของชุมชนทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การศึกษา และวัฒนธรรมด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาทั้งในด้านรูปแบบและขั้นตอนนั้น กลุ่มสตรีจะมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิก ตลอดจนบทบาทของผู้นำชุมชน

กุลยา ธรรมจินดา (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของสตรีในการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหารของบัณฑิตสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาถึงความต้องการของสตรีรุ่นใหม่ในการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร โดยดูว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะมีผลหรือไม่มีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร การเก็บข้อมูลในครั้งนีใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ คือ บัณฑิตสตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534 จำนวน 400 คน ได้รับกลับมาจำนวน 399 ฉบับ วิธีการทางสถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ และค่าไคสแควร์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 การวิจัยมีสมมติฐานดังนี้

1. ลักษณะด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
 - 1.1 สถานภาพสมรสมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
 - 1.2 การศึกษาหลังจากจบปริญญาตรีมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
 - 1.3 ระดับคะแนนตอนจบปริญญาตรีมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
 - 1.4 ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
 - 1.5 รายได้มีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
 - 1.6 ภูมิลำเนาครอบครัวมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
2. ความคิดความเชื่อในเรื่องบทบาทหน้าที่โดยธรรมชาติมีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร
3. ความคิดความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศในการทำงานไม่มีผลต่อความต้องการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหาร จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน 4 ข้อ คือ 1.2 1.5 1.6 และข้อ 2 ส่วนข้อ 1.1 1.3 1.4 และข้อ 3 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จันทนา เพชรสท้านกุล (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอุดรธานีด้วยสาเหตุของการแท้ง" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ป่วยแท้ง สาเหตุของการแท้ง และปัจจัยที่มีผลต่อประเภทของการแท้ง โดยใช้ข้อมูลของโครงการผู้ป่วยแท้งที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอุดรธานี ในปี พ.ศ. 2532 จำนวน 728 ราย แบ่งเป็นสตรีที่แท้งเองตามธรรมชาติ 432 ราย และสตรีที่ทำแท้งผิดกฎหมาย 296 ราย สตรีที่ทำแท้งมีคุณลักษณะแตกต่างจากสตรีที่แท้งเองตามธรรมชาติในด้านสถานภาพสมรส อายุ อาชีพ และเขตที่อยู่อาศัย กล่าวคือ สตรีที่ทำแท้งส่วนใหญ่ไม่ได้สมรส อายุมากกว่า 25 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาศัยอยู่ในเขตชนบท อย่างไรก็ตาม สตรีที่ทำแท้งและสตรีที่แท้งเองตามธรรมชาติมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันในด้านการศึกษา จำนวนบุตรที่มีชีวิต และประวัติการทำแท้ง กล่าวคือ ทั้งสตรีที่ทำแท้งและสตรีที่แท้งเองตามธรรมชาติส่วนใหญ่ต่างก็มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีบุตรที่มีชีวิต และทำแท้งหรือแท้งเมื่ออายุต่ำกว่า 12 สัปดาห์ สตรีที่มีสัดส่วนของผู้ที่ให้เหตุผลว่าทำแท้งเนื่องจากสาเหตุทางสังคมมากกว่าสาเหตุทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สตรีที่ไม่ได้สมรส สตรีที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต 0-1 คน และสตรีที่ทำแท้งเมื่อมีอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ขึ้นไป ในขณะที่สตรีที่มีสัดส่วนของผู้ที่ให้เหตุผลว่าทำแท้ง เนื่องจากสาเหตุทางเศรษฐกิจมากกว่าสาเหตุทางสังคม ได้แก่ สตรีที่สมรสแล้วสตรีที่อายุมากกว่า 20 ปี สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต 2 คน ขึ้นไป และสตรีที่ทำแท้งเมื่อมีอายุครรภ์ต่ำกว่า 12 สัปดาห์ อย่างไรก็ตาม สาเหตุของการทำแท้งมิได้ผันแปรตามการศึกษา อาชีพ ประวัติการทำแท้ง และเขตที่อยู่อาศัยของสตรี กล่าวคือ ทั้งสตรีที่มีการศึกษาระดับสูงและสตรีที่มีการศึกษาดำ ทั้งสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพและสตรีที่ประกอบอาชีพ(ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม) ทั้งสตรีที่ไม่เคยแท้งและสตรีที่เคยแท้ง และทั้งสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทต่างก็มีสัดส่วนของผู้ที่ให้เหตุผลว่าทำแท้งเนื่องจากสาเหตุทางเศรษฐกิจมากกว่าสาเหตุทางสังคม ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประเภทของการทำแท้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ สถานภาพสมรส อาชีพ จำนวนบุตรที่มีชีวิต อายุ การศึกษา เมื่อนำตัวแปรอิสระเหล่านี้มาพิจารณาพร้อมกันโดยการวิเคราะห์การจำแนกพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสามารถในการอธิบายการผันแปรของประเภทของการทำแท้งเพิ่มขึ้น ยกเว้นอายุที่อธิบายได้ลดลง และอาชีพที่อธิบายได้เท่าเดิม

นันทนา ปรีดาสุวรรณ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะของอายุแรกสมรสกับแบบแผนการคุมกำเนิดต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ ศึกษาผลกระทบของปัจจัยกำหนดโดยตรง 2 ประการ คือ อายุแรกสมรสกับแบบแผนการคุมกำเนิด ว่าปัจจัยใดส่งผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยมากที่สุด เพียงใด โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจประชากรและการอนามัยในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2530 หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาคือ สตรีที่มีอายุ 15-49 ปี สมรสเพียงครั้งเดียว มีบุตรที่เกิดรอดอย่างน้อย

1 คน และไม่เคยมีบุตรที่เสียชีวิต ปัจจุบันอยู่กินกับสามี จำนวน 4,246 ราย กรอบในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีที่สมรสในช่วงก่อนการประกาศนโยบายประชากร (ตั้งแต่ พ.ศ. 2513) และกลุ่มสตรีที่สมรสในช่วงหลังการประกาศนโยบายประชากร (หลัง พ.ศ. 2513 จนถึงช่วงการสำรวจ) ผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 30-39 ปี ที่สมรสในช่วงก่อนการประกาศนโยบายประชากร ตัวแปรอายุแรกสมรส มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรเกิดรอดไม่ชัดเจน อาจเป็นเพราะว่าสตรีในกลุ่มดังกล่าวสมรสในช่วงใกล้ที่จะมีการประกาศนโยบายประชากร ซึ่งมีสตรีบางส่วนเริ่มใช้อุปกรณ์คุมกำเนิด อย่างไรก็ตามสตรีกลุ่มนี้อาจจะมีบุตรได้อีก ส่วนสตรีในกลุ่มอายุปัจจุบัน 40-49 ปี พบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนบุตรเกิดรอด สำหรับตัวแปรแบบแผนคุมกำเนิดพบว่า สตรีที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดเลย มีแนวโน้มของบุตรเกิดรอดมากกว่าสตรีเริ่มใช้การคุมกำเนิดเร็วและปัจจุบันมีการใช้และไม่ใช้การคุมกำเนิด ในกลุ่มสตรีที่มีสมรสช่วงหลังการประกาศนโยบายประชากร พบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนบุตรเกิดรอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มสตรีอายุปัจจุบัน 15-24 ปี 25-29 ปี และ 30-49 ปี สำหรับตัวแปรแบบแผนการคุมกำเนิด พบว่าในกลุ่มสตรีอายุปัจจุบัน 15-24 ปี และอายุ 30-49 ปี ที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดเลย มีแนวโน้มของบุตรเกิดรอดมากกว่าสตรีที่เริ่มใช้การคุมกำเนิดเร็วแต่ปัจจุบันไม่ใช้ ส่วนสตรีอายุ 25-29 ปี พบว่า สตรีที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดเลยมีแนวโน้มของบุตรเกิดรอดมากกว่าสตรีที่เริ่มใช้การคุมกำเนิดเร็วและปัจจุบันมีการใช้และไม่ใช้ เมื่อนำเอาตัวแปรทั้ง 2 ตัว คืออายุแรกสมรสกับแบบแผนการคุมกำเนิดมาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า อายุแรกสมรสส่งผลกระทบต่อจำนวนบุตรเกิดรอดได้ชัดเจนกว่าแบบแผนการคุมกำเนิด ทั้งในกลุ่มสตรีที่สมรสในช่วงก่อนและหลังการประกาศนโยบายประชากร

รัตติกกร สุনারทพิณ(2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ภาพลักษณ์ผู้หญิงโสดในสังคมไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะทั่วไปทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงสถานภาพโสด และกระบวนการการตัดสินใจดำรงชีวิต ศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน การศึกษาเชิงปริมาณใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจแรงงานของประชากรไทย พ.ศ. 2532 รอบที่ 3 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คัดเลือกเฉพาะผู้หญิงที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไปทั้งหมด ได้ขนาดตัวอย่าง 12,176 ราย การศึกษาเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลจากการศึกษารายกรณี 8 ราย แบ่งตามประเภทของระดับการศึกษา ได้แก่ ไม่มีการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษา ได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกนำเสนอลักษณะทั่วไปของหญิงโสดส่วนที่สองนำเสนอข้อมูลทั่วไปในรูปของสัดส่วนระหว่างผู้หญิงสถานภาพสมรสอื่นๆ และผู้หญิงโสด และส่วนที่สามเสนอถึงกระบวนการการตัดสินใจดำรงชีวิตโสด ในส่วนแรกนั้นพบว่า ผู้หญิงที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 448,034 ราย อาศัยอยู่ภาคกลางเป็นจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 30.6 ภาคใต้จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 7.9 มีผู้หญิงโสดเป็นจำนวนมากที่สุด

ระดับกลุ่มอายุ 35-39 ปี จำนวนของผู้หญิงโสดนี้ลดลงตามกลุ่มอายุที่สูงขึ้นทุกเขตที่อยู่อาศัย และมีการจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนที่สองนั้นพบว่า ผู้หญิงอายุ 35 ปีขึ้นไปทุกสถานภาพ มีจำนวน 7,856,850 ราย เป็นผู้หญิงโสด 448,034 ราย หรือร้อยละ 5.7 และอาศัยอยู่ในภาคกลางเป็นจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 7.5 เมื่อจำแนกตามระดับกลุ่มอายุจะมีสัดส่วนของผู้หญิงโสดมากไปหาน้อยตามลำดับกลุ่มอายุที่สูงขึ้น ในทุกเขตที่อยู่อาศัย ขณะที่ผู้หญิงสถานภาพสมรสอื่นๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับ กลุ่มอายุที่สูงขึ้น ทางด้านการศึกษาของผู้หญิงโสดจะมีจำนวนของผู้หญิงน้อยไปหามากตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ขณะที่ผู้หญิงสถานภาพสมรสอื่นๆ จบระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้หญิงโสดจะอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกเพียงคนเดียวเป็นจำนวนมากที่สุด และสำหรับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนนั้นผู้หญิงโสดอาศัยอยู่กับบิดามารดาเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนผู้หญิงสถานภาพสมรสอื่นๆ อาศัยอยู่กับสามีเป็นจำนวนมากที่สุด เมื่อพิจารณาด้านสภาพการทำงานพบในเขตเมืองผู้หญิงโสดทำงานมากกว่าผู้หญิงสถานภาพสมรสอื่นๆ ขณะที่ในเขตเมืองไม่พบความแตกต่างของสัดส่วนผู้หญิงที่ต่างสถานภาพกัน และพบว่าผู้หญิงทั้งสองสถานภาพสมรสและทุกเขตที่อาศัยอยู่ไม่มีเวลาเหลือและไม่ต้องการทำงานเพิ่มเป็นจำนวนมากกว่าการมีเวลาเหลือ และต้องการทำงานเพิ่ม สำหรับทางด้านอาชีพที่ทำ พบว่า สถานภาพสมรสไม่ได้มีผลทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านอาชีพ ผู้หญิงทั้งสองสถานภาพสมรสประกอบอาชีพในหมวดเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากที่สุด และพบน้อยที่สุดในหมวดอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม ซึ่งสถานภาพการทำงานที่ทำนั้นผู้หญิงโสดทำงานในสถานภาพช่วยธุรกิจครัวเรือนมากที่สุด ส่วนสถานภาพลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเป็นสถานภาพที่ผู้หญิงทั้งสองสถานภาพสมรสทำน้อยที่สุด ด้านการย้ายถิ่นผู้หญิงทั้งสองสถานภาพสมรสและทุกเขตที่อยู่อาศัยย้ายถิ่นเป็นจำนวนน้อยกว่าการไม่ย้ายถิ่น โดยผู้หญิงโสดย้ายถิ่นเพื่อการหางานทำขณะที่ผู้หญิงสถานภาพสมรสอื่นๆ ย้ายถิ่นเพื่อการติดตามครอบครัว ส่วนที่สาม เสนอกระบวนการการตัดสินใจดำรงชีวิตโสด ไม่พบความแตกต่างของการตัดสินใจดำรงชีวิตโสดที่จำแนกรายกรณีตามระดับการศึกษาในทุกประเด็นการศึกษา มีเพียงประเด็นทางเลือกที่แตกต่างของผู้หญิง คือ การตัดสินใจของชีวิตอยู่กับมารดา และการมีประสบการณ์ความรักกับเพศเดียวกัน การศึกษาประเด็นต่างๆ ได้แก่ ภูมิหลังทางครอบครัว ผู้หญิงโสดเป็นบุคคลที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์และแตกแยก ผู้หญิงโสดทุกคนมีทัศนคติว่าการศึกษาและการทำงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ด้านการแต่งงานผู้หญิงโสดที่ทัศนคติด้านดีว่าชีวิตคงพร้อมและด้านที่ไม่มั่นใจในเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศชาย สำหรับเหตุผลของการอยู่เป็นโสดนั้น เนื่องจากรักในเพศเดียวกัน การกำหนดชีวิตจากมารดาและการไม่พบบุคคลที่พึงพอใจ ผู้หญิงโสดกลุ่มนี้ได้รับกำลังใจและความเข้าใจจากสังคมรอบข้าง มีการมองตนเองในลักษณะที่ดีและพึงพอใจต่อการดำเนินในชีวิตปัจจุบัน ผู้หญิงโสดเกือบทุกคนมีประสบการณ์ของความรักในเพศ

เดียวกันและต่างเพศ และไม่เห็นความจำเป็นในบทบาทของแม่และภรรยา ผู้หญิงใฝ่ทุกคนให้คุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องการเมืองที่มีเพศสัมพันธ์ ซึ่งถือเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล การตัดสินใจดำรงชีวิตใฝ่นั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความพึงพอใจของตน

กาญจนา รัตนธรรมเมธี (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงสู่อาชีพภาคเกษตรกรรมของสตรีในชนบท" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่อาชีพ นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีในชนบท โดยศึกษาถึงเงื่อนไขและ/หรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการการเข้าสู่อาชีพนอกเกษตรกรรมของสตรีในชนบท สำหรับการศึกษาได้ศึกษาในประเด็นของรูปแบบในการเข้าสู่อาชีพ วิธีการเข้าสู่อาชีพ กระบวนการทางการศึกษาที่สัมพันธ์กับการเข้าสู่อาชีพ ตลอดจนการศึกษาถึงเงื่อนไขและ/หรือปัจจัยที่สำคัญที่มีส่วนในการผลักดัน ดึงดูดและสนับสนุนให้สตรีเข้าสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรม สำหรับพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ หมู่บ้านสันโป่ง หมู่ที่ 3 ตำบลสันโป่ง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวน 210 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 914 คน การศึกษาโดยการใช้วิธีการสำรวจชุมชน จัดทำแผนที่หมู่บ้านการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 7 เดือน และผลการวิจัยนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเชิงวิเคราะห์ จากการวิจัยพบว่า ชาวบ้านของหมู่บ้านสันโป่งเกือบทุกหลังคาเรือน มีการประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกจากอาชีพเกษตรกรรม โดยมีได้ละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมเสียโดยสิ้นเชิง แต่ลักษณะในการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม เป็นการทำเพื่อการบริโภคมากกว่ายึดเป็นอาชีพหลัก ถ้ามีผลผลิตเหลือจากการบริโภคแล้วจึงจะนำออกจำหน่าย มีการปรับเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทั้งภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลทำให้วิถีชีวิตในชุมชน ระบบองค์การทางสังคม และความสัมพันธ์ในครอบครัวของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมของสตรีในชุมชนนี้ มีรูปแบบของการเปลี่ยนแปลง วิธีการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พอจะอธิบายผลได้ดังนี้ รูปแบบของการเข้าสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมของสตรีในชนบททั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยการถูกชักชวนจากญาติ เพื่อน หรือคนรู้จักมักคุ้น นายหน้า ตลอดจนการได้รับข่าวสาร ข้อมูลทางราชการ และในขณะประกอบอาชีพด้วย สำหรับวิธีการเข้าสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมของสตรี มีทั้งในลักษณะของการเข้าสู่อาชีพ ประเภทของอาชีพ ความก้าวหน้า และรายได้ที่เหมาะสมรวมทั้งการได้เรียนรู้ก่อนการเข้าสู่อาชีพ และในขณะประกอบอาชีพด้วย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ คือ ปัจจัยดึงดูดจากภายนอกชุมชน ได้แก่ ญาติ เพื่อน รายได้ การคาดหวังรายได้ของครอบครัว ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว การได้รับการศึกษาของคนในชุมชน บริโคนิยม และความทันสมัย ตลอดจนการมีประสบการณ์ในการเปลี่ยนอาชีพมาก่อน ส่วนปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาสในการเปลี่ยนงาน ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และผู้ให้การ

สนับสนุนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่อาชีพเกษตรกรรมของสตรีในชนบท สำหรับการอภิปราย
ผลจากการวิจัย สรุปได้เป็น 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก การเปลี่ยนแปลงสู่อาชีพอื่นๆ นอกภาคเกษตรกรรมของสตรี มีผลมาจากทำเลที่ตั้ง
ของหมู่บ้านสันโป่ง ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ในเขตชานเมืองเชียงใหม่ โดยมีระยะทางห่างจากตัวอำเภอ
เมืองเชียงใหม่เพียงแค่ระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร เท่านั้น ทำให้ได้รับอิทธิพลจากการปฏิ
สัมพันธ์กับตัวอำเภอแมริมและตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ได้รับอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจการตลาด
ความนิยมในการบริโภคสินค้า และความทันสมัย ตลอดจนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเมือง ส่งผล
ผลทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านสันโป่งเกิดการปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพได้ง่าย

ประการที่สอง การปรับเปลี่ยนอาชีพของชาวบ้านสันโป่ง เกิดเนื่องมาจากการได้รับคำแนะนำ ชี้-
แนะ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือจากเพื่อน หรือผู้ที่คุ้นเคย อันเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญที่ดึงดูด
ใจให้ชาวบ้านกล้าที่จะตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพ ตลอดจนการได้รับค่าจ้าง

ประการที่สาม การมีเครือข่ายข้อมูล มีระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ มีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเอเยนต์
เป็นผู้รับเหมาช่วงงาน ตลอดจนการได้รับความรู้โดยการฝึกฝนอบรมทั้งจากในระบบครอบครัว
จากหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานของรัฐ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เพื่อไปประกอบการตัดสินใจ
ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงอาชีพของสตรีได้ง่ายยิ่งขึ้น

ประการสุดท้าย การได้รับข่าวสารข้อมูลจากสื่อมวลชน ซึ่งเข้ามาในหมู่บ้านทั้งในรูปของการให้
ความรู้จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน เป็นผลทำให้ชาวบ้านกล้าตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลง
อาชีพได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้ศึกษา ดังนี้

การศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่อาชีพ โดยศึกษาในประเด็นของรูปแบบการเข้าสู่อาชีพวิธีการเข้าสู่
อาชีพ กระบวนการทางการศึกษาที่สัมพันธ์กับการเข้าสู่อาชีพ ตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยที่มีอิทธิ
พลต่อการเข้าสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมของสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคใต้เพื่อ
เป็นการเปรียบเทียบในเรื่องความแตกต่างกัน การศึกษาอาชีพที่เหมาะสมกับสตรีที่อยู่นอกภาค
เกษตรกรรม การศึกษาปัญหาและอุปสรรค ขั้นตอนและกระบวนการในรูปแบบของการเข้าสู่อาชีพ
นอกภาคเกษตรกรรม

ปาริชาติ พรหมสุวรรณ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือก
ประกอบอาชีพของสตรีภายหลังการฝึกอบรม กรณีศึกษาโครงสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีชนบท ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้างนี้ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผล
กระทบต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของสตรีภายหลังที่สำเร็จการฝึกอบรม ศึกษาปัญหา
และความต้องการของสตรีต่อการประกอบอาชีพ และศึกษาความคาดหวังและแนวโน้มการปรับ
เปลี่ยนอาชีพของสตรี ทั้งนี้ผู้ศึกษากำหนดวิธีการศึกษาในรูปของการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็น

ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือสตรีผู้สำเร็จการฝึกอบรมจากโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีชนบท จำนวน 2 รุ่น คือ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 100 คน ผลการศึกษาพบว่า สตรีผู้สำเร็จการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 13-23 ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพโสด เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งมีระยะเวลาในการทำงานจากอาชีพเดิม 4 ปีขึ้นไป และได้รับรายได้จากการทำงาน สตรี ส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุรายได้ที่แท้จริงของตนได้ เมื่อสำเร็จการฝึกอบรมแล้วสตรีส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมร่วมกับครอบครัวเป็นอาชีพหลักสาเหตุที่เลือกอาชีพปัจจุบันเป็นอาชีพหลัก คือครอบครัวเห็นชอบด้วยกับอาชีพปัจจุบันเนื่องจากได้ประกอบอาชีพอยู่ในภูมิลำเนา ส่วนรายได้จากการทำงานอาชีพปัจจุบัน สตรี ส่วนใหญ่ไม่ทราบรายได้ของตน เนื่องจากการประกอบอาชีพกับครอบครัวรายได้จึงเป็นรายได้รวมของครอบครัว เมื่อพักจากงานอาชีพหลัก สตรี ส่วนใหญ่จะไม่ประกอบอาชีพรอง รายได้ที่ได้รับจะมาจากอาชีพหลักเท่านั้น ซึ่งสาเหตุนี้ทำให้ไม่มีเงินออมเป็นของตนเองถึงแม้ว่าจะไม่มีเงินออม แต่สตรีส่วนใหญ่ก็ไม่มีหนี้สิน ส่วนในด้านการความรับผิดชอบในครอบครัว สตรีมีภาระรับผิดชอบในครอบครัวในการให้เงินช่วยเหลือครอบครัว ความคิดเห็นที่แสดงให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพ ได้แก่ ด้านรายได้ พบว่าสตรีต้องการอาชีพที่มีรายได้ดีถึงแม้ว่าตนเองไม่ชอบก็สามารถทำอาชีพนั้นได้ ส่วนในด้านความมั่นคง พบว่า สตรีรู้สึกว่าการประกอบอาชีพปัจจุบันของตนมีความมั่นคงและได้รับการยอมรับจากครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และรู้สึกว่าการประกอบอาชีพปัจจุบันของตนมีความมั่นคง นอกจากนี้อาชีพปัจจุบันยังช่วยให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีกว่าเดิมการทำงานในภูมิลำเนาช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและค่าเดินทาง ด้านผลประโยชน์ พบว่าสตรี ส่วนใหญ่มีความต้องการสวัสดิการและผลประโยชน์จากอาชีพปัจจุบันมากซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านผลประโยชน์มีผลที่สุดต่อการเลือกประกอบอาชีพของสตรี ด้านความรับผิดชอบสตรี ส่วนใหญ่มีภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวและเป็นกำลังแรงงานสำคัญของครอบครัวจึงเป็นผลทำให้ต้องหางานทำในภูมิลำเนา เนื่องจากเป็นห่วงครอบครัวและที่นาและด้านความเป็นอิสระในการทำงาน นั้นสตรี ส่วนใหญ่จะทำงานด้วยความอิสระไม่ต้องการให้ใครมาบังคับ ถ้ามีใครบังคับกดดันก็จะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพใหม่ได้ทันที ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการของสตรีผู้สำเร็จการฝึกอบรม พบว่า สตรี ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านรายได้จากอาชีพปัจจุบันไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวโดยเฉพาะสตรี ที่ประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าโดยรับงานจากโครงการ จะประสบปัญหาการจ่ายค่าจ้างล่าช้าและการสั่งจ้างงานไม่ต่อเนื่องทำให้เกิดรายได้และมีความไม่แน่ใจกับอาชีพของตนสตรีกลุ่มเป้าหมายต้องการให้เจ้าหน้าที่โครงการจ่ายเงินให้ตรงตามนัดหมายและให้ส่งงานให้ทำอย่างสม่ำเสมอ ความคาดหวังของสตรีต่อการประกอบอาชีพสตรี ส่วนใหญ่ต้องการตั้งร้านตัดเย็บเสื้อผ้าและมีอุปกรณ์การทำงานเป็นของตนเอง สำหรับข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ สำหรับสตรีผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาได้รับการสนับสนุนการรวมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ากันในห้องบ้านอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาท ร่วมในการรับทราบข้อมูลเพื่อช่วยเหลือสตรี โดยการสนับสนุนงานและให้กำลังใจ องค์การที่รับผิดชอบภายในพื้นที่ ควรพิจารณาจัดโครงการเสริมทักษะเฉพาะด้านให้กลุ่มสตรี เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวในอนาคต และควรส่งเสริมให้กลุ่มสตรี ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ โดยรับฟังความเห็นของสตรี ในลักษณะการมีส่วนร่วมพัฒนาโครงการ เพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงของโครงการในพื้นที่ที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว เพื่อจะได้ทราบถึงผลสำเร็จของโครงการ และพัฒนาโครงการ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งๆขึ้นไป ควรพิจารณาด้านการขยายเครือข่ายโครงการ ลงสู่พื้นที่ที่มีกลุ่มสตรีผู้ด้อยโอกาสที่มีความต้องการฝึกวิชาชีพ ซึ่งวิชาชีพที่ฝึกอบรมนั้นน่าจะได้มีการสร้างทางเลือกให้กลุ่มเป้าหมายให้ได้มีโอกาสเลือกเรียนตรงตามความต้องการมากที่สุด ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ผู้ศึกษาได้พบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจและต้องการเสนอแนะดังนี้ คือ ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าที่ประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพในภูมิภาคต่างๆ กับกลุ่มที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ศึกษาความคิดเห็นของครอบครัวและชุมชนต่อการประกอบอาชีพของสตรีผู้สำเร็จการศึกษา

วิภาวี กฤษณะภุติ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของสตรีชนบทที่ทำงานในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น: วิเคราะห์ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ของสตรีที่ประกอบอาชีพนอกหมู่บ้าน ประเภทเข้าไป-เย็นกลับ กับสตรีที่มีได้ออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านประเภทเข้าไป-เย็นกลับ ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวที่มีสตรีที่ออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านประเภทเข้าไป-เย็นกลับ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้านที่มีสตรีออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านประเภทเข้าไป-เย็นกลับ และศึกษาถึงรูปแบบหรือประเภทอาชีพต่างๆ ตลอดจนสภาพปัญหาของแรงงานสตรีในพื้นที่ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือกลุ่มแรงงานสตรีที่บ้านแดงใหญ่ หมู่ 2 และบ้านป่าขาด หมู่ 5 ต.แดงใหญ่ อ.เมือง จ.ขอนแก่น โดยสัมภาษณ์สตรีทุกครัวเรือนๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 285 ครัวเรือน แบ่งเป็น หมู่บ้านแดงใหญ่ หมู่ 2 จำนวน 145 ครัวเรือน และหมู่บ้านป่าขาด หมู่ 5 จำนวน 140 ครัวเรือน ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์จำแนกได้ 2 ประเภท คือ ตัวแปรตาม ได้แก่ การประกอบอาชีพ ประเภทเข้าไป-เย็นกลับ และตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะทางด้านประชากร ประกอบด้วยเพศ อายุ จำนวนบุตรที่มี อายุเมื่อแรกสมรส การวางแผนครอบครัว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสพการณ์ และจำนวนผู้อพยพไปทำงานที่จังหวัดอื่น ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย ทรัพย์สิน หนี้สิน ระยะเวลาในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ และลักษณะทาง

ด้านสังคม ได้แก่ การศึกษา สถานภาพสมรส การเป็นกรรมการกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน บทบาททางการเมืองในชุมชน และโครงสร้างครอบครัว วิธีการศึกษา โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือ ตำราวิชาการ รายงานวิจัย บทความ และวิทยานิพนธ์ เป็นต้น และการศึกษาภาคสนามโดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research)และสัมภาษณ์ตามแนวคำถามหลักทั้งการสังเกตเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการใช้ค่าสถิติ Chi-Square test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รวมทั้งการหาค่าความแตกต่างทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม โดยการใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท Discriminant Analysis

1. ลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีที่ประกอบอาชีพนอกรับเข้า-เย็นกลับนั้น สตรีที่อายุโดยเฉลี่ย 26 ปี จำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 0.8 คน รายได้เฉลี่ย 5,936 บาท และใช้เวลาในการเรียนเฉลี่ย 5.5 ปี สำหรับสตรีที่มีได้ออกไปประกอบอาชีพนอกรับเข้า-เย็นกลับนั้น จะมีอายุเฉลี่ย 37.33 ปี จำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 1.5 คน มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 3,530 บาท รายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 2,863 บาท หนี้สินเฉลี่ยคนละ 6,808 บาท และใช้เวลาในการศึกษา 4.6 ปี
2. ลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของครอบครัวที่มีสตรีออกไปประกอบอาชีพนอกรับเข้า-เย็นกลับนั้น เปรียบเทียบกับครอบครัวที่ไม่มีสตรีออกไปประกอบอาชีพนอกรับเข้า-เย็นกลับนั้น พบว่า ผู้ที่มีครอบครัวที่เอื้ออำนวย สนับสนุน หรือไม่ขัดแย้งกับการทำงานของสตรีนั้น จึงจะมีส่วนช่วยให้สตรีไปทำงานนอกรับเข้า-เย็นกลับได้ ในด้านการศึกษาครอบครัวที่มีสมาชิกน้อย มักจะมีระดับการศึกษาสูง กรณีที่มีสมาชิกในครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งมีการศึกษาสูง ก็มักทำให้ครอบครัวนั้น มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยสูง และในครอบครัวที่สมาชิกสมรสแล้วจำนวนมาก ก็มักจะมีผู้ที่จำเป็นต้องทำงานมาก
3. ลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้านที่มีสตรีออกไปประกอบอาชีพนอกรับเข้า-เย็นกลับจำนวนมาก พบว่า มีจำนวนประชากรหญิงมากกว่าชาย ร้อยละ 50.1 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10-14 ปี ค่าเฉลี่ยอายุเมื่อเริ่มทำงาน 26.5 ปี อายุแรกสมรสโดยเฉลี่ย 21.5 ปี ภูมิลำเนาเดิมส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น ร้อยละ 88.88 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลี่ย คือ 25.8 ปี มีอาชีพส่วนใหญ่คือเกษตรกรรม ชุมชนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,910 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 1,547 บาท สำหรับสถานภาพสมรสนั้นเป็นโสดถึงร้อยละ 43.6 ระยะเวลาที่อยู่ในการศึกษา คือ 4.5 ปี ลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้านที่มีสตรีออกไปประกอบอาชีพนอกรับเข้า-เย็นกลับจำนวนน้อยนั้น มีจำนวนประชากรหญิงน้อยกว่าชาย คือ ภูมิลำเนาเดิมส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นร้อยละ 85.6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

บ้านเฉลี่ย 26.02 ปี อาชีพส่วนใหญ่ คือเกษตรกรร้อยละ 40.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,164 บาท รายจ่ายโดยเฉลี่ย เดือนละ 1,864 บาท สถานภาพสมรสเป็นโสดร้อยละ 42.0 และระยะเวลาที่อยู่ในการศึกษา คือ 4.6 ปี รูปแบบหรือประเภทอาชีพต่างๆ ของแรงงานสตรีที่ทำงานในเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 88.2 รองลงมา คือค้าขาย และรับราชการ ขณะที่แรงงานสตรีที่ทำงานในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการตามลำดับ สำหรับสถานภาพปัญหาของแรงงานสตรีที่ไปทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ไม่มีความก้าวหน้า ไม่มีความมั่นคงในการทำงานและขาดสวัสดิการด้านความปลอดภัย อาทิ ไม่มีการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้ แม้มีอุปกรณ์จัดหาให้ในบางรายก็ไม่มีความเหมาะสมกับลักษณะงาน ขาดสวัสดิการ ด้านพาหนะรถรับส่งเดินทางและไม่จัดหาให้ กรณีเจ็บป่วยก็ไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ และไม่มีการตรวจสุขภาพประจำปี สำหรับสวัสดิการอื่นๆ ก็ไม่มี เช่น เงินโบนัส บริการอาหารฟรี และการจ่ายเงินช่วยเหลือ ประการสำคัญ คือ มีการประกันสังคมให้แก่ลูกจ้าง ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เป็นจำนวนน้อย จากการศึกษาได้แนวความคิดว่า แรงงานสตรีเป็นแรงงานที่มีความสำคัญต่อสถานะเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน แต่ยังมีปัญหาด้านความก้าวหน้าความมั่นคงของงาน และความปลอดภัย เพราะยังขาดการจัดสวัสดิการแก่แรงงานสตรีเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรจัดสวัสดิการให้แก่แรงงานสตรี เพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้รัฐควรพิจารณาถึงการการจัดสวัสดิการแรงงานนอกระบบ ซึ่งอยู่นอก พ.ร.บ.ประกันสังคมอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อทำให้กระบวนการการพัฒนาสังคมและประเทศชาติบรรลุเป้าหมายได้

จังหวัด พทุมเจริญวัฒนา (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลการศึกษาอาสนะและสมาธิตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสต่อการเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ดตระการ" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้านี้ คือ เพื่อศึกษาผลการศึกษาอาสนะและสมาธิตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสต่อการเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ โดยมีสมมติฐานของการวิจัยว่า สตรีที่ผ่านการฝึกอบรมอาสนะและสมาธิตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสจะเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง การวิจัยนี้ใช้การวิจัยกึ่งทดลอง โดยรูปแบบการทดลองมีสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการทดสอบก่อนและหลังทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีในสถานสงเคราะห์บ้านเกร็ดตระการที่ได้รับการสงเคราะห์ในปี พ.ศ.2538 ที่อาสาสมัคร อายุระหว่าง 16-30 ปี จำนวน 16 คน โดยสุ่มแบบเจาะจงและจับคู่เหมือนโดยยึดคะแนนความเห็นคุณค่าในตนเองที่ทดสอบก่อนการทดลองเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมการฝึกอบรมอาสนะและสมาธิตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เป็นเวลา 30 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 50 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย ได้แก่ แบบวัดความเห็นคุณค่าในตนเอง และแบบสัมภาษณ์ความเห็นคุณค่าในตนเอง และค่าเฉลี่ยคะแนนการประมาณค่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ด้วยวิธีการทดสอบค่าที่ ส่วน การวิเคราะห์ห้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาตีความแยกแยะสรุปผลว่า พฤติกรรมและ สภาพอารมณ์ที่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบสนองสอดคล้องกับความเห็นในตนเองสูงหรือต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นคุณค่าในตนเองระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สภาพอารมณ์และพฤติกรรมของกลุ่มทดลองหลังการ ทดลองมีสภาพอารมณ์ด้านบวกมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อน การทดลอง

สายฤดี วรกิจโกคาทร อำนวย พิรุฬสาร และวิชาร์ต แคช (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ในกลุ่มนักท่องเที่ยว:การศึกษาในจังหวัดภูเก็ต"โดยมีจุดมุ่งหมายของ การศึกษาคั้งนี้ คือ ปัจจัยหลายประการของกลุ่มสตรีญี่ปุ่นเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงทางเพศที่จะนำไปสู่การรับและแพร่เชื้อโรคเอดส์สูงกว่า สตรีนักท่องเที่ยวชาติอื่น การศึกษาคั้งนี้ได้เลือกสถานที่ดำเนินการที่จังหวัดภูเก็ตและเกาะที่เป็น บริวารใกล้เคียง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับกลุ่มหนุ่ม ชายหาด (Beach boy) มัคคุเทศก์ ผู้จัดการบริษัทท่องเที่ยว ตำรวจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว สตรีญี่ปุ่น การศึกษาคั้งนี้พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้สถานการณ์ของนักท่องเที่ยวสตรี ญี่ปุ่นเป็นปัญหาจากความปลอดภัยจากโรคเอดส์ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของภูเก็ตในกลุ่มนักท่องเที่ยวสตรีอายุน้อย การขาดการให้ข้อมูลอันแท้จริง ของสภาพท้องถิ่น สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมอันเป็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นที่เที่ยงตรงและ เพียงพอที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้นักท่องเที่ยวอิสระเพื่อสามารถเตรียมทำความเข้าใจในสถาน การณใหม่ที่จำเป็นในการเดินทางไปยังสถานที่แปลกใหม่ประกอบการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ปลอดภัยต่อตนเองนอกจากนั้นยังมีลักษณะบุคคลิกภาพอันเป็นลักษณะเฉพาะของสตรีชาวญี่ปุ่น ที่เน้นบทบาททำที่นินวล สุขภาพ มีความทันสมัยในการแต่งกายและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ อยู่ในสังคมญี่ปุ่น การใช้เหล้า บุหรี่ และความคิดอ่าน การอบรมเลี้ยงดูเน้นการแสดงความรู้สึก อย่างเปิดเผยชัดเจน ซึ่งอาจเกี่ยวกับการอ่อนน้อมในการฝึกทักษะชีวิตที่จะมีผลถึงพฤติกรรมการรักษา รับผิดชอบตนเองขณะเดินทาง ที่ทำให้สตรีกลุ่มนี้จึงดูจะตกเป็นเป้าหมาย ให้ดูเหมือนเป็นกลุ่มนัก ท่องเที่ยวที่เข้าได้ง่ายสำหรับชายหนุ่มทั้งสิ้น ที่มีวัตถุประสงค์ต้องการมีความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวสตรีและต้องการเพิ่มสถานภาพของตนเอง ประกอบกับต้องการผลตอบแทนทางธุรกิจ เช่น ส่วนแบ่งจากการนำนักท่องเที่ยวไปใช้บริการสำหรับท่องเที่ยวแหล่งต่างๆ และอื่นๆ ที่มีได้จำเป็น ว่าเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกก็มี เช่น การรณรงค์เรื่องป้องกันเอดส์ ในจังหวัด และมาตรการในการเพิ่มความปลอดภัย ในส่วนของรัฐบาลที่ค่อนข้างน้อย ในสถานที่

เช่น ภูเก็ตที่มีนักท่องเที่ยวสตรีจำนวนมาก นักวิจัยเสนอแนะให้มีการฝึกอบรมเตรียมตัว ให้ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อให้มีพฤติกรรมของสุขภาพที่เหมาะสมและปลอดภัย พร้อมให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวสตรี ทั้งก่อนเดินทาง ขณะเดินทาง และหลังการเดินทาง

ปัทมา จันทโรไล (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสตรีในสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานรัฐวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย" โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาถึงเหตุผล ความต้องการ ความคาดหวัง และกิจกรรมที่พนักงานสตรีมีส่วนร่วมในภาคสนาม เป็นการศึกษาเฉพาะสตรีที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย สำหรับประชากรศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพนักงานสตรีที่เป็นสมาชิกสมาคม จำนวน 1,131 ราย ด้วยวิธีการกำหนดอัตราส่วนเป็นเกณฑ์ คือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ของจำนวนพนักงานสตรีที่เป็นสมาชิกสมาคม ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 335 ราย ส่วนกลุ่มพนักงานสตรีที่ไม่เป็นสมาชิกสมาคมใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญเฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 10 ราย ซึ่งแบ่งเป็นพนักงานสตรีที่มีสถานภาพโสด 5 ราย และสมรสแล้ว 5 ราย ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (percentage) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และความคิดเห็นของพนักงานสตรีที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสมาคม รวมทั้งการพิสูจน์สมมติฐานข้อ 2-8 สำหรับค่าเฉลี่ยใช้สำหรับการหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ รายได้ เป็นต้น รวมทั้งการใช้หาค่าเฉลี่ยของการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเป็นสมาชิกสมาคม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มพนักงานที่เป็นสมาชิกสมาคม มีอายุระหว่าง 31-35 ปี (ร้อยละ 53.2) และดำรงตำแหน่งในระดับ 5 (ร้อยละ 28.2) มีอายุเฉลี่ย 11 ปี 9 เดือน มีรายได้เฉลี่ย 17,478 บาท พนักงานสตรีที่สมรสแล้วส่วนใหญ่มีบุตร 2 คน (ร้อยละ 40.2) ส่วนใหญ่สามีประกอบอาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 40.2) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,959.40 บาท และมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 30,117.40 บาท และยังพบว่า ส่วนใหญ่สามีช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน (ร้อยละ 70.1) สำหรับพนักงานรัฐวิสาหกิจสตรีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสมาคมซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบ่งเป็นพนักงานสตรีที่มีสถานภาพโสด และสมรสแล้ว กรณีพนักงานที่มีสถานภาพโสด พบว่า มีอายุโดยเฉลี่ย 32 ปี การศึกษาระดับ ปวช.-ปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งระดับ 2-3 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,522 บาท ส่วนพนักงานสตรีที่สมรสแล้ว มีอายุโดยเฉลี่ย 29.6 ปี การศึกษาระดับ ปวช.-ปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งระดับ 2-3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,976 บาท ผลการศึกษายังพบอีกด้วยว่าเหตุผลและความต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วมของสตรี ตลอดจนความคาดหวังและกิจกรรมที่พนักงานสตรีมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์หรือสวัสดิการที่คาดว่าจะได้รับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานแนวทาง

สำคัญสำหรับการส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานสตรี โดยเฉพาะเรื่องเวลา และสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมนั้น ควรเป็นช่วงนอกเวลาทำงานปกติ และควรเป็นสถานที่ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับหน่วยงาน นอกจากนี้สมมติฐานที่ตั้งไว้รวม 8 ข้อ ผลปรากฏว่า สมมติฐานข้อที่ 1-8 ดังนี้ สมมติฐานที่ได้รับการยอมรับ คือสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ว่าเพื่อสตรีด้วยกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในสมาคม สำหรับสมมติฐานที่ได้รับการปฏิเสธ คือสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า พนักงานสตรีที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป และที่มีอายุต่ำกว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การคัดค้านมติที่ประชุม การกำหนดนโยบาย และการเจรจาต่อรองแตกต่างกัน สมมติฐานในข้อที่ 2 คือ ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 2.3 คือการแบ่งเบาภาระงานบ้านของสามีไม่ให้ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 5 คือ ปัจจัยด้านผู้บังคับบัญชาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 5.1 คือ ระดับตำแหน่งไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 5.2 คือ การยอมรับจากผู้บังคับบัญชาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม สมมติฐานข้อที่ 7 คือการมีส่วนร่วมของพนักงานสตรีในการให้คำปรึกษา แนะนำ กาดัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การมีสิทธิเข้าร่วมเจรจาต่อรองไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม และสมมติฐานข้อที่ 8 คือระดับความคาดหวังที่มีสิทธิประโยชน์ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในสมาคม นอกจากนี้ยังพบว่า เรื่องที่กลุ่ม ตัวอย่างมีความเห็นด้วยกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคม คือ เรื่องการศึกษาของสตรีการศึกษาระดับ ปวช.-ปริญญาตรี มีความเหมาะสมที่จะทำงานในสมาคม (ค่าเฉลี่ย 4.03) รองลงมาคือเรื่อง อายุ ซึ่งเห็นว่าพนักงานสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ไม่ควรเข้าร่วมปฏิบัติงานกับสมาคม(ค่าเฉลี่ย 3.89) ส่วนความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจ คือ เรื่องที่พนักงานสตรีเข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพราะได้รับสิทธิประโยชน์เช่น สิทธิการลาคลอด(ค่าเฉลี่ย 3.61) และความคิดเห็นเกี่ยวกับอายุโดยเห็นว่าพนักงานที่มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป ควรเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคม (ค่าเฉลี่ย 3.60) ส่วนเรื่องที่มีความเห็นในระดับที่ไม่เห็นด้วย คือ เรื่องรายได้เฉพาะพนักงานสตรีที่ว่าพนักงานสตรีที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป ไม่ควรมีส่วนร่วมกับสมาคม (ค่าเฉลี่ย 3.40) และเรื่องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานถ้าปฏิบัติงานในสมาคม (ค่าเฉลี่ย 3.20) สำหรับข้อเสนอแนะที่ผู้ศึกษาเห็นว่าทำให้สตรีเข้ามีส่วนร่วม ได้กำหนดแนวทางที่ชัดเจนไว้ 2 ประการ คือ ในระดับนโยบายควรเน้นเรื่องการวางแผนส่งเสริมกิจกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสตรีให้มีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรมมากขึ้น สำหรับด้านการปฏิบัติควรเน้นทางเรื่องการดำเนินงานของสมาคมที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดประโยชน์กับสตรีมากที่สุด เช่น การจัดสวัสดิการให้เกิดประโยชน์กับสตรี ส่งเสริมให้มีคณะกรรมการบริหารสตรีและส่งเสริมให้สตรีมีโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสตรีดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าได้มีการพัฒนาสตรีในหลายรูปแบบและหลายลักษณะด้วยกันไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ อนามัย และการเมือง แต่อย่างไรก็ตามงานการพัฒนาสตรีก็ยังคงนับว่าเป็นงานที่ควรจะมีการพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายสตรีต่างๆ ในทุกระดับ และทุกภูมิภาคยิ่งขึ้น เพื่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความอยู่รอดของสังคมไทยในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi- Experimental Research Design) ที่ประกอบด้วยกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม มีการวัดสองครั้ง คือการสอบก่อนและหลังเรียน (one-group pretest-posttest design) (Campbell and Stanley, 1966) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย สำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมาย ใน 7 เรื่องคือการหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย เกี่ยวกับเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร หลักสูตรเสริมสวย ตัดเย็บ ประกอบอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน ทอผ้าไหม ชั้บรถยนต์ จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร หลักสูตรเสริมสวย ตัดเย็บ ประกอบอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน ทอผ้าไหม ชั้บรถยนต์ ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 52 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภทคือ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย เรื่องกฎหมาย ได้แก่ การหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก
2. ข้อสอบคู่ขนานแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก สำหรับวัดก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 10 ข้อ เรื่องการหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก
3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

3.1 ภูมิหลังสตรี ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับอายุ พื้นฐานการศึกษา สถานภาพ สังคม และประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์

3.2 ความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย เกี่ยวกับเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

การดำเนินการทดลอง

มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า หลักการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และได้เข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง การผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ด้วยโปรแกรม Authorware Professional ของ ศูนย์ ทันตสารสนเทศ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อเดือนมีนาคม 2539

2. ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับกฎหมายทั้ง 7 เรื่อง คือ การหมั้น เจือนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่าบุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และ มรดก จากตำราเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำไปสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อไป

3. นำเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมาย ทั้ง 7 เรื่อง ไปปรึกษาผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และหัวหน้าผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา

4. สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยโปรแกรม Authorware ทั้ง 7 เรื่อง คือ การหมั้น เจือนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และ มรดก

5. สร้างข้อสอบคู่ขนานแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก สำหรับสอบก่อนเรียน และหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 10 ข้อ ใน 7 เรื่องดังกล่าวข้างต้น

6. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายในเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

7. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายที่ได้สร้างขึ้น และข้อสอบคู่ขนาน ตลอดจนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ไปให้ผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และหัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคม เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม การใช้ถ้อยคำ การใช้รูปภาพ สื่อความหมาย และความถูกต้องของข้อสอบคู่ขนาน และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

8. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายที่ได้สร้างขึ้น และข้อสอบคู่ขนานตลอดจนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมายที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนิสิตปริญญาบัณฑิตปีที่ 1 ของสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2541 เป็นจำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของเครื่องมือก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองกับสตรีที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีต่อไป

9. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมายที่ได้สร้างขึ้น และข้อสอบคู่ขนานตลอดจนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายที่ได้แก้ไขข้อบกพร่องแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มอาสาสมัครที่จะเข้าร่วมการวิจัย เป็นจำนวน 10 คน และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร KR-20 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง คือ 0.71 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้เป็นแบบทดสอบได้ สำหรับแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ได้วิเคราะห์หาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า เท่ากับ 0.77 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นแบบสอบถามได้

10. ผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายที่ได้ผ่านการตรวจสอบไปใช้ทดลองกับกลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ เป็นจำนวน 52 คน ในระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2541 – 30 มีนาคม 2541

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้เข้าพบผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พร้อมนำจดหมายกล่าวแนะนำโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และกระบวนการในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือกับครูผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เพื่อนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ไปทดลองใช้กับกลุ่มสตรีดังกล่าว

3. ผู้วิจัยเป็นผู้ไปใส่โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ลงเครื่องคอมพิวเตอร์ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

4. ประกาศรับอาสาสมัครสตรีที่สนใจเข้าร่วมการวิจัยนี้ ซึ่งได้จำนวนสตรีที่สนใจจำนวน

6. ให้การทดสอบก่อนเรียน โดยใช้ข้อสอบเรื่องกฎหมายที่ได้สร้างขึ้นไว้ จำนวน 10 ข้อ ทดสอบสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นเวลาประมาณ 15 นาที

7. ให้สตรีได้ศึกษาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ตามเวลาที่ตนเองต้องการ

8. ให้การทดสอบหลังเรียนโดยใช้ข้อสอบคู่มือเรื่องกฎหมายที่ได้สร้างขึ้นไว้ จำนวน 10 ข้อ ทดสอบสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นเวลาประมาณ 15 นาที

9. ให้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย แก่สตรีที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้ เป็นเวลาประมาณ 15 นาที

10. เก็บรวบรวมข้อสอบทั้งหมด และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย กลับคืนมา เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

11. เนื่องจากกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดมีความหลากหลายในเรื่องของเวลา จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถอยู่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยตนเองในทุกกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ขอให้ครูผู้สอนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ช่วยควบคุมดูแล การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และแจกแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องกฎหมาย จำนวน 10 ข้อ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นบางกรณีที่เป็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำเสนอภูมิหลังของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

2. ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่า t-test

3. ผู้วิจัยได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย โดยใช้คำร้อยละ

4. ผู้วิจัยได้นำเสนอคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย โดยใช้คำร้อยละ โดยคำนวณจาก $\frac{\bar{X}_{\text{Post test}} - \bar{X}_{\text{Pre test}}}{\bar{X}}$

x 100

X

โดยกำหนดเกณฑ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ที่ประกอบด้วยกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม มีการวัดสองครั้ง คือการทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย สำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกฎหมาย ใน 7 เรื่องที่ได้สร้างไว้ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนดังกล่าว คือการหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก และประการสุดท้ายคือ ได้ศึกษาความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอนด้วยกัน คือ

ตอนที่ 1 ภูมิลักษณ์ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ได้ใช้การทดสอบค่า t-test ดังแสดงในตารางที่ 2

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ได้ใช้ค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 3 -13 และ

ตอนที่ 4 คะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score)หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ได้ใช้ค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 14

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

55.8 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นจำนวน 18 คน ร้อยละ 34.6 และระดับอุดมศึกษา เป็นอันดับรองลงมา เป็นจำนวนส่วนใหญ่ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ตามลำดับ และสตรีส่วนใหญ่แล้วมีสถานภาพเป็นโสด เป็นจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df
Posttest-pretest	1.615	1.623	7.178**	51

* < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 โดยคะแนนทดสอบภายหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่เสนอไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ของ สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เกี่ยวกับเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

ด้านเนื้อหา (ตารางที่ 3-4)

ตารางที่ 3 เนื้อหาจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของจำนวนคำถามที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เหมาะสมมาก	33	63.5
เหมาะสมปานกลาง	16	30.8
เหมาะสมน้อย ควรปรับปรุง	3	5.8
รวม	52	100

จากตารางที่ 3 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความเห็นว่า จำนวนคำถามที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีความเหมาะสมมาก เป็นจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของเนื้อหาในบทเรียนที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ชัดเจนมาก	7	13.5
ชัดเจนปานกลาง	32	73.1
ชัดเจนน้อยและควรปรับปรุง	7	13.5
รวม	52	100

จากตารางที่ 4 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความชัดเจนปานกลาง เป็นจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 73.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนอ (ตารางที่ 5-6)

ตารางที่ 5 การนำเสนอจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของตัวหนังสือที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ชัดเจนมาก	50	96.2
ชัดเจนปานกลาง	1	1.9
ชัดเจนน้อยและควรปรับปรุง	1	1.9
รวม	52	100

จากตารางที่ 5 พบว่า มีสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความคิดเห็นว่า ตัวหนังสือที่แสดงบนจอของบทเรียนมีความชัดเจนมาก เป็นจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 96.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของรูปภาพที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ชัดเจนมาก	42	80.8
ชัดเจนปานกลาง	10	19.2
ชัดเจนน้อยและควรปรับปรุง	0	0
รวม	52	100

จากตารางที่ 6 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความคิดเห็นว่า รูปภาพที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความชัดเจนมาก เป็นจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8

ด้านการเรียนรู้ (ตารางที่ 7- 13)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของความคุ้นเคยกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาก่อนของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เคยใช้คอมพิวเตอร์มาก่อน	35	67.3
ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์มาก่อน	17	32.7
รวม	52	100

จากตารางที่ 7 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีส่วนใหญ่แล้ว เคยใช้คอมพิวเตอร์มาก่อน เป็นจำนวน 35 คน หรือเป็นร้อยละ 67.3

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของความสนใจต่อการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สนใจมาก	36	69.2
สนใจปานกลาง	15	28.8
สนใจน้อย	1	1.9
ไม่สนใจ	0	0
	รวม	52
		100

จากตารางที่ 8 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความสนใจมากต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย เป็นจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของความเข้าใจในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าใจมาก	26	50.0
เข้าใจปานกลาง	25	48.1
เข้าใจน้อย	1	1.9
ไม่เข้าใจ	0	0
รวม	52	100

จากตารางที่ 9 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความเข้าใจมากในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย เป็นจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และรองลงมาในลำดับใกล้เคียง คือ มีความเข้าใจปานกลางในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการเรียนรู้จากครู โดยตรงของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เรียนรู้ได้แตกต่างกัน	46	88.5
เรียนรู้ได้เหมือนกัน	6	11.5
รวม	52	100

จากตารางที่ 10 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมของส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการเรียนรู้จากครูโดยตรงเป็นจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความรู้สึกต่อการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รู้สึกชอบ	43	82.7
รู้สึกเฉยๆ	7	13.5
รู้สึกเบื่อ	2	3.8
รวม	52	100

จากตารางที่ 11 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความรู้สึกชอบต่อการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของการใช้เวลาในการเข้าใจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้เวลามาก ประมาณ 50 นาทีขึ้นไป	25	48.1
ใช้เวลาปานกลาง ประมาณ 30-45 นาที	26	50.0
ใช้นเวลาน้อย ประมาณน้อยกว่า 30 นาที	1	1.9
รวม	52	100

จากตารางที่ 12 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีใช้เวลาปานกลาง ในการเข้าใจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือประมาณ 30-45 นาที จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และใช้เวลามาก คือประมาณ 50 นาที ขึ้นไป เป็นจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆต่อไป ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ	52	100
ไม่มีประโยชน์	0	0
รวม	52	100

จากตารางที่ 13 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความคิดเห็นว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆต่อไป เป็นจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 คะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score)หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ได้ใช้ค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น

คนที่	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 10คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (คะแนนเต็ม 10คะแนน)
1	8	9
2	7	9
3	7	9
4	6	7
5	7	9
6	8	9
7	7	9
8	8	9
9	6	8
10	7	9
11	8	9
12	4	8
13	10	10
14	10	9
15	6	9
16	8	8
17	7	8
18	8	8
19	7	10
20	8	9
21	5	5

ตารางที่ 14 (ต่อ)ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น

คนที่	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 10คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (คะแนนเต็ม 10คะแนน)
22	8	8
23	6	6
24	9	10
25	6	9
26	7	7
27	8	10
28	7	9
29	6	10
30	6	7
31	9	9
32	8	8
33	6	9
34	5	5
35	5	8
36	6	8
37	4	6
38	7	9
39	7	10
40	9	10
41	9	10
42	4	10
43	9	9
44	7	7
45	2	10

ตารางที่ 14 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น

คนที่	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 10คะแนน)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (คะแนนเต็ม 10คะแนน)
46	8	10
47	6	9
48	6	7
49	8	8
50	9	10
51	7	10
52	8	10
$\bar{x} = 7.00$		$\bar{x} = 8.60$
คะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) = 23.14 %		

จากตารางที่ 14 พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 7.00 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.60 และมีค่าร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 23.14

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เรื่อง การศึกษาการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายสำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายสำหรับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายใน 7 เรื่องกับการหมั้น เจือนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดกของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ในเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

คะแนนทดสอบภายหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร หลักสูตรเสริมสวย ตัดเย็บ ประกอบอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน ทอผ้าไหม ชีบรถยนต์ จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร หลักสูตรเสริมสวยตัดเย็บ ประกอบอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน ทอผ้าไหม ชีบรถยนต์ ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 52 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท คือ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้วิจัยเรื่อง กฎหมาย ได้แก่ การหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก
2. ข้อสอบคู่ขนานแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ก่อนเรียนและหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 10 ข้อ เรื่องการหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สิ้นสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก
3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ
 - 3.1 ภูมิหลังสตรี ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับอายุพื้นฐานการศึกษา สถานภาพสังคม และประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์
 - 3.2 ความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย เกี่ยวกับเนื้อหา การนำเสนอ และการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้เข้าพบผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พร้อมนำจดหมายกล่าวแนะนำโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และกระบวนการในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือกับครูผู้สอนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เพื่อนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ไปทดลองใช้กับกลุ่มสตรีดังกล่าว
3. ผู้วิจัยเป็นผู้ไปใส่โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย ลงเครื่องคอมพิวเตอร์ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
4. ประกาศรับอาสาสมัครสตรีที่สนใจเข้าร่วมการวิจัยนี้ ซึ่งได้จำนวนสตรีที่สนใจเพียง 52 คน
5. ประชุมชี้แจงแนวทางการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายดังกล่าวให้แก่สตรีอาสาสมัครที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้

6. ให้การทดสอบก่อนเรียน โดยใช้ข้อสอบเรื่องกฎหมายที่ได้สร้างขึ้นไว้ จำนวน 10 ข้อ ทดสอบสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นเวลาประมาณ 15 นาที
7. ให้สตรีได้ศึกษาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ตามเวลาที่ตนต้องการ
8. ให้การทดสอบหลังเรียนโดยใช้ข้อสอบคู่ขนานเรื่องกฎหมายที่ได้สร้างขึ้นไว้ จำนวน 10 ข้อ ทดสอบสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นเวลาประมาณ 15 นาที
9. ให้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย แก่สตรีที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้ เป็นเวลาประมาณ 15 นาที
10. เก็บรวบรวมข้อสอบทั้งหมด และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย กลับคืนมา เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
11. เนื่องจากกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดมีความหลากหลายในเรื่องของ เวลา จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถอยู่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยตนเองในทุกกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ขอให้ครูผู้สอนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ช่วยควบคุมดูแล การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และแจกแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องกฎหมาย จำนวน 10 ข้อ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย ให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นบางกรณีที่เป็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำเสนอภูมิหลังของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา
2. ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับคะแนนทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้ การทดสอบค่า t-test
3. ผู้วิจัยได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย โดยใช้คำร้อยละ
4. ผู้วิจัยได้นำเสนอคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย

สอนเรื่อง กฎหมาย โดยใช้คำร้อยละ โดยคำนวณจาก $\frac{\bar{X}_{\text{Post test}} - \bar{X}_{\text{Pre test}}}{x} \times 100$

โดยกำหนดเกณฑ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

สรุปผลการวิจัย

จากการทดลองพบว่า

1. ภูมิหลังของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี คือสตรีมีอายุตั้งแต่ 12-54 ปี และมีอายุโดยเฉลี่ย คือ 24.05 ปี ส่วนใหญ่เป็นโสด (82.7%) และส่วนใหญ่แล้ว จะได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (34.6%)

2. เมื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายที่สร้างขึ้นได้ถูกนำไปทดลองใช้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี แล้วพบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมาย ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนทดสอบเรื่องกฎหมายภายหลังจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีดังนี้

1. เนื้อหา

1.1 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความชัดเจนปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.1

1.2 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จำนวนคำถามที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีความเหมาะสมมาก คิดเป็นร้อยละ 63.5

2. การนำเสนอ

2.1 สตรีส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ตัวหนังสือที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความชัดเจนมาก คิดเป็นร้อยละ 96.2

2.2 สตรีส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า รูปภาพที่แสดงบนจอของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความชัดเจนมาก คิดเป็นร้อยละ 80.8

3. การเรียนรู้

3.1 สตรีส่วนใหญ่เคยใช้คอมพิวเตอร์มาก่อนคิดเป็นร้อยละ 67.3

3.2 สตรีส่วนใหญ่มีความสนใจมากต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 69.2

3.3 สตรีส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในระดับมาก ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และเข้าใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

3.4 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการเรียนรู้จากครูโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 88.5

3.5 สตรีส่วนใหญ่ มีความรู้สึกชอบต่อการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คิดเป็นร้อยละ 82.7

3.6 สตรีส่วนใหญ่ได้ใช้เวลาในระดับปานกลางในการเข้าใจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ ประมาณ 30-45 นาที คิดเป็นร้อยละ 50 และใช้เวลาประมาณ 50 นาทีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

3.7 สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปคิดเป็นร้อยละ 100

4. จากผลของการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและนำไปให้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า มีค่าร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) คือ ร้อยละ 23.14 โดยสตรีมีคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเท่ากับ 7.00 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเท่ากับ 8.60

อภิปรายผล

1. จากสถานภาพของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี พบว่า สตรีมีอายุตั้งแต่ 12-54 ปี และมีอายุโดยเฉลี่ย คือ 24.05 ปี ส่วนใหญ่เป็นโสด (82.7%) และส่วนใหญ่แล้ว จะได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (34.6%) ด้วยเหตุนี้ สตรีส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาก่อน ได้มีโอกาสเข้ารับการเรียนการสอนจากการศึกษาภาคบังคับมาแล้ว และมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ มาก่อน นอกจากนี้แล้ว สตรีส่วนใหญ่เป็นโสด จึงอาจจะยังไม่มีภาระรับผิดชอบในเรื่องครอบครัวมากนัก ทำให้มีเวลาเพียงพอที่จะสนใจใฝ่หาความรู้ต่างๆ เพิ่มเติม ตามที่ตนต้องการ และสนใจใฝ่หาความรู้ต่างๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่สนับสนุน

ให้จัดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน และควรเป็นกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังคงสอดคล้องกับ Knowles (1970) ที่ได้เสนอศิลป์และศาสตร์ของการช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี หรือ Andragogy ในประเด็นของความพร้อมที่จะเรียน (Readiness to learn) โดยที่ Knowles ได้เสนอว่า ผู้ใหญ่จะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้น เมื่อเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ และรู้สึกว่าคุณวู้ นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ต่อบทบาท ภาระหน้าที่และสถานภาพทางสังคมของตน ด้วยเหตุนี้ สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี จึงมีความพร้อมและความสนใจที่จะเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย โดยคาดว่าจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ต่อไปตามที่ตนต้องการ และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์จึงกลายเป็นทักษะที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ การทดลองใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นทักษะพื้นฐาน ทักษะหน้าที่สตรี คาดว่า เมื่อตนมีทักษะดังกล่าวแล้วก็จะไปประโยชน์ต่อบทบาทหน้าที่และอาชีพของตนต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุที่สตรีส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในครั้งนี้

2. เมื่อนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้สร้างขึ้นนั้นไปใช้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และพบว่า สตรีส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อการเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นอย่างดี ดังจากผลการวิจัยความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี พบว่า สตรีส่วนใหญ่แล้วให้ความสนใจเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย (69.2%) และส่วนใหญ่รู้สึกชอบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายดังกล่าว (82.7%) ทั้งนี้ อาจจะมีเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

2.1 การได้รับความสนับสนุนและความสนใจความร่วมมือจากผู้สอนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นอย่างดี จึงมีผลทำให้สตรีที่เป็นผู้เรียนเกิดความตั้งใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีด้วย

2.2 การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นครั้งแรกที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีของกลุ่มครูผู้สอนและสตรีผู้เรียน จึงอาจจะทำให้สตรีเกิดความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ และนับว่าเป็นการใช้วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากวิธีการเรียนรู้แบบเดิมที่เคยใช้อยู่เป็นประจำ

2.3 สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นสตรีที่อาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยด้วยตัวเองทั้งหมด สตรีเหล่านี้จึงมีความสนใจส่วนตัวในเรื่องคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดความตั้งใจที่จะเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นอย่างดี และเรื่องที่ศึกษาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้เรื่องกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันของทุกคน จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของสตรี ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องกฎหมาย เงื่อนไขการแต่งงาน สินสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก ล้วนแต่เป็นความรู้ที่จะช่วยให้สตรีได้รู้จักนำไปใช้ประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองต่อไป

2.4 คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเนื้อหาแยกเป็นตอน ๆ และไม่ซับซ้อนสามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนมีการตรวจสอบความรู้ด้วยตนเอง จะมีส่วนที่ช่วยกระตุ้นให้สตรีสนใจเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยวงษ์ใหญ่ (2523) ที่ได้กล่าวถึงคุณภาพของสื่อการสอนที่มีลักษณะเป็นบทเรียนโมดูล ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นนี้ว่า บทเรียนโมดูลที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แน่นอนและชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อ้างถึงใน เขมทัต สวาริกานนท์, 2539)

2.5 สตรีได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง สามารถกำหนดระยะเวลาที่ต้องการเรียนด้วยตนเอง ก็อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สตรีสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2520) ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน โดยใช้สื่อเป็นแหล่งความรู้แทนการให้ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นการให้ผู้เรียนหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน

3. จากผลการวิจัยที่ว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง กฎหมายของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 โดยคะแนนทดสอบภายหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ และได้สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่าง ๆ อาทิเช่น สุนทรีย์ สุกาญจนาศรุษย์ (2533) นฤมล เพ็ชรสุวรรณ (2534) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ศึกษากับกลุ่มผู้เรียนในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีธรรมชาติ ความต้องการ และ

ความสนใจแตกต่างกับกลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนั้นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมายนี้ จึงน่าจะนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสตรีเป้าหมายนอกระบบโรงเรียนกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

4. การวิจัยนี้เป็นการนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของสตรีการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามเอกัตภาพของสตรีเป็นรายบุคคล ซึ่งผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจจะประยุกต์ใช้ในลักษณะเป็นกลุ่มก็ได้ โดยเน้นให้สตรีผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสควบคุมความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองจากเนื้อหาที่ถูกพัฒนาขึ้นในรูปของบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยบทเรียนดังกล่าวจะแสดงเนื้อหาวิชาทั้งในรูปตัวหนังสือและกราฟฟิกและมีการประเมินผลด้วยตนเอง โดยตอบคำถามจากคอมพิวเตอร์ ซึ่งเมื่อสตรีตอบแล้ว ก็จะสามารถตรวจสอบคำตอบได้ด้วยตนเองตลอดเวลา ได้รับผลการเรียนของตนในลักษณะข้อมูลย้อนกลับได้ในทันทีทันใด และสตรีผู้เรียนสามารถใช้เวลาทบทวนเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของตนในสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดที่จะต้องใช้เพียงแต่ในสถานศึกษาเท่านั้น

5. เมื่อกลุ่มสตรีนอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้ว ย่อมจะมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

5.1 สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นในกฎหมาย ใน 7 เรื่อง คือ การหมั้น เงื่อนไขการแต่งงาน สินสมรส การหย่า บุตรนอกกฎหมาย บุตรบุญธรรม และมรดก หลังจากที่ได้ศึกษาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

5.2 คอมพิวเตอร์ช่วยสอนน่าจะช่วยส่งเสริมให้สตรีเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เนื่องจากสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่แล้ว ก่อนข้างจะมีปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเอง รู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย เห็นแต่ส่วนด้อยของตนเอง ดังนั้นหากเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์แล้ว อาจจะส่งผลให้สตรีส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองมากขึ้น ไม่ดูถูกความสามารถของตนเอง และเห็นคุณค่าในศักยภาพของตนเอง เนื่องจากสตรีได้มีโอกาสเรียนรู้ และทบทวนเนื้อหาได้ตามความต้องการของตน โดยปราศจากความกดดันความวิตกกังวลว่า ตนจะเรียนไม่ทันเพื่อน หรืออายเพื่อนเมื่อตนสงสัย สตรีจะ得以มีโอกาสเรียนรู้เนื้อหา

ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนทีละเล็กทีละน้อย จากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก เมื่อสตรีได้มีโอกาสทบทวนบ่อย ๆ ครั้งแล้ว ส่วนใหญ่ก็จะสามารถทำได้และเกิดความรู้ความเข้าใจ และประสบความสำเร็จต่อการเรียนรู้ของตนเอง และเคารพตนเองได้ในที่สุด

5.3 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะช่วยสนับสนุนให้สตรีสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นที่ทราบกันแล้วว่าสตรีส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีการหน้าที่ ความรับผิดชอบในครอบครัว และหน้าที่การทำงานต่าง ๆ และไม่อาจจะเข้าสู่การเรียนการสอนในระบบการศึกษาปกติได้ หรือพ้นจากระบบการศึกษาปกติแล้ว ด้วยเหตุนี้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อาจจะช่วยกลุ่มสตรีเหล่านี้ให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้ กล่าวคือ อาจจะช่วยส่งเสริมให้สตรีสามารถเรียนรู้ตามลำพังด้วยตนเองได้ และมีโอกาสที่จะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง สามารถยืดหยุ่นเวลา และสถานที่ที่เรียนได้ตามความต้องการของตนเอง ไม่จำเป็นต้องจะต้องเรียนรู้แต่ในสถานศึกษาเท่านั้น แต่อาจจะเรียนรู้ได้ในสถานที่ทำงาน หรือที่บ้านแล้วแต่ความเหมาะสม

5.4 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะช่วยสนับสนุนให้สตรีเรียนรู้ได้ตามเอกัตภาพของตนเอง สตรีที่อยู่ในเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่แล้วจะมีภูมิหลังที่หลากหลาย มีธรรมชาติ ความต้องการ ตลอดจนมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดี สตรีจะมีโอกาสเรียนรู้ได้ตามเอกัตภาพของตนเองใช้เวลาเรียนตามความต้องการและความถนัดของตนเอง โดยได้รับการป้องกันกลับของข้อมูลในทันทีทันใด และสามารถประเมินความก้าวหน้าของตนได้ โดยอัตโนมัติและมีโอกาสฝึกปฏิบัติได้ตามที่ตนต้องการ

5.5 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะเน้นให้สตรีเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมในฐานะของผู้นำกิจกรรม หรือเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ต่าง ๆ หากส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามผู้อื่นเป็นประจำ ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะเปิดโอกาสให้สตรีได้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของตนเอง ได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นผู้เรียนที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของตนเอง หรือเป็น Active Learner ได้อย่างแท้จริง

5.6 คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะสนับสนุนให้สตรีเป็นผู้นำการเรียนรู้ของตนเอง หรือ Self-Directed Learner กล่าวคือ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะมีส่วนช่วยให้สตรีได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะอยู่ภายใต้บรรยากาศแห่งความเป็นอิสระ บรรยากาศแห่งการเปิดเสรีทางความต้องการ

ของสตรี สตรีนอกระบบโรงเรียนจะสามารถริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง นำตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่และมีความเคารพต่อตนเอง และเพื่อน และสามารถประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างแท้จริง

6. จากผลของการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและนำไปใช้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า มีค่าร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) คือ ร้อยละ 23.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จึงถือได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลจากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้สร้างขึ้น และสามารถกล่าวได้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ และสามารถจะนำไปขยายผลและใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีดังต่อไปนี้

1. เมื่อมีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือผู้สอนควรจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) คอยประสานงานให้คำปรึกษา แนะนำ ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนคอยเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยและไม่เข้าใจ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพ และการเคารพตนเองของตัวผู้เรียนอย่างสมบูรณ์ ตลอดจนควรอธิบายวิธีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แก่สตรีก่อนใช้ เพื่อความปลอดภัยของระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วย

2. ในระหว่างการจัดกิจกรรม การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับกลุ่มเป้าหมาย การศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มสตรี ผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการพูดคุย อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้สึกระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการวิจัยนี้จะถูกออกแบบมาเพื่อเป็นการศึกษารายบุคคล แต่ก็สามารถจะประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้เป็นกลุ่มได้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้ดี กล่าวคือ เพื่อนในกลุ่ม จะสามารถช่วยอธิบายหรือชี้แจงประเด็นที่สงสัยได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนรู้ร่วมกันเป็นเวลานาน จะเข้าใจพื้นฐานของกันและกันเป็นอย่างดี ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเพื่อนด้วยตนเอง ด้วย ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือผู้สอนการศึกษา

นอกระบบโรงเรียน จึงควรจะใช้แหล่งความรู้จากมวลสมาชิกในกลุ่มให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยการยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองในทุกกระบวนการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมายที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ ผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ต้องการจะนำไปใช้ต่อไป อาจจะนำไปพัฒนาและปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนยิ่งขึ้น เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่จะนำไปใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียน

1. ผู้เรียนหรือสตรีที่จะเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง เนื่องจากจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เป็นสำคัญ
2. ผู้เรียนหรือสตรีที่จะเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ควรที่จะมีทักษะพื้นฐานในการอ่านพอสมควร เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องอ่านเนื้อหาที่นำเสนอในบทเรียนคอมพิวเตอร์
3. ผู้เรียนหรือสตรีที่จะเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ควรที่จะมีทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น เช่น การเปิด-ปิดโปรแกรม เนื่องจากว่าจะได้สามารถเรียนรู้ได้อย่างสะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น และยังจะทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ไม่เกิดการชำรุดหรือเสียหาย เพราะการขาดทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมและถูกต้อง
4. เมื่อผู้เรียนได้ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้ว และเกิดความสงสัยหรือไม่เข้าใจในประเด็นใด ๆ ควรที่จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับเพื่อนสมาชิกคนอื่น ๆ หรือครูผู้สอน ตลอดจนอาจจะต้องไปศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ในประเด็นต่างๆที่สนใจจากแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อเติม ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ผู้เรียนอาจจะขอบันทึบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง นอกเหนือจากการศึกษาในแหล่งศึกษาเท่านั้น โดยอาจนำไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้านหรือที่ทำงานตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้ทบทวนความรู้ที่ได้รับตามโอกาสและเวลาที่ตนต้องการอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษานวัตกรรมทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกรัตน์ พรพิมเนส. การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในสถาบันการศึกษาในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก ปีการศึกษา 2531. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- กมลรัตน์ ภาณุรัตน์. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการกำหนดอัตราความก้าวหน้ากับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสมการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กระทรวงศึกษาธิการ. วิจัยความต้องการบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพมหานคร: ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2541.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กระทรวงศึกษาธิการ. วิจัยสำรวจบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพมหานคร: ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2541.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ. การเข้าร่วมในโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับสตรี. มปป. : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ, 2533.
- กองบรรณาธิการ คอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์เวิลด์. ไมโครคอมพิวเตอร์.CAI อนาคตสดใสของระบบการศึกษาไทย. ไมโครคอมพิวเตอร์ 36 (กุมภาพันธ์ 2531):130-141.
- กอบกุล สรรพกิจจานง. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลิกภาพกับแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- กาญจนา ปัทมาศร. ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่มีใช้เชิงเศรษฐกิจกับบุตร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- กาญจนา รัตนธรรมเมธี. การเปลี่ยนแปลงสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมของสตรีในชนบท.

- ปริญญาหมาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ . วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.
- กิตานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- กิตติพงษ์ พนมวัน ณ อยุธยา. สภาพความต้องการและปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2530.
- กุลยา ธรรมจินดา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของสตรีในการจะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหารของบัณฑิตสตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- กู่เกียรติ แซ่ตั้ง. รูปแบบนำเสนอการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- เกียรติยศ เข้มมคงเอก. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- กัลยา แก้วสุดา. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับตำแหน่งการเสนอภาพประกอบเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยพุทธิพิสัย วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- กำพล ดำรงค์วงศ์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากวิธีใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2วิธี. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ขนิษฐา ชานนท์. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการเรียนการสอน. วารสารเทคโนโลยีการศึกษา 1 (เมษายน-มิถุนายน 2532): 8.
- เขมทัต สารีگانนท์. การพัฒนาบทเรียนไมโครสำหรับวิชาช่างเสื้อผ้าชายหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กส.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ.2535-2554). กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2537.

คมสัน พลศรี. ผลกระทบของการศึกษาที่มีผลต่อการใช้การคุมกำเนิดของสตรีชนบทในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.

ครรชิต มาลัยวงศ์. คอมพิวเตอร์กับการศึกษา. วารสารศูนย์บริการเพื่อการศึกษา 7(กุมภาพันธ์ 2526): 6.

ครรชิต มาลัยวงศ์ และคณะ. คอมพิวเตอร์เบื้องต้นเล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์, 2527.

ครรชิต มาลัยวงศ์. ไมโครคอมพิวเตอร์กับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.

ครรชิต มาลัยวงศ์. "อนาคตของการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน." ไมโครคอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 36 (กรกฎาคม 2531): 142-147.

ครู ส. "การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนของครูอเมริกา". วารสารวิทยากร ปีที่ 24 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2539): 30-34.

จรรยา วรรณทอง. กระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรและการดำเนินบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.

จรรยา วีระหงส์. บทบาทผู้นำสตรีในการพัฒนาประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, 2536.

จรรยา จิตรักษ์. การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จรรยา มะลาดวง. การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรีในชนบท ศึกษากรณีจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

- จรรยา มะลาดวง. การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรีในชนบท. กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.
- จันทนา เพชรสท้านกุล. ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอุดรธานีด้วยสาเหตุของการแท้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537.
- จันทนา ศรีภักดีวงศ์. การวิจัยรายกรณีการดำเนินธุรกิจขนาดย่อมของสตรีในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาคศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- จารุวรรณ ศรีเมืองวัฒนา. สาเหตุการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- จิตติรัตน์ ทัดเทียมมรณย์. ความคิดเห็นของผู้เข้ารับอบรมคอมพิวเตอร์ศาสตร์ในการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- เจษฎา ชนะโรค. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับวิธีการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ฉลอง ทับศรี. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องซีเอไอ เป็นไปได้ไหมกับเมืองไทย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535. (จัดสำเนา)
- ช่วงโชติ พันธุเวช. การออกแบบและการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน จัดโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 10-11 กันยายน 2535. (เอกสารจัดสำเนา)
- ชุติมา เวทการ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จากผลการศึกษาโบราณวัตถุสถานทีวัดไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อ.เกาะคา จังหวัดลำปาง. การนำเสนอรายงานการวิจัย ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542. (เอกสารจัดสำเนา)
- ชุติมา เหตุนุรักษ์. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของข้าราชการสตรีระดับบริหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

ชูศรี ยินดีตระกูล. การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบค้นพบกับแบบบอกให้รู้ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
 วิชาคณิตศาสตร์ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มี
 สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ชูศักดิ์ เพรศคหท์. "วิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์และการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในประเทศไทย."
วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2534): 17-25.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา ลินสกุล. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร:
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ดวงใจ ศรีธวัชชัย. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องทวีปอาครธรรมชาติและอุตสาหกรรมใน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
 กรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ดาเรศ ทิวทัศน์. ผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ปรากฏและไม่ปรากฏรอบพื้นที่ที่น่าสนใจ
 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ดิเรก วรณเคียร. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางภาษากับอัตราการเสริมแรงในโปรแกรม
 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยม
 ศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2529.

ดุจแข นาคใหญ่. สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการใช้คอมพิวเตอร์ช่วย
 สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ดุสิต ดวงสา ชูเกียรติ ลีสุวรรณ และ อุษษา ดวงสา. การวิจัยทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติ
 ด้านการศึกษาและอาชีพของเยาวชนสตรีในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท จังหวัดเชียงใหม่
 เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.

เดือนพิศ ชัยพรหมประสิทธิ์. สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวจีนในสังคมไทย
 ปัจจุบัน : กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยม ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 โทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
 สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

- ดำรง ตาแจ่ม. การศึกษาผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเกมประกอบเนื้อหา และไม่มีเกมประกอบเนื้อหา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2708125 โปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. "คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา". วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 (มกราคม-มีนาคม 2539): 1-11.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. "อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา". วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม-กันยายน 2539).
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. "อินเทอร์เน็ตเครือข่ายเพื่อการศึกษา". วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ 2540).
- ถาวร อานภาพไตรรงค์. การออกแบบและพัฒนาโปรแกรม. มปท. 2528.
- ถวัลย์ มาศจรัส. คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีใหม่ที่ก้าวเข้ามาในวงการศึกษา. ประชากรศึกษา 7 (เมษายน 2528): 16-19.
- ทนาย อภิชาติเสณีย์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธพิสัยวิชาวิทยาศาสตร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2 แบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- ทรงพล เนตรสืบสาย. การปฏิบัติและทัศนคติเกี่ยวกับการทำหมันของสตรีในเขตชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ทักษิณา สนวนานนท์. พจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทมีเดียแอสโซซิเอต, จำกัด, 2527.
- ทักษิณา สนวนานนท์. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI). คอมพิวเตอร์วิวิ 3 (กันยายน 2529): 57-61.
- ทักษิณา สนวนานนท์. คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2530.
- ทัดดาว ลออโรจน์วงศ์. การประเมินโครงการฝึกอบรมผู้นำสตรีด้านการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน ป.ป.ส., 2534.

- ทัศนีย์ ภักดีศุภผล. ความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพของสตรีผู้ด้อยโอกาส ที่ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพสตรี สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- ธเนศ เรืองณรงค์. การเปิดรับสื่อมวลชนกับจำนวนบุตรที่ต้องการของสตรีไทยในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิตสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ธวัช หมอญาติ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีและไม่มีเสียงประกอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ธิดา จงก้องเกียรติ. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้านตำบลในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, 2532.
- นงนุช วรรณวณะ. คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอน. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน จัดโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 10-11 กันยายน 2535. (เอกสารจัดสำเนา)
- นงนุช วรรณวณะ. การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอน. ไมโครคอมพิวเตอร์ 36 (กรกฎาคม 2531): 135-137.
- นภคด ทองอยู่สุข. การใช้และปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาฟิสิกส์ มัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, ภาควิชามัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- นภาพินท์ อนัตระศิริ. การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นอุปกรณ์ช่วยสอนวิชาฟิสิกส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- นวลตา วันเพ็ญ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อยู่ในชุมชนแออัดอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- นวลมัจจ จันทรแจ่ม. ลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับครูระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

- นาถวดี นันทาภินัย. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับระดับความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อความคล่องในการสร้างสรรค์ภาพในวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- นิตยา กาญจนวรรณ. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วารสารรวมคำแหง 9 (มกราคม 2526): 78-85.
- นิพนธ์ สุขปรัดดี. "คอมพิวเตอร์และพฤติกรรมการเรียนรู้การสอน." วารสารคอมพิวเตอร์ 78 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2531.): 27-28.
- นิพนธ์ สุขปรัดดี. ไมโครคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา. วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ. 14 (ตุลาคม-ธันวาคม 2527): 3-4.
- นิภาพร จีวัลย์. ลักษณะที่เหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับเด็กอนุบาลตามความคิดเห็นของครูอนุบาลในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- นิรันดร์ สาโรชาท. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของตัวอักษรในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความถนัดทางภาษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษและเวลาที่ใช้ในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- นිරนาท สติธากกร. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางภาษากับประเภทตัวอักษรชั้นนำที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- นිරนุช เชื้อโชติ. ความคาดหวังของสตรีไทยเกี่ยวกับการพึ่งพาบุตร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- นุชน้อย กิจทรัพย์ไพบูลย์. การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบไม่อธิบายคำตอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- นุชนาฏ สิริโกคา. ความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, แผนกวิชามัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

- นันทนา ปรีดาสวรรณ. การศึกษาผลกระทบของอายุแรกสมรสกับแบบแผนการคุมกำเนิดต่อ ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- นฤมล เพ็ชรสุวรรณ. ผลการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคณิตศาสตร์เรื่องร้อยละสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- บงกชพันธ์ ทองงาม. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาโลโก้เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- บันลือ พุกกะวัน. มิติใหม่ในการสอนอ่าน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2532.
- บุปผา พิณีจ. ทัศนคติของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรีด้านการเป็นผู้นำทาง การบริหารของงานพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- บุปผาชาติ ทัพทิกกรณ์. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการเรื่องสร้าง CAI ด้วยโปรแกรม Authorware. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2536. (จัดสำเนา)
- บุรณะ สมชัย. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน : Computer Assisted Instruction. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), 2538.
- บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ. ความคิดเห็นของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดเกี่ยวกับบทบาท คอมพิวเตอร์ในการศึกษาระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- เบญจนาฏ วัฒนประดิษฐ์. การประสานงานของ 5 กระทรวงหลักในการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนแก่สตรี ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาค วิชาการศึกษานอกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษา^{นอก}โรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:บรรณกิจเทรตติ้ง, 2525.

- ประภาภรณ์ ฉันทจักรกนก. ความคิดเห็นของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่เหมาะสม ของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ประภัสรา ตันติวัฒนา. การศึกษานุคลิกภาพของผู้ต้องขังที่กระทำความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ในทัณฑสถานหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- ประวุฒิ ถาวรศิริ. การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.
- ประสพสรรพ์ กมลละบุตร. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิดและตำแหน่งของการนำเสนอเรื่องย่อ และศัพท์ในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2529.
- ประสิทธิ์ เชี่ยวศรี. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและ แบบการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องวิธีการ อ่านค่าความต้านทาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2533.
- ประสิทธิ์ สารภี. ไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, แผนกวิชา วิศวกรรมคอมพิวเตอร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ปราณี เดชวิทยาพร. ผลกระทบจากการที่ผู้หญิงสวมบทบาทผู้บังคับบัญชาต่อผู้ชายที่อยู่ได้ บังคับบัญชา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ปวีณา ธิติวรพันธ์. สีและขนาดของตัวอักษรบนสีพื้นที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านบนจอ คอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ปิยสุดา ขัตติยะวรา. การเปรียบเทียบทักษะการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างนัก เรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบเลือกลำดับขั้นในการฝึกเอง และแบบฝึกตามลำดับขั้นที่กำหนดให้. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ปรียา สุวรรณบุษยา. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความต้องการการย้ายถิ่นของ

- แรงงานสตรีชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหมู่ 1 ต.สระดั่ง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรม
 ศาสตร์, 2531.
- บัทมา จันทร์ทโส. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสตรีในสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ : ศึกษาเฉพาะ
 กรณีพนักงานรัฐวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
 ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ปาริชาติ พรหมสุวรรณ. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกประกอบอาชีพของสตรีภายหลังการฝึก
 อบรม กรณีศึกษาโครงสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- ผกาทิพย์ สุขวัฒน์. ผลของบุคลิกภาพกับเพศ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่องคำ
 นามจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 โทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ผดุง อารยวิญญู. ไมโครคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอช-เอ
 การพิมพ์, 2527.
- พงษ์รัตน์ รัตนโกคา. การศึกษาค้นคว้าความต้องการในการออกกำลังกายของสตรีมีครรภ์และมารดา
 หลังคลอด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัย
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พงษ์ศักดิ์ ยวงสะอาด. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสตรีในการ
 พัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 โทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษาต่อเนื่อง ภาคศึกษานอก
 โรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.
- พจณี พรหมจิตต์. ภาวะผู้นำของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) : ศึกษาเฉพาะกรณี
 อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการ
 พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535.
- พจมาน ศรีแดง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา
 วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับความคาดหวังต่างกัน. วิทยา
 นิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

- พรพิพัฒน์ เลขธรากร. ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- พรณี ชูทัย. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทรวนุฒิการพิมพ์จำกัด, 2522.
- พรสวรรค์ จงสวัสดิ์. ผลของแบบปฏิสัมพันธ์ในการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และจากบทเรียนแบบโปรแกรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- พระไพศาล วิสาโล และ สมควร ไฝงามดี. วิพากษ์คอมพิวเตอร์เทวรูปแห่งยุคสมัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2533.
- พวงเพ็ญ สังขนันท์. ปัญหาและความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของแม่ที่ในพระพุทธศาสนา เขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของคณานสตรีวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- พิมลพรรณ วายาจุด. สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พิทักษ์ ศิลรัตน์. CAI เมืองหลังการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. คอมพิวเตอร์ 15 (สิงหาคม 2531):20-25.
- พิศาล โพธิ์แสงอรุณ. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนแบบค้นพบและแบบบอกให้รู้ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับแบบการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- พีระพรรณ หุ่นพานิช. การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีในเขตเมืองและชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

- ไพศาล มงคลเสารัฐ. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ไพศาล หุ่นแก้ว. คอมพิวเตอร์กับการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง Innovation in Instructional Materials Development and Evaluation. ของ Colombo Plan Staff College และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2530. (อัดสำเนา)
- ไพโรจน์ ตีระธนากุล. ไม่ใคร่คอมพิวเตอร์ประยุกต์ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต, 2527.
- ภาวิบูรณ์ โชติศิริรัตน์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีภาพประกอบแบบภาพนิ่งและแบบภาพเคลื่อนไหว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสัตตศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- มนัส นามวงศ์. ผลของสีพื้นต่อการจำภาพได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- มานพ เอื้อสีลามงคล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทย. ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- มานิตย์ สีสง่า. การเปรียบเทียบเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สตรีต่างกลุ่มหลักสูตรศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน สาขาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- มานะ ออพานิชกิจ. ผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนแบบรายบุคคลและการเรียนแบบกลุ่มโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- มาลี สบายยิ่ง. ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่ปรารถนาของสตรีมุสลิม ในสี่จังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

- มุกดา เจตนเมษฐ์. การเริ่มมีเพศสัมพันธ์หลังคลอดบุตรของสตรีไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2534.
- เมธี เผื่อนทอง. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดสร้างสรรค์กับจินตภาพในบทเรียนคอมพิวเตอร์
ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- เย็น ภู่วรรณ. "การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอน" เอกสารในการสัมมนาเรื่องบทบาท
ของเทคโนโลยีขั้นสูงกับการพัฒนาการศึกษาไทยที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 18-19
กันยายน 2528. (อัดสำเนา)
- เย็น ภู่วรรณ. "การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเรียนการสอน. "วารสารจันทร์เกษม 189
(มีนาคม-เมษายน 2529) : 1-11.
- เย็น ภู่วรรณ. "การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอน. "ไมโครคอมพิวเตอร์ 36
(กุมภาพันธ์ 2531): 120-129.
- เย็น ภู่วรรณ. บรรณาธิการวารสารไมโครคอมพิวเตอร์. สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2529.
- ยุพดี มิ่งสรรพพงศ์. การทดลองสอนวิชาคอมพิวเตอร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
สตรีมหาพฤฒาราม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-การสอน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.
- ร้อยตรี ประวิทย์ เพชรมี. การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชน จังหวัด
เชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.
- ร้อยตำรวจตรี พิศาล มุขแจ้ง. การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑ-
สถานหญิง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
- ร้อยตำรวจโทสมภพ มณีเวช. การศึกษาค่านิยมต่อการมีบุตรของสตรีชาวเขาเผ่าม้งและเผ่า
กระเหรี่ยง ในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ประชากรศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.
- รัชชศิลป์ แผ่นตระกูล. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักวิชาการ
คอมพิวเตอร์เกี่ยวกับการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา

- ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- รัชเนีย บุญมี. การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดอัตราความก้าวหน้ากับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- รัฐกรณ์ คิดการ. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกันจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเนื้อหาแบบอุปมานและอนุมาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- รัตติกร สุনারทพิณ. ภาพลักษณ์ผู้หญิงใสในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- รัตนพร มีสมบุญ. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอัตลิติตและปัสลิติตกับโอกาสการเลือกการได้รับผลย้อนกลับของผู้เรียนในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- รุ่งทิวา ศรีวรรณ. การเปรียบเทียบบทบาทของสตรีกับบทบาทของบุรุษที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบล นาทราย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต การศึกษานอกโรงเรียนบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- รุ่งนภา พงศาวิรัตน์. การเปรียบเทียบผลของแบบการให้ผลป้อนกลับในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- เรณู สังข์ทองจีน. การประกอบอาชีพของแรงงานหญิงในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกอบการประเภทอาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- เรืองฤทธิ์ โมพุดผ่อง. การศึกษาเปรียบเทียบขนาดครอบครัวที่ปรารถนา ของสตรีผู้ย้ายถิ่นและสตรีผู้ไม่ย้ายถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

- รำภา มีมีวิทย์ดี. การเปรียบเทียบทักษะการหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยครูกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและครูกับหนังสือแบบฝึกหัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- วาทิต มีสนุ่น. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีการให้ผลป้อนกลับ 2 แบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- วารินทร์ รัชมีพรหม. คอมพิวเตอร์ช่วยการสอน. วารสารวิทยาสาร. 4 (กันยายน 2525): 75.
- วารี ธิระจิตร. หลักการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วารี ลิขิตเจษฎา. ผลของความเร็วในการเสนอเนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วาสนา ศรีอัครลาภ. การวิเคราะห์ลักษณะของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- วิษณุลาวัณย์ พิทักษ์ผล. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์จากการเรียนซ่อมเสริมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่สอนซ่อมโดยครูกับกลุ่มที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วิรัช คันสร. ปฏิสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับรูปแบบของการให้ผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องวิธีการอ่านค่าความต้านทานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วีระ ไทยพานิช. บทบาทและปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. รวบรวมบทความเทคโนโลยีทางการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2526.
- วีระเกียรติ ภูศิริ. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านการคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เรื่องรูปทรงและปริมาตรจากภาพแบบสมบูรณแบบกับแบบต่อเนื่องโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

- วัชรินทร์ พิพัฒน์ศรีสวัสดิ์. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับจังหวัดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับสตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วัชราภรณ์ สุริยาภิวัฒน์. คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและเทคนิคการเขียนโปรแกรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- วันชัย นิลกำแหง. คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและการเขียนโปรแกรมภาษาเบสิก. วิทยาลัยครูจันทเกษม, 2526.
- วันทนา ปทุมเทศวิวัฒน์. การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- วิภาวี กฤษณะภุติ. การศึกษาลักษณะทางด้านประชากรเศรษฐกิจและสังคมของสตรีชนบทที่ทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น : วิเคราะห์ในระดับบุคคลครอบครัว และชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- วิมล จันทร์ประภาพ. ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของหญิงบริการในเมืองพัทยา. ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.
- วีณา โกมล. ตัวชี้วัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนของคณงานสตรีในโครงการรณรงค์ เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.
- วีระ ไทยพานิช. 57 วิธีสอน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. (อัดสำเนา)
- วีระ ไทยพานิช. บทบาทและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. รวมบทความทางเทคโนโลยีการศึกษา. หน้า 7-17. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2526.
- วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. ผลการศึกษาอาสนะและสมาธิตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสต์ต่อการเพิ่ม

- ความเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- วุฒิพล สกลเกียรติ. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางประการกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกวิชาชีพของสตรีบางประเภทสถานสงเคราะห์หญิงกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- ศนิชา กาเจริญ. วิวัฒนาการการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้แก่เยาวชนสตรีไทย ในระหว่างปีพุทธศักราช 2514 ถึง 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ศรัณยา แก้วพรรณ. บทบาทกลุ่มสตรีทอผ้าไหมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านนาเสียว ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ศรัณยา จุฬารศิลป์. พฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยของสตรีในชุมชนแออัด : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.
- ศิริพร สาเกตทอง. การเรียนการสอนคอมพิวเตอร์. คอมพิวเตอร์ไต่เจสท์ 1 (มกราคม 2527): 20-24.
- ศิริรัตน์ ไตรรอด. ลักษณะที่เหมาะสมของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ศูนย์ทันตสาธารณสุข คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยโปรแกรม Authorware Professional. มีนาคม 2539. (เอกสารอัดสำเนา)
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ค.031. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.
- สมเกียรติ อินทชาติ. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเนื้อหาและแบบเกมกับความถนัดทางการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

- สมคิด ไวยวรรณ. การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ทางประชากรศึกษา โดยผู้นำสตรีชนบทในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- สมจิต สงสาร. รูปแบบของผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535.
- สมชาย ทยานง. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. ข่าวสถาบันบริการคอมพิวเตอร์. 1(ตุลาคม 2521): 7-8.
- สมชาย ทยานง. "คอมพิวเตอร์ใช้ในการเรียนการสอน". วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม-ธันวาคม 2526): 47-67.
- สมชัย ชินะตระกูล. การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. คอมพิวเตอร์วิวิ 2 (ธันวาคม 2528): 26-29.
- สมพร ขุนทอง. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแตกกิ่งและแบบไฮเปอร์เท็กซ์ กับนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.
- สมพร ลีลาองอาจ. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับรูปแบบของผลย้อนกลับในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530
- สมศรี สอดเยี่ยม. สภาพชีวิตและปัญหาของหญิงบริการในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- สมศักดิ์ นัคลาจารย์. ทรรณะของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลที่มีบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- สมเกียรติ อินทชาติ. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสอนเนื้อหาและแบบเกม กับความถนัดทางการเรียน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร สุทัศนีย์. จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2531.

- สายทิพย์ ชลธาร. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการชี้นำในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สายฤดี วรกิจโกคาทร อำนวยพิรุฬสาร วิชารัต แคน. พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ในกลุ่มนักท่องเที่ยวสตรีการศึกษาในจังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้าเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในด้านเศรษฐกิจและการเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สิริพร ลิลิต. ความต้องการและโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกกระบวน-โรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. เกมคอมพิวเตอร์:จุดเด่นที่น่าเลียนแบบ. วารสารครุศาสตร์ .14 (มกราคม-มีนาคม 2529): 17-29.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. "Guideline สำหรับการพัฒนา CAI Software". เอกสารประกอบการอบรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. "เทคนิคการออกแบบบทเรียนแบบ Tutorial โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน". วารสารครุศาสตร์ .ปีที่ 16 ฉบับที่3 (มกราคม-มีนาคม 2531): 75-89.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. ทำไมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงโตช้า. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, 2532.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. การใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียน เส้นทางใหม่ทางการศึกษา:คอมพิวเตอร์กับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สุกัญญา บุญตานนท์. ความขัดแย้งทางบทบาทของผู้หญิงแต่งงานที่ทำงานนอกบ้านและแนวทางแก้ปัญหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- สุขใจ พุทธิวิเศษ. สถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย : ศึกษากรณีวัดสร้อยทอง.

- วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุจิตต์ เขียมละออ. ความสนใจและโอกาสการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของแรงงานสตรี : กรณีศึกษาในเขตอุตสาหกรรมลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- สุจิตรา สง่าเนตร. การยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี : ศึกษากรณีข้าราชการในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- สุจิตรา เพื่อนอารีย์. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและรูปแบบผลย้อนกลับในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สุชิตา แสนสุข. บทบาทของหน่วยงานรัฐบาลในการให้การศึกษแก่สตรีไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สุดา จิตต์นะ. การตรวจแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาการเรียนคณิตศาสตร์. สารพัฒนาลักษณ์ 99 (มกราคม 2533):32-35.
- สุธีรา ทอมสัน และ เมทินี พงษ์เวช. ผู้หญิงไทย: สถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2538.
- สุธีรา ทอมสัน และ เมทินี พงษ์เวช. สิทธิสตรีไทยในรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2539.
- สุธีรา บุญอาจ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงฝ่ายตุลาการ : ศึกษากรณี ข้าราชการตุลาการ และข้าราชการในกระทรวงยุติธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- สุนทรี สุกาญจนาศระสุ. การฝึกทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

- สุนันทา นิตยจินต์. การศึกษาของสตรีไทยระหว่างพุทธศักราช 2411-2475. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- สุนันทา บุญสิทธิ์. แนวทางการส่งเสริมอาชีพเพื่อช่วยเหลือคนงานหญิง ในโรงงานอุตสาหกรรม
จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2532.
- สุพจน์ มงคลพิชญรักษ์. ผลของการกำหนดระดับการควบคุมความก้าวหน้าในการเรียนโดย
โปรแกรมในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยา-
ศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์
ต่ำ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สุพร ชัยเดชสุริยะ. มาใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนประถมกันเกิด. จันทร์เกษม 189 (มีนาคม-
เมษายน 2529): 26-29.
- สุพรรณิ คงกะมันท์. ผลของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนัก
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุภรณ์ ลิ้มอารีย์ และ พนมลิ้มอารีย์. สตรีและการหย่าร้าง. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2536.
- สุภาณี คงแก้ว. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับสตรีในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.
- สุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของ
สตรีสมรสวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้ว ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. การใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์การสอนในอเมริกา. วิทยาจารย์ 11
(พฤศจิกายน 2529): 13-16.
- สุรสีห์ มณีวรรณ. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับรูปแบบการให้ผลย้อนกลับที่
เป็นการดูในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุวิมล ภักดีพิบูลย์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- สุวิมล สายสวัสดิ์. ทัศนคติของสมาชิกวุฒิสภาที่มีต่อการแก้ไขปัญหาโสเภณีในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต อาชญวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- สุวิมล อีมีนกุล. ผลของการเสริมแรงทางบวกและการเสริมแรงทางลบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- แสงระวี เช่าว์ปรีชา. ไมโครคอมพิวเตอร์ (Micro-Computer) สื่อใหม่ในการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction). วารสารภาษาปริทัศน์ 4 (มกราคม 2526).
- แสงระวี เช่าว์ปรีชา. การวิจัยเพื่อการพัฒนาใช้ไมโครคอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษแบบเอกัตภาพ. รายงานผลการวิจัยเงินทุนวิจัยรัชดาภิเษก สมโภช, 2529.
- สำราจ ไชยยศ. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีไทย. วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- อมรวดี จักรไพวงศ์. ความรู้และพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สังคมศาสตร์ (สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2530.
- อัมพร พันธุ์พานิชย์. ผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก ที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนอนุบาล โรงเรียนเศรษฐเสถียร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลปหัตถกรรม สาขางานดิน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อารี จริยานุรักษ์กุล. สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรีในสังคมไทยปัจจุบัน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สังคมศาสตร์ การแพทย์ และสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.

อุทุมพร จามรมาน และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา
คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา, กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2528-2530.

อุมาพร ชินโสตร์. อิทธิพลครอบครัวที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ : การศึกษาเฉพาะศูนย์
ส่งเสริมสุขภาพเขต 1 ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสังคมศาสตร์การแพทย์
และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.

อุษา เหลืองเจริญ. รายงานผลการใช้แบบฝึกหัดทักษะการคิดคำนวณชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.
สมุทรสาคร: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร, 2535.

อำพล สงวนศิริธรรม. "สร้างบทเรียนเพื่อการสอนซ่อมเสริมด้วยคอมพิวเตอร์". วารสารพัฒนาหลัก
สูตร. อันดับที่ 84, (มีนาคม 2532):21-25.

ภาษาอังกฤษ

Albert, E.H. Massachusetts 1950 & Technical Report No.8 Office of Naval Research.
No.14-68C, 1968.

Alessi, S.M. and S.R. Trollip. Computer-Based Instruction Method and Development.
Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1985.

Alessi, S.M. and S.R. Trollip. Computer-Based Instruction Method and Development.
Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1991.

Alessi, Stephen M. and Trollip, Stanley R. "Tutorials." Computer-Based Instruction
Methods and Development. pp. 84. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1985.

Association for Education Communication and Technology. Educational Technology
Definition and Glossary of Terms Volume 1. Washington D.C.: Publication
Department, AECT, 1977.

Belland, J.C. Is the Self-Paced Instruction Program Via Microcomputer Based Instruction
the Most Effective Method of Addressing Individual Learning Difference?
Educational Communications and Technology 32 (1984): 41-49.

- Bernstein, C. The Effects of Integrating Computer-Based Drill and Practice into the Elementary Mathematics Curriculum, Dissertation Abstracts International,2 (Summer 1988): 175.
- Bramble, W., and Mason, E. Computers in School. New York: McGraw-Hill, 1985.
- Bukatman, Kevin Lawrence. The Effects of Computer Assisted Instruction for Mastery of Multiplication Facts on Learning Disable Elementary School-Age Children Differing on Locus of Control. Dissertation Abstracts International. 42(9) : 3994-March, 1982.
- Caissy, G.A. Microcomputers and the Classroom Teacher. Bloomington, Indiana: The Phi kappa Educational Foundation, 1987.
- Campbell, C.S. CAI 101. In George M. Piskurich (ed), The ASTD Handbook of Instructional Technology. New York: McGraw-Hill, 1993.
- Clement, Frank J. Affective Considerations in Computer-Based Education. Education Technology (1981).
- Criswell, Elenor L. The Design of Computer-Based Instruction. New York: Macmillan Publishing Company, 1989.
- Dence, M. "Toward defining the role of CAI: A review." Educational Technology 20 (November 1980) 3302-A.
- Dennis, R. & Kansky R. Instructional Computing: An Action Guide for Educators. Glenview, IL: Scott, Foresman and Company, 1984.
- Gilman, David, Alan. Comparison of Several Feedback Methods for Correcting Error by Computer-Assisted Instruction. Journal of Education Psychology 60 (December 1969): 503-508.
- Gmitter, J.W. Effect of Microcomputer-Assisted Instruction and Class wide Peer Tutoring on Computational Skill Achievement of Third-Grade Students. Dissertation Abstracts International. 50 (March 1990): 278.
- Gorman, Jan, Miller Bob W. Bring on the Computer. Instructional Innovator 2,6 (September 1981): 76.
- Gropper, P.I. The Influence of External Pacing on Learning from Programmed

- Instruction (Report 2). In Studies in Televised Instruction Individualizing Instruction. Pittsburgh, P.A.: American Institute for Research in Behavioral Science, 1964.
- Hall, Keith A. "Computer Based Education." In Encyclopedia of Educational Research. V.3, p.353-363, ed. By Harold E.Mitrel. New York. Free Press, 1982.
- Hannafin, Michael J. and Peck, Kyle L. The Design, Development, and Evaluation of Instructional Software. New York: Macmillan Publishing Company, 1988.
- Harvey,T.J. and Wilson, B. Gender Differences in Attitudes Toward Microcomputer Shown by Primary and Secondary School Pupils. British Journal of Education Technology 16 (1985): 183-187.
- Hassain, Donna, S. Hussian,Khateep, M. The Computer Challenge. Macmillan Publishing Company: A Division of Macmillan Inc. 1987.
- Hawley Steven Carl. The Effect of Time Using Computer-Assisted Instruction in Remedial Mathematics Program Upon Achievement and Attitudes of Students in Grades 6,7,8. Dissertation Abstracts International. 45 (6): 1628-A, December, 1984.
- Kemp, Jerrold E. The Instructional Design Process. New York: Harper & Row Publishers,1985.
- Knowles, M.S. The Modern Practice of Adult Education Andragogy Versus Pedagogy. New York: Cambridge, 1980.
- Lee, James Lawrence. The Effectiveness of A Computer-Assisted Program Designed to teach Verbal-Descriptive Skills Upon an Anrat Sensation of Music. Dissertation Abstracts International, 36: 1363-A-1364-A, September 1975.
- Lee,Owen, Mardison: The Effect of Type of Feedback on Rule Learning in Computer-Based Instruction. Dissertation Abstracts International.46(October 1985):955A.
- Lieberman, Debra. Research on Children and Microcomputer: A Review of Utilization and Effects Studies. Children and Microcomputers: Research on the Newest Medium. Edited by Chen, Milton and Paisley, William. California, Sage Publications, Inc., 1985.

- Liu, His-Chiu. Computer-Assisted Instruction in Teaching College Physics, Dissertation Abstracts International, 42: 1411A-1412A, March 1975.
- Lockard, J., Abrams. P.D., Many, W.A. Microcomputers for Educators. Toronto: Brown and Company, 1987.
- Margaret, Y.Rabb. The Presentation Design Book. 2nd.ed. Chapel Hill: Ventana Press, 1993.
- Mathis, A.Smith.T.Hanson. College Students' Attitude toward Computer Assisted Instruction. Journal of Education Psychology 61 (February) 1970.
- Mc Chornick, Deborah Lawson. Effects of Computer Access and Flowcharting on Students' Attitudes and Performance in Learning. Dissertation Abstracts International 48 (1987): 879-A.
- Merrill, Paul, et.. al. Computer and Education. Englewood Cliffs. New Jersey:Prentice Hall, 1986.
- Miller, J.D. The Results of Using Computer-Assisted Instruction to Solve the Teaching Problem. Dissertation Abstracts International 7 (January 1986): 1911-A.
- Mich, P.T.,and Nardine,F.E. The Application of Microcomputers in Acquiring Multiplication Facts Master. Paper-Presented at the Annual Meeting of the Ameican-Educational Research Association. PP.34. Aprila,1996.
- Modisette, Douglass Mitchell. Effects of Computer Assisted Instruction on Achievement in Remedial Secondary Mathematical Computation. Dissertation Abstracts International, 40, 8(1980): 5770-A.
- Multimedia Source Guide. Supplement to T.H.E Journal. (1992-1993.): 17.
- National Commission on Women's Affairs, Office of the Prime Minister, Thailand. Thailand's Report on the Status of Women and Platform for Action 1994 for the Fourth World Conference on Women. Beijing, The People's Republic of China 4-15 September 1995. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Co., Ltd.,1994.

- Liu, His-Chiu. Computer-Assisted Instruction in Teaching College Physics, Dissertation Abstracts International, 42: 1411A-1412A, March 1975.
- Lockard, J., Abrams. P.D., Many, W.A. Microcomputers for Educators. Toronto: Brown and Company, 1987.
- Margaret, Y.Rabb. The Presentation Design Book. 2nd.ed. Chapel Hill: Ventana Press, 1993.
- Mathis, A.Smith.T.Hanson. College Students' Attitude toward Computer Assisted Instruction. Journal of Education Psychology 61 (February) 1970.
- Mc Chornick, Deborah Lawson. Effects of Computer Access and Flowcharting on Students' Attitudes and Performance in Learning. Dissertation Abstracts International 48 (1987): 879-A.
- Merrill, Paul, et. al. Computer and Education. Englewood Cliffs. New Jersey:Prentice Hall, 1986.
- Miller, J.D. The Results of Using Computer-Assisted Instruction to Solve the Teaching Problem. Dissertation Abstracts International 7 (January 1986): 1911-A.
- Mich, P.T.,and Nardine,F.E. The Application of Microcomputers in Acquiring Multiplication Facts Master. Paper-Presented at the Annual Meeting of the Ameican-Educational Research Association. PP.34. Aprila,1996.
- Modisette, Douglass Mitchell. Effects of Computer Assisted Instruction on Achievement in Remedial Secondary Mathematical Computation. Dissertation Abstracts International, 40, 8(1980): 5770-A.
- Multimedia Source Guide. Supplement to T.H.E Journal. (1992-1993.): 17.
- National Commission on Women's Affairs, Office of the Prime Minister, Thailand. Thailand's Report on the Status of Women and Platform for Action 1994 for the Fourth World Conference on Women, Beijing, The People's Republic of China 4-15 September 1995. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Co., Ltd.,1994.

- Noonan, J.V. Feedback Procedures in Computer- Assisted Instruction: Knowledge of Results, Knowledge of Correct Response, Process Explanations, and Second Attempt After Errors. Dissertation Abstracts International, 45 (July 1985): 131-A.
- Oden, Robin Earl. An Assessment of the Effectiveness of Computer Assisted Instruction on Altering Teacher Behavior and the Achievement and Attitudes of Ninth Grade Pre-Algebra Mathematics Students. Dissertation Abstracts International, 43: 355-A, August 1982.
- O'Neil, Hardd F. and Paris, Judith. Introduction and Overview of Computer-Based Instruction. Computer-Based Instruction A State-of-the-art Assessment. Academic Press (January 1981): 1-21.
- Prenis, John. Running Press Glossary of Computer Terms. New Jersey: Kalman & Polon, Inc., 1977.
- Reiser, R.A. Reducing Student Procrastination in a Personalized System of Instruction Course. Journal of Communications Technology 32 (1984): 41-49.
- Rushy, N.J. Computer Assisted Learning. The International Encyclopedia of Educational Technology. Edited by Eraut, Michael. Oxford: Pergamox press, (1989):149-162.
- Sampson, Konald Eugene. A comparison of Adjunct Computer-Assisted Instruction and Traditional Instruction for Teaching Counseling Theories. Dissertation Abstracts International 44: 1340-A, November 1983.
- Smith, J.A. Creative Teaching of the Language Arts in Elementary School. Bacon, Inc. 1973.
- Spencer, Donald D. Computer Dictionary. 2 edition. Florida: Camelot Publishing Company, Inc., 1977.
- Splittgerber, Fred L. "Computer-Based Instruction: A Revolution in the Making." Educational Technology 1979: 20-25.
- Stolurow, L.M. The Encyclopedia of Education. New York: Macmillan Company, 1971.
- Tauro, John Peter. A study of Academically Superior Students Response to Particular Computer-Assisted Programs in Chemistry. Dissertation Abstracts International Vol. 42 No.2 (August 1981): 643-A.

Tway, L.E. Welcome to Multimedia. New York: Management Information Source, Inc., 1992.

Wise, Kevin Charles. The Impact of Microcomputer Simulations on the Achievement and Attitude of High School Physical Science Students. Dissertation Abstracts International Vol. 44 No.8 (February 1984): 2432-A.

Witrock, M.C. The Cognitive Movement in Instruction. Educational Researcher 8 (1979): 5-11.

Wright, E.B., and Forcier, R.C. The Computer: A Tool for the Teacher. Belmont, CA: Wadsworth, 1985.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สูตรคำนวณ

1. การวัดความเที่ยงของแบบทดสอบ (Reliability of test) โดยใช้สูตรความเที่ยง KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) (อ้างถึงประคอง วรรณสูตร, 2525)

$$S_x^2 = \frac{\Sigma X^2}{N} - \left[\frac{\Sigma X}{N} \right]^2$$

$$\text{KR 20 : } r_{xx} = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\Sigma pq}{S_x^2} \right)$$

r_{xx}	แทน	สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง
K	แทน	จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ
p	แทน	สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อได้ถูกต้อง
q	แทน	สัดส่วนของคนที่ตอบแต่ละข้อผิด
pq	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ (ผลคูณของสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกและตอบผิด)
Σ	แทน	เครื่องหมายแสดงผลบวก (Σpq เป็นผลบวกของ pq ของทุกๆข้อ)
S_x^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนผู้ถูกสอบทั้งหมด

2. การหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ดังนี้ (อ้างถึงประคอง วรรณสูตร, 2525)

$$r = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right]$$

r	แทน	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม
S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ
S_t^2	แทน	จำนวนข้อคำถามทั้งหมดในแบบสอบถาม

$$3. \text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบทั้งหมด}}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}} \times 100$$

4. สูตรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน (ตัวอย่างประชากรหรือข้อมูลทั้งสองชุดสัมพันธ์กัน) (อ้างถึงประคอง กรรณสูตร, 2525)

$$T = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ $df = (\text{จำนวนคู่} - 1) = (N - 1)$

$\sum D$ = ผลรวมของผลต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

$\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและ

หลังเรียน

N = จำนวนคนทั้งหมด

5. สูตรร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้น (Gain Score) หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กฎหมาย

$$\text{คะแนนที่เพิ่มขึ้น} = \frac{\overline{X}_{\text{Post test}} - \overline{X}_{\text{Pre test}}}{\overline{X}} \times 100$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถามความคิดเห็นของสตรีที่มีต่อการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกฎหมาย
โปรดตอบคำถามต่อไปนี้

1. ท่านตอบถูกจำนวน.....ข้อ จากแบบทดสอบก่อนเรียน และท่านตอบถูก
จำนวน.....ข้อจากแบบทดสอบหลังเรียน
2. อายุของท่าน.....ปี ระดับการศึกษาของท่าน.....
3. สถานภาพของท่าน โสด
 แต่งงาน
 หย่าร้าง
4. ท่านเคยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาก่อนหรือไม่
 เคย จากที่ไหน.....ใช้ทำอะไร.....
 ไม่เคย
5. ท่านสนใจต่อการเรียนกฎหมาย โดยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในครั้งนี้อย่างน้อยเพียงใด
 สนใจมาก
 สนใจปานกลาง
 สนใจน้อย
 ไม่สนใจ
6. ท่านเข้าใจบทเรียนเรื่องกฎหมาย จากการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ในครั้งนี้อย่างน้อยเพียงใด
 เข้าใจมาก
 เข้าใจปานกลาง
 เข้าใจน้อย
 ไม่เข้าใจ
7. ท่านคิดว่าการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์แตกต่างจากการเรียนรู้ที่ได้จากครูเพียงใด
 แตกต่างกัน เพราะ.....
 ไม่แตกต่างกันเพราะ.....
8. ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อท่านได้เรียนจากคอมพิวเตอร์
 รู้สึกชอบ
 รู้สึกเฉยๆ
 รู้สึกเบื่อ เพราะ.....
อื่นๆ.....
9. ท่านต้องใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใด เพื่อทำความเข้าใจบทเรียนจากการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์

- ใช้เวลามาก ประมาณ..... ชั่วโมง/นาที่
- ใช้เวลาปานกลาง ประมาณ..... ชั่วโมง/นาที่
- ใช้เวลาน้อย ประมาณ..... ชั่วโมง/นาที่

10. ท่านคิดว่าจำนวนคำถามที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

- จำนวนคำถามมีความเหมาะสมแล้ว
- จำนวนคำถามมีความเหมาะสมปานกลาง
- จำนวนคำถามมีความเหมาะสมน้อย ควรจะต้องปรับปรุงเป็น.....

11. ท่านคิดว่าการเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์จะมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆต่อไป หรือไม่

- มีประโยชน์ เพราะ.....
ท่านอยากให้มีการใช้คอมพิวเตอร์กับการเรียนรู้ในเนื้อหาเรื่องอื่นๆ
คือ.....
- ไม่มีประโยชน์ เพราะ.....

12. ตัวหนังสือที่แสดงบนจอมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด

- ชัดเจนมาก
- ชัดเจนปานกลาง
- ชัดเจนน้อย
- ไม่ชัดเจน ควรปรับปรุง.....

13. รูปภาพที่แสดงบนจอ มีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด

- ชัดเจนมาก
- ชัดเจนปานกลาง
- ชัดเจนน้อย
- ไม่ชัดเจน ควรปรับปรุง.....

14. คำอธิบายเนื้อหาในบทเรียนเรื่องกฎหมาย ที่ท่านได้ศึกษามีความยาก ง่ายอย่างไร

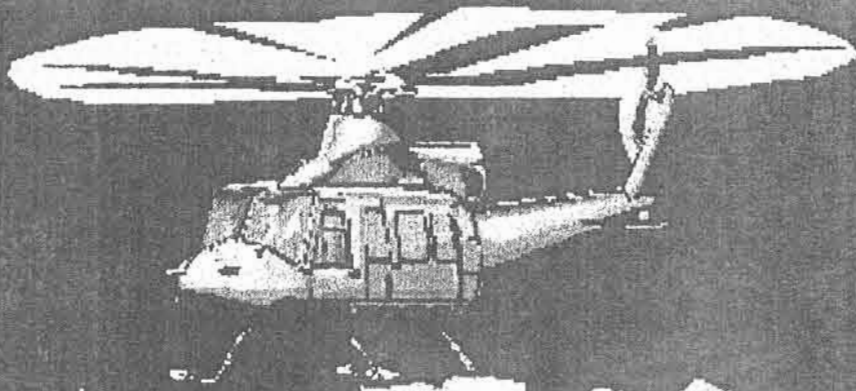
- ยากมาก
- ปานกลาง
- ง่าย

ภาคผนวก ค.

ตัวอย่างแบบเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกฎหมาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๕
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดทำโดย

อาชญาวิทยา รัตนอุบล

สวัสดีค่ะ

กรุณาพิมพ์ชื่อลงในช่องว่าง
แล้วกดปุ่ม

สวัสดิ์ดีจะ สมฤดี

ขอแนะนำให้รู้จักกับ

คุณภูกอสมฟ้าเตอร์

ศึกษาต่อไป

บทเรียน
คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
เรื่อง
กฎหมายบางประการที่นำ
มาใช้

สำหรับสตรี

ศึกษาต่อไป

สวัสดิศตริทุกท่าน

เรื่องน่ารู้.... เมื่อเรียนจบบทเรียนแล้วท่านได้อะไรบ้าง

● ได้ข้อมูลความรู้เรื่อง

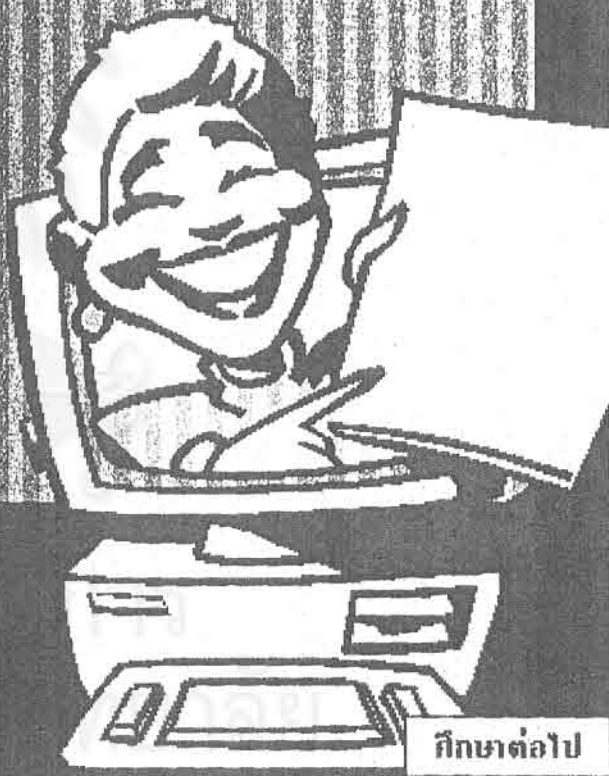
กฎหมายครอบครัวและมรดก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท่านสามารถเรียนใน
สถานที่ใดที่ท่านหนึ่งก่อนก็ได้
โดยกาใช้สื่อผ่านสื่อที่
มีไว้ใช้กันที่งานต่อสภกรเรียน

การนำสื่อมาใช้
ในสื่อการเรียน
ที่เห็นได้

ศึกษาต่อไป

เมนูหลัก

แบบทดสอบก่อนเรียน

กฎหมายครอบครัวและมรดก

แบบทดสอบหลังเรียน

ออกจากบทเรียน

ลองคุณนะจ๊ะ

ขอทดสอบบทความเข้าใจ

คุณ สมฤดี

ก่อนนะคะ

ฝึกทำต่อไป

1

กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขในการหมั้นไว้อย่างไร

- ก. ทั้งหญิงชายต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์
- ข. ต้องให้บิดามารดา ผู้ปกครองให้ความยินยอม
- ค. ต้องมีการมอบของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรส
- ง. ถูกทุกข้อ

3

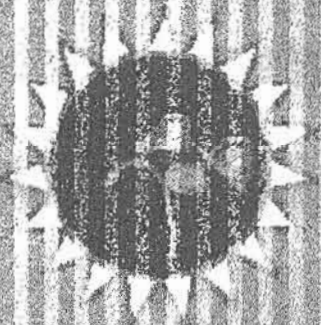
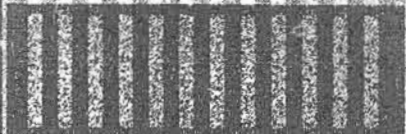
ข้อใดกล่าวถึงเงื่อนไขการสมัครได้ถูกต้องที่สุด

ก. ผู้สมัครต้องมีอายุไม่เกิน 17 ปีบริบูรณ์ สัญชาติได้ไป
ไม่เสียของนุญแต่ก็

ข. อายุสงฆ์ต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ สัญชาติได้ไป
ไม่เสียของนุญแต่ก็

ค. ชนบทผู้รับไปงานมีผลจึงลงนุญรับนุญแต่ก็

ง. หลังมาสมัครนุญรับนุญให้ถึงที่ไป ไม่เสียของนุญ
แต่ก็รับนุญรับนุญแต่ก็

ศึกษาต่อไป

ไม่อยากใช้ใหม่จ๊ะ หลังจาก
ศึกษาบทเรียนแล้ว
คุณคงทำ
คะแนนได้ดีขึ้น

บทนำ

รองศาสตราจารย์ อมตย์ ชำนาญเวช (2537)

"ได้เสนอ 'กฎหมายครอบครัว-เด็ก' ไว้ใน

คู่มือกฎหมายเด็กฉบับสตรี ซึ่ง จัดพิมพ์ โดย

สำนักคณะกรรมการสิทธิสตรีและประสานงานสตรีแห่งชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยเสนอไว้ 7 เรื่อง ดังนี้

1. การหมั้น 2. บังคับให้การสมรส 3. ทิ้งทอดกันระหว่างสามี-ภรรยา

4. การหย่า 5. บังคับออกสมรส 6. บุตรบุญธรรม 7. มรดก

คณาจารย์ภาควิชาวิศวกรรม - อเมริกา

บทนำ

การยกย่อง

การหมั่น

บุตรนอกสมรส

เงื่อนไขการสมรส

บุตรบุญธรรม

ทรัพย์สินระหว่างสามี-ภรรยา

มรดก

เงินสมทบ

พินัยกรรม

ความสำคัญของสตรี

สตรีเป็น ผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัว กล่าวคือสตรี
จะมีบทบาทเป็นทั้งภรรยาและแม่ของลูก สตรีจะมีบทบาทเป็นทั้งผู้ดูแลอบรม
เลี้ยงดูลูกและดูแลความเรียบร้อย ความมั่นคงของครอบครัว

ด้วยเหตุนี้เกษตรกรมีแนวโน้มใจหายเรื่อง กฎหมายสิทธิพื้นฐาน
และการรักษาที่ขอตนเอง ในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศชาติแล้ว
สตรีก็จะสามารถถ่ายเทจล ามรู้ดี กล่าว ไปสู่บุตรหลานและ คนใน
ครอบครัวขอตนเองได้อย่างถูกต้อง และสามารถดูแล ทุกคนในครอบครัว
ขอตนเองได้อย่างเหมาะสม

ศึกษาต่อไป

การหมั้น

--กฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการหมั้นไว้ 3 ประการ คือ

1. อายุ ทั้งหญิง-ชาย ต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์
2. ความยินยอม ต้องให้บิดา มารดา ผู้ปกครองให้ความยินยอม
3. ของหมั้น ต้องมีการมอบของหมั้นให้แก่หญิง

เพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

การหมั้น

กฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการหมั้นไว้ 3 ประการ คือ

1. อายุ ทั้งหญิง-ชาย ต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์
2. ความยินยอม ต้องให้บิดา มารดา ผู้ปกครองให้ความยินยอม
3. สองหมั้น ต้องมีการมอบของหมั้นให้แก่หญิง

เพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

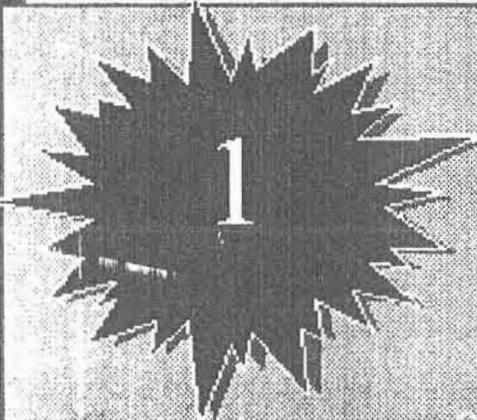

จากภาพนั้น

ไม่จำเป็นต้องเป็นแหวนเพชรราคาแพง
จะ ใช้เงินสดหรือ เครื่องประดับอย่างอื่น หรือทองคำก็ได้
ถ้าให้ที่ดินต้องไป โอนกรรมสิทธิ์ ใส่ชื่อหญิงลงในโฉนดด้วย
การมอบโฉนด ให้ถือไว้เฉยๆ ยังไม่ถือว่าเป็นการให้และ
"ไม่ถือว่าเป็นของหมั้น ของหมั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิง
ตั้งแต่วันหมั้น และเป็น สิ้นส่วนตัว ของหญิงเมื่อสมรส

กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขในการหมั้นไว้อย่างไร

ก. ต้องมีการมอบของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

ข. ทั้งหญิงชายต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์

ค. ต้องให้บิดามารดาผู้ปกครองให้ความยินยอม

ง. ถูกทุกข้อ

เก่งมากกก

ศูนย์บริการ
มหาวิทยาลัย

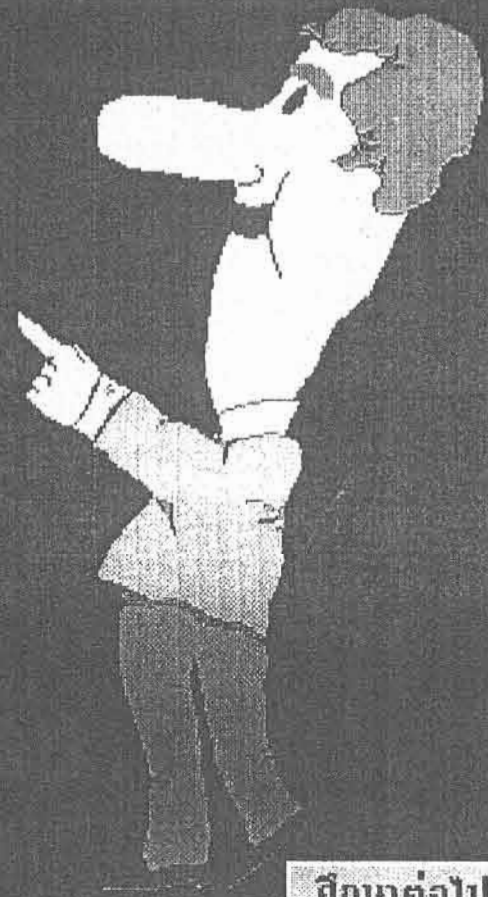
สรุปคะแนนทดสอบหลังเรียนที่คุณทำได้

ตอบถูก

2 ข้อ

ตอบผิด

8 ข้อ

ศึกษาต่อไป

คุณแน่ใจว่าจะออก
จากโปรแกรมหรือไม่

กลับสู่โปรแกรม

ออกจากโปรแกรม

ประวัติผู้เขียน

นางอาชัญญา (สิริยานนท์) รัตนอุบล เกิดวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2502 ที่ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยม) สาขาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน – สุขศึกษา จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ ปี พ.ศ. 2524 สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ ปี พ.ศ. 2527 สำเร็จการศึกษา Master of Education สาขา Secondary Education – Adult Education จาก University of Missouri – St.Louis, USA. สำเร็จการศึกษา Doctoral of Education สาขา Adult Education/ Research Design จาก University of Missouri – St.Louis, USA. เมื่อ ปี พ.ศ. 2532 เริ่มรับราชการครั้งแรกที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และได้โอนราชการมาประจำภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ ปี พ.ศ. 2533 และปัจจุบันรับราชการตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ระดับ 8 ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย